

BANKA --- SLOVENIJE

EVROSISTEM

POROČILO O FINANČNI STABILNOSTI

MAJ 2012

Izdajatelj:
Banka Slovenije
Slovenska 35

1505 Ljubljana

Tel.: (01) 471 90 00
Faks: (01) 251 55 16

Poročilo o finančni stabilnosti temelji na podatkih in informacijah, dostopnih do konca marca 2012, razen če ni posebej navedeno drugače.

This publication is also available in English.

ISSN 1581-9752 (tiskana izdaja)
ISSN 1581-9760 (spletna izdaja)

Pregled vsebine

SKLEPNE UGOTOVITVE	xiii
POVZETEK	xv
1 GOSPODARSKA GIBANJA IN MEDSEKTORSKE FINANČNE TERJATVE IN OBVEZNOSTI	1
1.1 Deželno tveganje	5
2 SEKTOR GOSPODINJSTEV	7
2.1 Makroekonomsko ozadje gospodinjstev	7
2.2 Finančno premoženje gospodinjstev	8
2.3 Zadolževanje gospodinjstev	11
2.4 Nepremičninski trg	15
3 SEKTOR PODJETIJ	23
3.1 Financiranje in neto zadolženost podjetij	23
3.2 Obrestne mere in obrestno tveganje za podjetja	31
4 FINANČNI SISTEM	37
4.1 Struktura finančnega sistema	37
4.2 Finančni trgi	47
5 BANČNI SEKTOR	49
5.1 Strukturne značilnosti bančnega sektorja	49
5.2 Ocena bank o povpraševanju po posojilih in kreditnih standardih v Sloveniji in Evroobmočju	51
5.3 Spreminjanje strukture bilance stanja	52
5.4 Donosnosti in kazalniki uspešnosti poslovanja bank	61
5.5 Tveganja v bančnem sektorju	63
5.6 Likvidnostno tveganje in tveganje refinanciranja bank	64
5.7 Kreditno tveganje	73
5.8 Obrestno tveganje	93
5.9 Valutno tveganje	97
5.10 Solventnost bank	99
6 NEBANČNE FINANČNE INSTITUCIJE	110
6.1 Zavarovalnice	110
6.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	116
6.3 Investicijski skladi	119
6.4 Lizinška podjetja	126
7 FINANČNA INFRASTRUKTURA	130
7.1 Plačilni sistemi	130
7.2 Sistemi kliringa in poravnave vrednostnih papirjev	132
STATISTIČNA PRILOGA	133

Pregled tabel, slik, okvirjev in kratic:

Tabele:

Tabela 2.1:	Stanje finančnih naložb gospodinjstev po instrumentih	8
Tabela 2.2:	Stanje finančnih obveznosti gospodinjstev po instrumentih in njihov razpoložljiv dohodek	11
Tabela 2.3:	Posojila in vloge gospodinjstev	13
Tabela 2.4:	Transakcije na nepremičninskem trgu	15
Tabela 2.5:	Dokončana stanovanja, izdana gradbena dovoljenja in bruto investicije v stanovanjske zgradbe	20
Tabela 2.6:	Razvrščene terjatve (RT) bank do gradbene panoge glede na boniteto in status podjetja v mio EUR ter pokritost terjatev z oslabitvami v odstotkih na dan 31.12.2011	21
Tabela 2.7:	Značilnosti in potencialne dodatne izgube bank ob likvidaciji gradbenih podjetij v mio EUR	21
Tabela 2.8:	Položaj skupin bank v povezavi z nepremičninskim trgom v odstotkih	22
Tabela 3.1:	Tokovi financiranja podjetij, skupaj ter s posojili in komercialnimi krediti, v mio EUR	24
Tabela 3.2:	Financiranje podjetij v tujini, stanja v mio EUR in v odstotkih	25
Tabela 3.3:	Prirasti in struktura stanj posojil pri bankah po dejavnostih, v mio EUR in v odstotkih	26
Tabela 3.4:	Delež podaljševanj ročnosti v vseh novoodobrenih posojilih podjetjem, v odstotkih	27
Tabela 3.5:	Stanje in struktura finančnih obveznosti po instrumentih ter dolg podjetij, v mio EUR in v odstotkih	28
Tabela 3.6:	Posojila ¹ iz in v tujino glede na lastniške povezave, transakcije v mio EUR	30
Tabela 3.7:	Neto finančne obveznosti podjetij, stanja ob koncu leta v mio EUR in v odstotkih	30
Tabela 3.8:	Posojila ¹ in vloge podjetij pri bankah, stanja ob koncu leta v mio EUR in v odstotkih	30
Tabela 3.9:	Delež posojil z variabilno obrestno mero v novih posojilih podjetjem ¹	34
Tabela 3.10:	Število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi nad 5 dni in povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti, skupaj in po dejavnostih v mio EUR	35
Tabela 4.1:	Pregled slovenskega finančnega sektorja glede na bilančno vsoto	37
Tabela 4.2:	Naložbeno povezovanje med slovenskimi finančnimi institucijami	41
Tabela 4.3:	Pregled slovenskega organiziranega trga kapitala	44
Tabela 4.4:	Pregled števila novoizdanih obveznic rezidentov doma in v tujini in skupna vrednost	45
Tabela 4.5:	Pregled naložbenega povezovanja s tujino	47
Tabela 4.6:	Izpostavljenost slovenskih sektorjev do dolžniških vrednostnih papirjev izdajateljev perifernih držav konec marca 2012 v mio EUR	48
Tabela 4.7:	Izpostavljenost slovenskih sektorjev do dolžniških vrednostnih papirjev izdajateljev držav evroobmočja in drugih držav konec marca 2012	48
Tabela 5.1:	Bilančna vsota bank v primerjavi z BDP	49
Tabela 5.2:	Lastniška struktura bančnega sektorja (po lastniškem kapitalu)	49
Tabela 5.3:	Tržna koncentracija slovenskega bančnega trga, merjena s Herfindahl-Hirschmanovim indeksom in tržnim deležem prvih treh oziroma prvih petih bank	50
Tabela 5.4:	Tržni deleži in stopnje rasti za bilančne vsote in posojila nebančnemu sektorju po posameznih skupinah bank v odstotkih	52
Tabela 5.5:	Deleži posameznih oblik financiranja v bilančni vsoti po skupinah bank	60
Tabela 5.6:	Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja	61
Tabela 5.7:	Kazalniki poslovanja bank v odstotkih	62
Tabela 5.8:	Razčlenitev donosnosti na kapital na štiri dejavnike	63
Tabela 5.9:	Zapadanje obveznosti do tujih bank (posojila, vloge, vrednostni papirji) in struktura ročnosti na dan 31. marec 2012 za sistem in po skupinah bank v odstotkih	66
Tabela 5.10:	Novosklenjena posojila bank pri bankah v tujini po ročnosti in valutah	66
Tabela 5.11:	Razmerje med višino posojila in prejemi posojilojemalca v odstotkih	73
Tabela 5.12:	Povprečno razmerje med višino novoodobrenega posojila in vrednostjo nepremičnin, danih v zastavo v odstotkih	73
Tabela 5.13:	Povprečno razmerje med višino posojila in vrednostjo vrednostnih papirjev, danih v zastavo	74
Tabela 5.14:	Struktura razvrščenih terjatev bank po skupinah komitentov glede na zamude pri poravnavanju obveznosti do bank, v mio EUR in v odstotkih	74
Tabela 5.15:	Struktura in zneski razvrščenih terjatev bank do nefinančnih podjetij in delež zamud nad 90 dni pri poravnavanju obveznosti do bank po skupinah bank in po dejavnostih ob koncu leta 2011 v odstotkih	77
Tabela 5.16:	Razvrščene terjatve bank (RT) do nefinančnih podjetij v stečaju v mio EUR in delež teh v celotnih terjativah bank do nefinančnih podjetij po dejavnostih in v odstotkih	78
Tabela 5.17:	Razvrščene terjatve bank (RT) do nefinančnih podjetij v stečaju in delež teh v celotnih terjativah bank do nefinančnih podjetij po skupinah bank, v mio EUR in v odstotkih	78
Tabela 5.18:	Posojila in razvrščene terjatve bank do nefinančnih podjetij po dejavnostih ob koncu leta, struktura in medletne stopnje rasti, v mio EUR in v odstotkih	80
Tabela 5.19:	Bonitetna struktura razvrščenih terjatev in pokritost z oslabitvami in rezervacijami, v mio EUR in v odstotkih	81
Tabela 5.20:	Pokritost razvrščenih terjatev, zamud nad 90 dni in terjatev razvrščenih v D in E s pripadajočimi oslabitvami po skupinah komitentov, brez upoštevanja zavarovanja terjatev s premoženjem, v odstotkih	82

Tabela 5.21:	Bonitetna struktura razvrščenih terjatev do prebivalstva in pokritost z oslabitvami in rezervacijami v odstotkih	83
Tabela 5.22:	Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami in terjatve v D in E pri nefinančnih podjetjih po dejavnostih	83
Tabela 5.23:	Bonitetna struktura nefinančnih družb, v odstotkih	85
Tabela 5.24:	Struktura zamud nefinančnih družb pri odplačevanju posojila, v odstotkih	85
Tabela 5.25:	Bonitetna struktura istih nefinančnih družb pri posamezni banki, v odstotkih	86
Tabela 5.26:	Verjetnost prehodov nefinančnih družb med bonitetnimi razredi, v odstotkih	86
Tabela 5.27:	Stopnje neplačila na podlagi bonitetnih ocen in zamud podjetij pri odplačevanju obveznosti, v odstotkih	87
Tabela 5.28:	Stroški oslabitev v mio EUR ter pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami v odstotkih	88
Tabela 5.29:	Struktura posojil podjetjem glede na vrsto zavarovanja v odstotkih	89
Tabela 5.30:	Struktura stanovanjskih posojil glede na vrsto zavarovanja v odstotkih	89
Tabela 5.31:	Zavarovanje razvrščenih terjatev bank po skupinah komitentov konec leta 2011 v odstotkih	90
Tabela 5.32:	Zavarovanje razvrščenih terjatev bank z zamudo nad 90 dni po skupinah komitentov konec leta 2011 v odstotkih	91
Tabela 5.33:	Zavarovanje razvrščenih terjatev bank z zamudami nad 90 dni po skupinah bank konec leta 2011 v odstotkih	91
Tabela 5.34:	Pokritost razvrščenih terjatev (RT) z oslabitvami in zavarovanji ter struktura zavarovanj razvrščenih terjatev bank do gradbeništva, december 2011	92
Tabela 5.35:	Pokritost z oslabitvami in zavarovanji ter struktura zavarovanj razvrščenih terjatev bank do holdingov, december 2011	93
Tabela 5.36:	Struktura obrestno občutljive aktive in pasive glede na vrsto referenčne obrestne mere v odstotkih	96
Tabela 5.37:	Obrestna vrzel glede na vrsto referenčne obrestne mere v odstotkih obrestno občutljive aktive	97
Tabela 5.38:	Valutna struktura aktive in pasive bilanc in zunajbilanc	98
Tabela 5.39:	Neto odprta devizna pozicija po valutah v mio EUR	98
Tabela 5.40:	Obseg in medletne stopnje rasti posojil v švicarskih frankih oziroma z valutno klavzulo na švicarski frank	99
Tabela 5.41:	Posojila vezana na tečaj švicarskega franka, po skupinah bank	99
Tabela 5.42:	Osnovni kazalniki kapitalske ustreznosti bančnega sistema v odstotkih	100
Tabela 5.43:	Dekompozicija kapitalske ustreznosti za obdobje 2009-2011 za bančni sistem	102
Tabela 5.44:	Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje	104
Tabela 6.1:	Zbrani celotna bruto premija in bruto premija življenjskega zavarovanja zavarovalnic v različnih ekonomskih kategorijah za Slovenijo za leto 2011 in za druge države za leto 2010	110
Tabela 6.2:	Zbrana premija v mio EUR ter število zavarovancev življenjskega in pokojninskega zavarovanja zavarovalnic	111
Tabela 6.3:	Izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja – število zavarovancev, zbrana premija in sredstva	117
Tabela 6.4:	Struktura sredstev pokojninskih skladov za Slovenijo ob koncu leta 2011 in v izbranih evropskih državah ob koncu leta 2010 v odstotkih	118
Tabela 6.5:	Pregled investicijskih skladov	119
Tabela 6.6:	Gibanje sredstev vzajemnih skladov v odvisnosti od neto vplačil in drugih dejavnikov v mio EUR	122
Tabela 6.7:	Uspešnost liziških podjetij in viri financiranja	129
Tabela 7.1:	Vrednost in število transakcij v plačilnih sistemih TARGET/TARGET2 ter Žiro kliring/SEPA IKP	130

Slike:

Slika 1.1:	Letne stopnje rasti izbranih makroekonomskih agregatov v stalnih cenah v odstotkih (levo) ter stopnja varčevanja v odstotkih, delež investicij in varčevanja v odstotkih BDP (desno)	1
Slika 1.2:	Neto finančna pozicija posameznih gospodarskih sektorjev v Sloveniji (levo) in evroobmočju (desno) v % BDP	1
Slika 1.3:	Delež neto zunanjega dolga Slovenije in sektorja države, neto plačanih letnih obresti in letnih dohodkov od lastnine v % BDP	2
Slika 1.4:	Neto finančno stanje do tujine po sektorjih in neto finančno stanje tujine do slovenskega gospodarstva (levo) ter neto finančno stanje do tujine po finančnih instrumentih (desno) v odstotkih BDP	2
Slika 1.5:	Javni dolg, proračunski primanjkljaj, plačilo obresti in bruto investicije sektorja države v % BDP	3
Slika 1.6:	Investicije, varčevanje, neto pozicija iz transakcij nefinančnih družb v % BDP in realna gospodarska rast preučevanih gospodarstev v %	4
Slika 1.7:	Struktura finančnih sredstev (levo) in obveznosti (desno) nefinančnih podjetij v %	4
Slika 1.8:	Investicije, varčevanje, neto pozicija iz transakcij gospodinjstev v % BDP in realna gospodarska rast preučevanih gospodarstev v %	5
Slika 1.9:	Struktura finančnega premoženja gospodinjstev Slovenije in evroobmočja (levo) ter struktura finančnih obveznosti gospodinjstev Slovenije (desno) v %	5

Slika 1.10:	Gibanje pribitkov desetletnih državnih obveznic RS nad primerljivo nemško in izbrane države v bazičnih točkah (levo), gibanje cene zavarovanja dolga v odstotkih (5-letnih CDS-jev)	6
Slika 2.1:	Medletna rast razpoložljivega dohodka, varčevanja, končne potrošnje in investicij gospodinjstev Slovenije (levo) ter stopnja varčevanja in investicij v Sloveniji in evroobmočju (desno) v odstotkih	7
Slika 2.2:	Bruto razpoložljivi dohodek na prebivalca v EUR in razmerje med dolgom (posojili) in dohodkom v odstotkih (levo) ter finančna sredstva, obveznosti in neto finančna pozicija gospodinjstev v odstotkih BDP v Sloveniji in EMU (desno)	7
Slika 2.3:	Medletna rast neto in bruto plač v zasebnem in javnem sektorju (levo) in stopnja brezposelnosti (desno) v odstotkih	8
Slika 2.4:	Struktura transakcij (levo) in vrednostnih sprememb (desno) posameznih oblik finančnega premoženja gospodinjstev v mio EUR in v %	9
Slika 2.5:	Delež vlog gospodinjstev do 7 dni, od 7 dni do 1 leta in nad 1 letom glede na originalno (levo) in preostalo zapadlost (desno) v stanjih v odstotkih	9
Slika 2.6:	Obrestne mere za vloge gospodinjstev do 1 leta v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)	10
Slika 2.7:	Obrestne mere za vloge gospodinjstev nad 1 leto v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)	10
Slika 2.8:	Razpršenost obrestnih mer vlog gospodinjstev držav evroobmočja do 1 leta (levo) in od 1 do 2 let (desno) v odstotkih	10
Slika 2.9:	Letna rast razpoložljivega dohodka, finančnih obveznosti, bančnih posojil gospodinjstvom ter razmerje med celotnimi finančnimi obveznostmi in letnim razpoložljivim dohodkom v %	11
Slika 2.10:	Struktura transakcij (levo) in vrednostnih sprememb (desno) posameznih oblik finančnih obveznosti gospodinjstev v mio EUR in %	12
Slika 2.11:	Struktura vrste bančnih posojil gospodinjstvom iz stanj (levo) in iz novih poslov (desno) v %	12
Slika 2.12:	Letne stopnje rasti posameznih vrst posojil gospodinjstvom Slovenije (levo) in evroobmočja (desno) v odstotkih	12
Slika 2.13:	Povprečne ročnosti različnih vrst stanovanjskih posojil v letih (levo) in struktura ročnosti novih stanovanjskih posojil v odstotkih (desno)	13
Slika 2.14:	Struktura spremenljivosti obrestnih mer za stanovanjska in potrošniška posojila gospodinjstvom v % za stanja (levo) in nove posle (desno)	14
Slika 2.15:	Obrestne mere za stanovanjska posojila v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)	14
Slika 2.16:	Obrestne mere za potrošniška posojila v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)	14
Slika 2.17:	Medletne stopnje rasti cen rabljenih in novozgrajenih stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji (levo) in bazni indeks cen stanovanj (2007 = 100) (desno) v odstotkih	15
Slika 2.18:	Medletno gibanje stopenj rasti stanovanjskih kreditov in transakcij ter cen – rabljenih (levo) in novih (desno) stanovanjskih nepremičnin v odstotkih	16
Slika 2.19:	Rast cen poslovnih prostorov – pisarn (levo) in število transakcij, ki so upoštewane za izračun povprečne cene ter njihova stopnja rasti (desno) v odstotkih	16
Slika 2.20:	Medletne stopnje rasti oglaševanih cen stanovanj (levo) in preseganje oglaševanih cen nad transakcijskimi na kvadratni meter (desno) v odstotkih	17
Slika 2.21:	Razmerje med ceno stanovanj in letnimi drsečimi sredinami povprečnih mesečnih neto plač za Ljubljano v odstotkih (levo) ter indeks dostopnosti stanovanj (2004 = 100) (desno)	17
Slika 2.22:	Razmerje med cenami in najemninami (P/E) (levo) ter na podlagi tega izračunano razmerje med dejanskimi in temeljnimi cenami stanovanj (desno) za Ljubljano	18
Slika 2.23:	Novoodobrena posojila gradbenemu sektorju (levo) in novoodobrena stanovanjska posojila prebivalstvu (desno) v mio EUR	19
Slika 2.24:	Stanje posojil gradbenega sektorja in stanje stanovanjskih posojil prebivalstvu v mio EUR in njuno razmerje (levo) ter kvaliteta terjatev bank do gradbene panoge v odstotkih (desno)	19
Slika 2.25:	Kazalnik zaupanja v gradbeništvo in letna stopnja rasti bruto investicij v zgradbe (levo) ter delež dodane vrednosti gradbeništva v BDP (desno) v odstotkih	20
Slika 3.1:	Zadolževanje podjetij po sektorjih (levo) in instrumentih (desno), letne drseče vsote tokov v mio EUR	23
Slika 3.2:	Tokovi (levo) in stanja (desno) kapitala in dolga v nefinančnih podjetjih ter rast BDP, v mio EUR, v odstotkih in v odstotkih BDP	24
Slika 3.3:	Tokovi financiranja podjetij v tujini letne drseče vsote tokov v mio EUR	25
Slika 3.4:	Stanja posojil podjetjem iz tujine po sektorju tujega upnika (levo) in za izbrane dejavnosti (desno), v mio EUR	25
Slika 3.5:	Delež podjetij, ki med omejitvene dejavnike navajajo težave s financiranjem (levo) in financiranje predelovalnih dejavnosti (desno), v odstotkih	26
Slika 3.6:	Povprečna ročnost novoodobrenih posojil podjetjem pri bankah (levo) in distribucija stanj posojil po preostali zapadlosti (desno)	27
Slika 3.7:	Razmerje med lastniškim in dolžniškim financiranjem podjetij (levo) in primerjava zadolženosti podjetij z evroobmočjem v letu 2010 (desno) v odstotkih	28

Slika 3.8:	Finančne naložbe podjetij po sektorjih (levo) in instrumentih (desno), letne drseče vsote tokov v mio EUR	29
Slika 3.9:	Struktura stanj finančnih naložb podjetij po instrumentih, v odstotkih	29
Slika 3.10:	Obrestne mere za posojila podjetjem do 1 mio EUR v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)	31
Slika 3.11:	Obrestne mere za posojila podjetjem nad 1 mio EUR v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)	31
Slika 3.12:	Pribitki nad euribor in skupna obrestna mera za nove posle za kratkoročna (levo) in dolgoročna (desno) posojila podjetjem v odstotkih	32
Slika 3.13:	Razpršenost obrestnih mer za posojila podjetjem držav evroobmočja za posojila do 1 leta (levo) in od 1 do 5 let (desno) v odstotkih	33
Slika 3.14:	Gibanje premije za tveganje nad EURIBOR za kratkoročna (levo) in dolgoročna posojila (desno) podjetjem v evrih glede na boniteto komitenta, 3-mesečna drseča povprečja v odstotnih točkah	33
Slika 3.15:	Delež posojil s fiksno obrestno mero v novoodobrenih posojilih (levo) in obrestne mere za nova dolgoročna posojila podjetjem (desno) v odstotkih	34
Slika 3.16:	Število pravnih oseb (levo) ter samostojnih podjetnikov in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano gospodarsko dejavnost, (desno) z dospelimi neporavnanimi obveznostmi in njihov povprečni dnevni znesek v mio EUR	35
Slika 3.17:	Število pravnih oseb glede na neprekinjeno število dni dospelih neporavnanih obveznosti (levo) ter število začetih postopkov stečaja, prisilne poravnave in likvidacije (desno)	36
Slika 4.1:	Struktura izdajateljev (levo) in imetnikov (desno) lastniškega kapitala v odstotkih (levo) in finančna sredstva, obveznosti in neto pozicija glede na finančne podsektorje v odstotkih BDP (desno)	37
Slika 4.2:	Vrednost finančnih sredstev v posredovanju po instrumentih v lasti posameznih sektorjev v odstotkih BDP v Sloveniji (levo) in evroobmočju (desno)	38
Slika 4.3:	Število posameznih vrst finančnih institucij (levo); tržna koncentracija petih največjih med njimi – CC5 v odstotkih (desno)	38
Slika 4.4:	Struktura finančnih sredstev (levo) in obveznosti (desno) finančnega sektorja v odstotkih	39
Slika 4.5:	Struktura izdajateljev (levo) in imetnikov (desno) lastniškega kapitala v odstotkih	39
Slika 4.6:	Lastniška struktura posameznih finančnih sektorjev v odstotkih	40
Slika 4.7:	Primerjava tržne obrestne mere EURIBOR z obrestno mero refinanciranja ECB v odstotkih	42
Slika 4.8:	Stanje danih in prejetih nezavarovanih depozitov slovenskih bank na denarnem trgu evroobmočja (levo) in slovenskem (desno) denarnem trgu v mio EUR ter gibanje obrestnih mer EONIA in medbančnem obrestne mere na slovenskem denarnem trgu v odstotkih	42
Slika 4.9:	Letne rasti domačih (levo) in tujih (desno) borznih indeksov v odstotkih	43
Slika 4.10:	Tržna kapitalizacija na Ljubljanski borzi v mrd EUR in letni koeficient obračanja sredstev - KOS (levo) ter delež trgovanja z delnicami, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, po načinu transakcije (desno) v odstotkih	44
Slika 4.11:	Mesečne neto naložbe rezidentov v tujino (levo) in nerezidentov v Slovenijo (desno) v mio EUR	45
Slika 4.12:	Stanje naložb nerezidentov v vrednostne papirje slovenskih izdajateljev v mrd EUR (levo) in njihova regijska struktura v odstotkih (desno)	46
Slika 4.13:	Regijska struktura naložb rezidentov v tuje vrednostne papirje v odstotkih – celotnih (levo), posebej v obveznicah in delnicah (desno)	47
Slika 4.14:	Geografska struktura naložb rezidentov v periferne države in druge države v mio EUR (levo) in geografska struktura naložb slovenskega bančnega sektorja v bančne in državne obveznice iz perifernih držav in drugih držav evroobmočja konec marca 2012 (desno) v odstotkih	48
Slika 5.1:	Tržni delež bank v večinski lasti tujcev in bank v večinski domači lasti, merjeno glede na bilančno vsoto bank v odstotkih	50
Slika 5.2:	Povpraševanje podjetij po posojilih in kreditni standardi	51
Slika 5.3:	Povpraševanje gospodinjstev po stanovanjskih (levo) in potrošniških posojilih (desno) ter spreminjanje kreditnih standardov	51
Slika 5.4:	Medletne stopnje rasti posojil nebančnemu sektorju (levo) ter medletna stopnja rasti bilančne vsote in kapitalskih zahtev (desno), v odstotkih	53
Slika 5.5:	Nominalni prirast posojil po bruto in neto (z upoštevanjem oslabitev) principu v mio EUR (levo) ter medletne stopnje rasti posojil nebančnemu sektorju po ročnosti (desno), v odstotkih	53
Slika 5.6:	Medletne stopnje rasti posojil nefinančnim družbam (levo) in gospodinjstvom (desno) po skupinah bank v odstotkih	53
Slika 5.7:	Medletne stopnje rasti naložb bank (levo) in deleži v bilančni vsoti (desno) v odstotkih	55
Slika 5.8:	Stopnje rasti virov sredstev v odstotkih (levo) in struktura virov financiranja bank v odstotkih (desno)	55
Slika 5.9:	Razmerje med posojili bank nebančnemu sektorju in vlogami nebančnega sektorja pri bankah konec let po skupinah bank (levo) in razmerje med vpoglednimi, kratkoročnimi in dolgoročnimi obveznostmi bank do nebančnega sektorja za bančni sistem v odstotkih (desno)	56
Slika 5.10:	Pokritost posojil nebančnemu sektorju z različnimi viri po skupinah bank in za bančni sistem (odstotkih)	56
Slika 5.11:	Povprečni in mejni stroški financiranja bank (levo) in povprečni stroški lastniškega in dolžniškega kapitala (desno) v odstotkih	57

Slika 5.12:	Povprečni stroški dolžniškega financiranja bank v odstotkih	58
Slika 5.13:	Struktura stanj (levo) in tokov finančnih virov bank – polletne oz. četrtna vsota (desno) v odstotkih	58
Slika 5.14:	Povprečni stroški financiranja (levo) in struktura stanj virov financiranja (desno) po skupinah bank v odstotkih	59
Slika 5.15:	Povprečni ter mejni stroški financiranja za vloge nebančnega sektorja (levo) in originalna ročna struktura stanja vlog (desno) po skupinah bank	59
Slika 5.16:	Povprečni ter mejni stroški financiranja za obveznosti do tujih bank (levo) in iz naslova izdanih dolžniških vrednostnih papirjev (desno) po skupinah bank v odstotkih	59
Slika 5.17:	Povprečna efektivna aktivna in efektivna pasivna obrestna mera, izračunana iz obrestnih prihodkov in odhodkov, obrestni razmik in obrestna marža v odstotkih	61
Slika 5.18:	Delež neto obrestnih in neto neobrestnih prihodkov v bruto dohodku bank v odstotkih (levo) in poraba bruto dohodka v odstotkih (desno)	62
Slika 5.19:	Gibanje neto obrestnih in neobrestnih prihodkov, operativnih stroškov in neto rezervacij v odstotkih povprečne aktive (levo) ter gibanje donosnosti na kapital in vplivi štirih dejavnikov na smer spreminjanja donosnosti na kapital bank (desno)	63
Slika 5.20:	Primerjava rezultatov anket bank izvedenih v letih 2007 – 2012 o glavnih tveganjih za leto naprej, v odstotkih	63
Slika 5.21:	Zapadanje obveznosti do tujih bank po intervalih zapadlosti (levo) in po skupinah bank (desno) v odstotkih	66
Slika 5.22:	Struktura ročnosti novo najetih posojil za banke v domači lasti (levo) in banke v večinski tuji lasti (desno) v odstotkih	67
Slika 5.23:	Struktura novosklenjenih posojil bank v tujini glede na način obrestovanja, povprečje leta	67
Slika 5.24:	Pribitki nad EURIBOR za posojila bank najeta v tujini glede na pretežno lastništvo bank v odstotkih	67
Slika 5.25:	Delež obveznosti do Evrosistema v bilančni vsoti skupine bank v odstotkih	68
Slika 5.26:	Terjatve, obveznosti in neto pozicija poslovnih bank do Evrosistema v mio EUR (levo) in sklad finančnega premoženja bank, ki je primeren za zastavo pri Evrosistemu v mio EUR (desno)	69
Slika 5.27:	Obseg depozitov Ministrstva za finance Republike Slovenije pri bankah v mio EUR	69
Slika 5.28:	Gibanje dnevnih količnikov likvidnosti prvega in drugega razreda likvidnostne lestvice	70
Slika 5.29:	Količnika likvidnosti za prvi, od 0 do 30 dni (levo), in drugi od 0 do 180 dni (desno), razred likvidnostne lestvice po posameznih skupinah bank, mesečna povprečja	71
Slika 5.30:	Razpršenost količnika likvidnosti prvega (levo) in drugega (desno) razreda likvidnostne lestvice, mesečna povprečja	71
Slika 5.31:	Gibanje obsega sekundarne likvidnosti (mesečna povprečja v mio EUR) in njen delež v bilančni vsoti v odstotkih	72
Slika 5.32:	Likvidnostna vrzel kot razlika med celotnimi terjatvami in celotnimi obveznostmi, opredeljenimi v metodologiji likvidnostne lestvice, v mio EUR	72
Slika 5.33:	Delež zamud nad 90 dni v celotnih razvrščenih terjativah bank po skupinah bank (levo) in skupinah komitentov (desno) v odstotkih	75
Slika 5.34:	Delež zamud nefinančnih podjetij (levo) in tujcev (desno) nad 90 dni v razvrščenih terjativah bank po skupinah bank v odstotkih	75
Slika 5.35:	Delež zamud nad 90 dni v razvrščenih terjativah bank v nekaterih dejavnostih nefinančnih družb v odstotkih	76
Slika 5.36:	Struktura zamud prebivalstva nad 90 dni v razvrščenih terjativah bank po skupinah bank v odstotkih	77
Slika 5.37:	Struktura razvrščenih terjatev po sektorjih, skupaj (levo) in po skupinah bank konec let (desno) v odstotkih	79
Slika 5.38:	Delež nefinančnih podjetij (levo) in prebivalstva (desno) v strukturi razvrščenih terjatev bank po skupinah bank v odstotkih	80
Slika 5.39:	Medletne stopnje rasti razvrščenih terjatev in terjatev v D in E (levo) in struktura terjatev po bonitetnih skupinah (desno) v odstotkih	81
Slika 5.40:	Medletne stopnje rasti razvrščenih terjatev v primerjavi z rastjo oslabitev in rezervacij (levo) in primerjava deleža zamud nad 90 dni in deleža razvrščenih terjatev v D in E (desno) v odstotkih	81
Slika 5.41:	Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami (levo) in delež terjatev v D in E (desno) po skupinah bank v odstotkih	82
Slika 5.42:	Primerjava deleža zamud nad 90 dni v razvrščenih terjativah bank z deležem terjatev v D in E v razvrščenih terjativah bank za posamezne dejavnosti, v odstotkih	84
Slika 5.43:	Delež zamud nad 90 dni v razvrščenih aktivih bank pri nefinančnih podjetjih (levo) in primerjava deleža zamud nad 90 dni z deležem oslabitev in rezervacij v razvrščenih aktivih (desno) po dejavnostih v odstotkih	85
Slika 5.44:	Aktivnost in odklon ⁴ , v odstotkih	87
Slika 5.45:	Verjetnost neplačila in realna rast BDP, v odstotkih	87
Slika 5.46:	Pokritost vseh razvrščenih terjatev bank (levo) in pokritost razvrščenih terjatev bank z zamudami nad 90 dni (desno) z zavarovanji v odstotkih	89
Slika 5.47:	Povprečno obdobje spremembe obrestnih mer v mesecih (levo) in razlika med povprečnim obdobjem spremembe obrestnih mer za skupine bank v mesecih (desno)	94

Slika 5.48:	Vrzel med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi postavkami po posameznih razredih v mio EUR	95
Slika 5.49:	Valutna struktura neto pozicij obrestno občutljivih postavk po posameznih razredih preostale zapadlosti v mio EUR	96
Slika 5.50:	Delež devizne aktive in devizne pasive v bilančni vsoti ter bilančna odprta devizna pozicija bank v odstotkih	97
Slika 5.51:	Referenčne obrestne mere LIBOR na švicarski frank in EURIBOR ter gibanje tečaja EUR/CHF	99
Slika 5.52:	Osnovni kazalniki kapitalske ustreznosti bančnega sistema v odstotkih	100
Slika 5.53:	Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost temeljnega kapitala (desno) po skupinah bank v odstotkih	101
Slika 5.54:	Porazdelitev kapitalskih ustreznosti (levo) in kapitalskih ustreznosti temeljnega kapitala (desno), v odstotkih	101
Slika 5.55:	Struktura temeljnega (levo) in struktura dodatnega kapitala ter razmerje med podrejenim dolgom in temeljnim kapitalom (desno), v odstotkih	102
Slika 5.56:	Struktura kapitala pred odbitnimi postavkami za bančni sistem (levo) in skupine bank (desno), v odstotkih	103
Slika 5.57:	Presežek regulatornega kapitala nad kapitalskimi zahtevami v odstotkih (levo), regulatorni kapital in kapitalske zahteve v mio EUR (desno)	103
Slika 5.58:	Razmerje med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto (levo) ter struktura kapitalskih zahtev (desno), v odstotkih	104
Slika 5.59:	Kapitalske ustreznosti (levo) in kapitalskih ustreznosti temeljnega kapitala (desno) v letu 2008 in prvi polovici leta 2011 v državah EU, v odstotkih	105
Slika 5.60:	Kapitalska ustreznost (levo) kapitalska ustreznost temeljnega kapitala (desno) v primerjavi z EU, podatki na konsolidirani osnovi v odstotkih	105
Slika 5.61:	Delež knjigovodskega kapitala v bilančni vsoti	106
Slika 5.62:	Distribucija bank glede na kapitalsko ustreznost osnovnega temeljnega kapitala v odstotkih (levo) in primanjkljaj kapitala za doseganje 9% kapitalske ustreznosti osnovnega temeljnega kapitala v mio EUR (desno)	106
Slika 6.1:	Zbrana bruto premija po posameznih vrstah zavarovanj v mio EUR (leva os) in letne stopnje rasti v odstotkih (desna os)	110
Slika 6.2:	Rast bilančne vsote v odstotkih (levo) in izid iz rednega delovanja v mio EUR (desno) zavarovalnic in pozavarovalnic	112
Slika 6.3:	Presežek razpoložljivega kapitala nad zahtevanim minimalnim kapitalom zavarovalnic in pozavarovalnic v odstotkih	112
Slika 6.4:	Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst (kot razmerje)	113
Slika 6.5:	Rast čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij in naložb premoženjskih in življenjskih zavarovanj (levo) ter pokritost čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami kritnega premoženja (desno) v odstotkih	114
Slika 6.6:	Struktura naložb kritnih skladov zavarovalnic (levo) in naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov zavarovalnic (desno) v odstotkih	114
Slika 6.7:	Delež tujih naložb v vseh naložbah zavarovalniškega sektorja v odstotkih	115
Slika 6.8:	Struktura zbrane premije kreditnih zavarovanj v odstotkih	116
Slika 6.9:	Zbrane premije in izplačane odškodnine v mio EUR ter škodni rezultat kreditnih zavarovanj (kot razmerje)	116
Slika 6.10:	Struktura naložb izvajalcev prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (levo)	118
Slika 6.11:	Disperzija donosov izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja, pokojninske družbe in zavarovalnice (levo), vzajemni pokojninski skladi (desno) v odstotkih	119
Slika 6.12:	Število oblik vzajemnih skladov (levo) in tržna koncentracija vzajemnih skladov (desno) po letih	120
Slika 6.13:	Primerjava med Slovenijo in evroobmočjem – sredstva investicijskih skladov na prebivalca v 1000 EUR (levo) in delež sredstev v BDP v odstotkih (desno)	120
Slika 6.14:	Lastniška struktura enot / delnic investicijskih skladov v odstotkih	121
Slika 6.15:	Primerjava med vzajemnimi skladi v upravljanju DZU v večinski lasti bank in drugih – struktura naložb v odstotkih (levo); letna rast VEP v odstotkih in mesečna neto vplačila v mio EUR (desno)	121
Slika 6.16:	Delež vzajemnih skladov, ki so prejeli neto vplačila, in delež tistih vzajemnih skladov, ki so neto izplačevali, za delniške (levo) in mešane (desno) v odstotkih	122
Slika 6.17:	Letne rasti VEP vzajemnih skladov in SBI TOP v odstotkih (levo) in višina letnih vplačil v vzajemne sklade v mio EUR (desno)	123
Slika 6.18:	Mesečna neto vplačila zavarovalniškega sektorja (levo) in mesečna neto vplačila gospodinjstev (desno) v mio EUR ter letna rast VEP v odstotkih	123
Slika 6.19:	Razvrstitev vzajemnih skladov glede na letne donosnosti ob koncu leta v odstotkih	123
Slika 6.20:	Relativna porazdelitev domačih delniških (levo) in domačih mešanih vzajemnih skladov (desno) glede na višino letne donosnosti VEP v odstotkih	124
Slika 6.21:	Primerjava strukture vrste skladov glede na sredstva v Sloveniji in EU v odstotkih	124
Slika 6.22:	Struktura naložb vzajemnih skladov v odstotkih (levo) in regionalna struktura naložb celotnega sektorja drugih finančnih posrednikov v tuje delnice v odstotkih (desno)	125
Slika 6.23:	Učinkovitost upravljanja na trgu vzajemnih skladov	126

Slika 6.24:	Obseg novoodobrenih liziških poslov v mio EUR, delež lizinga nepremičnin v odstotkih (levo) in letne stopnje rasti novoodobrenih poslov v odstotkih (desno)	126
Slika 6.25:	Struktura lizinga premičnin (levo) in nepremičnin (desno) v odstotkih	127
Slika 6.26:	Delež liziških poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva (levo) in stopnje rasti novoodobrenih poslov v nekaterih evropskih državah (desno) v odstotkih	128
Slika 6.27:	Stopnje rasti stanj liziških poslov in bančnih posojil nebančnim sektorjem (levo) ter delež liziških poslov v bančnih posojilih nebančnemu sektorju (desno) v odstotkih	128
Slika 7.1:	TARGET2-Slovenija: domača in čezmejna plačila; vrednosti (v mrd EUR) in število (v tisočih; desno) ter SEPA IKP: vrednost (v mrd EUR; levo) in število (v mio; desno)	131
Slika 7.2:	Koncentracija števila transakcij v sistemih TARGET/TARGET2 in Žiro kliring/SEPA IKP – Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI; levo) in odstotni delež števila transakcij petih največjih udeležencev glede na skupno število transakcij (desno); brez Banke Slovenije	131

Okvirji:

Okvir 2.1:	Vpliv na prihodnje dogajanje na nepremičninskem trgu	21
Okvir 3.1:	Plačilna nesposobnost	35
Okvir 4.1:	Izpostavljenost do dolžniških vrednostnih papirjev iz perifernih držav evroobmočja	47
Okvir 5.1:	Zamude nad 90 dni kot kriterij nedonosnih terjatev bank	78
Okvir 5.2:	Analiza kreditnega tveganja nefinančnih družb ter ocena verjetnosti neplačila, stroškov oslabitev ter pokritosti razvrščenih terjatev z oslabitvami za leti 2012 in 2013 na vzorcu komitentov	85
Okvir 5.3:	Kronološki pregled ukrepov Banke Slovenije za blažitev posledic finančne krize.	107

Kratice:

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BPRČ (sistem)	Bruto poravnave v realnem času
BRIK	Brazilijska, Rusija, Indija, Kitajska
BS	Banka Slovenije
CCBM	Korespondenčni centralnobančni model
DFO	Druge finančne organizacije
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
DVP	Dolžniški vrednostni papirji
DZU	Družba za upravljanje
ECB	Evropska centralna banka
ECBC	European Covered Bond Council
EFAMA	The European Funds and Asset Management Association
EFTA	European Free Trade Association
EIOPA	The European Insurance and Occupational Pensions Authority
EMU	Ekonomsko in monetarna unija
EONIA	Euro OverNight Index Average (ponderirana povprečna obrestna mera za posojila čez noč)
ERM2	Mehanizem deviznih tečajev ERM2 (angl. Exchange Rate Mechanism 2)
ESCB	Evropski sistem centralnih bank
EU16	Evroobmočje
EU27	Članice Evropske unije
EU3	Članice Evropske unije pred širitvijo 1. 5. 2004, ki niso članice evroobmočja (Danska, Švedska, Velika Britanija)
EU8	Poljska, Madžarska, Češka, Slovenija, Slovaška, Estonija, Latvija, Litva
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evroobmočja medsebojno ponujajo depozite
EUROSTAT	Statistical Office of the European Communities
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
IS	Investicijski sklad
KDD	KDD – Centralna klirinško depotna družba, d.d.
KOS	Koeficient obračanja sredstev
LEASEEUROPE	The European Federation of Leasing Company Associations
LJSE	Ljubljanska borza
LTI	Razmerje med obrokom posojila in prejemki posojilojemalca (angl. loan-to-income ratio)
LTV	Razmerje med višino odobrenega posojila in vrednostjo premoženja, s katero je posojilo zavarovano (angl. loan-to-value ratio)
IMF	Mednarodni denarni sklad
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development

P/E	Kazalnik P/E odraža razmerje med tečajem delnice in zadnjim letnim čistim dobičkom na delnico
SBI TOP	Indeks blue-chip Ljubljanske borze
SI O/N	Obrestna mera nezavarovanih medbančnih depozitov v evrih čez noč, ki so jih sklenile slovenske kreditne institucije s kreditnimi institucijami evroobmočja
SLONEP	Spletni slovenski nepremičninski portal (www.slonep.net)
SRS	Slovenski računovodski standardi
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
S&P	Standard and Poor's
VEP	Vrednost enote premoženja vzajemnega sklada
VS	Vzajemni sklad
WFE	World Federation of Exchange
ZBS	Združenje bank Slovenije
ZLPS	Združenje liziških podjetij Slovenije
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

POJASNILO: v tej publikaciji uporabljena analitična členitev bančnega sistema na homogene skupine bank, poimenovane velike domače banke, majhne domače banke in banke v večinski tuji lasti, ni izraz vrednostne sodbe, ampak temelji na značilnostih njihovega poslovanja, zlasti na strukturi financiranja.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Ponovno krčenje gospodarske aktivnosti doma in zaostritev evropske dolžniške krize v drugi polovici 2011 sta ključna dejavnika, ki sta vplivala na nadaljevanje negotovosti v finančnem sektorju. Močna prizadetost slovenskega gospodarstva v finančni krizi, ki se nadaljuje že četrto leto, se vse bolj kaže v poslovanju bank in kakovosti kreditnega portfelja. To velja še toliko bolj zaradi velike finančne odvisnosti podjetij od bančnih posojil, prevelike zadolženosti podjetij ter velike poslovne in lastniške prepletenosti med njimi. Neuspešnost poslovanja vedno večjega števila podjetij, ki se kaže v podvojitvi začetih stečajnih postopkov v preteklem letu glede na leto 2009, oziroma vztrajno krčenje dodatne vrednosti posameznih gospodarskih panog kaže prepočasno poslovno in finančno prestrukturiranje velikega dela gospodarstva. Finančni vzvod nefinančnih družb ostaja s 143,5% relativno visok in se je v nasprotju s pričakovanji lani celo povišal. Prezadolženost realnega sektorja, katerega dolg se je povečal na 99% BDP, in prepočasno zniževanje finančnega vzvoda s povečanjem lastniškega kapitala še naprej omejujeta kreditno sposobnost podjetij. Slabo razvit kapitalski trg, ki so ga zaznamovali slaba likvidnost, 30-odstotno znižanje borznega indeksa in netransparentnost poskusov prodaj zaseženih lastniških deležev iz zavarovanj neporavnanih obveznosti, ne pomeni resne alternative za financiranje podjetij. V preteklem letu so podjetja izdala le za 16 mio EUR novih dolgoročnih obveznic in izvedla dve izdaji kratkoročnih komercialnih zapisov. Poleg neto odplačil bančnih posojil podjetij se s povečevanjem plačilne nesposobnosti zmanjšuje tudi medpodjetniško financiranje s komercialnimi posojili oziroma se ta spreminjajo v običajna medpodjetniška posojila. Ravno povečanje plačilne nesposobnosti in števila stečajnih postopkov je pomembna grožnja nadaljnjemu poslabševanju kakovosti medpodjetniškega dolga. Ta obsega 28% celotnega dolga nefinančnih družb. Odpisovanje medpodjetniškega dolga se bo preneslo v zmanjšano sposobnost rednega odplačevanja bančnih posojil.

Gospodinjstva ostajajo razmeroma redni plačniki svojih obveznosti do bank, vendar se bo ob nizki rasti razpoložljivega dohodka in nadaljnjem povečevanju brezposelnosti tudi v tem sektorju še povečal delež neplačnikov.

Bančni sektor je preteklo poslovno leto zaključil z visoko agregatno izgubo, ki je posledica postopnega zmanjševanja neto obrestnih prihodkov ter visokih stroškov oslabitev in rezervacij. Te so lani dosegle 84% bruto dohodka bank. Dohodkovno tveganje bank ostaja pomembno tveganje tudi v tekočem letu zaradi krčenja kreditne aktivnosti in ohranjanja visokih stroškov oslabitev in rezervacij, kar zmanjšuje sposobnost bank za notranje generiranje kapitala.

Kreditno tveganje v bankah se je lani zaostriilo. Delež slabih terjatev do dolžnikov, ki več kot 90 dni zamujajo s poravnavo obveznosti, se je povečal bolj kot v letu 2009 ob najizrazitejšem krčenju gospodarske aktivnosti. Kljub temu se je naraščajoči trend tega deleža terjatev v celotnih razvrščenih terjativah vsaj v zadnjih mesecih umiril in pri nekaterih bankah, zlasti bankah v večinski tuji lasti, celo znižal. Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja ni samo posledica povečevanja deleža terjatev do dolžnikov v zamudi, temveč tudi vztrajnega zmanjševanja kreditne aktivnosti bank. Banke namreč zniževanje finančnega vzvoda dosegajo predvsem z odplačevanjem posojil dobrih komitentov in manj z rekapitalizacijami, hkrati dosegajo relativno velik, 40-odstotni delež restrukturiranja zapadlih posojil, ki lahko v prihodnje še povečajo delež slabih posojil. Banke premalo dejavno sodelujejo s podjetji pri njihovem poslovnem in finančnem prestrukturiranju ter si premalo prizadevajo za ohranjanje dobrih komitentov z večjo obrestno diferenciacijo. Pasivnost bank in napačna presoja v tem procesu vodita v večje odpise slabih terjatev in ne le v povečevanje slabitev. Na izrazito povečanje oslabitev v preteklem letu sta vplivali naraščanje slabih terjatev in tudi razvrednotenje premoženja, prejetega v zavarovanje posojil. Zniževanje vrednosti aktiv je posledica nujnih procesov zniževanja finančnih vzvodov, ki potekajo hkrati v sektorju podjetij in bančnem sektorju ter bodo v prihodnje potekali tudi v javnem sektorju.

Dodatno negotovost v bančni sektor vnaša proces prestrukturiranja virov financiranja: neto odplačevanje obveznosti do tujine in počasna rast vlog nebančnega sektorja. Kljub krčenju posojil se to kaže v počasnem zniževanju razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja. Omenjeno razmerje s 136% ostaja previsoko in se bo v prihodnjih letih moralo znižati. Banka Slovenije se je na grožnjo neutemeljenega tekmovanja za domače vloge z ekstremnimi ponudbami pasivnih obrestnih mer že odzvala. Tako ravnanje bank ne vpliva na višjo agregatno rast vlog, ampak le na težko predvidljivo prehajanje vlog med bankami. Tveganje refinanciranja in likvidnostno tveganje bank sta se z nestandardnimi operacijami ECB zmanjšali, pri čemer se je problem refinanciranja v tujini le začasno odložil. Bankam so se ob znižanju njihovih bonitet in bonitete dolgoročnega državnega dolga povečali stroški zadolževanja na mednarodnih posojilnih trgih oziroma se jim je dostop do teh virov omejil.

Na dostopnost in ceno tujih virov bančnega sistema vpliva prepočasen proces potrebne rekapitalizacije največje banke v večinski državni lasti. Zadostna rekapitalizacija bank je pogoj za začetek novega kreditnega cikla, saj ostaja povprečna kapitalska ustreznost slovenskih bank kljub lanskemu povečanju pod povprečjem kapitalske ustreznosti bank držav EU. Z odlašanjem rekapitalizacije se večata njen potreben obseg in s tem kapitalsko tveganje. Intenzivnejša konsolidacija bančnega sistema z združevanjem, povezovanjem in prevzemi je nujna za povečevanje učinkovitosti in lažje dostopanje do prepotrebne kapitala.

Aktualna gospodarska kriza postaja vse bolj slovenski problem ter je ne bo mogoče preseči le s spodbujanjem izvoza in investicij ter s strukturnimi spremembami na ravni javnofinančne konsolidacije. Potrebne bodo tudi spremembe pravne urejenosti gospodarskega delovanja poslovnih subjektov, spremembe korporativnega upravljanja, spremembe pravnih razmerij med upniki in lastniki gospodarskih družb v težavah ter spremembe poslovnih modelov podjetij in bank, katerih

rast ne bo temeljila le na poviševanju finančnih vzvodov z zadolževanjem doma in v tujini. Morebitno zaostrovanje evropske dolžniške krize bi samo poslabšalo domače razmere zaradi visoke odvisnosti od tujega financiranja. Hitrejše okrevanje držav, najpomembnejših gospodarskih partneric, bo naše težave le olajšalo, ne bo pa jih odpravilo. Ponovna vzpostavitev stabilnega finančnega sistema z dobro delujočimi bankami bo zato dolgotrajen proces, tesno povezan z navedenimi potrebnimi spremembami.

dr. Marko Kranjec
guverner

POVZETEK

Slovensko gospodarstvo je v drugi polovici lanskega leta prešlo v recesijo pod vplivom upada domače potrošnje in negotovih razmer na mednarodnih trgih, ki so zavirale rast izvoza. Manjša investicijska aktivnost je odražala zadržanost sprejemanja dolgoročnejših poslovnih odločitev v negotovih razmerah, prezadolženost sektorja podjetij in omejitve financiranja.

Odvisnost od tujih virov financiranja se je povečala na 39% BDP zaradi nezadostnih prihrankov in pomanjkanja kapitala.¹ Bančni sistem se je na tujih finančnih trgih razdolževal, zadolževala pa se je država. Neto zunanji dolg je zato ostal na ravni 32% BDP, naraščajo pa izdatki za obresti.

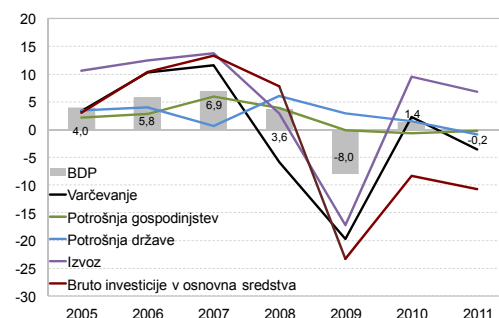
Zaradi zavračanja strukturnih reform in pritiskov na javne finance so bonitetne agencije uresničile predhodna opozorila ter lani jeseni in januarja letos znižale bonitetno oceno dolgoročnega dolga države. Hkrati so zniževale tudi bonitetne ocene slovenskih bank, oboje pa je povečevalo stroške financiranja in omejevalo dostop do virov v tujini. Z odlašanjem konsolidacije javnih financ in odlašanjem dokapitalizacije bank v večinski državni lasti se lahko dostopnost do tujih finančnih virov še poslabša.

Slovenska gospodinjstva sta v zadnjih dveh letih prizadeli naraščajoča brezposelnost in omejena rast plač, rast njihovega razpoložljivega dohodka pa je bila nizka že pred tem. Finančno premoženje gospodinjstev se je lani zmanjšalo, vendar s pozitivnim trendom naraščanja njihovih varnejših naložb. Gospodinjstva imajo v vlogah pri domačih bankah 37,5% finančnega premoženja. Finančne obveznosti gospodinjstev so lani stagnirale. V strukturi posojil bank gospodinjstvom se je delež stanovanjskih posojil povečal na 55%, vendar se njihova rast znižuje. Rast potrošniških posojil je negativna že od sredine leta 2010. Breme odplačevanja posojil gospodinjstev se je lani povečalo, naraščanje kreditnega tveganja v tem sektorju pa izraža večji delež posojil, ki se odplačujejo z zamudo. Obrestno tveganje gospodinjstev se povečuje zaradi večjega deleža posojil z variabilno obrestno mero in zaradi njihove daljše ročnosti. Izpostavljenost tveganju spremembe tečaja švicarskega franka do EUR se zmanjšuje zaradi zmanjševanja obsega posojil v švicarskih frankih oziroma z valutno klavzulo nanj.

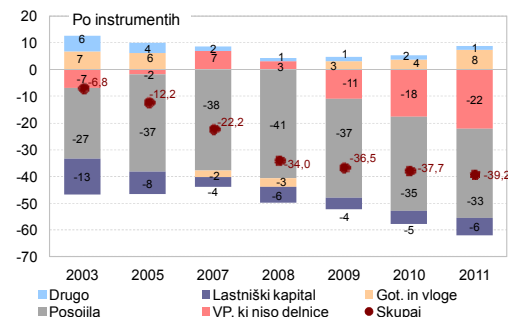
Cene rabljenih stanovanjskih nepremičnin na slovenskem trgu so se lani po podatkih SURS znižale za 0,7% in cene novih stanovanj povišale za 4,1%. Med transakcijami z vsemi stanovanjskimi nepremičninami je bilo le dobrih 16% prometa z novozgrajenimi enotami. Število transakcij z njimi se je zmanjševalo hitreje od števila transakcij z rabljenimi stanovanji, kar nakazuje večjo precejšenost cen novih stanovanj od starih. Cene poslovnih nepremičnin so lani stagnirale.

Vrednost novoodobrenih stanovanjskih posojil se je lani zmanjšala za četrtno. V drugi polovici leta so banke zaznale zmanjševanje povpraševanja po stanovanjskih posojilih in hkrati zanje dodatno zaostrele kreditne standarde. Nižja dinamika kreditiranja prebivalstva in

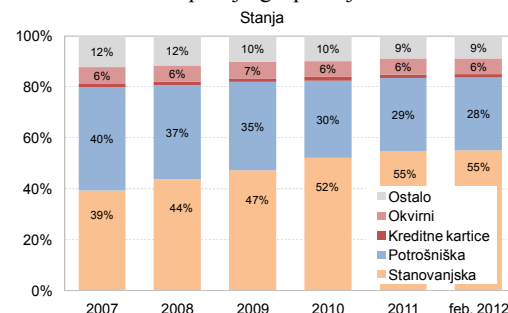
Letne stopnje rasti izbranih makroekonomskih agregatov v odstotkih

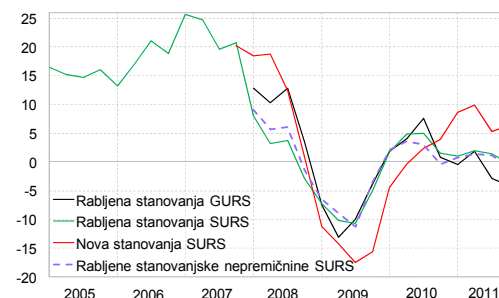
Neto finančno stanje do tujine po finančnih instrumentih v odstotkih BDP

Struktura bančnih posojil gospodinjstvom v odstotkih

Medletne stopnje rasti cen rabljenih in novozgrajenih stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji v odstotkih

¹ Podatki o medsektorskih finančnih obveznostih in terjatvah so prikazani v tabeli 1.1 statistične priloge.

njegova manjša kupna moč bosta vplivali na nižanje cen stanovanjskih nepremičnin. Razmeroma velika zadolženost podjetij je lani najbolj omejevala njihovo financiranje. Podjetja so se razdolževala pri domačih bankah, nederivativnih finančnih institucijah in gospodinjstvih. Letni tok financiranja podjetij se je z 22% BDP leta 2008 zmanjšal na 1,1% BDP. Zaradi likvidnostnih težav in plačilne nesposobnosti je bilo močno omejeno tudi medpodjetniško financiranje.

Financiranje podjetij iz tujine se je z 1,4 mrd EUR povečalo skoraj na raven pred finančno krizo. Najbolj se je povečalo v podjetjih predelovalnih dejavnosti in trgovine, ki so hkrati najbolj zmanjševala zadolženost pri domačih bankah. Izgubljanje najboljših komitentov, predvsem izvozno usmerjenih podjetij, je pomemben razlog povečevanja dohodkovnega tveganja slovenskih bank. To se lahko še pospeši, če bi podjetja zaradi nekonkurenčnega poslovnega okolja in neugodnih pogojev financiranja začela prenašati finančno poslovanje v tujino.

Pritok lastniškega kapitala v podjetja je lani znašal skromnih 363 mio EUR. Hkrati so podjetja zmanjšala zadolženost pri bankah v večini dejavnosti, razen v tleh, med katerimi je bilo tudi gradbeništvo. V portfeljih bank ostajajo komitenti z nizko boniteto, ki nimajo potenciala, da bi s kreditno sposobnim povpraševanjem spodbudili kreditiranje. Hkrati je del novoodobrenih posojil bank le podaljševanje starih posojil podjetjem s težavami pri odplačevanju. Banke se s tovrstnim kreditiranjem izpostavljajo kreditnemu tveganju do dolžnikov, od katerih se vsaj del ne bo zmožal prestrukturirati. Hkrati banke ostajajo preveč pasivne pri finančnem in poslovnem prestrukturiranju podjetij.

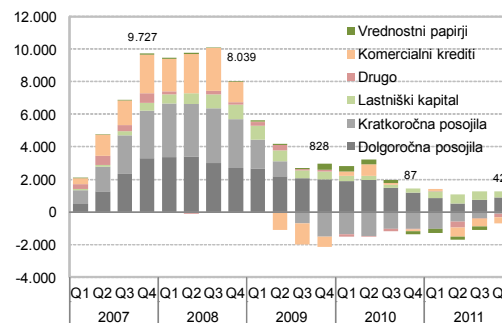
Razmerje dolžniškega in lastniškega kapitala podjetij se je lani nekoliko povišalo, na 143,5%, zaradi prevrednotenja kapitala ob negativnih borznih gibanjih. Visok finančni vzvod slovenskih podjetij ostaja ključni zaviralni dejavnik zagona kreditne rasti in investicijskega ciklusa. Zato je rekapitalizacija podjetij nujen pogoj za izhod iz krize, ki z zmanjševanjem obsega kreditiranja, s katerim podjetja znižujejo finančni vzvod, ne bo mogoče.

Za dolžniško financiranje podjetij so značilne višje obrestne mere v Sloveniji od povprečja v evroobmočju, čeprav se je razlika zmanjšala. Razlogi zanjo so prevzemanje prevelikih tveganj slovenskih bank v predkriznem času, relativno dražji viri financiranja, tekmovanje za vloge, relativno večja zadolženost slovenskih podjetij, dolgi in dragi stečajni postopki ter neelastičnost povpraševanja po posojilih. Premije za tveganje pri posojilnih obrestnih merah so lani stagnirale, a ostajajo nad tremi odstotki in močno nad ravnmi pred krizo. Banke so v zadnjem četrtletju 2011 še zaostriale kreditne standarde.

Zaradi naraščajočega deleža variabilnih obrestnih mer v strukturi novoodobrenih posojil podjetjem se ta bolj izpostavljajo tveganju zvišanja obrestnih mer, ki so mu že bolj izpostavljene kot v povprečju podjetja v evroobmočju. Kljub zmanjšani zadolženosti podjetij so se plačila obresti zaradi prevladujočega variabilnega načina obrestovanja lani povečala za 3,8%.

V slovenskem bančnem sistemu se tudi lani ni začel proces konsolidacije. Ta bi izboljšal stroškovno

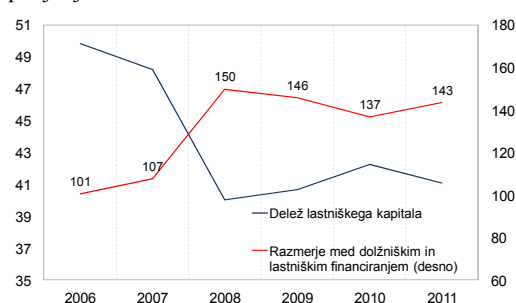
Zadolževanje podjetij po instrumentih, letne drseče vsote tokov v mio EUR

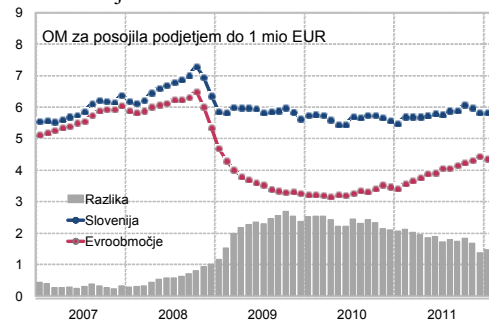
Stanja posojil podjetjem iz tujine za izbrane dejavnosti v mio EUR

Razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem podjetij v odstotkih

Obrestne mere za posojila podjetjem v Sloveniji in v evroobmočju v odstotkih

učinkovitost bank in njihov dostop do kapitala. Lastniška struktura se ni bistveno spremenila in bilančna vsota se je zmanjšala za 3,1%.

Zastajanje kreditiranja nebančnega sektorja je ključna značilnost lanskega in začetka letošnjega leta. Obseg posojil se je sektorsko najbolj zmanjševal pri podjetjih, po ročnosti pri kratkoročnih posojilih in po skupinah bank pri bankah v velikih domačih bankah. Zastajanje kreditiranja je posledica vrste razlogov. Ob majhnem kreditno sposobnem povpraševanju podjetij in pričakovanem zmanjševanju povpraševanja po posojilih gospodinjstev so poslabšanje kakovostnega portfelja, zmanjševanje grosističnega financiranja in relativno nizka kapitalska ustreznost v primerjavi z drugimi bankami v EU dodatni zaviralni dejavniki večje ponudbe posojil nebančnemu sektorju.

Prestrukturiranje virov financiranja bank se je nadaljevalo z razdolževanjem na tujih grosističnih trgih in s povečanjem financiranja pri Evrosistemu na 7,5% bilančne vsote s sodelovanjem na triletnih ODR decembra lani in februarja letos. S tem so banke začasno zmanjšale tveganje refinanciranja in pridobile čas za spremembo modelov financiranja. Država je postopoma zmanjševala vloge pri bankah, ki so februarja letos obsegale 11% vseh vlog nebančnega sektorja. Razmerje med posojili in vlogami se je lani rahlo znižalo, a ostaja s 136% razmeroma visoko. Stroški financiranja bank so se do oktobra lani večali zaradi zviševanja tržnih obrestnih mer. Banke so jih znižale z zmanjševanjem obsega vrednostnih papirjev kot najdražjega vira financiranja.

Slovenski bančni sistem je lani drugo leto zapored posloval z izgubo, ki je po nerevidiranih podatkih dosegla 436 mio EUR. Ključni razlog zanjo je bil povečanje stroškov oslabitev in rezervacij na 84% bruto dohodka bank. Velika izguba je vplivala na zmanjševanje kapitalske ustreznosti oziroma nerazpoložljivost notranjih virov za dokapitalizacijo.

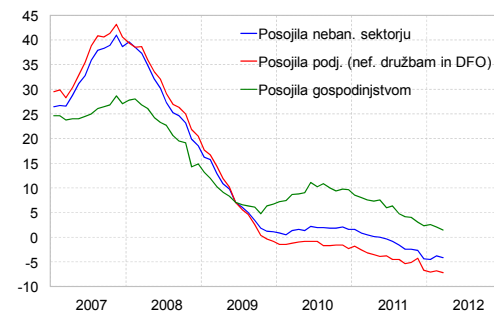
Struktura zapadanja dolga do tujih bank se je lani skrajšala. Delež obveznosti, ki zapadejo v enem letu, je decembra znašal 33% oziroma skoraj 10 odstotnih točk več kot leto prej. Leta 2012 bankam zapade 4,1 mrd EUR obveznosti do tujih bank.

Likvidnostno tveganje je bilo lani zmerno in skoraj nespremenjeno v primerjavi z letom 2010. Tudi v prvem četrtletju letos je bil likvidnostni količnik prvega razreda likvidnostne lestvice razmeroma visok pri vseh skupinah bank, vendar z večjim odstopanjem med posameznimi bankami kot pred izbruhom krize. Prav zaradi prilagajanja strukture financiranja bank se je v preteklem letu trendno zmanjševal obseg sekundarne likvidnosti vse do prvih mesecev letošnjega leta, ko se je začasno povečal nad 11% bilančne vsote.

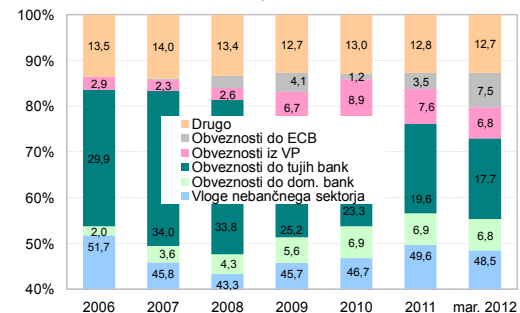
Kreditno tveganje je naraščalo in najbolj negativno vplivalo na slovenski bančni sistem. Delež terjatev, ki jih komitenti poravnajo z zamudami, daljšimi od 90 dni, se je povečal za 3,8 odstotne točke, na 11,2%, in v sektorju podjetij na 18,5%. Slabšali sta se kakovost naložb bank v nederarne finančne institucije in kakovost portfelja obrtnikov.

Slabšanje kakovosti portfelja nefinančnih družb je najizrazitejše pri skupini velikih domačih bank in pri

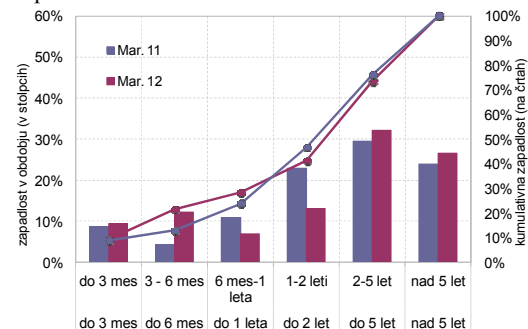
Stopnje rasti posojil nebančnemu sektorju v odstotkih

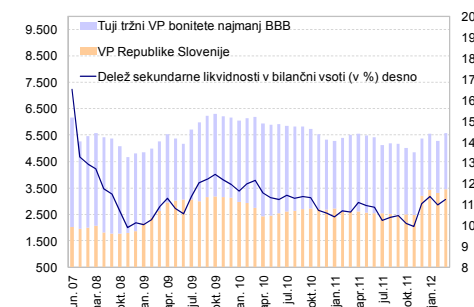
Struktura virov financiranja bank v odstotkih

Zapadanje obveznosti do tujih bank po intervalih zapadlosti v odstotkih

Gibanje obsega sekundarne likvidnosti (mesečna povprečja v mio EUR) in njen delež v bilančni vsoti v odstotkih

podjetjih iz gradbeništva, kjer se polovica terjatev poravnava z zamudami, daljšimi od 90 dni. Velik delež slabih terjatev je deloma posledica dolgotrajnih stečajnih postopkov, v času katerih slabe terjatve ostajajo v bilancah bank, čeprav je verjetnost njihovega poplačila zelo majhna. Obseg terjatev do podjetij v stečaju se je konec lanskega leta povečal na 1,7 mrd EUR oziroma na 7% razvrščenih terjatev bank do nefinančnih podjetij. Na poslabšanje kazalnikov kakovosti kreditnega portfelja je vplivalo tudi krčenje posojil, saj so novoodobrena posojila praviloma razvrščena v najmanj tvegane bonitetne skupine.

Bonitetna struktura terjatev se je slabšala z zmanjševanjem deleža terjatev v najvišjih bonitetnih skupinah in povečanjem deleža v najnižjih skupinah. Vrednost oslabitev in rezervacij je do februarja letos narasla na 3,3 mrd EUR. Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami je presegla 6,7%. Vse to nakazuje nujnost dejavnega pristopanja bank k reševanju slabih naložb, vključno s sodelovanjem s podjetji v težavah pri njihovem celostnem prestrukturiranju, kot s pospeševanjem odpisov tistega dela terjatev, ki z veliko verjetnostjo ne bo poplačan. Če je za leto 2010 veljalo, da so bila podjetja v najhujši krizi do tedaj, je za preteklo leto značilno prenašanje posledic v bilance bank.

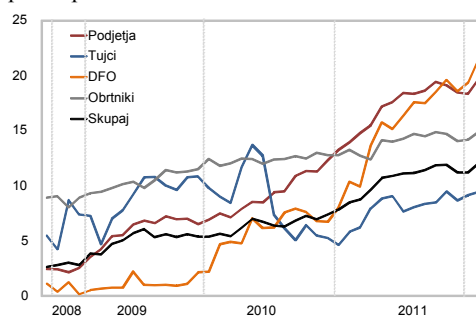
Obrestno tveganje, merjeno z razliko med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer, se je večalo. Najbolj se je povečalo pri bankah v večinski tuji lasti, najbolj so mu izpostavljene majhne domače banke. Banke so izpostavljene tveganju zvišanja obrestnih mer, še zlasti se je povečala izpostavljenost v obdobju enega leta.

Valutno tveganje je majhno in se je lani še zmanjšalo. Deleža devizne aktive in pasive ostajata manjša od 5% bilančne vsote in razlika med njima se ni omembe vredno spremenila. Neto dolga devizna pozicija se je lani znižala na zgolj 0,4% regulatornega kapitala. Obseg posojil v švicarskih frankih se zmanjšuje.

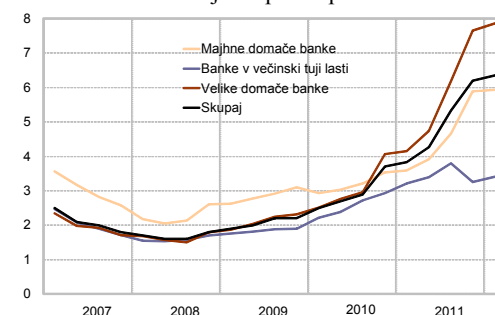
Kapitalska ustreznost bančnega sistema se je povečala predvsem zaradi zmanjšanja kapitalskih zahtev kot posledica zmanjševanja obsega poslovanja bank in manj zaradi dokapitalizacij. Povečanje bi bilo večje, če se ne bi zmanjšal obseg hibridnih instrumentov ter če se v zadnjem četrtletju lani ne bi povečala izguba zaradi višjih stroškov oslabitev in rezervacij. Ob izboljšani strukturi kapitala se je povečal zaostanek kapitalske ustreznosti za povprečjem držav EU. Polovica slovenskih bank konec leta 2011 na konsolidirani osnovi ni dosegla 9% kapitalske ustreznosti osnovnega kapitala, ki na evropski ravni postaja referenčna vrednost. To sta le dodatni dejstva v prid rekapitalizacij, ki bi olajšale prehod na ustrežnejše načine financiranja in omogočile kreditiranje.

Zavarovalnice so v letu 2011 poslovale z dobičkom ter povečale bilančno vsoto in zbrano bruto premijo. Povečanje slednje je bilo zelo majhno zaradi slabih gospodarskih razmer, še najbolj se je povečala premija zdravstvenih zavarovanj. Zavarovalna penetracija je stagnirala in v evroobmočju naraščala, tako da se je kazalnik razvitosti za Slovenijo poslabšal. Škodni rezultat se je le simbolično povečal z izboljšanjem pri premoženjskih zavarovanjih in poslabšanjem pri življenjskih zavarovanjih. Zavarovalnice so povečale naložbe kritnega premoženja. Zbrana kreditna premija se

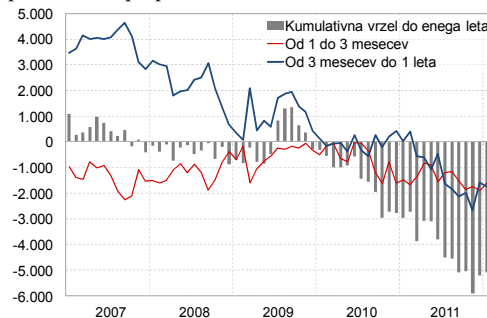
Delež zamud nad 90 dni v celotnih razvrščenih terjatvah po skupinah komitentov v odstotkih

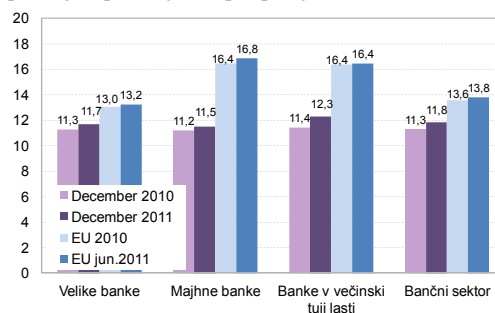
Delež nedonosnih terjatev po skupinah bank v odstotkih

Vrzel med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi postavkami po posameznih razredih v mio EUR

Kapitalska ustreznost po skupinah bank na konsolidirani podlagi v primerjavi s povprečjem EU v odstotkih

je zmanjšala. Kljub temu razmere nizkih obrestnih mer ostajajo neugodne za dolgoročna življenjska zavarovanja in pokojninska zavarovanja. Prav tako bi na poslovanje zavarovalnic neugodno vplivalo nadaljnje zniževanje bonitetnih ocen dolgoročnih državnih vrednostnih papirjev.

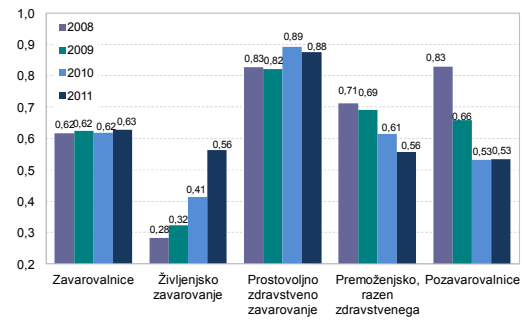
Sredstva v investicijskih skladih so se lani zmanjšala za petino, zaradi neto izplačil v višini 77,2 mio EUR in znižanja ponderirane vrednosti VEP za 14,4%. Delež sredstev investicijskih skladov se je z 12% BDP pred krizo zmanjšal na 5,1%. Kljub temu se je število vzajemnih skladov lani povečalo. Hkrati se je končal proces preoblikovanja investicijskih družb v vzajemne sklade. Povezanost dejavnosti investicijskih skladov z bančnim sektorjem je stagnirala. Družbe za upravljanje v večinski lasti bank so upravljale 40% vseh sredstev domačih investicijskih skladov. Njihova zadolženost pri bankah se je povečala, ker so zaradi nestabilnih razmer na finančnih trgih potrebovale več likvidnih sredstev. Potreba po likvidnih sredstvih v vzajemnih skladih je pokazatelj strukture investitorjev, med katerimi prevladujejo gospodinjstva. Ta so po negativni izkušnji leta 2008 postala bolj občutljiva pri izplačilih po spremembi v donosnosti vzajemnih skladov.

Na neto izplačila iz vzajemnih skladov je najbolj vplival sektor gospodinjstev, ki je zaradi slabšanja razmer na trgu dela in težnje k varnejšim naložbam zahteval štirikrat več izplačil kot leto prej. Sektor podjetij je zahteval precej manj neto izplačil kot gospodinjstva. Zavarovalnice so neto vplačila v vzajemne sklade lani več kot prepolovile. Tako vedenje vlagateljev ne preseneča, saj je imela manj kot osmina vzajemnih skladov pozitivno donosnost. Med tistimi z izgubo so prevladovali delniški vzajemni skladi, ki imajo v strukturi vzajemnih skladov kar dvotretjinski delež. Pri vseh oblikah vzajemnih skladov se večja delež naložb v tuje vrednostne papirje, zlasti zunaj območja EU, kar povečuje njihovo občutljivost za spremembe na mednarodnih kapitalskih trgih.

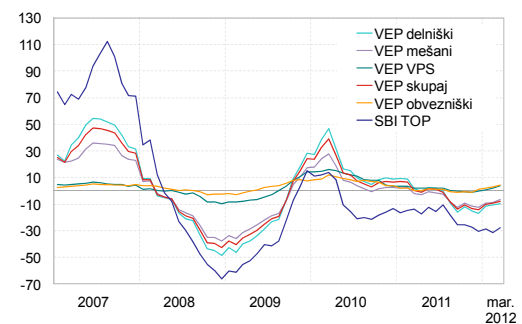
Razmere na slovenskem kapitalskem trgu so se močno poslabšale. Ob nizki likvidnosti trga se je indeks SBI TOP lani znižal za 30,7% oziroma na raven iz leta 2003. Tržna kapitalizacija delnic se je znižala za skoraj tretjino, obveznic pa narasla za 9,6%, pri čemer v strukturi obveznic močno prevladujejo bančne obveznice. Sektor podjetij je z izdajami obveznic lani zbral le 63 mio EUR. Tudi število kotacij vrednostnih papirjev se je zmanjševalo v razmerah, ko se mora v prid stabilnosti celotnega finančnega sistema rekapitalizirati sektor podjetij.

Lizinska dejavnost je lani zmanjšala obseg poslovanja zaradi zmanjšanja obsega novih poslov, prekinitve pogodb in oslabeitev. Lizing premičnin se je zmanjšal bolj kot lizing nepremičnin. Ta zadnji upada zaradi manjšega povpraševanja po poslovnih in stanovanjskih nepremičninah. Ročnost novoodobrenih poslov z nepremičninami se skrajšuje. Tveganje lizinske dejavnosti izhaja iz njenega visokega finančnega vzvoda. Lizinska podjetja se pretežno financirajo v tujini, predvsem tista s tujim lastništvom pri povezanih tujih osebah, zato so slovenske banke v tej dejavnosti izpostavljene le s 4% posojil nebančnemu sektorju. Lizinska podjetja so leta 2011 tretjič zapored poslovala z izgubo.

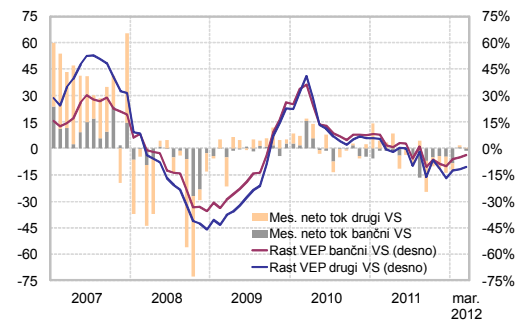
Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst (kot razmerje)

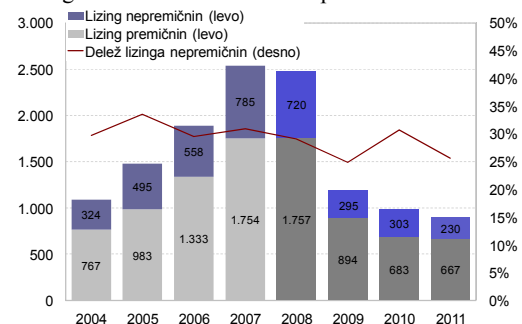
Letne stopnje rasti VEP vzajemnih skladov in SBI TOP v odstotkih

Vzajemni skladi – letna rast VEP v odstotkih in mesečna neto vplačila v mio EUR

Obseg novoodobrenih lizinskih poslov v mio EUR

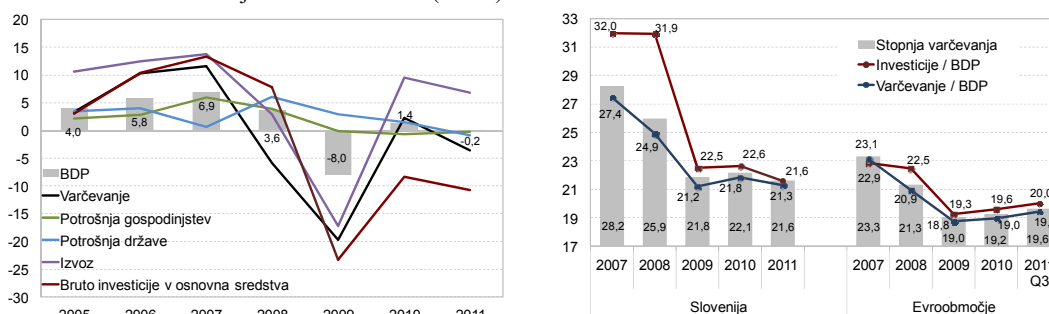
Plačilni sistemi ter sistemi kliringa in poravnave vrednostnih papirjev so lani delovali zanesljivo. Izjema so bile operativne težave vseevropskega plačilnega sistema TARGET2, ki so 25. julija onemogočile običajen začetek dnevne faze njegovega delovanja in povzročile neoperativnost vseh nacionalnih komponent sistema. Odprava težav s hitro izvedenimi pripravljenimi ukrepi je potrdila njihovo učinkovitost.

1 GOSPODARSKA GIBANJA IN MEDSEKTORSKE FINANČNE TERJATVE IN OBVEZNOSTI

Oživiljanju gospodarske aktivnosti v prvi polovici leta 2011 je sledil ponoven prehod gospodarstva v recesijo. Četrtna rast BDP se je precej znižala v drugi polovici leta, kar je vplivalo na negativno letno rast BDP, -0,2%. Razmere so se poslabšale zaradi upada domače potrošnje; tako zaradi krčenja potrošnje države kot nižje potrošnje gospodinjstev, kar je posledica nižje zaposlenosti in realnega zmanjšanja plač. Na gospodarsko aktivnost so močno vplivale negotove razmere na mednarodnih trgih. Te so znižale dinamiko rasti izvoza, ki je pomembno gonilo za izvozno usmerjeno gospodarstvo.

Gospodarska aktivnost se je v letu 2011 zmanjšala kot posledica manjše domače potrošnje in zaostrenih razmer na mednarodnih trgih.

Slika 1.1: Letne stopnje rasti izbranih makroekonomskih agregatov v stalnih cenah v odstotkih (levo) ter stopnja varčevanja v odstotkih,² delež investicij in varčevanja v odstotkih BDP (desno)

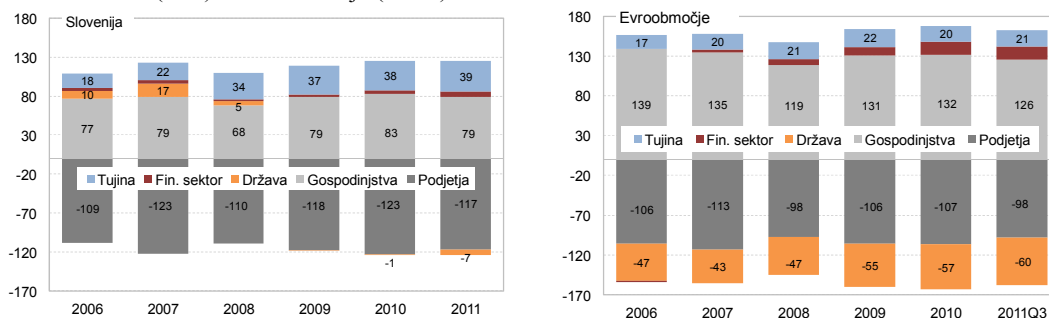

Vir: SURS, ECB

Pričakovanja glede gospodarskega okrevanja so se močno zmanjšala, kar je vplivalo na vedenje prebivalstva, realnega in finančnega sektorja. Investicije kot delež v BDP so v letu 2011 dosegle za tretjino nižjo raven kot pred krizo. To je posledica velike investicijske zadržanosti in previdnosti pri sprejemanju dolgoročnih poslovnih odločitev vseh sektorjev gospodarstva ter tudi omejene dostopnosti do virov financiranja za investicije zaradi prezadolženosti podjetij. Ta v kriznih razmerah ob nizki stopnji domačega in tujega povpraševanja težko znižujejo svojo relativno zadolženost. V primerjavi z letom 2010 se je zmanjšala tudi stopnja varčevanja, medtem ko se je v evroobmočju povečala. Čeprav sta deleža investicij in varčevanja v BDP v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evroobmočja večja, je gibanje obeh spremenljivk upadajoče. To bo še upočasnilo okrevanje domačega gospodarstva v naslednjih letih.

Nizke ravni investicij in varčevanja povečujejo negotovost glede gospodarskega okrevanja v prihodnjih letih.

Slika 1.2: Neto finančna pozicija posameznih gospodarskih sektorjev v Sloveniji (levo) in evroobmočju (desno) v odstotkih BDP

Vir: Banka Slovenije, ECB, Eurostat

Odvisnost od tujih virov financiranja se še vedno povečuje. Domače gospodarstvo je moralo zaradi premajhnih prihrankov, pomanjkanja lastnega kapitala in potrebe po refinanciranju obstoječih virov iskati vire financiranja v tujini. Posledično so se neto finančne obveznosti Slovenije do tujine povečale na 39% BDP. To pomeni, da je odvisnost Slovenije od tujih virov financiranja skoraj dvakrat večja kot v obdobju pred

Odvisnost Slovenije od tujih virov financiranja se je podvojila v primerjavi z obdobjem pred krizo.

² Stopnja varčevanja je indikator, izračunan iz sektorskih računov, in pomeni delež bruto varčevanja v bruto razpoložljivem dohodku. Poleg sredstev za zaposlene in socialnih prejemkov vključuje bruto poslovni presežek proizvodnje, druge tekoče transferje (npr. odškodnine iz neživiljenjskih zavarovanj, dohodke od lastnine, kot so obresti, razdeljeni dohodek družb), ne vključuje pa vrednostnih sprememb oziroma kapitalskih dobičkov.

krizo. Pri tem se je močno razdolžil finančni sektor, predvsem banke, na drugi strani pa se je z izdajo dolžniških vrednostnih papirjev povečala zadolženost države. Slednje kaže prehod nosilca obveznosti, ne pa razbremenitev oziroma zmanjšanje odvisnosti slovenskega gospodarstva od tujine.

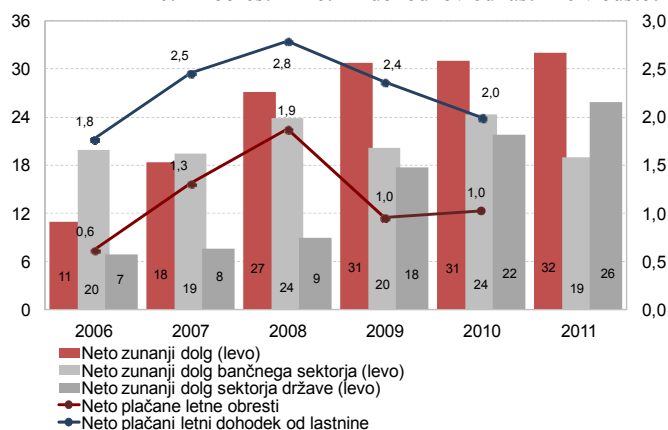
Neto finančne pozicije drugih sektorjev kažejo zniževanje neto terjatev gospodinjstev, kar je skladno z manjšim realnim dohodkom gospodinjstev. Podjetja se postopno razdolžujejo, zato njihove neto finančne obveznosti upadajo, kljub temu pa je njihova raven še vedno nad povprečjem evroobmočja. To bo vplivalo tudi na možnost nadaljnjega zadolževanja, ki bi spodbudilo realno gospodarstvo.

Tujina

Neto zunanji dolg ostaja na podobnih ravneh kot leto prej, izrazita pa je dinamika prehajanja zadolževanja od bančnega sektorja k državi.

Neto zunanji dolg se je v letu 2011 ohranil na podobnih ravneh kot v predhodnih dveh letih, na 32% BDP. Zadnje leto se je močno izrazila dinamika prehajanja zadolževanja s strani bančnega sektorja na državo. Država se je zadolžila predvsem z izdajo obveznic v prvi polovici 2011, zato se je njen neto zunanji dolg povečal za štiri odstotne točke BDP. Za zelo podobno vrednost se je v letu 2011 zmanjšal neto zunanji dolg bančnega sektorja. To izraža težjo dostopnost bančnega sektorja do virov financiranja na mednarodnih finančnih trgih. To še zlasti velja za drugo polovico 2011, ko so se zaostrele razmere na mednarodnih finančnih trgih in znižale bonitetne ocene več slovenskih bank.

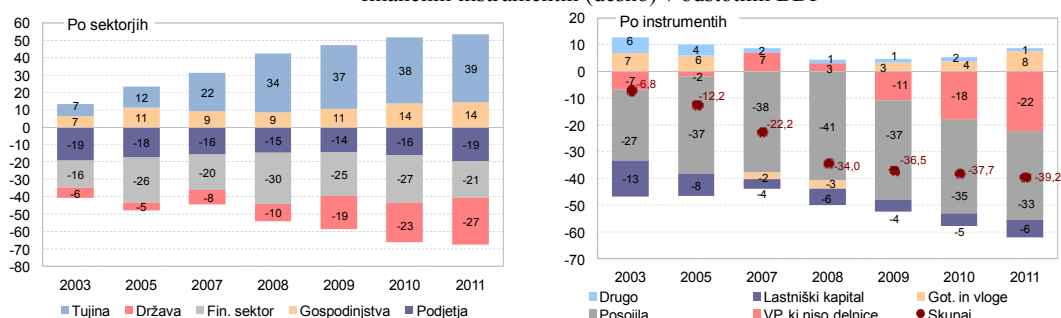
Slika 1.3: Delež neto zunanjega dolga Slovenije in sektorja države, neto plačanih letnih obresti in letnih dohodkov od lastnine v odstotkih BDP

Opomba: Razlika med neto zunanjim dolgom Slovenije in neto finančno pozicijo tujine iz finančnih računov je posledica različnih metodologij. Zunanji dolg med drugim ne vključuje lastniškega kapitala.

Vir: Banka Slovenije, SURS

Slika 1.4: Neto finančno stanje do tujine po sektorjih in neto finančno stanje tujine do slovenskega gospodarstva (levo) ter neto finančno stanje do tujine po finančnih instrumentih (desno) v odstotkih BDP

Opomba: Finančni sektor ne vključuje centralne banke, medtem ko je odnos do tujine predstavljen za celotno domače gospodarstvo.

Vir: Banka Slovenije

Breme servisiranja dolga v letu 2010 se je zmanjšalo, a se pričakuje njegovo povečanje zaradi večjega neto zunanjega dolga in višjih stroškov financiranja.

Breme servisiranja dolga do tujine je v letu 2010 stagniralo oziroma se je dodatno znižalo v primeru neto plačanih letnih obresti, predvsem zaradi manjšega povečanja neto zunanjega dolga in nizkih obrestnih mer. Za leto 2011 se pričakuje povečanje bremena servisiranja dolga, saj je bilo povečanje neto zunanjega dolga relativno večje. Poleg tega so se stroški financiranja v tujini povečali zaradi znižanj bonitetnih ocen države in bank v

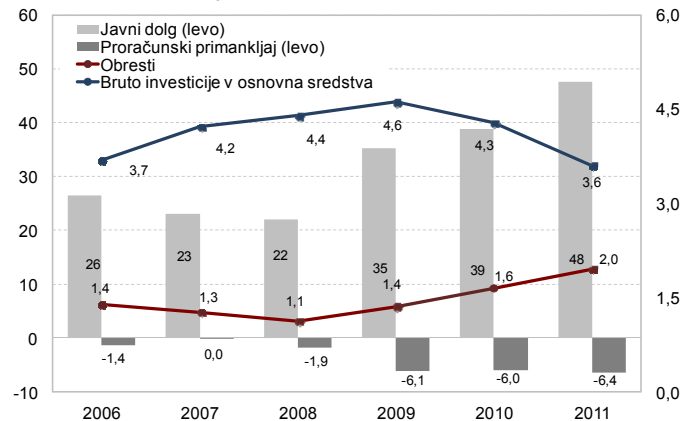
drugi polovici leta. Višji stroški financiranja finančnega sektorja in njegova negotovost pridobivanja virov v tujini negativno vplivajo na okrevanje rasti realnega sektorja.

Država

Javni dolg države se je v letu 2011 povečal z 39% na 48% BDP, največ zaradi izdaje dolgoročnih vrednostnih papirjev (10- in 15-letne obveznice ter 18-mesečne zakladne menice), ki skupno dosegajo vrednost skoraj 4 mrd EUR. Raven javnega dolga je v primerjavi s povprečjem evroobmočja, kjer je znašala 87% BDP, nižja in še vedno znotraj uradno zapisanih omejitev maastrichtskih kriterijev. Vseeno je zaskrbljujoče hitro povečevanje javnega dolga. Njegova rast je v prvih treh četrtletjih 2011 znašala skoraj 20% in v povprečju evroobmočja 5,2%.

Javni dolg države je precej nižji od povprečja evroobmočja, vendar narašča.

Slika 1.5: Javni dolg, proračunski primanjkljaj, plačilo obresti in bruto investicije sektorja države v odstotkih BDP

Vir: SURS

Strošek servisiranja javnega dolga se je povečal zaradi znižanja bonitetnih ocen za dolgoročni dolg države v letu 2011. Izdatki za obresti so dosegli že 2,0% BDP. Večje breme servisiranja dolga, skupaj s povečanimi izdatki za socialno varstvo, je vplivalo na povečanje primanjkljaja državnega proračuna na -6,4% BDP.

Finančni sektor

Lani je bilo za finančni sektor značilno razdolževanje bančnega sektorja v tujini. Poleg tega so banke konec leta realizirale precejšnje izgube, kar zmanjšuje njihovo privlačnost za investitorje.

Finančni sektor so v letu 2011 zaznamovale izgube bank in pesimizem na kapitalskih trgih.

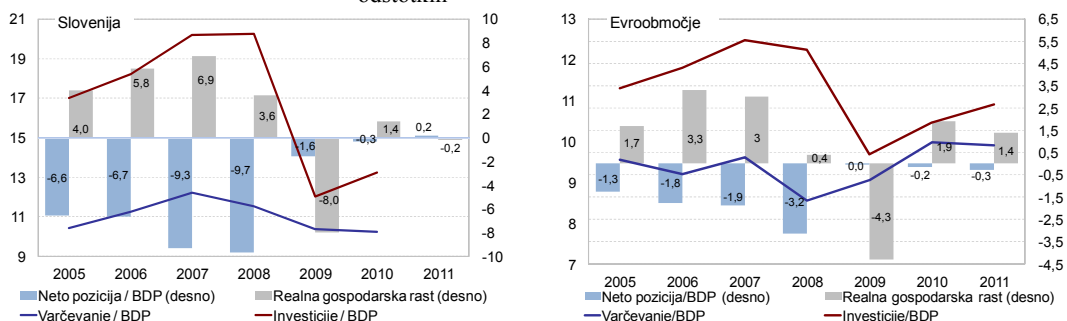
Slovenski kapitalski trg je še vedno v negativnem trendu, decembra je indeks SBI TOP dosegel na letni ravni največji padec po letu 2008. Promet je bil nizek, investitorji pa so se predvsem v drugi polovici leta umikali iz naložb v vrednostne papirje. Tudi sredstva v domačih vzajemnih skladih so se zniževala, neto izplačila so potekala skozi celotno leto 2011.

Podjetja

V letu 2010 se je delež investicij nefinančnih družb v BDP nekoliko povečal, na 13,2%, predvsem zaradi ugodnih pričakovanj glede izhoda iz krize. V povprečju evroobmočja se je ta isti delež povečal v letih 2010 in 2011 ter dosegel 10,9%, kar kaže okrevanje sektorja podjetij. Nasprotna dinamika se za leto 2011 kaže v Sloveniji, saj SURS-ova anketa o poslovnih tendencah v predelovalni dejavnosti kaže upad deleža podjetij, ki so investirala. Med njimi so mala in srednje velika podjetja tista, ki so najbolj zmanjšala investicije.

Nasprotno kot v evroobmočju se v Sloveniji za leto 2011 pričakuje zmanjšanje investicij v sektorju podjetij, predvsem malih in srednje velikih.

Slika 1.6: Investicije, varčevanje, neto pozicija iz transakcij nefinančnih družb v odstotkih BDP in realna gospodarska rast preučevanih gospodarstev v odstotkih

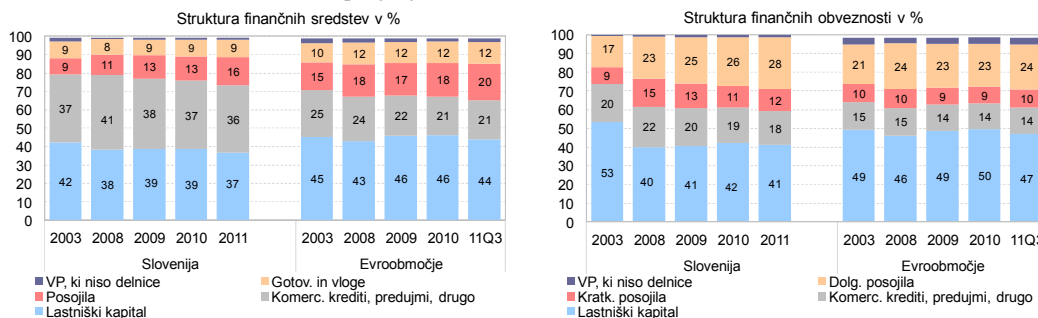
Opomba: Za Q3 je za evroobmočje upoštevana vsota zadnjih štirih četrtletij. Neto finančna pozicija ponazarja razliko med finančnimi transakcijami iz sredstev in obveznosti v posameznem obdobju.

Vir: Banka Slovenije, SURS, ECB, Eurostat

Kljub krčenju posojil podjetjem se finančni vzvod tega sektorja ohranja na razmeroma visoki ravni, kar je nespodbudno za investicije in gospodarsko aktivnost.

Struktura finančnih obveznosti podjetij kaže povečanje deleža kratko- in dolgoročnih posojil v celotnih obveznostih za tri odstotne točke, kar je posledica negativnega prevrednotenja lastniškega kapitala in zmanjšane obsega medpodjetniškega financiranja. Brez rekapitalizacij in dezinvestiranja se bo finančni vzvod podjetij težko znižal. Obstoječa dinamika omejuje kreditno sposobnost in dostopnost do virov financiranja ter zavira investicije. Zaradi nižje vrednosti kapitala so se zmanjšala tudi finančna sredstva podjetij v BDP, kar kaže na nujnost prestrukturiranja naložb podjetniškega sektorja. Nasprotno se bo vpliv stagnacije realnega sektorja prelil v manjše zaposlovanje in manjše dohodke gospodinjstev.

Slika 1.7: Struktura finančnih sredstev (levo) in obveznosti (desno) nefinančnih podjetij v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, Eurostat

Gospodinjstva

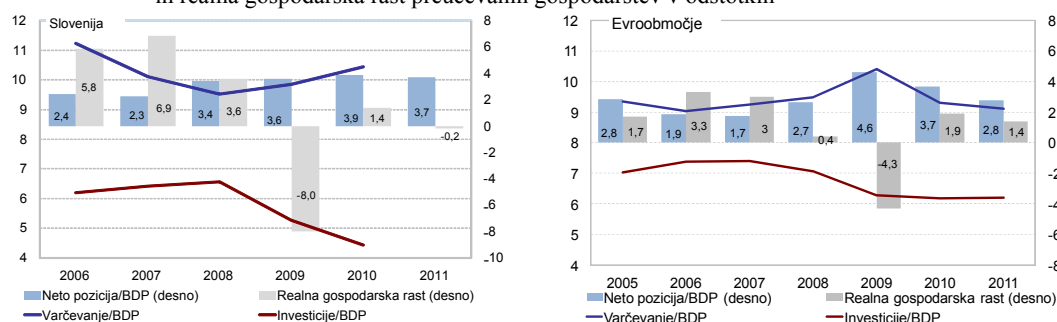
Povečana negotovost na trgu dela in znižanje realnih plač bosta v letu 2011 po pričakovanjih negativno vplivala na potrošnjo in varčevanje gospodinjstev.

Sektor gospodinjstev je v letu 2010 za skoraj celo odstotno točko zmanjšal delež investicij v BDP zaradi negotovosti v gospodarstvu, ki se kaže v povečani brezposelnosti. V istem letu se je povečalo varčevanje v BDP, poleg tega se je povečala stopnja rasti posojil gospodinjstvom. V letu 2011 se je stopnja rasti posojil začela zmanjševati, kar se opazi tudi z znižanjem neto pozicije finančnih transakcij v BDP sektorja gospodinjstev. Ob upoštevanju povečane negotovosti glede ekonomske rasti slovenskega gospodarstva, povečane brezposelnosti in znižane realne mase plač v letu 2011 pričakujemo še nižjo stopnjo varčevanja in investicij. V evroobmočju sta obe postavki v tem letu ostali bolj ali manj nespremenjeni.

Finančna sredstva gospodinjstev so se zmanjšala predvsem zaradi vrednostnih sprememb lastniškega kapitala. Kljub nižji rasti posojil se delež bančnih posojil v finančnih obveznostih gospodinjstev povečuje.

Finančno premoženje gospodinjstev se je zmanjšalo, struktura pa se je spremenila v smeri povečanja vlog ter zmanjšanja naložb v investicijske sklade in lastniški kapital. Slednje je predvsem posledica zmanjšanja vrednosti teh vrst naložb, nekaj pa tudi odprodaja tega premoženja. Obseg finančnih obveznosti gospodinjstev se v letu 2011 ni spremenil. Povečal se je delež bančnih posojil, ki so tako presegle tri četrtine vseh obveznosti gospodinjstev, ob zmanjšanju deleža lizinskih posojil in podjetniškega kreditiranja.

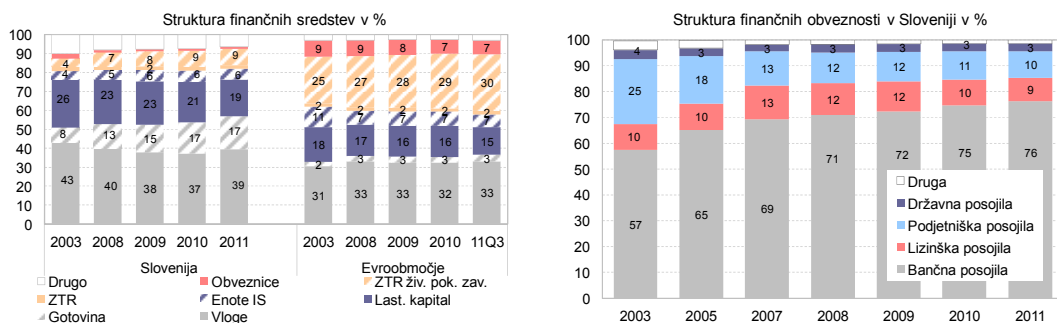
Slika 1.8: Investicije, varčevanje, neto pozicija iz transakcij gospodinjstev v % BDP in realna gospodarska rast preučevanih gospodarstev v odstotkih

Opomba: Za Q3 je za evroobmočje upoštevana vsota zadnjih štirih četrtletij. Neto finančna pozicija ponazarja razliko med finančnimi transakcijami iz sredstev in obveznosti v posameznem obdobju.

Vir: Banka Slovenije, SURS, ECB, Eurostat

Slika 1.9: Struktura finančnega premoženja gospodinjstev Slovenije in evroobmočja (levo) ter struktura finančnih obveznosti gospodinjstev Slovenije (desno) v odstotkih

Opomba: ZTR – zavarovalno-tehnične rezervacije, IS – investicijski skladi. Upoštevan je sektor gospodinjstev skupaj z neprofitnimi izvajalci storitev gospodinjstvom (S.14 + S.15).

Vir: Banka Slovenije, ECB

1.1 Deželno tveganje

Bonitetne ocene deželnega tveganja

Bonitetne ocene dolgoročnega državnega dolga in nekaterih bank so se lani prvič poslabšale v jeseni. Bonitetna agencija Moody's je 26. septembra 2011 znižala bonitetno oceno Republike Slovenije (RS) z Aa2 na Aa3. Bonitetna agencija Fitch je nato 28. septembra 2011 znižala bonitetno oceno RS z AA na AA- z negativnim izgledom. Tudi bonitetna agencija Standard & Poor's je 19. oktobra 2011 znižala bonitetno oceno RS z AA na AA-. Decembra 2011 so ponovno sledila znižanja bonitetnih ocen več evropskih držav in Slovenije.

Zadnje spremembe bonitetnih ocen Sloveniji so bile izvedene v januarju oziroma februarju 2012. Bonitetni agenciji Standard & Poor's in Fitch sta januarja 2012 znižali bonitetno oceno RS z AA- na A+ z negativnim izgledom oziroma z AA- na A. Bonitetna agencija Moody's je februarja 2012 znižala bonitetno oceno Republike Slovenije (RS) z A1 na A2.

Po mnenju agencije S&P je januarsko znižanje bonitetne ocene odražalo "poglobljanje političnih, finančnih in monetarnih problemov znotraj Evropske gospodarske skupnosti in evroobmočja". Agencija je v utemeljitvi ocene navajala še občutljivost slovenskega gospodarstva za premike v zunanjem povpraševanju, pričakovanje glede vztrajanja višjih stroškov financiranja države v daljšem obdobju, visoko zadolženost podjetij, ki vpliva na kakovost terjatev in dobičkonosnost finančnega sektorja. Po mnenju agencije sta glavna razloga, ki utrujeta bonitetno oceno Slovenije, močan izvoz, ki prispeva h gospodarski rasti in zgodovina fiskalne preudarnosti, saj ima Slovenija kljub povečanju dolga v zadnjih letih zmerno raven zadolženosti. Agencija v svojih ocenah še navaja, da bi lahko znižala bonitetno oceno države, če država ne bo začela izvajati verodostojnega

Bonitetna ocena deželnega tveganja Slovenije se je poslabšala.

reformnega programa, na primer reforme trga dela in pokojninskega sistema. Zelo podobne razloge je ob spremembi bonitetne ocene navedla tudi agencija Moody's.

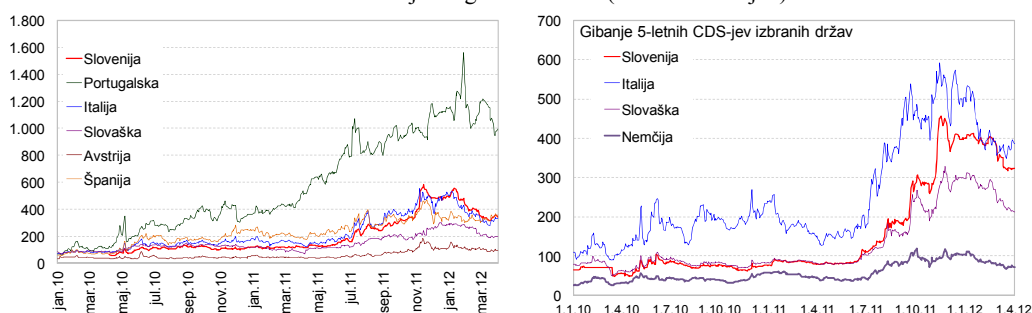
Premija za tveganje za državne vrednostne papirje RS

Premije za tveganje za državne vrednostne papirje RS nad nemškimi so se leta 2011 povišale, v prvem četrtletju 2012 pa znižale.

V prvem četrtletju 2012 so pribitki za triletno državne obveznice RS nad nemškimi obveznicami v povprečju znašali 308 bazičnih točk in za desetletne državne obveznice RS 414 bazičnih točk. Premija za tveganje se je skozi leto 2011 zviševala, v prvem četrtletju 2012 pa ponovno nekoliko znižala. Na zviševanje premij sta lani vplivala poslabševanje bonitetnih ocen RS in širitev dolžniške krize evroobmočja.

Pribitki za desetletne državne obveznice RS nad nemškimi obveznicami so v prvem četrtletju 2011 v povprečju še znašali 118 bazičnih točk, v tretjem četrtletju pa že 254 bazičnih točk. V tretjem četrtletju 2011 so naraščali tudi pribitki perifernih držav evroobmočja zaradi zaostritve dolžniške krize. Pribitki slovenskih desetletnih državnih obveznic so zlasti izrazito sledili gibanju pribitkov španskih in italijanskih državnih vrednostnih papirjev. Pribitki slovenskih desetletnih obveznic nad primerljivo nemško obveznico so najvišje vrednosti dosegli v sredini novembra lani, ko so presegli 560 bazičnih točk in konec prve deкаде januarja s 550 bazičnimi točkami, potem so se začeli zniževati. Nihanje pribitkov za tveganje je bilo delno posledica domačih politično-ekonomskih razmer, ki niso vplivale zaupanja v učinkovito obvladovanje javnofinančnih razmer in uspešno konsolidacijo javnih financ.

Slika 1.10: Gibanje pribitkov desetletnih državnih obveznic RS nad primerljivo nemško in izbrane države v bazičnih točkah (levo), gibanje cene zavarovanja dolga v odstotkih (5-letnih CDS-jev)

Vir: Bloomberg

V letu 2011 so se zvišale tudi cene zavarovanja dolga izbranih držav (CDS-ov).

Podobna gibanja kot pribitki za obveznice kažejo tudi cene, ki ponazarjajo strošek zavarovanja dolga izbranih držav (ang. Credit Default Swap). Razlika med 5-letnim CDS-om za Slovenijo in Nemčijo je v prvem četrtletju 2012 znašala 290 bazičnih točk in lani v enakem obdobju le 32 bazičnih točk.

2 SEKTOR GOSPODINJSTEV

Večja brezposelnost je v letu 2011 skupaj z omejeno rastjo plač najbolj zaznamovala sektor gospodinjstev. Zmanjšanje njihovega finančnega premoženja se je pokazalo predvsem skozi kapitalske izgube in dezinvestiranje. Vloge so ostale najpogostejša oblika prihrankov gospodinjstev, vendar so se povečale za manj kot leta prej. Ker so te pomemben vir financiranja bank, so banke med sabo tekmoval predvsem z ugodnimi dolgoročnimi obrestnimi merami. Gospodinjstva so se za prenos vlog odločala tudi na podlagi merila varnosti svojih naložb in ugodnejših ponudb obrestnih mer za posojila. Posledično so se vloge gospodinjstev povečale predvsem pri bankah v večinski tuji lasti.

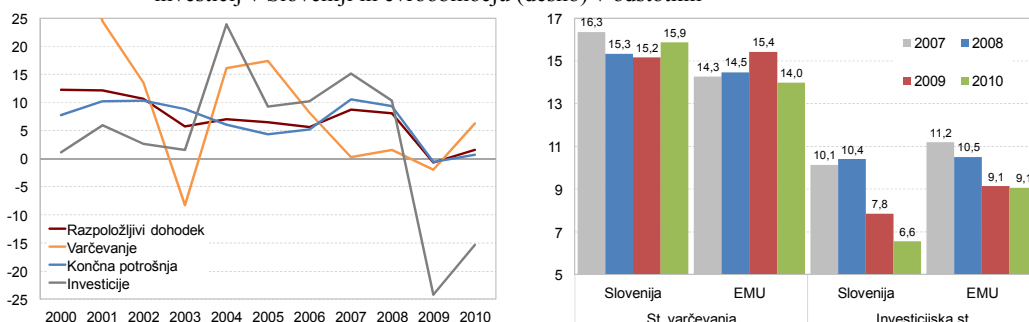
Slovenska gospodinjstva so v letu 2011 svoje obveznosti zmanjšala in so v primerjavi z evroobmočjem manj zadolžena. Kljub temu manjši obseg neto finančnih sredstev in povečevanje deleža dolga gospodinjstev v njihovem razpoložljivem dohodku vplivata na tveganje odplačila dolga gospodinjstev.

2.1 Makroekonomsko ozadje gospodinjstev

V letu 2010 je bila rast razpoložljivega dohodka gospodinjstev nizka. Razpoložljivi dohodek na prebivalca, prilagojen za raven cen v Sloveniji, je obsegal 76% razpoložljivega dohodka v povprečju evroobmočja. Ta dinamika je vplivala tudi na nizko rast končne potrošnje. Hkrati je bila manjša potrošnja posledica večjega deleža varčevanja v razpoložljivem dohodku. Stopnja varčevanja gospodinjstev je za skoraj dve odstotni točki presegla povprečno stopnjo evroobmočja, kjer je ta znašala 14%.

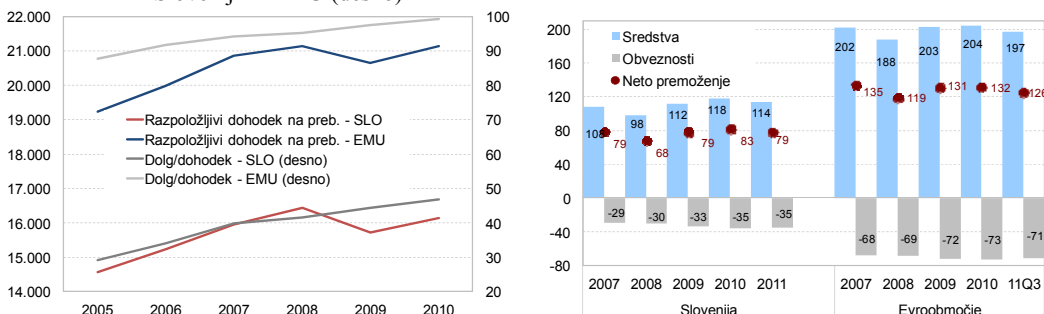
Rast razpoložljivega dohodka in končne potrošnje gospodinjstev v letu 2010 je bila nizka.

Slika 2.1: Medletna rast razpoložljivega dohodka, varčevanja, končne potrošnje in investicij gospodinjstev Slovenije (levo) ter stopnja varčevanja in investicij v Sloveniji in evroobmočju (desno) v odstotkih

Vir: SURS, Eurostat

Slika 2.2: Bruto razpoložljivi dohodek na prebivalca v EUR in razmerje med dolgom (posojili) in dohodkom v odstotkih (levo) ter finančna sredstva, obveznosti in neto finančna pozicija gospodinjstev v odstotkih BDP v Sloveniji in EMU (desno)

Vir: SURS, Eurostat, ECB

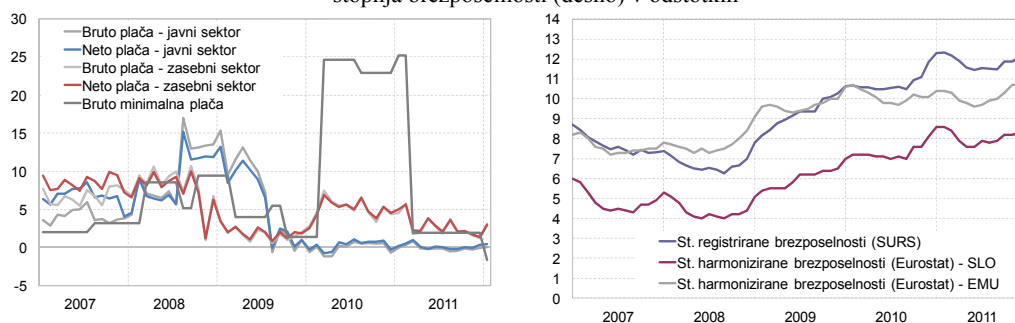
S 47% dolga v razpoložljivem dohodku³ spadajo slovenska gospodinjstva med manj zadolžena v evroobmočju, kjer njihov dolg v povprečju dosega že skoraj 100%

Slovenska gospodinjstva so v primerjavi z evroobmočjem manj zadolžena, vendar tveganje obstaja zaradi manjšega obsega neto finančnih sredstev.

³ Kazalnik je izračunan po definiciji EUROSTAT-a, kjer je razpoložljiv dohodek popravljen za spremembo neto lastniškega kapitala gospodinjstev v rezervacijah pokojninskih skladov.

razpoložljivega dohodka. Kljub temu v Sloveniji tveganje v tem sektorju obstaja zaradi manjšega obsega neto finančnega premoženja v primerjavi z evroobmočjem. To bi lahko v primeru zunanjega makroekonomskega šoka vplivalo na njihovo zmožnost poplačila dolgov.

Slika 2.3: Medletna rast neto in bruto plač v zasebnem in javnem sektorju (levo) ter stopnja brezposelnosti (desno) v odstotkih

Vir: SURS, Eurostat

V letu 2011 se je brezposelnost povečala, kar znižuje tudi realno maso plač.

Stopnja harmonizirane brezposelnosti se je v Sloveniji v letu 2011 povečala na 8,5%, kar je še vedno manj kot v evroobmočju, kjer brezposelnost raste hitreje in je konec leta 2011 znašala 10,6%. Kljub temu je raven brezposelnosti v Sloveniji skrb vzbujajoča, saj ob nizki rasti plač v zasebnem sektorju in stagnaciji v javnem sektorju znižuje realno maso plač.

2.2 Finančno premoženje gospodinjstev

Finančno premoženje gospodinjstev se je zmanjšalo za 1,7%, kar se odraža v kapitalskih izgubah in dezinvestiranju.

Finančno premoženje gospodinjstev se je lani zmanjšalo za 1,7%, na 41,1 mrd EUR. Pod 20% v strukturi naložb je padel lastniški kapital, ki v zadnjih letih vztrajno izgublja svoj delež zaradi kapitalskih izgub in dezinvestiranja. Podobna gibanja so tudi pri obveznicah in investicijskih skladih. Kapitalske izgube gospodinjstev iz tovrstnih naložb so lani dosegle več kot tretjino obsega kapitalskih izgub ob izbruhu finančne krize, kar neugodno vpliva na potrošnjo. K zmanjšanju premoženja gospodinjstev je prispevalo tudi neto poplačilo trgovinskih kreditov in avansov ter drugih terjatev. Nasprotno se je nadaljeval trend naraščanja varnejših naložb⁴, čeprav v manjšem obsegu kot leto prej. To je skladno z nižjo rastjo plač, omejenimi dohodki iz lastniškega kapitala in posledično nižjim razpoložljivim dohodkom gospodinjstev.

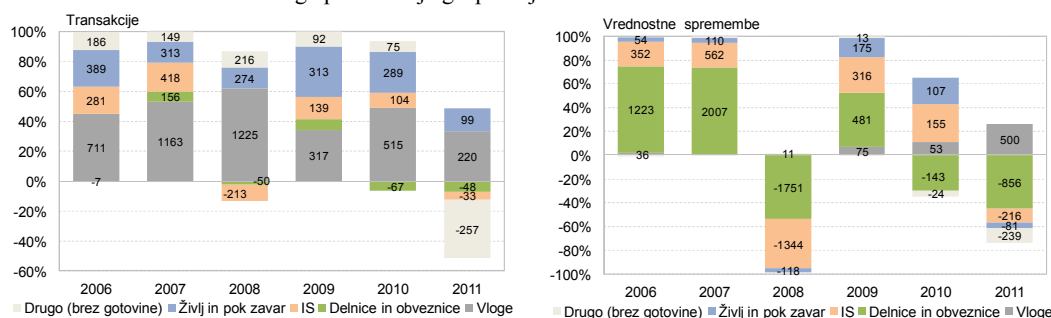
Tabela 2.1: Stanje finančnih naložb gospodinjstev po instrumentih

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Skupaj v mio EUR	31.978	37.407	36.627	39.574	41.800	41.086
st. rasti v %	13,1	17,0	-2,1	8,0	5,6	-1,7
razlika stanj v mio EUR	3.699	5.429	-780	2.947	2.226	-714
v % BDP	103,0	108,2	98,3	112,1	118,0	115,3
Struktura (v %)						
Gotovina	10,6	10,4	13,2	14,6	16,6	17,4
Vloge	37,9	35,5	39,7	37,7	37,1	39,5
Obveznice	1,6	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2
Posojila	2,6	2,3	2,5	2,4	2,3	1,7
Lastniški kapital	25,4	27,5	23,2	22,9	21,2	19,3
Investicijski skladi	7,7	9,2	5,1	5,9	6,2	5,7
Življenjsko zavarovanje	4,5	4,5	4,7	5,2	5,5	5,7
Pokojninsko zavarovanje	2,0	2,2	2,5	2,8	3,0	3,0
Drugo	7,7	7,0	7,6	7,2	6,9	6,4

Vir: Banka Slovenije

⁴ Vloge so se povečale za 3%, neto lastniški kapital gospodinjstev v rezervacijah življenjskega zavarovanja za 1,6% in pokojninskih skladov za 2,2%. Porast vlog je bil posledica ne samo transakcij, temveč tudi vrednostnih sprememb, ki so rezultat tečajnih razlik.

Slika 2.4: Struktura transakcij (levo) in vrednostnih sprememb (desno) posameznih oblik finančnega premoženja gospodinjstev v mio EUR in odstotkih

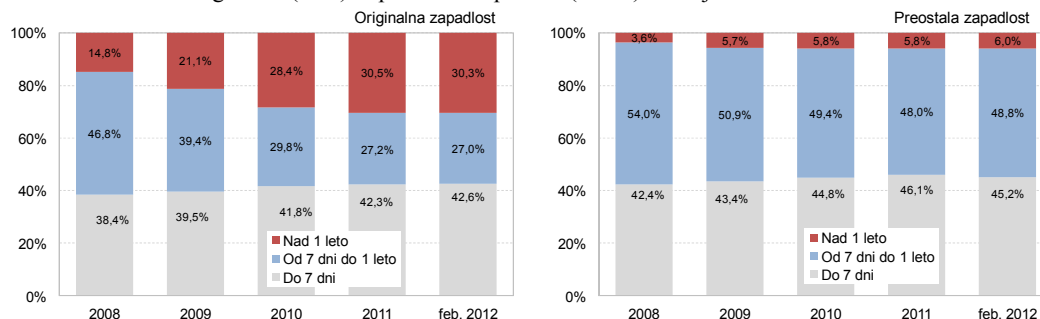
Opomba: Vrednostne spremembe so spremembe tržnih cen in deviznih tečajev ter druge spremembe (prerazporeditev finančnih instrumentov/sektorjev, sprememba metodologije, odpisi terjatev/dolgov).

Vir: Banka Slovenije

Gospodinjstva imajo največ svojega premoženja naloženega v vlogah pri domačih bankah, kar 37,5%. Ročnostna struktura vlog gospodinjstev se je v finančni krizi zelo spremenila. Dolgoročne vloge so v letu 2008 obsegale v povprečju samo 14,8% vseh vlog, medtem ko je njihov delež konec leta 2011, ob upoštevanju originalne zapadlosti, znašal 30,3%. Kljub temu struktura ročnosti po preostali zapadlosti kaže, da se gospodinjstva največkrat odločajo za vezave tik nad enim letom, saj delež dolgoročnih vezav po tem merilu dosega le 5,8%. Ta dinamika je najverjetneje posledica višjih obrestnih mer dolgoročnih vlog, ki so bile v letu 2011 pri gospodinjstvih v povprečju za 1,7 odstotne točke višje od kratkoročnih. Ta povprečna razlika je pri bankah evroobmočja znašala samo 0,4 odstotne točke. Obrestne mere kratkoročnih vlog so od začetka leta 2010 nižje od bank evroobmočja, medtem ko so obrestne mere dolgoročnih vlog višje že več kot pet let. S tako diferenciacijo obrestnih mer poskušajo banke spodbuditi varčevanje daljših ročnosti, saj se je dostopnost dolgoročnih virov na mednarodnih finančnih trgih zaradi krize zelo zmanjšala.

Vloge gospodinjstev postajajo vse bolj dolgoročne. Gospodinjstva se večinoma odločajo za vloge tik nad enim letom zaradi višjih obrestnih mer.

Slika 2.5: Delež vlog gospodinjstev do 7 dni, od 7 dni do 1 leta in nad 1 letom glede na originalno (levo) in preostalo zapadlost (desno) v stanjih v odstotkih

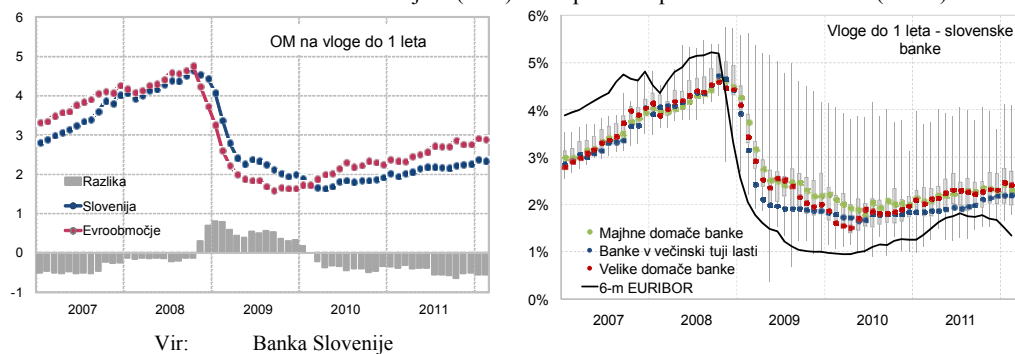

Vir: Banka Slovenije

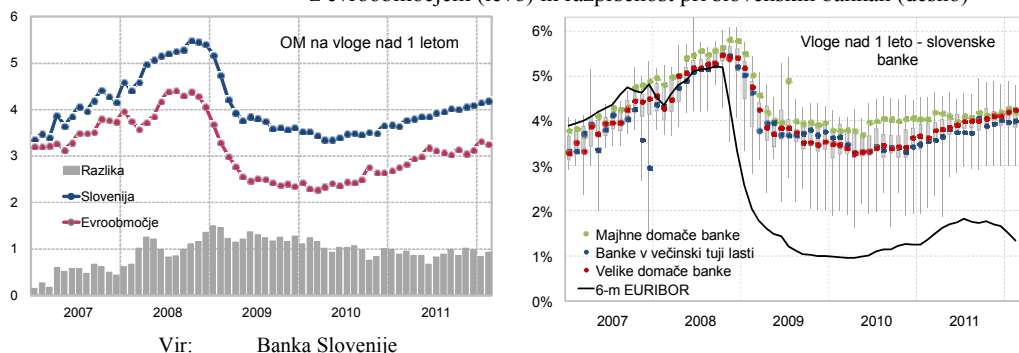
Razmik pri slovenskih bankah med najvišjo in najnižjo obrestno mero vlog gospodinjstev do enega leta je lani v povprečju znašal 2,6 odstotne točke, kar je približno dvakrat več kot pred krizo. Pri vlogah nad enim letom je bil razmik v povprečju manjši, in sicer je znašal 2 odstotni točki, kar je 0,4 odstotne točke manj kot leta 2010. Zmanjšanje razpršenosti obrestnih mer za dolgoročne vloge je odraz zaostrenega tekmovanja bank za dolgoročne vire financiranja na domačem trgu vlog. Zvišujejo se zlasti obrestne mere četrtega kvartila bank, kar lahko vnese v bančni sistem dodatno nestabilnost ob prehajanju vlog komitentov, ki se najbolj odzivajo na spremembe obrestnih mer. To bo bankam povzročalo dodatno negotovost pri upravljanju virov in likvidnosti, ne da bi prispevalo k bistvenemu povečanju celotnega obsega vlog. Banka Slovenije se je na to sistemsko tveganje odzvala z ukrepom, ki je bil sprejet februarja 2012. Ukrep od bank, ki se močneje izpostavljajo tveganju zaradi čezmernega zviševanja obrestnih mer vlog, zahteva doseganje višjega potrebnega kapitala. Majhne domače banke so gospodinjstvom za vloge do enega leta in za vloge nad enim letom v povprečju ponujale najvišje obrestne mere, medtem ko so banke v večinski tuji lasti ponujale najnižje obrestne mere.

Zmanjšanje razpršenosti obrestnih mer za dolgoročne vloge je odraz zaostrenega tekmovanja bank za dolgoročne vire financiranja.

Slika 2.6: Obrestne mere za vloge gospodinjstev do 1 leta v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)

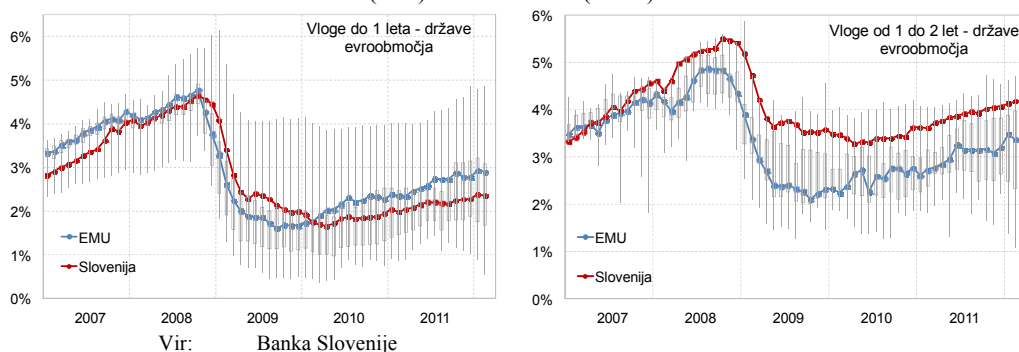
Slika 2.7: Obrestne mere za vloge gospodinjstev nad 1 letom v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)

Višje obrestne mere v letu 2011 niso vplivale na večje varčevanje gospodinjstev v domačih bankah.

Kljub višjim obrestnim meram je bil prirast vlog gospodinjstev pri domačih bankah v letu 2011 manjši kot pri bankah v večinski tuji lasti. Vloge gospodinjstev bank v večinski tuji lasti so se povečale za 216 mio EUR, medtem ko so se pri domačih bankah povečale za zgolj 31 mio EUR. Razmerje je bilo še v letu 2010 obrnjeno. V letu 2011 obrestne mere niso bile edini dejavnik prehajanja vlog. Verjetno sta se mu pridružila tudi skrb za varnost in zaupanje ter dejstvo, da so posojilne obrestne mere pri bankah v večinski tuji lasti nižje. Banke namreč največkrat vežejo odobritev posojila s prenosom poslovanja oziroma se komitenti za to odločijo sami. V preteklem obdobju so najvišje rasti posojil gospodinjstvom dosegale ravno banke v večinski tuji lasti.

Slika 2.8: Razpršenost obrestnih mer vlog gospodinjstev držav evroobmočja do 1 leta (levo) in od 1 do 2 let (desno) v odstotkih

Razmik med državami evroobmočja z najvišjo in najnižjo obrestno mero za vloge gospodinjstev se povečuje.

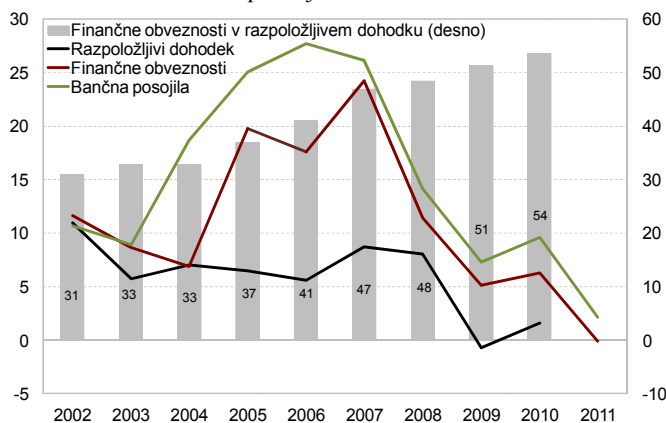
Razmik med državami z najvišjo in najnižjo obrestno mero za vloge gospodinjstev do enega leta je bil v letu 2011 v povprečju najmanjši od začetka krize, in sicer je znašal 3,1 odstotne točke. Zelo podobno se je gibal tudi razmik za vloge gospodinjstev od enega do dveh let, ki je v povprečju znašal 2,4 odstotne točke. Hitra rast obrestnih mer vlog vseh ročnosti perifernih držav evroobmočja v zadnjem delu leta 2011 in na začetku leta 2012 je vplivala na precejšnje povečanje razmika. Slovenske banke so pri vlogah do enega leta v tretjem kvartilu, medtem ko so pri vlogah od enega do dveh let, v zadnjem, najvišjem kvartilu. Najvišje obrestne mere za vloge gospodinjstev imajo Ciper, Grčija in Portugalska.

2.3 Zadolževanje gospodinjestev

Gospodinjstva so svoje obveznosti lani zmanjšala za 0,1%, leto prej pa so se ta povečala za 6,3%. Upad vseh obveznosti je znašal 14 mio EUR. Zmanjšanje je predvsem posledica poplačil posojil drugim finančnim posrednikom ter trgovinskih kreditov in avansov, medtem ko so se dolgoročna posojila pri bankah še vedno povečevala, čeprav z nižjo dinamiko kot leto prej. V letu 2010 so se finančne obveznosti v razpoložljivem dohodku povečale na 53,7% in v letu 2011 se bo ta kazalnik verjetno še stopnjeval, saj se pričakujejo nizka rast oziroma upad razpoložljivega dohodka in postopno umirjanje rasti dolga gospodinjestev.

Kljub povečanju dolgoročnih posojil pri bankah je bilo zadolževanje gospodinjestev v letu 2011 manjše.

Slika 2.9: Letna rast razpoložljivega dohodka, finančnih obveznosti, bančnih posojil gospodinjestvom ter razmerje med celotnimi finančnimi obveznostmi in letnim razpoložljivim dohodkom v odstotkih

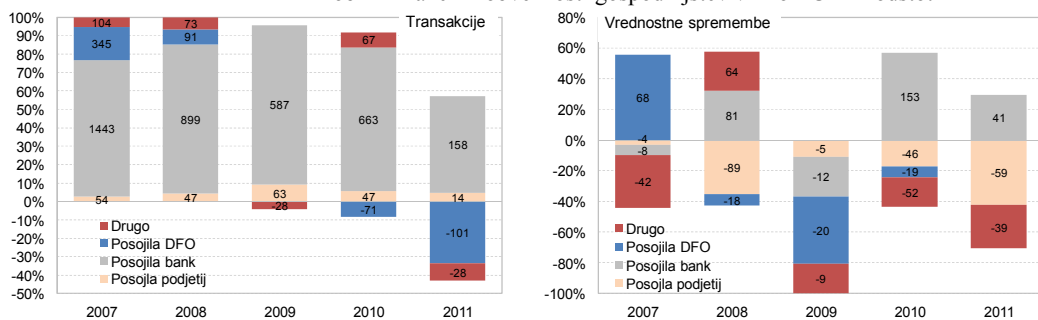
Vir: Banka Slovenije, SURS

Tabela 2.2: Stanje finančnih obveznosti gospodinjestev po instrumentih in njihov razpoložljiv dohodek

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Finančne obveznosti v mio EUR	8.093	10.054	11.203	11.778	12.520	12.506
st. rasti v %	17,6	24,2	11,4	5,1	6,3	-0,1
razlika stanj v mio EUR	1.210,0	1.961,0	1.149,0	575,0	742,0	-14,0
v % BDP	26,1	29,1	30,1	33,4	35,4	35,1
Struktura (v %)						
Posojila	83,7	85,7	86,6	87,5	88,0	88,3
podjetja	4,2	3,8	3,1	3,4	3,2	2,9
banke	67,8	68,9	70,6	72,0	74,3	75,9
drugi finančni posredniki	10,0	12,2	11,6	10,8	9,5	8,7
drugo	1,7	0,8	1,4	1,2	1,0	0,8
Drugo	16,3	14,3	13,3	12,5	12,0	11,7
Razpoložljiv dohodek v mio EUR	19.697	21.410	23.138	22.971	23.334	-
razlika stanj v mio EUR	1.047	1.713	1.728	-167	363	-
st. rasti v %	5,6	8,7	8,1	-0,7	1,6	-
v % BDP	63,4	61,9	62,1	65,1	65,9	-
Dolg v % razpoložljivega dohodka	41,1	47,0	48,4	51,3	53,7	-

Vir: Banka Slovenije, SURS

Slika 2.10: Struktura transakcij (levo) in vrednostnih sprememb (desno) posameznih oblik finančnih obveznosti gospodinjstev v mio EUR in odstotkih

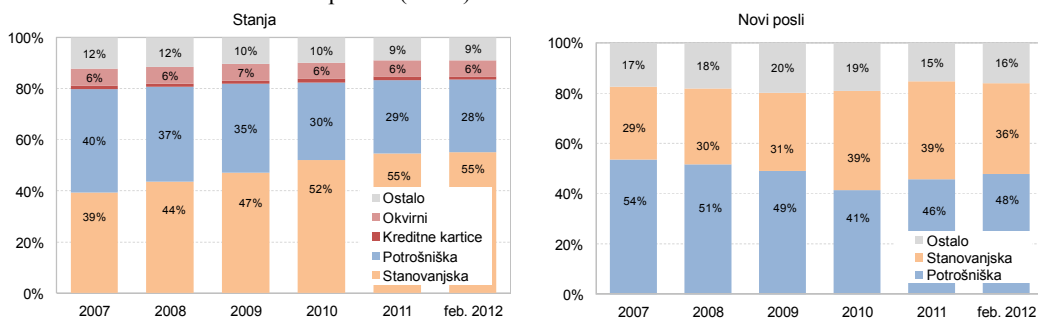
Opomba: Vrednostne spremembe so spremembe tržnih cen in deviznih tečajev ter druge spremembe (prerazporeditev finančnih instrumentov/sektorjev, sprememba metodologije, odpisi terjatev/dolgov).

Vir: Banka Slovenije

Povpraševanje po stanovanjskih posojilih je vplivalo na zmanjšanje rasti te vrste posojil, ki pa ostaja višja kot v evroobmočju.

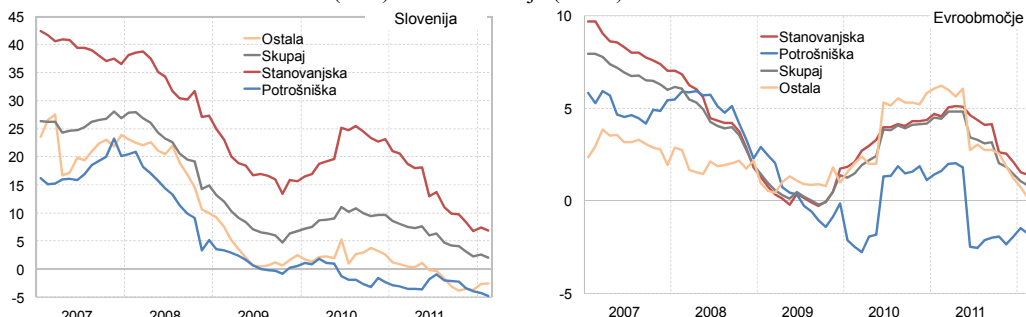
Med posojilnimi obveznostmi so stanovanjska posojila že na začetku 2010 presegla polovico vseh posojil danim gospodinjstvom, njihov delež pa je februarja 2012 znašal že 55%. Rast stanovanjskih posojil se znižuje, kar je predvsem posledica manjšega povpraševanja gospodinjstev po teh posojilih, ki izhaja iz nezaupanja in nespremenjenih razmer na trgu nepremičnin. Poleg tega so se rahlo zaostri tudi kreditni standardi bank pri odobravanju stanovanjskih posojil. V letu 2011 jih je bilo tako odobrenih za četrtno manj kot leto prej. Medtem ko se rast stanovanjskih posojil znižuje, je rast zadolževanja gospodinjstev v obliki potrošniških posojil negativna neprekinjeno že od sredine leta 2010. Podobna dinamika se v zadnjem obdobju kaže tudi v evroobmočju, čeprav so stopnje rasti v primeru stanovanjskih posojil tam precej nižje.

Slika 2.11: Struktura vrste bančnih posojil gospodinjstvom iz stanj (levo) in novih poslov (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Slika 2.12: Letne stopnje rasti posameznih vrst posojil gospodinjstvom Slovenije (levo) in evroobmočja (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, ECB

Breme odplačevanja posojil za gospodinjstva se je povečalo.

Nižje rasti posojil so ustavile naraščanje deleža posojil glede na vloge gospodinjstev, ki je leta 2011 znašal 63,4%. Razmerje je od začetka kriznega obdobja še vedno najvišje. Po podatkih ankete bank se je delež plačila letne anuitete v razpoložljivem dohodku⁵ gospodinjstev lani povečal za 0,4 odstotne točke, na 9,2%. Plačila obresti kot delež

⁵ Zadnji podatek o razpoložljivem dohodku gospodinjstev je dosegljiv le za leto 2010.

razpoložljivega dohodka so ostala z 1,1% skoraj nespremenjena. Skupno se je obremenjenost gospodinjstev z odplačevanjem posojil povečala, kar je vplivalo tudi na zmožnost njihovega poplačila. Povečal se je namreč delež posojil z zamudami več kot 30 dni na 5,5%, med njimi še zlasti tista nad enim letom. Slednje je deloma posledica jemanja zasebnih posojil za namene reševanja malih podjetij in samostojnih podjetnikov, prizadetih zaradi finančne krize.

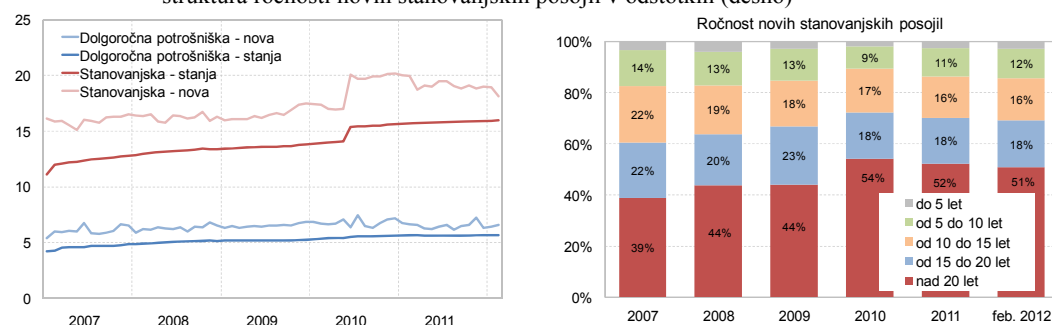
Tabela 2.3: Posojila in vloge gospodinjstev

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	feb. 2012
Posojila v mio EUR	5.481	6.921	7.904	8.484	9.281	9.452	9.389
Stanovanjska	1.971	2.684	3.411	3.941	4.837	5.163	5.184
Potrošniška	2.337	2.782	2.898	2.914	2.833	2.723	2.668
Ostala	1.173	1.455	1.595	1.629	1.611	1.566	1.537
Posojila v % BDP	17,7	20,0	21,2	24,0	26,2	26,5	
Stanovanjska	6,3	7,8	9,1	11,2	13,7	14,5	
Potrošniška	7,5	8,0	7,8	8,3	8,0	7,6	
Ostala	3,8	4,2	4,3	4,6	4,5	4,4	
Letni prirast v mio EUR	1.136	1.440	983	580	797	171	159
Stanovanjska	589	713	727	530	896	326	333
Potrošniška	320	445	116	16	-81	-110	-134
Ostala	227	282	140	34	-18	-45	-40
Letne st. rasti	27,0	26,3	14,2	7,3	9,4	1,8	1,7
Stanovanjska	43,1	36,2	27,1	15,5	22,7	6,7	6,9
Potrošniška	16,3	19,0	4,2	0,6	-2,8	-3,9	-4,8
Ostala	25,9	24,0	9,6	2,1	-1,1	-2,8	-2,5
Novosklenjeni posli v mio EUR	2.721	3.516	3.264	3.015	3.057	2.360	294
Stanovanjska	822	1.028	1.007	963	1.211	905	105
Potrošniška	1.502	1.909	1.718	1.517	1.284	1.062	139
Karkoročna	186	407	378	294	199	179	25
Dolgoročna	1.316	1.502	1.341	1.223	1.085	883	114
Ostala	398	579	539	536	563	393	51
Posojila/vloge v %	52,7	60,0	59,3	60,6	63,4	63,4	62,2
Vloge v mio EUR	10.396	11.544	13.332	13.998	14.649	14.919	15.098
Letni prirast v mio EUR	858	1.148	1.788	666	651	269	289
Letne st. rasti	9,0	11,0	15,5	5,0	4,6	1,8	1,9

Opomba: Prikazani so statistični in ne knjigovodski podatki bank. Primerjalno so zato vrednosti višje. Podatki za februar 2012 so prikazani za prva dva meseca leta.

Vir: Banka Slovenije

Slika 2.13: Povprečne ročnosti različnih vrst stanovanjskih posojil v letih (levo) in struktura ročnosti novih stanovanjskih posojil v odstotkih (desno)

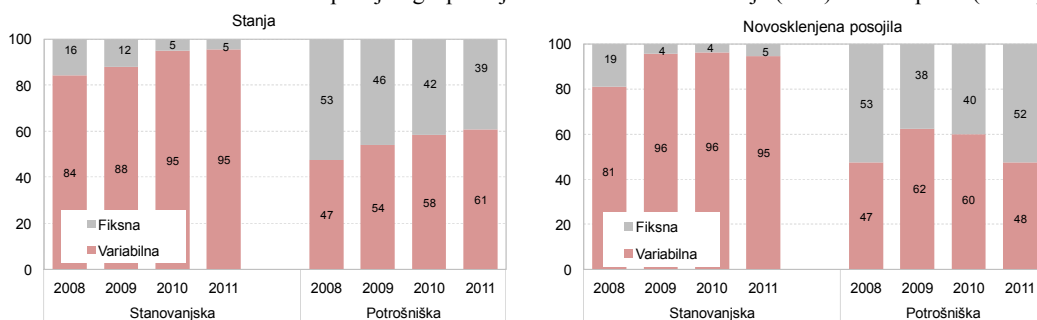

Vir: Banka Slovenije, ECB

Medtem ko se povprečna ročnost stanj dolgoročnih potrošniških posojil lani ni spreminjala, se je v primeru stanovanjskih posojil povečala na 15,9 leta. Povprečna ročnost novih stanovanjskih posojil se kljub padcu tistih z ročnostjo nad 20 let povečuje in je v 2011 dosegla 19,2 leta. Ta posojila so večino odobrena z variabilno obrestno mero, v 95%, od tega največkrat vezana na EURIBOR. Delež potrošniških posojil z variabilno obrestno mero je bil v primerjavi s stanovanjskimi precej manjši. V letu 2011 je dosegel 61%, kar je precejšnje povečanje od začetka krize leta 2008, ko je znašal 47%. Pričakuje se stabilizacija tega deleža, saj je bil v letu 2011 delež novoodobrenih potrošniških posojil z variabilno obrestno mero manjši za 12 odstotnih točk. Kljub temu se s povečevanjem deleža posojil z variabilnimi obrestnimi merami in njihove ročnosti povečuje tveganje sektorja gospodinjstev v primeru zvišanja obrestnih mer.

Delež posojil z variabilno obrestno mero in njihova ročnost se povečujeta, zato se povečuje tudi obrestno tveganje pri gospodinjstvih.

Slika 2.14: Struktura spremenljivosti obrestnih mer za stanovanjska in potrošniška posojila gospodinjstvom v odstotkih za stanja (levo) in nove posle (desno)

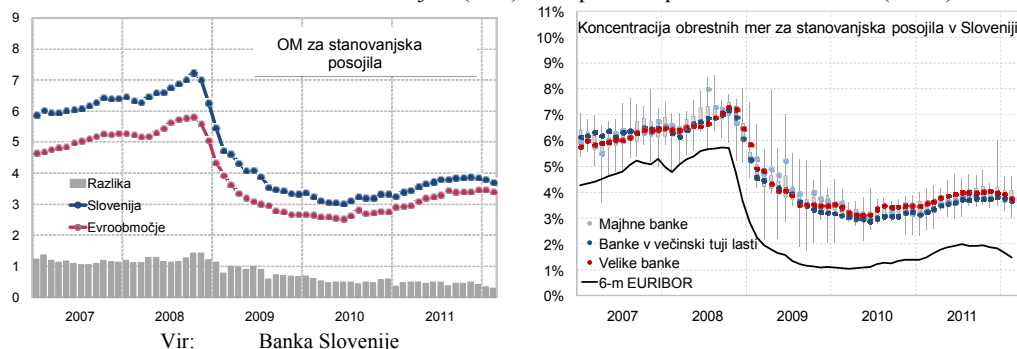

Vir: Banka Slovenije

Obrestne mere potrošniških posojil v Sloveniji in v evroobmočju so skoraj enake.

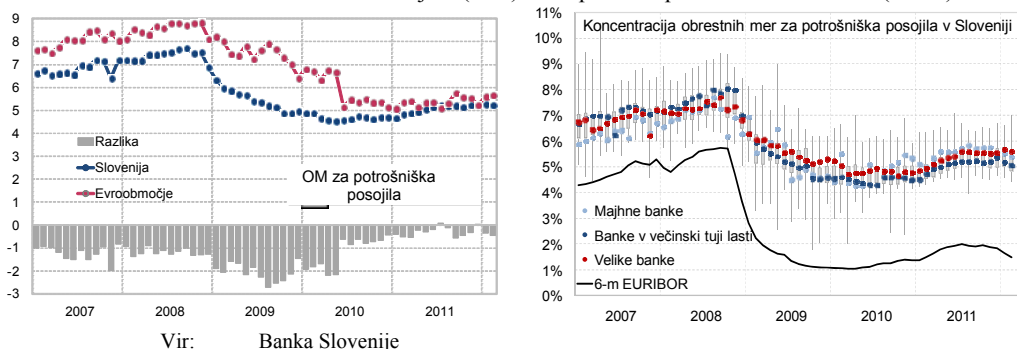
Pri stanovanjskih posojilih se razlika med obrestnimi merami slovenskih bank in bank evroobmočja od sredine leta 2009 ohranja na ravni 0,5 odstotne točke, vendar se je v prvih dveh mesecih leta 2012 zmanjšala na 0,3 odstotne točke. Pri potrošniških posojilih so imele slovenske banke v preteklih letih nižje obrestne mere kot banke evroobmočja, medtem ko so se obrestne mere v letu 2011 skoraj izenačile. Povprečna razlika se je namreč zmanjšala z -1,2 odstotne točke na -0,3 odstotne točke.

Slika 2.15: Obrestne mere za stanovanjska posojila v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)

Vir: Banka Slovenije

Slika 2.16: Obrestne mere za potrošniška posojila v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)

Vir: Banka Slovenije

Banke v večinski tuji lasti so imele v letu 2011 za gospodinjstva nižje obrestne mere od domačih bank.

Pri kreditiranju gospodinjstev so tudi razlike med obrestnimi merami slovenskih bank manjše. Distribucija je veliko bolj zgoščena, kar še zlasti velja za stanovanjska posojila, pri katerih je razlika v letu 2011 med bankama z najvišjo in najnižjo obrestno mero v povprečju znašala 1,5 odstotne točke. To je 0,6 odstotne točke manj kot pri potrošniških posojilih. Med skupinami bank so imele banke v večinski tuji lasti lani v povprečju za 0,2 odstotne točke nižje obrestne mere za stanovanjska posojila kot domače banke, medtem ko je pri potrošniških posojilih razlika znašala 0,4 odstotne točke. Nižje obrestne mere bank v večinski tuji lasti so glavni razlog za njihovo večjo kreditno aktivnost pri gospodinjstvih. Tako so banke v večinski tuji lasti deloma zmanjšale tveganost celotnega kreditnega portfelja, saj so posojila gospodinjstvom v povprečju manj tvegana in zahtevajo manjšo angažiranost bančnega kapitala. Banke v večinski domači lasti so bile v tem procesu manj prilagodljive.

2.4 Nepremičninski trg

Trg rabljenih stanovanjskih nepremičnin je leta 2011 z rahlo prilagoditvijo cen ohranil obseg transakcij tik pod povprečjem zadnjih devetih let. Negotovost se je poglobila na trgu novih stanovanjskih nepremičnin, kjer anketni podatki kažejo na najnižjo raven prodaj v zadnjih petih letih.

Umiritev kreditiranja prebivalstva in cenovna rigidnost zalog neprodanih novih stanovanjskih nepremičnin sta v preteklem letu pripeljali do znižanja nakupov novogradenj. Kljub temu so se njihove cene zaradi strukture kupcev in lokacij prodaj zvišale. Višanje cen je dodatno neugodno vplivalo na dostopnost in zanimanje potencialnih kupcev. Na drugi strani je višanje cen v interesu investitorjev in finančnih institucij zaradi vrednotenja premoženja.

V primerjavi z državami evroobmočja so cene slovenskih stanovanj glede na razpoložljiv dohodek gospodinjstev visoke. Po obstoječih cenah bodo stanovanja za prebivalstvo še težje dosegljiva zaradi pričakovanega zmanjšanja razpoložljivega dohodka, krčenja izdatkov za trajne dobrine in dražjega zadolževanja. Na manjše povpraševanje po stanovanjih vplivajo tudi pričakovanja o znižanju cen.

Slika 2.17: Medletne stopnje rasti cen rabljenih in novozgrajenih stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji (levo) ter bazni indeks cen stanovanj (2007 = 100) (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, DURS, GURS, SURS

Cene rabljenih stanovanj so se v drugi polovici leta 2011 znižale na raven leta 2007. Po podatkih Geodetske uprave RS (GURS) so bile cene ob koncu leta 2011 s 1.674 EUR/m² nižje za 4,1% in od vrha v drugem četrtletju 2008 za 13,3%. Cene rabljenih stanovanj v Ljubljani so bile lani z 2.420 EUR/m² nižje za slabe 4%, od vrha pa za 14,2%.

Indeks Statističnega urada RS (SURS), ki v izračunu upošteva lokacijo in kakovost prodanih stanovanjskih enot, izkazuje nekoliko nižjo dinamiko zniževanja cen rabljenih nepremičnin. Cene obstoječih stanovanj so bile v Sloveniji leta 2011 nižje za 0,2% in od vrha v prvem četrtletju 2008 za 7,5%. V Ljubljani so se lani njihove cene znižale za 1,9%, od vrha konec leta 2007 pa za 11,9%. Nasprotno gibanje je bilo po anketnih podatkih pri cenah novozgrajenih stanovanj. Leta 2011 so se zvišale za 6,4%, od vrha v drugem četrtletju 2008 pa so bile nižje za 8,7%. Zviševanje stroškov zadolževanja, pričakovana recesija in krčenje dohodkov nakazujejo počasno zniževanje cen v letu 2012.

Cene rabljenih stanovanjskih nepremičnin so bile leta 2011 po podatkih SURS-a nižje za -0,7%, od vrha v tretjem četrtletju 2008 pa za -9,7%. Nove stanovanjske nepremičnine so bile lani višje za 4,1% in od vrha nižje za -11%.

Tabela 2.4: Transakcije na nepremičninskem trgu

Rabljene stanovanjske nepremičnine			Nove stanovanjske nepremičnine				Skupaj vse stanovanjske nepremičnine	Delež prometa z novimi neprem.	Delež tujcev v vseh nakupih v
Leto	Stanovanja	Hiše	Skupaj	Stanovanja	Hiše	Skupaj		%	%
Število transakcij									
2007	6.310	1.889	8.199	1.745	70	1.820	10.019	18,2	7,3
2008	4.297	1.271	5.568	1.163	263	1.426	6.994	20,4	6,7
2009	3.522	848	4.370	971	364	1.335	5.705	23,4	5,0
2010	4.910	1.424	6.334	1.282	307	1.589	7.923	20,1	3,3
2011	4.441	1.330	5.771	927	182	1.109	6.880	16,1	4,2
St. rasti v %									
2008	-31,9	-32,7	-32,1	-33,4	-	-21,6	-30,2		
2009	-18,0	-33,3	-21,5	-16,5	38,4	-6,4	-18,4		
2010	39,4	67,9	44,9	32,0	-15,7	19,0	38,9		
2011	-9,6	-6,6	-8,9	-27,7	-40,7	-30,2	-13,2		

Opomba: Podatki o transakcijah z novimi stanovanjskimi nepremičninami so anketni.

Vir: DURS, SURS, preračuni BS

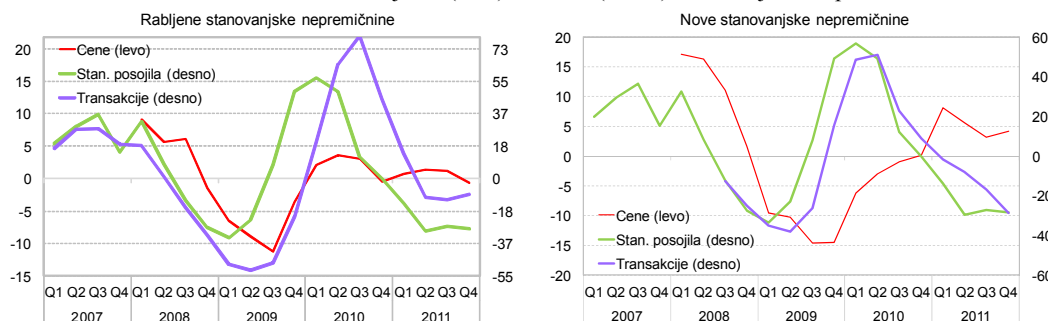
Likvidnost trga novih stanovanjskih nepremičnin se je v primerjavi z rabljenimi močno znižala.

Pred letom 2008 je na likvidnost trga vplival tudi večji obseg privarčevanih sredstev ob izteku nacionalne varčevalne sheme in hkrati so se nanj investirala sredstva iz odprodaj naložb na kapitalskih trgih. Po izbruhu krize se vzpostavlja likvidnost trga rabljenih nepremičnin. Med vsemi transakcijami s stanovanjskimi nepremičninami je bilo leta 2011 le 16,1% z novozgrajenimi enotami. Deloma se je nova ponudba znižala zaradi stečajev gradbincev, vendar so bile dosedanje prodaje iz stečajne mase brez znatnega znižanja cen neuspešne. To ob nizkem zanimanju na aktivnem trgu nakazuje precenjenost novogradenj, ki so v povprečju za slabo tretjino dražje od rabljenih nepremičnin.

Dinamiki stanovanjskih posojil z zamikom in nižjo dinamiko sledijo cene stanovanjskih nepremičnin.

V preteklih letih je bilo gibanje stopenj rasti stanovanjskega kreditiranja usklajeno z gibanjem transakcij in cenami nepremičnin. Visoki dinamiki kreditiranja sta z rahlim zamikom sledili sprememba števila transakcij in nato z nižjo dinamiko še prilagoditev cen. Manjši obseg novoodobrenih posojil za nakup stanovanja je v drugi polovici leta 2011 vplival na zniževanje cen rabljenih nepremičnin, ki so prispevale k ohranitvi števila transakcij le 2% pod povprečjem zadnjih devet let. Nasprotno na trgu novozgrajenih nepremičnin prilagoditve cen v tem obdobju ni bilo. Naraščajoče cene novih stanovanj so se leta 2011 gibale v nasprotju z drugimi indikatorji, kar je za slabo tretjino znižalo likvidnost trga novogradenj.

Slika 2.18: Medletno gibanje stopenj rasti stanovanjskih kreditov in transakcij ter cen – rabljenih (levo) in novih (desno) stanovanjskih nepremičnin v odstotkih

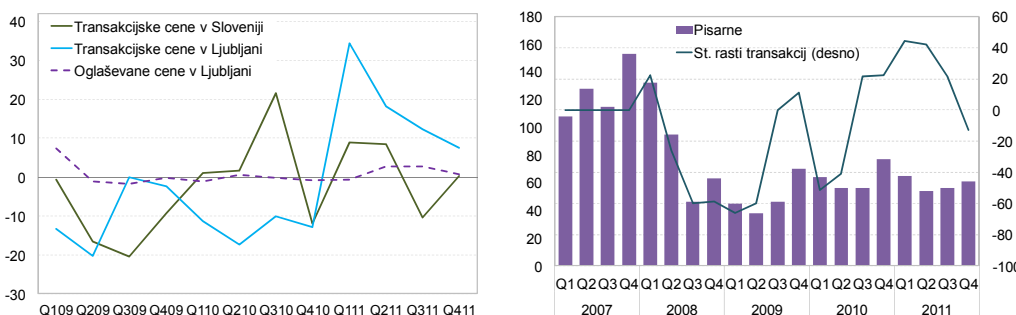
Opomba: Pri transakcijah so upoštevane četrtletne drseče sredine.
Vir: Banka Slovenije, SURS

Cene poslovnih nepremičnin

Cene pisarn so bile leta 2011 višje za 0,3%, od vrha tretjem četrtletju 2008 pa nižje za 23,2%.

Cene pisarn so bile ob koncu leta 2011 skoraj nespremenjene, od vrha v tretjem četrtletju 2008 pa so bile nižje za 23,2%. Preteklo leto tako ni bilo večjega pritiska zaradi poslovnih nepremičnin na vrednotenje bilanc podjetij in zavarovanj pri bankah. V Ljubljani so se leta 2011 cene pisarn zvišale za 7,6% in so bile od vrha nižje za 5,3%. Ob majhnem številu transakcij je statistično pojasnjevanje gibanja cen poslovnih nepremičnin omejeno; nanj vpliva predvsem lokacija prodaje. Na trgu še vedno obstaja presežna ponudba. Nekaj projektov se izvaja, zato višanja cen ni pričakovati.

Slika 2.19: Rast cen poslovnih prostorov – pisarn (levo) in število transakcij, ki so upoštevane za izračun povprečne cene, in njihova stopnja rasti (desno) v odstotkih

Vir: GURS, Slonep, preračuni BS

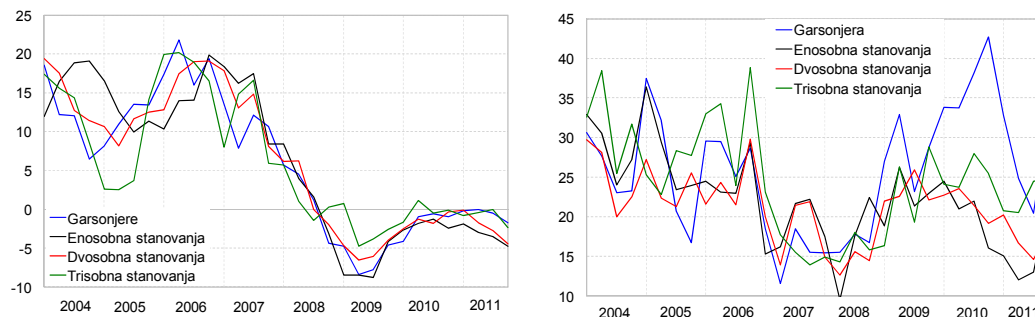
Oglaševane cene stanovanj v Ljubljani

Oglaševane cene so se leta 2011 znižale bolj kot transakcijske cene. Pričakovanja ponudnikov rabljenih stanovanj so se znižala.

Ponudba oglaševanih rabljenih stanovanj v Ljubljani se cenovno počasi prilagaja že tretje leto zapored. Oglaševane cene so se lani z 1,7% najmanj znižale pri garsonjerah, medtem ko so bile pri večjih stanovanjih v povprečju nižje za dobre 4%. Preseganje oglaševanih cen nad prodajnimi se je leta 2011 znižalo. V povprečju so bile oglaševane cene višje od

prodajnih za 20%. Manjše presežanje je bilo pri najbolj prodajanih eno- in dvosobnih stanovanjih, 16% oziroma 17%. Večja sprememba oglaševanih cen od realiziranih nakazuje, da so se znižala pričakovanja prodajalcev glede doseganja cen rabljenih stanovanjskih enot.

Slika 2.20: Medletne stopnje rasti oglaševanih cen stanovanj (levo) in presežanje oglaševanih cen nad transakcijskimi na kvadratni meter (desno) v odstotkih

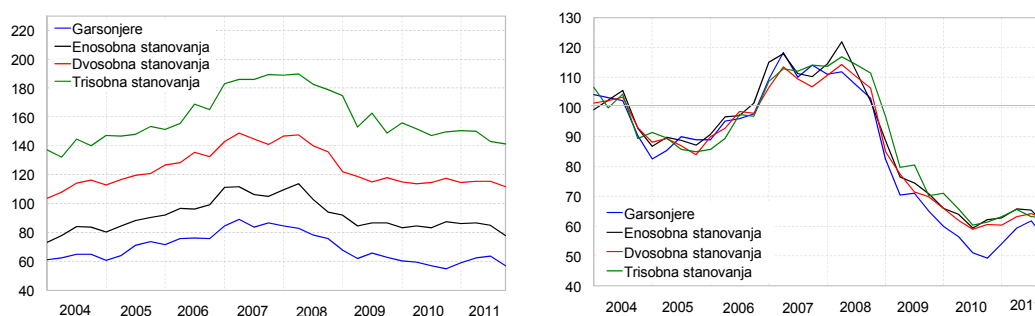
Vir: DURS, GURS, Slonep, preračuni BS

Dostopnost stanovanj v Ljubljani

Dostopnost stanovanj v Ljubljani, ki je izražena z razmerjem med ceno rabljenih stanovanj in letno drsečo sredino povprečnih mesečnih neto plač, se je leta 2011 v povprečju nekoliko izboljšala. Na indikator sta ugodno vplivali neto povprečna plača, ki se je na ravni letnih drsečih sredin zvišala za 1,7%, in za od 3,6% do 9,3% nižje cene rabljenih stanovanj. Poslabšanje je zaznati pri garsonjerah, kjer so se cene po dvehletnem zniževanju zvišale za 5,6%. Zato je bilo leta 2011 v povprečju treba nameniti 2,1-mesečne plače več za nakup garsonjere kot leto prej, medtem ko je prihranek znašal pri večjih stanovanjih od 6,1 do 9,5 mesečne plače.

V povprečju so kupci po tem indikatorju namenili stanovanju približno enako število plač kot leta 2004. Pri interpretaciji je treba upoštevati, da ne gre za dejansko izboljšanje dostopnosti vseh dohodkovnih razredov, saj se je povprečna neto plača⁶ v zadnjih dveh letih zvišala predvsem na račun večjega odpuščanja zaposlenih v delovno intenzivnih panogah z nižjimi dohodki.

Slika 2.21: Razmerje med ceno stanovanj in letnimi drsečimi sredinami povprečnih mesečnih neto plač za Ljubljano v odstotkih (levo) ter indeks dostopnosti stanovanj (2004 = 100) (desno)

Vir: Banka Slovenije, GURS, Slonep, SURS, preračuni BS

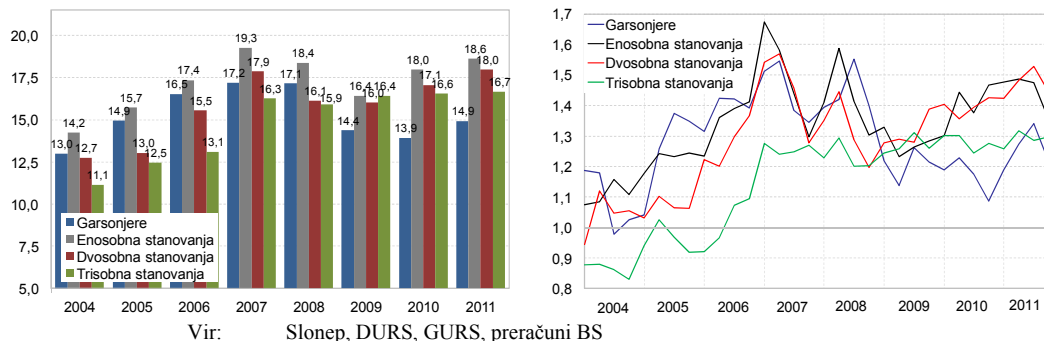
Z upoštevanjem kreditnih pogojev se je v preteklem letu dostopnost rabljenih stanovanj v Ljubljani v povprečju nekoliko poslabšala. K temu so največ prispevale višje obrestne mere za stanovanjska posojila. Večina posojil je bila odobrenih z variabilno obrestno mero na EURIBOR, ki se je v povprečju zvišala za 0,5 odstotne točke. Zaradi dražjih virov financiranja bank je pričakovati, da se bo cena stanovanjskih posojil zviševala tudi v prihodnjem letu. Slabša dostopnost posojil bo skupaj s pričakovano nižjo zaposlenostjo in nižjo ravni plač vplivala na nižje povpraševanje po stanovanjih. Hkrati gospodinjstva s podaljševanjem gospodarske krize postopajo vse bolj previdno pri najemanju posojil. Zato obstaja verjetnost znižanja cen nepremičnin. Povprečna ročnost trajanja posojila se je v

Dostopnost stanovanj, ki upoštevajo posojilne pogoje, se je zaradi višjih obrestnih mer nekoliko poslabšala.

⁶ V analizi je pod povprečno mesečno neto plačo upoštevana 12-mesečna drseča sredina povprečnih mesečnih neto plač.

primerjavi z lanskim obdobjem podaljšala za 6 mesecev, na 19,2 leta. Delež anuitete stanovanjskega posojila v povprečni neto plači se je ob koncu leta nekoliko zvišal, razen pri enosobnih stanovanjih; pri garsonjerah je znašal 35%, enosobnih stanovanjih 48%, dvosobnih 69% in trisobnih 93%.⁷

Slika 2.22: Razmerje med cenami in najemninami (P/E) (levo) ter na podlagi tega izračunano razmerje med dejanskimi in temeljnimi cenami stanovanj⁸ (desno) za Ljubljano

Poslabšanje razmerja med ceno in najemnino.

Razmerje med ceno in najemnino stanovanj (P/E) v Ljubljani se je lani nekoliko poslabšalo, ker so se najemnine v povprečju znižale bolj kot cene nepremičnin. Z naložbenega vidika so prejeli lastniki z najemninami od 5,4 do 6,7 odstotka tržne vrednosti nepremičnine. Nekoliko se je poslabšalo tudi razmerje med dejanskimi in temeljnimi cenami. Dejanske cene so bile v povprečju še vedno od 22% do 44% višje od temeljnih cen stanovanj, ki naj bi bile dolgoročno vzdržne.

V Ljubljani je leta 2011 delež najemnine brez tekočih stroškov znašal dobro tretjino povprečne plače za najem garsonjere, slabih 40% za eno- in več kot polovico za dvosobno stanovanje. Prilagajanje cen stanovanj je z vidika donosnosti oddajanja nepremičnin verjetnejše, saj je delež najemnine v dohodku prebivalstva visok. S tem bi bil slovenski nepremičninski trg zanimiv tudi za investiranje zasebnega kapitala za gradnjo stanovanj za najem. Neprodana dokončana stanovanja so ob upoštevanju tržnih razmerij priložnost za vzpostavitev transparentnega najemnega trga. Urejen najemni trg s stabilnim donosom pa zagotavlja višjo odpornost trga nepremičnin proti neravnovesjem in nepremičninskim ciklom.

Dejavniki ponudbe in povpraševanja cen nepremičnin

Stopnja rasti zadolževanja prebivalstva s stanovanjskimi posojili se je znižala.

Novoodobrenih stanovanjskih posojil prebivalstvu je bilo v letu 2011 za 906 mio EUR, kar je za četrtno manj kot leto prej in najmanjši obseg v zadnjih petih letih. Posojila so bila odobrena v domači valuti. V stanju ostaja še četrtnina stanovanjskih posojil v švicarskih frankih. Gibanje tečaja EUR/CHF bo pomembno za slovenska gospodinjstva tudi v prihodnje, saj se več kot dve tretjini teh posojil izteče z dobo, daljšo od 10 let. Zviševanje medbančne obrestne mere EURIBOR, na katerega je vezanih 72% stanja posojil, bo v naslednjih letih povečalo breme odplačevanja obveznosti prebivalstva.

Težja dostopnost stanovanjskih posojil bo zvišala pritisk na nižanje cen nepremičnin.

Dinamika odobrevanja novih stanovanjskih posojil je bila v drugi polovici preteklega leta nižja in bo zaradi zaostritve kreditnih pogojev na nižjih ravneh tudi v letu 2012. Nižja dostopnost posojil bo negativno vplivala na promet z nepremičninami in bo povečala pritisk na nižanje cen nepremičnin. Izrazitega konkuriranja z obrestnimi merami, ki ohranjajo raven nad povprečjem držav evroobmočja, ni. V povprečju so nižje obrestne mere imele banke v večinski tuji lasti, ki so manj izpostavljene panogi gradbeništva. Stopnja rasti stanovanjskih posojil se je marca 2012 znižala na 6,5%.

Povprečni dohodek posojilojemalca je za 41% višji od povprečne neto plače.

Povprečno razmerje med novoodobrenimi stanovanjskimi posojili in povprečno vrednostjo zavarovanj (LTV) je bilo leta 2011 58. Njegov trend se je začel opazno

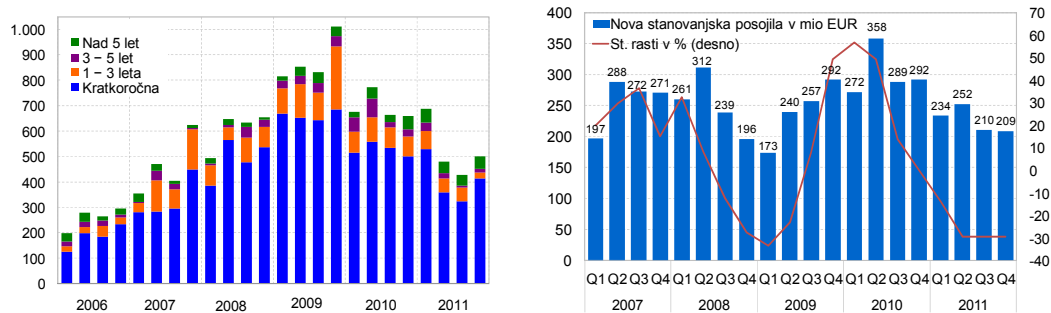
⁷ Pri izračunu anuitete je upoštevana predpostavka, da se nakup stanovanja v celoti financira s posojilom, za katerega veljajo pogoji odobritve, izračunani za povprečje bančnega sistema.

⁸ Pri izračunu temeljnih cen stanovanj na podlagi vrednosti razmerja med ceno in najemnino za stanovanje (P/E) smo upoštevali povprečno vrednost P/E iz obdobja 1995–2003. Za natančnejši izračun temeljne cene bi morali za izračun povprečja P/E upoštevati daljše stabilnejše obdobje, dolgo najmanj od 10 do 15 let. Prekratko časovno obdobje in dolžina normalnega delovanja slovenskega stanovanjskega trga nam tega ne omogočata. Navedenih omejitev se je treba zavedati tudi pri interpretaciji, čeprav bi pri daljšem časovnem obdobju pričakovali kvečjemu nižje povprečje razmerja P/E in še večjo precejnost stanovanj po tem kazalniku.

zviševati v zadnjih petih mesecih preteklega leta, ko je v povprečju dosegel 64. Banke so bile po anketnih podatkih tretje leto zapored naklonjene odobravanju posojil komitentom z najvišjega dohodkovnega razreda, ki so najmanj tvegani. Povprečni dohodek posojilojemalca je znašal 1.393 EUR, kar je 41% več od povprečne neto plače. Nekoliko se je povečal delež posojil, namenjen nakupu stanovanjske enote, v povprečju za 3,8 odstotne točke, na 63,2%.

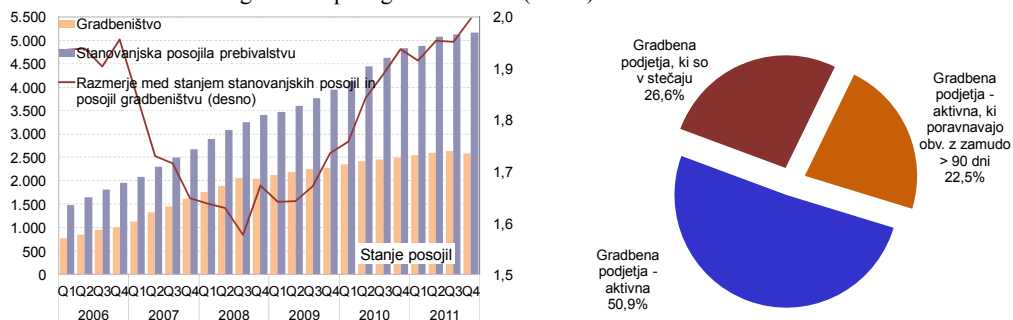
Vrednost hipotek zastavljenih stanovanj presega 1,7-krat obstoječa stanovanjska posojila. Ob upoštevanju samo tistih stanovanj, ki so na prvem mestu unovčljivosti, se preseganje sicer zniža na 1,4, vendar je razmerje ugodno tudi ob morebitnem znižanju vrednotenja nepremičnin. V strukturi zavarovanj z 80% prevladujejo stanovanjske nepremičnine, sledijo jim različna dodatna zavarovanja pri zavarovalnicah.

Slika 2.23: Novoodobrena posojila gradbenemu sektorju (levo) in novoodobrena stanovanjska posojila prebivalstvu (desno) v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

Slika 2.24: Stanje posojil gradbenega sektorja in stanje stanovanjskih posojil prebivalstvu v mio EUR in njuno razmerje (levo) ter kakovost terjatev bank do gradbene panoge v odstotkih (desno)

Vir: Banka Slovenije, AJPES

Po triletnem zniževanju aktivnosti gradbene panoge je bilo kreditiranje usmerjeno predvsem v dokončanje projektov in obnavljanje posojil z namenom vzdrževanja likvidnosti podjetij in obstoječih naložb. Novoodobrenih posojil je bilo v letu 2011, ob manjših investicijah in povečanem številu stečajev podjetij, za četrtno manj kot leta 2010. V strukturi je delež kratkoročnih posojil z 78% ostal na podobnih ravneh kot pretekla leta. Zaradi pretežnega sklepanja aneksov k obstoječim pogodbam se je stanje zvišalo le za 6,7% oziroma za 90 mio EUR, kar je najnižji prirast v zadnjih letih.

Dosedanji način financiranja gradnje, pri katerem so bili gradbinci večinoma tudi investitorji s pretežno dolžniškim financiranjem pri bankah, z vidika tveganj ni primeren. Gradbena podjetja so z njim dosegala večje donose v času konjunktura, vendar ob obratu poslovnega cikla prevzemajo celotno tveganje napačnih investicijskih odločitev. Te so bile ob majhnem kapitalu usodne za več podjetij. Poslovni model gradnje se mora v prihodnje spremeniti na način, da se kot investitorji vključijo skladi, ki bodo vlagali sredstva v izgradnjo nepremičnin za prodajo in oddajo na trgu.

Banke so za premostitev likvidnostnih težav obnavljale posojila gradbeni panogi.

Tabela 2.5: Dokončana stanovanja, izdana gradbena dovoljenja in bruto investicije v stanovanjske zgradbe

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ocena stanovanjskega sklada							
Število stanovanj ¹	750.355	757.522	765.552	775.199	783.404	789.501	
Število stanovanj na 1000 prebivalcev	375	377	378	381	385	385	
Novogradnje, vključno s povečavo in spremembo namembnosti							
Število novih stanovanj	7.516	7.538	8.357	9.971	8.561	6.352	
Št. novih stanovanj na 1000 prebivalcev	3,8	3,7	4,1	4,9	4,2	3,1	
Površina (m ²)	807.607	860.537	928.941	1.100.436	980.980	821.760	
Izdana gradbena dovoljenja							
Število stanovanj	7.235	8.463	10.204	8.376	5.914	4.808	3.732
st. rasti (v %)	3	17,0	20,6	-17,9	-29,4	-18,7	-22,4
Površina (m ²)	880.751	1.028.024	1.127.420	970.034	736.335	597.600	500.280
Ponudba Stanovanjskega sklada Republike Slovenije (SSRS)							
Število predanih novih tržnih stanovanj	353	453	685	35	120	51	2
delež v številu novih stanovanj (v %)	4,7	6,0	8,2	0,4	1,4	0,8	
Bruto investicije v stanovanjske zgradbe							
Stopnje rasti (v %)	22,9	14,6	19,9	18,0	-19,8	-18,5	-17,8
Delež v BDP (v %)	3,7	3,9	4,2	4,6	3,9	3,2	2,6
Stopnje rasti (v %)							
Gradbeni stroški-nova stanovanjska gradnja ²	3,2	9,3	4,4	4,7	-4,0	7,3	0,6
stroški materiala	4,3	5,6	5,4	3,2	-3,6	6,7	3,9
stroški dela	1,6	13,9	4,0	7,6	-4,7	6,5	-2,9

Opombi: ¹ V stanovanjskem skladu so upoštevana naseljena in začasno nenaseljena stanovanja za stalno uporabo.

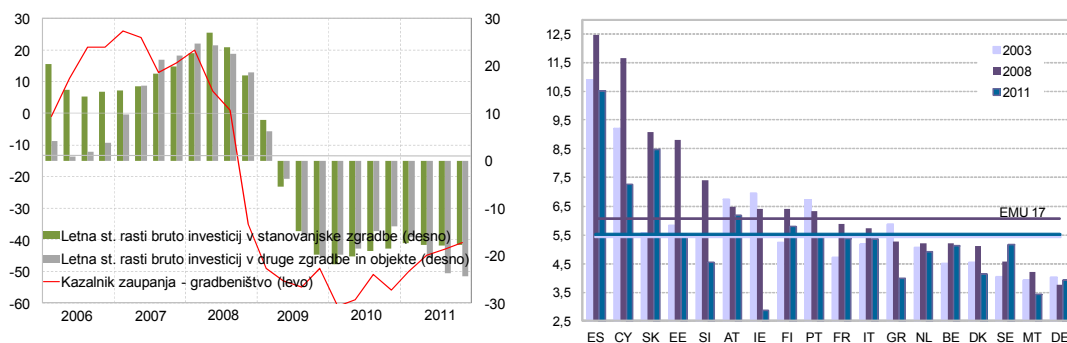
² Stroški gradbenih, obrtniških in instalacijskih del na novih stanovanjih, brez stroškov zemljišč. V letu 2011 so podatki dosegljivi za tretje četrtletje.

Vir: SURS, SSRS, preračuni BS

Poslabševanje stanja v gradbeni panogi se bo nadaljevalo tudi leta 2012.

Dinamika zniževanja gradbene aktivnosti se bo po kratkoročnih kazalnikih nadaljevala tudi v letu 2012. Število izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanja se zmanjšuje že četrto leto zapored. 3732 načrtovanih stanovanj je v letu 2011 doseglo le še dobro polovico povprečja preteklega desetletja. Glede na vrednost opravljenih gradbenih del se je gradbeništvo preteklo leto skrčilo za četrtno, kar je največ v času krize; na delu stanovanjskih stavb pa celo za 35%. Predvsem zaradi zalog neprodanih stanovanj in tudi zaradi nepripravljenosti financiranja novih nepremičninskih projektov se je vrednost novih stanovanjskih pogodb znižala za visokih 60%. Cena stanovanj, ki se bodo zgradila, bo lahko poleg načina gradnje in vstopnih stroškov odvisna tudi od cene in časa prodaje obstoječih zalog. Obstaja verjetnost, da bo zanimanje za stanovanja, ki se šele bodo zgradila, večje od zanimanja za obstoječe novogradnje, ki so bile v mnogih primerih zasnovane neoptimalno.

Slika 2.25: Kazalnik zaupanja v gradbeništvo in letna stopnja rasti bruto investicij v zgradbe (levo) ter delež dodane vrednosti gradbeništva v BDP (desno) v odstotkih

Vir: SURS, preračuni BS

Dodana vrednost gradbeništva se je leta 2011 s 4,5% BDP-ja znižala pod povprečje držav evroobmočja. Od vrha v letu 2008, ko je dosegla 7,4% BDP, se je znižala za 2,9 odstotne točke. Odziv gradbeništva po krizi je bil intenzivnejši od Slovenije le še na Irskem, Cipru, v Estoniji in Grčiji.

Okvir 2.1: Vpliv na prihodnje dogajanje na nepremičninskem trgu**Gradbena podjetja, banke in njihove odvisne družbe**

Razvrščene terjatve gradbincev obsegajo 12% vseh razvrščenih terjatev bank do podjetij in obrtnikov. Velik delež naložb liziških podjetij, ki so v lasti slovenskih bank, je v nepremičninskih poslih. Več bank ima v lasti tudi družbe, katerih dejavnost je upravljanje nepremičnin. Znotraj skupine so mogoči prenosi nepremičninskih projektov, ki z vidika konsolidiranih izkazov ne zmanjšujejo sistemskega tveganja. Že četrto leto zapored se izrazito slabša stanje gradbene panoge, posledično tudi kakovost terjatev, ki jih ima do njih finančni sektor.

Tabela 2.6: Razvrščene terjatve (RT) bank do gradbene panoge glede na boniteto in status podjetja v mio EUR ter pokritost terjatev z oslavitvami v odstotkih na dan 31. 12. 2011

	A		B		C		D in E		Skupaj	
	RT v mio EUR	Pokritost terjatev z oslab. v %	RT v mio EUR	Pokritost terjatev z oslab. v %	RT v mio EUR	Pokritost terjatev z oslab. v %	RT v mio EUR	Pokritost terjatev z oslab. v %	RT v mio EUR	Pokritost terjatev z oslab. v %
Gradbeništvo - skupaj	691	0,5	856	2,2	766	14,0	1.332	37,0	3.645	17,1
Gradbeništvo brez stečajev, ki redno poravnava obveznosti	690	0,5	764	2,3	383	10,1	19	18,4	1.856	3,4
Gradbeništvo brez stečajev, ki zamujajo s poravnavo obveznosti nad 90 dni	1	0,4	92	1,3	370	18,1	357	35,9	820	23,9
Gradbeništvo v stečaju			0	0,0	13	13,4	956	37,7	969	37,4

Vir: Banka Slovenije

Dinamika hitrega poslabševanja terjatev bank do gradbenega sektorja se nadaljuje zaradi odsotnosti novih donosnih projektov in nezmožnosti oddaje ali prodaje novogradenj. Ob koncu leta 2011 se je le še dobra polovica terjatev do gradbeništva poravnala v rednem roku. S 23% narašča delež terjatev, v katerem aktivna podjetja zamujajo z odplačevanjem obveznosti nad 90 dni. Njihova pokritost z oslavitvami je bila 24-odstotna, brez upoštevanja vrednosti zavarovanj. Delež terjatev do gradbincev v stečaju je dosegel 27%. Pokritost teh terjatev z oslavitvami v višini 37,4% je ob upoštevanju, da jih je slaba polovica nezavarovanih, nizka. V celotni strukturi več kot dve tretjini zavarovanj obsegajo nepremičnine, jamstev države je le odstotek.

Podobna dinamika poslabševanja kakovosti lastnih naložb in investicijskega lizinga se istočasno odvija v odvisnih družbah. V bilancah se jim povečuje delež naložbenih nepremičnin in zalog zaseženih predmetov iz liziških pogodb oziroma pridobljenih prek izvršb ali z izločitveno pravico v stečajnem postopku. Daljšajo se zamude pri poravnavanju obveznosti komitentov, večajo se stroški oslavitve, povečuje pa se tudi odvisnost od virov financiranja lastniško povezanih oseb. Odvisne družbe so z bilančno vsoto 1,4 mrd EUR precej manjše od bank, vendar njihov negativni poslovni izid in izvedene dokapitalizacije močno vplivajo na kapital bank.

Banke in gradbinci so v zadnjih dveh letih kljub drastičnemu slabšanju terjatev pasivno upravljali obstoječe projekte. Prestrukturiranje bilanc gradbenih podjetij je brez prodaje nepremičnin ob nizkem lastniškem kapitalu in brez novih investicij malo verjetno. Vedno več podjetij je prešlo v stečaj. Dolgotrajnost postopka in nezmožnost prodaje predmetov po zastavljenih cenah ne zagotavlja celotnega poplavlja terjatev bank.

Na drugi strani še delujoča podjetja ob preučitvi načrta skupaj z banko pretežno obnavljajo vire financiranja za ohranjanje likvidnosti. Ob skromnih transakcijah z novimi nepremičninami se daljša čas prodaje. Visoki stroški refinanciranja in slabšanje kakovosti neprodanih zalog zmanjšujejo donosnost končanih projektov, s tem pa tudi slabšajo poslovni izid in zmožnost, da bodo lahko gradbinci s prihodki iz poslovanja zagotovili vračilo najetih posojil. Hkrati so bili mnogi projekti zasnovani z visokimi vstopnimi stroški in vrednoteni po cenah, ki so veljale v razmerah presežnega povpraševanja in visoke likvidnosti.

Čakanje na izboljšanje razmer je v interesu bank in gradbincev zaradi usklajenega vrednotenja premoženja, ki je v zavarovanju. Tako delovanje ustvarja nadaljnje pritiske na znižanje bonitet obeh strani ter negativno vpliva na obseg in ceno kreditiranja zdravih projektov preostalega gospodarstva, kar namesto izboljšuje dodatno slabša poslovno okolje.

Tabela 2.7: Značilnosti in potencialne dodatne izgube bank ob likvidaciji gradbenih podjetij v mio EUR

	RT v mio EUR	Oslabitev v mio EUR	Nezavarovane terjatve v mio EUR	Morebitne potrebne oslavitve za nezavarovani del v mio EUR	Zavarovane RT v mio EUR	Vrednost zavarovanja? v mio EUR	Preseganje vrednosti zavarovanja nad RT
Gradbeništvo skupaj	3.645	622	1.363	742	2.282	2.986	1,1
Gradbeništvo brez stečajev, ki redno poravnava obveznosti	1.856	63	636	573	1.220	1.729	1,3
Gradbeništvo brez stečajev, ki zamujajo s poravnavo obveznosti nad 90 dni	820	196	271	75	549	673	1,2
Gradbeništvo - stečaj	969	363	454	92	514	584	0,7

Vir: Banka Slovenije

Slabšanje terjatev in njihova majhna pokritost z zavarovanji povečujeta izgube bank in gradbincev, kar jih sili v skupno dejavno upravljanje zastavljenega premoženja. Do zdaj oblikovane oslavitve pri bankah ne zadostujejo za pokritje nezavarovanega dela slabih terjatev, zaradi česar se pričakujejo dodatne izgube. Zavarovan del slabih terjatev je v višini trenutno ocenjene vrednosti zastavljenih nepremičnin. Ob upoštevanju anketnih podatkov, da se v 18 odstotkih pojavi

hipoteka na isti nepremičnini, zadostuje pokritje terjatev z vrednostjo zavarovanih nepremičnin po oceni le še na delu aktivnih podjetij, ki poravnajo obveznosti v rednem roku. Prodaje na javnih dražbah so praviloma uspešne pri nižjih cenah od izhodiščnih, kar bo zmanjšalo uspešnost poplačila zavarovanega dela slabih terjatev.

Tabela 2.8: Položaj skupin bank v povezavi z nepremičninskim trgom v odstotkih

	Dec. 11			Delež novih posojil v letu 2011		
	Tržni delež bank glede na bilančno vsoto	Delež stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku	Delež RT do gradbeništva v vseh RT ¹	Struktura RT znotraj izpostavljenosti do gradbeništva	Gradbeništvo	Stanovanjskih
Velike domače banke	63	109	14	69	71	42
Banke v večinski tuji lasti	29	36	8	22	15	54
Majhne domače banke	8	66	12	9	13	4
Sistem	100	84	12	100	100	100

Opomba: ¹ Pod vsemi razvrščenimi terjatvami (RT) so zajete razvrščene terjatve do podjetij in obrtnikov.

Vir: Banka Slovenije

Najvišjo izpostavljenost gradbeni panogi, 14% vseh razvrščenih terjatev do podjetij in obrtnikov, so imele ob koncu leta 2011 velike domače banke. Ta skupina bank ima tudi nadpovprečen delež stroškov oslabitev in rezervacij v bruto dohodku. Slednje negativno vpliva na njihovo konkurenčnost pri posojilih za nakup nepremičnine. Kljub velikemu tržnemu deležu je skupina velikih domačih bank leta 2011 odobrila le 42% vseh novih stanovanjskih posojil. Sklenjene obrestne mere so bile nadpovprečne, kar je lahko vplivalo na manjše povpraševanje gospodinjstev.

Ob ohranjanju ravni cen nepremičnin bi banke s postopnim izboljševanjem poslovanja lažje prestrukturirale bilance. Te možnosti prestrukturiranja portfelja pa nimajo gradbena podjetja. Pri njih je ohranitev zdravega dela gradbene panoge zaradi pomanjkanja lastniškega kapitala mogoča z dezinvestiranjem, ki se lahko, glede na dogajanje v zadnjih treh letih, izvede le s prilagoditvijo cen nepremičnin.

To bi v začetnem procesu povzročilo stroške oslabitev v obeh panogah, ki sicer že nastajajo zaradi dragega refinanciranja obstoječih naložb pri gradbincih in s slabljenjem nezavarovanega dela pri bankah. Prilagoditvi ponudbene cene bi z veliko verjetnostjo sledilo večje povpraševanje po novogradnjah, ki se na delu rabljenih nepremičnin pojavlja že dve leti. Prerazporeditev denarnega toka med sektorji bi povratno ugodno vplivala na razdolževanje gradbene panoge in preusmeritev izpostavljenosti bank do sektorja gospodinjstev. Končne izgube bi bile verjetno manjše od realiziranih s prodajami iz stečajnih mas. Prilagojena cena stanovanj bi pomembno ohranila nižjo dinamiko zadolževanja prebivalstva in tako manjše tveganje nezmožnosti njihovega plačila obveznosti do bank med naraščanjem obrestnih mer.

Mednarodna primerjava

Pred krizo so se cene stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji zviševale po višjih stopnjah kot v drugih državah evroobmočja. Od leta 2003 do vrha v letu 2008 so se nominalno skoraj podvojile. Višjo rast je imela le Estonija, kjer so se cene po dosegu vrha tudi močno znižale. Prilagoditev cen je bila v Sloveniji do konca leta 2011 z -7,5% nizka v primerjavi s predhodnim prevrednotenjem in presežno ponudbo na trgu.

Nepremičninski trgi so se zaradi lokalnih značilnosti v državah evroobmočja odzvali različno. Cene nepremičnin so se precej znižale na Irskem, Cipru in v Španiji, kjer so še vedno pod pritiskom zaradi večje ponudbe od povpraševanja in težav pri poravnavanju obveznosti. Začasno znižanje cen stanovanj, ki so se skoraj vrnila na raven pred krizo, so imeli stanovanjski trgi v Franciji, Italiji in na Nizozemskem. Zaostritev kreditnih standardov bo ob ukinitvi stanovanjskih spodbud zaradi varčevalnih ukrepov in spremenjene obdavčitve zmanjšala dostopnost stanovanj v teh državah, kar bo ponovno negativno vplivalo na gibanje cen. Tretjo skupino držav tvorijo Nemčija, Avstrija, Belgija in Portugalska, kjer je bil vpliv krize na nepremičninski trg majhen ali ga sploh ni bilo.

3 SEKTOR PODJETIJ

Financiranje podjetij je v letu 2011 ostalo na podobno nizkih ravneh kot v preteklih dveh letih. Ob pomanjkanju financiranja pri domačih upnikih so podjetja okrepila financiranje v tujini, predvsem pri tujih bankah. Dejavnosti, ki dosegajo pozitivno rast na podlagi izvoznega povpraševanja, se vse bolj zadolžujejo v tujini in razdolžujejo pri domačih bankah. Zaradi zastoja v lastniških naložbah se zadolženost podjetij ohranja na visoki ravni. Tuji lastniki si največji delež dobička izplačujejo, pritokov svežega kapitala je malo.

3.1 Financiranje in neto zadolženost podjetij

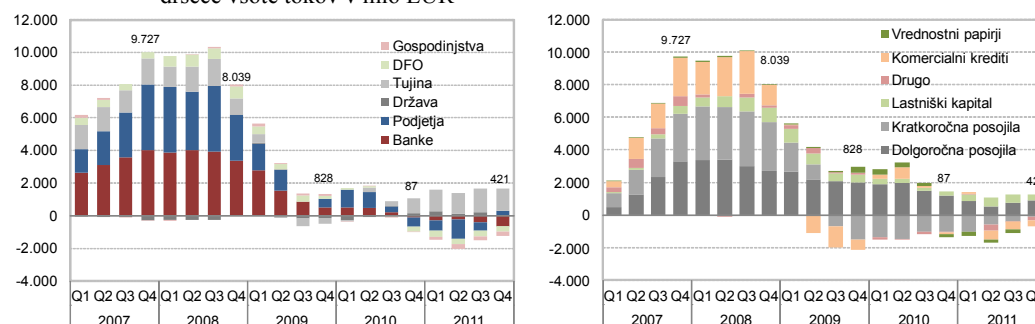
Tokovi financiranja podjetij

Izvozno povpraševanje, ki je bilo ob upadanju domačega trošenja edino gonilo gospodarskega okrevanja v Sloveniji, se je začelo v drugi polovici 2011 zmanjševati. Nadaljevalo se je večletno upadanje investicijskega povpraševanja. V vsem obdobju od izbruha gospodarske krize naprej med najpomembnejšimi zaviralnimi dejavniki poslovanja nefinančnih podjetij izstopajo omejene možnosti financiranja podjetij z zunanjimi viri, z lastniškim kapitalom in tudi posledično z zunanjimi dolžniškimi viri.

Zaradi relativno visoke zadolženosti podjetij gospodarsko okrevanje v letu 2011 ni bilo podprto z zunanjimi viri financiranja. Letni tok financiranja nefinančnih podjetij je lani dosegel 421 mio EUR, kar pomeni 1,1% BDP, v primerjavi z 22% v letu 2008. Nadaljeval se je trend razdolževanja podjetij pri domačih sektorjih: pri bankah, nadenarnih finančnih institucijah in gospodinjstvih. Že od začetka okrevanja gospodarstva se krepi financiranje iz tujine. Letni tok tega financiranja je lani dosegel 1,4 mrđ EUR, kar se približuje najvišjim doseženim ravnom v času pred izbruhom gospodarske krize.

Tok financiranja nefinančnih podjetij je v letu 2011 ostal na nizki ravni.

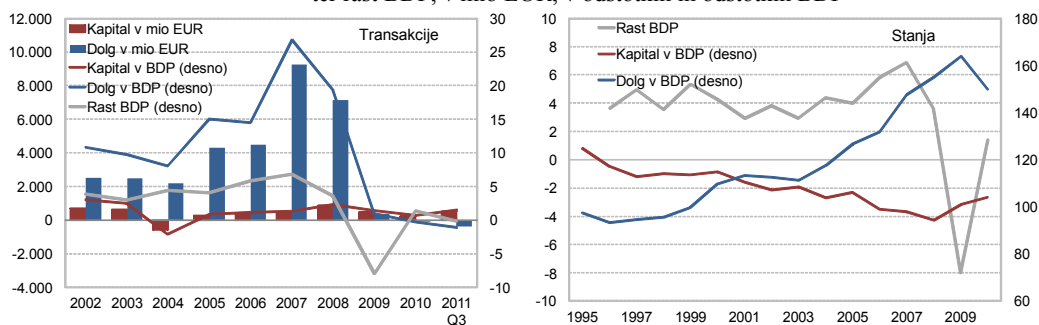
Slika 3.1: Zadolževanje podjetij po sektorjih (levo) in instrumentih (desno), letne drseče vsote tokov v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

Tudi v letih konjunktura in naraščajočih dobičkov so podjetja krepitvi lastniške osnove namenjala razmeroma malo sredstev. Gospodarska rast je bila v teh letih podprta z visoko rastjo zadolževanja podjetij, hkrati se je relativno malo ustvarjenega dobička vračalo v podjetja, kar bi ugodno prispevalo zniževanju naraslega finančnega vzvoda. Zaradi prenizkih lastniških vlaganj se je kapitalska osnova podjetij znižala s 125% BDP v letu 1995 na 94% v letu 2008. Trend zniževanja tega deleža je bil prekinjen v letih gospodarske krize; v letu 2009 zaradi velikega padca GDP, v letu 2010 pa zaradi vpliva dviga borznih cen na prevrednotenje kapitala. Pritok lastniškega kapitala v podjetja je v teh letih ostal razmeroma majhen.

Slika 3.2: Tokovi (levo) in stanja (desno) kapitala in dolga v nefinančnih podjetjih ter rast BDP, v mio EUR, v odstotkih in odstotkih BDP

Vir: Banka Slovenije

Medpodjetniško financiranje s komercialnimi krediti je šibko in odraža nizko domače povpraševanje.

Tokovi financiranja med podjetji so se od druge polovice leta 2010 nenehno zniževali in se šele proti koncu lanskega leta nekoliko okrepili. Zaradi težav z likvidnostjo in prenašanja plačilne nesposobnosti od večjih k manjšim podjetjem, zlasti do tistih na koncu dobaviteljskih verig, usihajo tudi možnosti podjetij za medsebojno financiranje. Komercialnih kreditov med podjetji v Sloveniji je čedalje manj, kar je posledica dejstva, da impulzi gospodarski rasti prihajajo le iz zunanjega okolja, medtem ko ostaja prispevek domačega povpraševanja še naprej negativen.

Tabela 3.1: Tokovi financiranja podjetij, skupaj ter s posojili in komercialnimi krediti, v mio EUR

	Tokovi			Stanja		St. rasti
	2009	2010	2011	2010	2011	
	(v mio EUR)					(v %)
Skupaj	828	87	421	89.194	86.803	-2,7
- st. rasti (v %)	-89,7	-89,4	381,5	0,4	-2,7	
	V tem:					
Posojila	476	200	803	33.581	34.573	3,0
- med podjetji	488	163	609	3.582	4.439	23,9
- od bank	211	40	-554	21.000	20.458	-2,6
- od nedenarnih finančnih institucij	147	-222	-296	2.823	2.488	-11,8
- iz tujine	-414	168	1.116	5.124	6.312	23,2
- v tem: od podjetij iz tujine	-484	-149	-3	1.018	1.092	3,9
- od tujih bank ¹	102	277	895	2.279	3.165	48,1
Komercialni krediti	-603	-117	-387	12.920	11.874	-8,1
- med podjetji	-216	-537	-343	7.588	6.602	-13,0
- iz tujine	-439	444	45	4.333	4.356	0,5

Opomba: ¹ Zneski v letu 2011 vključujejo večjo transakcijo med tujim lastnikom in ustanovljenimi podjetji v Sloveniji za upravljanje nepremičnin.

Vir: Banka Slovenije

Narašča financiranje podjetij v tujini.

Nadaljuje se pritok komercialnih kreditov iz tujine, vendar v nekoliko manjšem obsegu v drugi polovici leta, skladno z upočasnjevanjem blagovne menjave s tujino. Hkrati posojila iz tujine še naprej naraščajo z nezmanjšano dinamiko. Pritok posojil, najetih pri tujih bankah, je v letu 2011 dosegel 895 mio EUR. Okrepljeno je tudi zadolževanje pri mednarodnih finančnih institucijah, ki je s 188 mio EUR posojil podjetjem v lanskem letu nekajkrat preseglo znesek posojil v letih 2009 in 2010 skupaj. Rezultat opisane rasti posojil iz tujine je povečanje njihovega deleža v celotnem stanju posojil podjetjem za 2,5 odstotne točke v enem letu, na 16,9%.

Podjetja, ki so v letu 2011 neto črpala posojila iz tujine, so bila v povprečju manj zadolžena od povprečja nefinančnih družb v Sloveniji. Njihov finančni vzvod je znašal, po zadnjih razpoložljivih letnih poročilih za leto 2010, v povprečju 108,4%, kar je za četrtno manj od vseh nefinančnih podjetij, 143,5%. Vendar je razpon finančnega vzvoda med temi podjetji izjemno širok in kaže, da na financiranje v tujini poleg finančnega položaja podjetja vplivajo tudi drugi dejavniki, med njimi razlike v obrestnih merah med slovenskimi bankami in bankami evroobmočja.

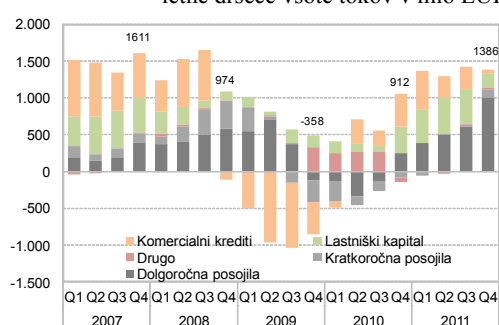
Tabela 3.2: Financiranje podjetij v tujini, stanja v mio EUR in odstotkih

	Stanja konec obdobja			
	2008	2009	2010	2011
Skupaj (v mio EUR)	15.619	15.360	16.552	17.800
stopnje rasti (v %)	7,8	-1,7	7,8	7,5
	Struktura (v %)			
Vrednostni papirji ¹	0,1	1,9	1,5	1,4
Posojila	31,8	31,4	31,0	35,5
v tem: pri bankah v tujini	10,7	12,8	13,7	16,0
pri MFI ²	10,9	11,3	10,6	11,8
pri podjetjih v tujini	9,2	6,7	6,1	6,8
Lastniški kapital	38,3	39,5	40,1	37,3
Trgovinski krediti in drugo	29,7	27,2	27,4	25,8

Opomba: ¹ Vrednostni papirji razen delnic.² Mednarodne finančne institucije.

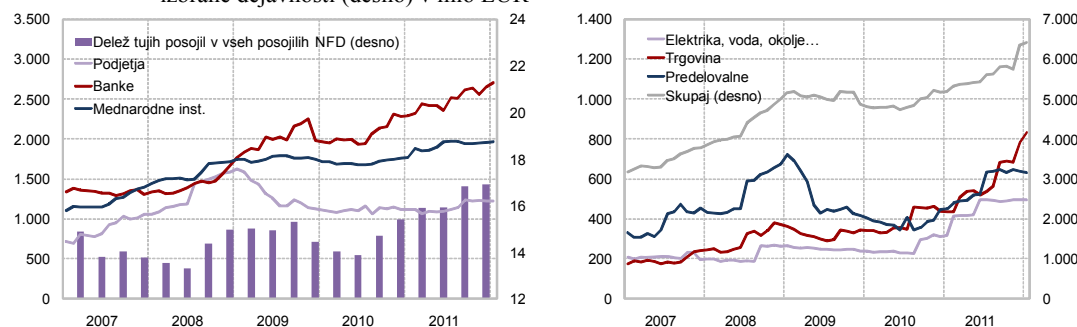
Vir: Banka Slovenije

Slika 3.3: Tokovi financiranja podjetij v tujini letne drseče vsote tokov v mio EUR

Financiranje s tujimi posojili je v letu 2011 naraščalo zlasti v podjetjih iz predelovalnih dejavnosti in trgovine, to je v dejavnostih, ki so najbolj zmanjšala zadolženost pri domačih bankah. Delno je k temu prispevala zaostritev kreditnih standardov bank, delno pa razlika v obrestnih merah, ki pri podjetjih, ki imajo možnost izbire upnika, vpliva na povečanje zadolževanja v tujini.

Slika 3.4: Stanja posojil podjetjem iz tujine po sektorju tujega upnika (levo) in za izbrane dejavnosti (desno) v mio EUR

Opomba: Odšeta večja transakcija med tujim lastnikom in ustanovljenimi podjetji v Sloveniji za upravljanje nepremičnin.

Vir: Banka Slovenije

Financiranje podjetij z lastniškim kapitalom se v letu 2011 ni povečalo. Pritok lastniškega kapitala v podjetja je lani znašal 363 mio EUR, pri čemer je 134 mio EUR pomenil pritok kapitala znotraj sektorja nefinančnih podjetij. Pritok kapitala iz drugih sektorjev je znašal 229 mio EUR, večinoma iz tujine. Tako je bil celotni tok lastniškega kapitala v podjetja v letu 2011 bistveno prenizek, da bi uspešno zmanjševal previsok finančni vzvod v tem sektorju. To kaže, da je zanašanje podjetniškega sektorja le na notranje financiranje nezadostno in preskromno. Gospodinjstva in država so se iz lastništva podjetij umikale. Lastniške vloške v podjetjih so povečale banke v višini 48 mio EUR, vendar kot posledica unovčitve zavarovanj in ne v vlogi aktivnih lastnikov.

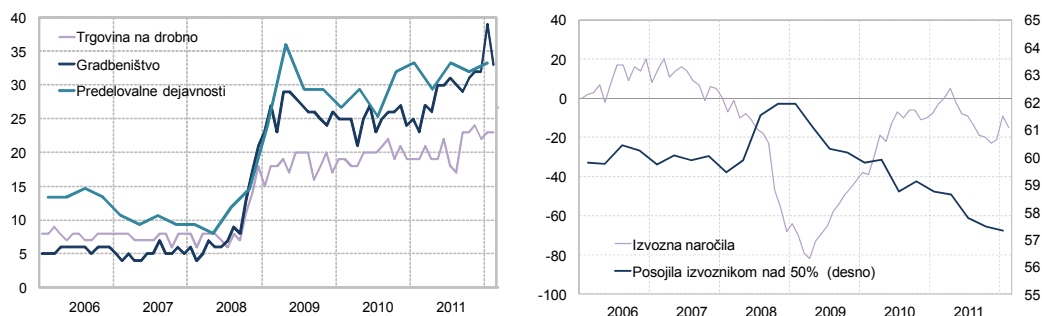
Pritok kapitala tujih vlagateljev v višini 204 mio EUR je bil v okviru nizkih pritokov zadnjih treh let in precej nižji kot v letih pred začetkom krize. Že več let obstaja tendenca vedno manjšega deleža dobička, ki ga tuji lastniki reinvestirajo v nadaljnji razvoj hčerinskih podjetij v Sloveniji. V letu 2005 je delež zadržanih dobičkov v podjetjih s tujimi lastniki obsegal 65%, do leta 2011 se je znižal na le še 13%.

Podjetja se pri bankah v zadnjem letu in pol razdolžujejo. Oživljanje gospodarske aktivnosti, zlasti v izvozno usmerjenih podjetjih iz predelovalnih dejavnosti, ni bilo podprto z večjim financiranjem teh dejavnosti pri bankah. Nasprotno, predelovalne dejavnosti so se v letu 2011 pri bankah razdolževale, znotraj te skupine podjetij pa so po dinamiki razdolževanja izstopali pretežni izvozniki. Njihov delež v vseh posojilih predelovalnim dejavnostim se je z 62% ob koncu leta 2008 do konca leta 2011 znižal na 57%. Naraščanje financiranja v tujini te dejavnosti kaže ugodnejše pogoje zadolževanja pri tujih bankah, vendar hkrati splošno zadržanost bank v Sloveniji pri financiranju podjetij.

Financiranje podjetij z lastniškim kapitalom ostaja nizko.

Dostop do financiranja pri bankah je še vedno omejen.

Slika 3.5: Delež podjetij, ki med omejitvenimi dejavniki navajajo težave s financiranjem (levo) in financiranje predelovalnih dejavnosti (desno), v odstotkih

Opomba: Posojila izvoznikom nad 50%: delež posojil izvoznikom iz predelovalnih dejavnosti, ki vsaj 50% čistega prihodka ustvarijo z izvozom, v vseh posojilih predelovalnim dejavnostim; izvozna naročila: ravnotežje med odgovori višje kot normalno, enako, nižje kot normalno.

Vir: SURS, Banka Slovenije

Delež posojil gradbeništva pri bankah narašča.

Zadolženost podjetij pri bankah se je v letu 2011 zmanjšala v večini dejavnosti. Le v treh dejavnostih se je stanje posojil podjetjem povečalo: v kmetijstvu, gozdarstvu, ribištvi in rudarstvu, v dejavnosti elektrika, plin in voda, saniranje okolja ter v gradbeništvi. Zaradi ohranjanja visoke ravni zadolženosti gradbeništva pri bankah se je delež gradbenih podjetij v stanju posojil nefinančnim družbam povečal z 9,3% konec 2007 na 12,5% konec 2011. V portfeljih bank tako ostajajo komitenti iz dejavnosti, ki v povprečju izkazujejo najslabšo boniteto, namesto finančno močnejših podjetij, ki bi z novimi posojili lahko zvišala povprečno kakovost portfelja. Banke znižujejo svoj finančni vzvod predvsem z zmanjševanjem posojil do dejavnosti, ki še poplačujejo svoje obveznosti.

Tabela 3.3: Prirasti in struktura stanj posojil pri bankah po dejavnostih v mio EUR in odstotkih

	Predelovalne dejavnosti	Gradbeništvo	Promet in skladiščenje	Gostinstvo	Finančno posredništvo	Poslovanje z nepremičninami	Strokovne in dr. posl. dejavnosti	Nefinančne družbe skupaj
2007	713,8	619,1	704,0	361,3	85,2	734,6	291,5	4.517,7
2008	964,0	410,1	714,3	328,9	127,6	242,8	250,3	3.438,6
2009	64,3	226,9	-176,6	187,0	79,2	-425,3	21,7	216,2
2010	48,9	225,0	-4,5	75,1	31,1	-230,1	-15,7	138,8
2011	-299,0	102,2	-214,3	-21,2	-7,4	-46,7	-7,2	-598,0
Struktura stanj posojil po dejavnostih, nefinančne družbe=100								
Dec. 07	26,7	9,3	19,8	8,4	2,5	11,1	5,0	100,0
Dec. 11	26,3	12,5	18,3	9,9	3,2	7,2	5,5	100,0

Opomba: Na priraste posojil vplivajo tudi odkupi terjatev od podrejenih bank v tujini s strani mater v Sloveniji.

Vir: Banka Slovenije

Velik del novoodobrenih posojil v bankah je podaljševanje starih posojil.

Pri novoodobrenih posojilih podjetjem banke v mnogih primerih le podaljšujejo stara posojila, pri katerih se podjetja srečujejo s težavami pri odplačevanju. V letu 2011 je bilo med vsemi novoodobrenimi posojili 43% podaljšanih posojil z namenom restrukturiranja posojil, pri čemer banke posojila večinoma podaljšujejo za obdobja, krajša od enega leta. Tako so banke podjetjem iz gradbeništva pri dveh tretjinah novoodobrenih kratkoročnih posojil le podaljševale prejšnje pogodbe. Velik delež kratkoročnih podaljševanj pogodb je bil tudi pri podjetjih iz gostinstva, finančnega posredništva, poslovanja z nepremičninami ter iz strokovnih in drugih poslovnih dejavnosti, torej pri dejavnostih, ki imajo največje težave s poravnavanjem obveznosti do bank. S tem narašča tveganje, da banke v vse večji meri reprogramirajo posojila tudi dolžnikom, ki se finančno ne bodo uspela prestrukturirati.

Tabela 3.4: Delež podaljševanj ročnosti v vseh novoodobrenih posojilih podjetjem v odstotkih

Ročnost posojila ¹	Predelovalne dejavnosti	Gradbeništvo	Trgovina	Promet in skladiščenje	Gostinstvo	Finančno posredništvo	Poslovanje z nepremičninami	Strokovne in dr.posl. dejavnosti	Nefinančne družbe skupaj
Dolgoročna	40,6	30,8	33,3	39,2	15,5	23,1	50,9	23,4	35,1
Kratkoročna	45,2	65,6	23,4	46,0	77,9	69,5	72,8	59,8	46,6
Skupaj	43,2	58,6	26,1	41,4	47,7	62,7	64,4	49,8	42,7

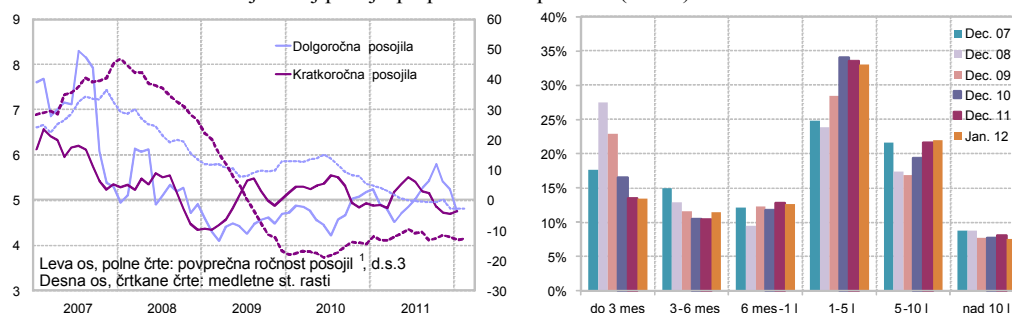
Opomba: ¹ Ročnost posojila se nanaša na ročnost obdobja podaljšanja in ne na prvotno ročnost posojila.

Vir: Banka Slovenije

Omejevanje financiranja pri bankah se je najprej odrazilo pri zniževanju kratkoročnega financiranja, ker se posojila ob zapadlosti niso obnavljala v celoti. Med decembroma 2008 in 2011 se je stanje kratkoročnih posojil nefinančnim podjetjem pri bankah znižalo za 37,7%. Kot posledica tega zniževanja se je ročnostna struktura posojil podjetjem pri bankah podaljšala. Nekoliko se je podaljšala tudi povprečna ročnost novoodobrenih dolgoročnih posojil, kar je eden redkih ugodnih premikov pri financiranju investicij. Kljub temu se je v letu 2011 prvič po začetku gospodarske krize znižalo stanje dolgoročnih posojil nefinančnim podjetjem, za 2,7% v primerjavi s koncem leta 2010. Še vedno visoke omejitve pri dolgoročnem financiranju podjetij pri bankah kaže visoka stopnja zavračanja zahtevkov za investicijska posojila, ki je v prvem polletju 2011 znašala 60%⁹.

V letu 2011 se je začelo zniževanje dolgoročnih posojil pri bankah.

Slika 3.6: Povprečna ročnost novoodobrenih posojil podjetjem pri bankah (levo) in distribucija stanj posojil po preostali zapadlosti (desno)

Opomba: ¹ Povprečna ročnost posojil na levi navpični osi pomeni pri kratkoročnih posojilih mesece, pri dolgoročnih pa leta.

Vir: Banka Slovenije

Finančne obveznosti podjetij

Stanje finančnih obveznosti nefinančnih podjetij se je do konca leta 2011 znižalo na 86,8 mrd EUR, kar je za 2,4 mrd EUR manj kot ob koncu leta 2010. Transakcije so bile v tem obdobju nizke, a pozitivne, tako da je znižanje v celoti odraz vrednostnih sprememb, predvsem padanja delniških tečajev v letu 2011. Odstotek finančnih obveznosti podjetij v BDP se je povečal za 8,6 odstotne točke, na 243,2%. Ob zmanjšanju celotnih finančnih obveznosti se je dolg podjetij kot ožji agregat zadolženosti povečal in dosegel 99,5% BDP.¹⁰

Stanje zadolženosti podjetij se je znižalo, absolutno in v razmerju do BDP.

Podjetja so v letu 2011 znižala stanje obveznosti do vseh sektorjev, razen do tujine. Na znižanje finančnih obveznosti podjetij po sektorjih upnikov so odločilno vplivale vrednostne spremembe, predvsem razvrednotenje lastniškega kapitala, ki so v posameznih sektorjih prispevale 70–80% k znižanju stanja finančnih obveznosti. Preostalih 20–30% znižanja so prispevale negativne transakcije oziroma neto razdolževanje podjetij do posameznega sektorja. To razmerje je drugačno pri bankah, pri katerih se podjetja financirajo predvsem z dolžniškimi instrumenti, na katere vrednostne spremembe niso močnejše vplivale. Delež bank v strukturi stanja zadolženosti podjetij se je drugo leto zapored zmanjšal, za 0,2 odstotne točke na 24,6%.

Zadolženost podjetij se je zmanjšala do vseh sektorjev, razen do tujine.

⁹ Anketa bank v letu 2011, o povpraševanju po posojilih.

¹⁰ Večino kategorije dolg obsegajo najeta posojila (okrog 98%), drugi dolžniški instrumenti, ki so se v letu 2011 zmanjšali (predvsem komercialni krediti), niso vključeni.

Tabela 3.5: Stanje in struktura finančnih obveznosti po instrumentih ter dolg podjetij v mio EUR in odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
	(v mio EUR)				
Skupaj obveznosti	89.356	88.629	88.813	89.194	86.803
stopnje rasti (v %)	25,3	-0,8	0,2	0,4	-2,7
v % BDP	258,5	237,7	251,5	251,8	243,2
Dolg ¹	27.928	33.803	34.513	34.422	35.355 ²
stopnje rasti (v %)	30,5	21,0	2,1	-0,3	2,7
v % BDP	80,8	90,7	97,7	97,2	99,5
	Struktura (v %)				
V Sloveniji	83,8	82,4	82,7	81,4	79,5
podjetja	31,1	31,3	30,8	28,2	28,0
banke	20,6	24,5	24,9	24,8	24,6
posojila pri bankah	19,6	23,4	23,5	23,5	23,6
nedenarne finančne institucije	7,3	6,1	6,1	5,3	4,8
država	12,0	8,8	8,6	11,0	11,1
gospodinjstva	12,8	11,7	12,3	12,1	11,0
V tujini	16,2	17,6	17,3	18,6	20,5
posojila pri tujih bankah	1,5	1,9	2,2	2,6	3,0

Opomba: ¹ Dolg vključuje posojila, dolžniške vrednostne papirje (brez izvedenih finančnih instrumentov) in zavarovalnotehnične rezervacije ter je pri slovenskih podjetjih praktično v celoti sestavljen iz najetih posojil.

² Povečano stanje dolga v letu 2011 je delno posledica statusnih sprememb (razdružitve podjetja na več manjših).

Vir: Banka Slovenije

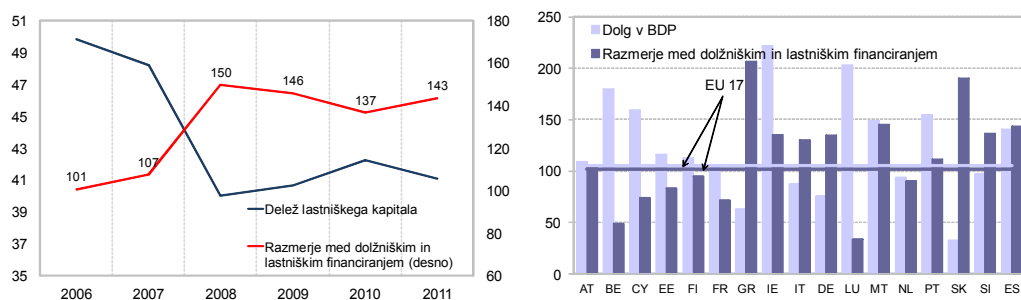
Razmerje med dolžniškim in lastniškim kapitalom se je nekoliko povišalo.

Zaradi razvrednotenja se je delež lastniškega kapitala v finančnih obveznostih podjetij lani zmanjšal za 1,2 odstotne točke, na 41,1%. Razmerje med dolžniškim in lastniškim kapitalom se je po znižanju v letu 2010 ponovno zvišalo, na 143,5%. Oba kazalnika sta pod ključnim vplivom vrednostnih sprememb lastniškega kapitala kot posledica borznih gibanj. Čeprav se podjetja razdolžujejo že tretje leto zapored in so pritoki lastniškega kapitala v podjetje od leta 2005 naprej pozitivni, so te spremembe majhne v primerjavi s spremembami vrednosti kapitala, ki ključno vplivajo na smer ter velikost razmerja med dolžniškim in lastniškim financiranjem.

Obrat v gospodarskem ciklu pomeni slabšanje možnosti za rast kapitala iz zadržanih dobičkov.

Visoka zadolženost podjetij je eden najpomembnejših omejitvenih dejavnikov za novo financiranje pri bankah. Za zmanjševanje zadolženosti so nujni večji kapitalski vložki lastnikov in večje usmerjanje dobičkov v nadaljnji razvoj podjetij. Perspektiva za rast dobičkov je ob pričakovanem krčenju gospodarske aktivnosti v letu 2012 negativna. Uvajanje novih tehnologij, ki bi prispevale k večji dobičkonosnosti poslovanja, in posledično razširjanje kapitalne osnove podjetij, je zastalo, tudi zaradi pomanjkanja virov financiranja zanje. Anketa Gospodarske zbornice Slovenije je v tem pogledu indikativna, saj potrjuje, da so pričakovanja podjetij glede vlaganj v nove investicije negativna in so se v letu 2011 še poslabšala. Tako se zastoj v finančnem prestrukturiranju prepleta s prepočasnim poslovnim prestrukturiranjem, ki bi bila potrebna za ožvitev gospodarske rasti.

Slika 3.7: Razmerje med dolžniškim in lastniškim in financiranjem podjetij (levo) in primerjava zadolženosti podjetij z evroobmočjem v letu 2010 (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Zadolženost nefinančnih podjetij v povprečju evroobmočja je nižja kot v Sloveniji. Razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem je decembra 2010 v evroobmočju znašalo 101,6%. Višji kazalnik dolžniškega financiranja kot v Sloveniji sta po zadnjih

primerljivih podatkih imeli Grčija in Slovaška. Na primerljivo visoki ravni je še pet držav: Irska, Malta, Španija, Italija in Nemčija.

Finančna sredstva in neto finančna pozicija podjetij

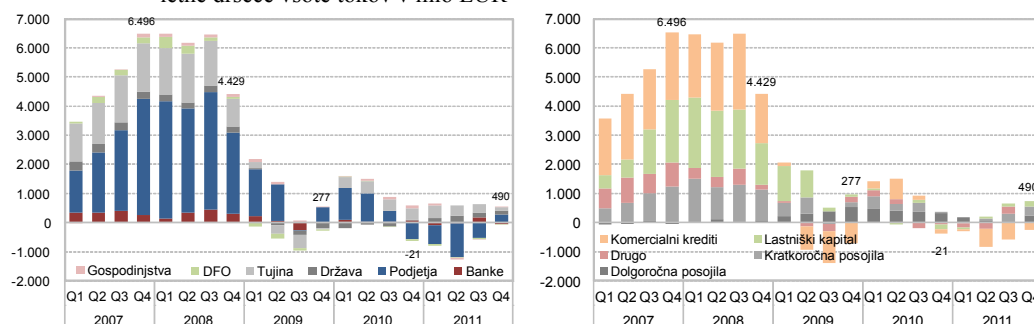
Finančne naložbe podjetij so bile tudi v letu 2011 majhne. K pozitivnemu toku celotnih naložb so odločilno prispevale naložbe v tujino in proti koncu leta tudi naložbe med samimi podjetji. Največ finančnih naložb podjetij v tujino je bilo v letu 2011 namenjenih financiranju prodaje s komercialnimi krediti. Zaradi zniževanja dinamike izvoza so se komercialni krediti tujini začeli zniževati. Skladno z nezadostnim povpraševanjem na domačem trgu so bili komercialni krediti, dani domačim sektorjem, že tretje zaporedno leto negativni oziroma se neto odplačujejo.

V finančnih naložbah podjetij prevladujejo komercialni krediti tujini.

Financiranja gospodinjstev s posojili in komercialnimi krediti so lani zastala ter so se gospodinjstva pri podjetjih neto razdolževala. Leto 2011 je tudi prvo leto, v katerem so se zmanjšale vloge podjetij v bankah in na računih v tujini.

Zmanjšajo se naložbe podjetij v gospodinjstva in banke.

Slika 3.8: Finančne naložbe podjetij po sektorjih (levo) in instrumentih (desno), letne drseče vsote tokov v mio EUR

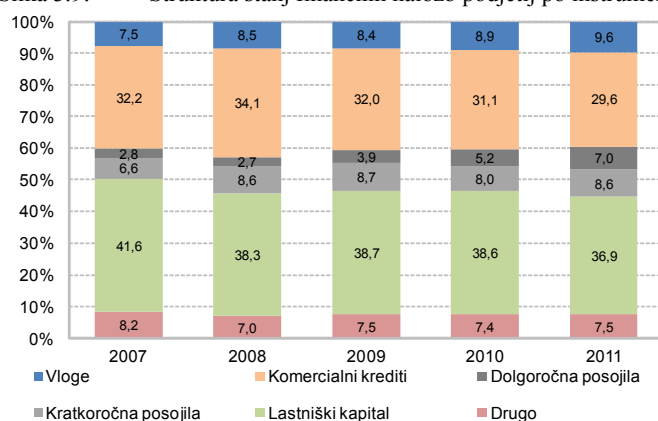

Vir: Banka Slovenije

Med finančnimi naložbami nefinančnih podjetij v letu 2011 izstopajo poleg komercialnih kreditov v tujino še naložbe v lastniški kapital, vendar gre v največjem delu za naložbe znotraj sektorja podjetij. Kapitalske naložbe v podjetja v tujini so bile majhne, vendar ne toliko zaradi usihanja naložb v lastniški kapital, temveč zaradi repatriacije dobičkov ali realiziranih izgub v teh podjetjih.

Naložbe v tujih podjetjih se zmanjšujejo zaradi negativnih reinvestiranih dobičkov.

Slika 3.9: Struktura stanj finančnih naložb podjetij po instrumentih v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Zaradi velikega deleža poslovnih in finančnih terjatev v strukturi naložb podjetij, ki so ob koncu leta 2011 znašale 28,1 mrd EUR, so podjetja močno izpostavljena kreditnemu tveganju. Ob pomanjkanju takih podatkov za podjetja lahko na podlagi naraščanja zamud pri poravnavanju obveznosti podjetij do bank in sodnih izvršb sklepamo, da se kreditno tveganje povečuje tudi na strani naložb podjetij. Slabe naložbe, ki so pri podjetjih predvsem v obliki kratkoročnih komercialnih kreditov, vplivajo na nadaljnje slabšanje likvidnostnega položaja. Dodatno tveganje pri naložbah podjetij obstaja pri naložbah v lastniški kapital, izpostavljenih tržnemu tveganju.

Financiranje tujine s posojili se je v letu 2011 zmanjšalo.

Financiranje tujine s posojili je bilo v letu 2011 manjše kot v preteklih letih. Pred letom 2009 so bila ta posojila večinoma namenjena financiranju hčerinskih podjetij v tujini. V letih 2009 in 2010 so med danimi posojili prevladovala posojila tujim lastnikom, kar je skupaj z izplačanimi dobički prispevalo k precejšnjemu odlivu kapitala iz slovenskih podjetij v tujino. V letu 2011 se je tok posojil nadrejenim družbam v tujini zmanjšal. Povsem se je ustavilo financiranje hčerinskih podjetij v tujini s posojili oziroma so se ta posojila neto odplačevala.

Tabela 3.6: Posojila¹ iz tujine in vanjo glede na lastniške povezave, transakcije v mio EUR

	Posojila iz tujine				Posojila v tujino				Neto dana posojila
	Od tujih investitorjev v Sloveniji	slovenskih podjetij v tujini	Brez lastniških povezav	Skupaj	Tujim investitorjem v Slovenijo	Slovenskim podjetjem v tujini	Brez lastniških povezav	Skupaj	
2008	358	19	568	945	-81	138	45	102	-842
2009	-479	-11	60	-430	116	100	89	305	735
2010	-88	6	255	173	130	44	-2	172	-1
2011	601	14	478	1093	48	-112	-34	-98	-1191
	Iz držav EU	Iz držav nekđ.YU	Iz ostalih držav	Skupaj	V države EU	V države nekđ.YU	V ostale države	Skupaj	Neto dana posojila
2008	375	54	515	945	-38	58	82	102	-842
2009	-167	-21	-242	-430	59	209	37	305	735
2010	99	94	-20	173	151	8	12	172	-1
2011	903	-70	260	1093	51	-93	-55	-98	-1191

Opomba: ¹ Vključeni so tudi depoziti, dolgoročni komercialni krediti in druge dolžniške obveznosti, ki predstavljajo le majhni del agregata.

Vir: Banka Slovenije

Neto dolžniška pozicija podjetij se je znižala na 118,4% BDP.

Stanje finančnih naložb podjetij je ob koncu leta 2011 znašalo 44,5 mrd EUR, kar je za 1,1 mrd EUR manj kot ob koncu leta 2010. Vrednostne spremembe so zaradi različnih obsegov lastniškega kapitala v finančnih obveznostih in naložbah močneje vplivale na zniževanje obveznosti, kar je ugodno vplivalo na stanje neto zadolženosti podjetij. Neto finančne obveznosti podjetij v višini 42,3 mrd EUR so bile decembra 2011 za 2,9% nižje kot ob koncu leta 2010, v odstotku BDP so se znižale za 4,6 odstotne točke, na 118,4%. Neto zadolženost podjetij pri bankah se je v letu 2011 zmanjšala za dve odstotni točki BDP, na 46,7%, predvsem kot posledica zmanjševanja posojil podjetjem.

Tabela 3.7: Neto finančne obveznosti podjetij, stanja ob koncu leta v mio EUR in odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
	(v mio EUR)				
Skupaj	42.369	40.874	41.576	43.553	42.274
stopnja rasti (v %)	25,7	-3,5	1,7	4,8	-2,9
v % BDP	122,6	109,6	117,7	123,0	118,4
	Struktura (v %)				
V Sloveniji	87,2	86,6	87,7	86,9	83,4
banke	32,6	41,4	41,6	39,4	39,3
nedenarne finan. institucije	10,3	9,2	9,3	7,8	7,0
država	20,6	14,1	14,0	18,3	17,7
gospodinjstva	23,9	22,1	23,0	21,6	19,6
V tujini	12,8	13,4	12,3	13,1	16,6

Vir: Banka Slovenije

Tabela 3.8: Posojila¹ in vloge podjetij pri bankah, stanja ob koncu leta v mio EUR in odstotkih

	Zadolženost podjetij pri bankah		Vloge podjetij	Neto zadolženost podjetij pri bankah		
	Posojila podjetjem					
	(v mio EUR)	(v % BDP)	(v mio EUR)	(v mio EUR)	Razmerje	(v % BDP)
	(1)	(2) = (1)/BDP	(3)	(4) = (1-3)	(5) = (1/3)	(6) = (4)/BDP
2006	13.019,7	41,9	3.341,1	9.678,6	3,9	31,2
2007	17.733,8	51,3	3.674,2	14.059,5	4,8	40,7
2008	21.003,7	56,3	3.711,8	17.291,8	5,7	46,4
2009	21.211,3	60,1	3.825,5	17.385,9	5,5	49,2
2010	21.282,9	60,1	4.032,7	17.250,2	5,3	48,7
2011	20.685,1	57,9	4.030,5	16.654,6	5,1	46,7

Opomba: ¹ Posojila so prikazana po bruto principu, nezmanjšana za oslabitve.

Vir: Banka Slovenije

3.2 Obrestne mere in obrestno tveganje za podjetja

Aktivne obrestne mere za podjetja

Obrestne mere slovenskih bank za posojila podjetjem do 1 mio EUR so bile v letu 2011 v povprečju še vedno za 1,8 odstotne točke višje od povprečja bank evroobmočja, vendar se je razlika zmanjšala za 0,6 odstotne točke. Razlika za posojila podjetjem nad 1 mio EUR se je v navedenem obdobju zmanjšala za 0,5 odstotne točke, na 2,2 odstotne točke. Trend zmanjševanja razlik med obrestnimi merami med Slovenijo in evroobmočjem poteka od začetka leta 2010 kot posledica rasti obrestnih mer evroobmočja. Na začetku leta 2012 so se obrestne mere znižale zaradi nižjega EURIBOR-ja zaradi nižje ključne obrestne mere centralne banke in dražb triletnih operacij dolgoročnega refinanciranja (ODR) pri ECB.

Obrestne mere slovenskih bank za posojila podjetjem so v povprečju višje od bank evroobmočja, vendar se je razlika v letu 2011 zmanjšala.

Banke v večinski tuji lasti imajo nižje obrestne mere kot domače banke, vendar se je razlika v letu 2011 v povprečju zmanjšala. Obrestne mere majhnih domačih bank za posojila nad 1 mio EUR so bile lani v primerjavi z letom 2010 v povprečju višje od obrestnih mer velikih domačih bank, medtem ko se razmerje za posojila do 1 mio EUR ni spremenilo. Majhne domače banke imajo razmeroma najvišje obrestne mere pri vseh vrstah posojil podjetjem.

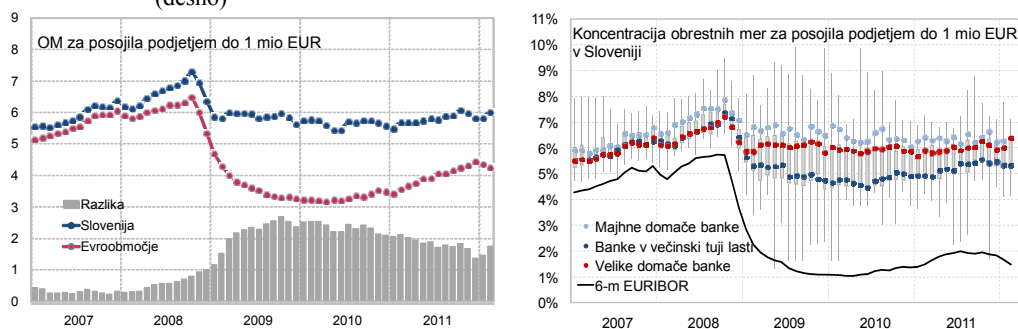
Majhne domače banke imajo razmeroma najvišje obrestne mere.

Razlogov za razlike v obrestnih merah med posameznimi skupinami bank in do bank evroobmočja je več:

1. V obdobju visoke gospodarske rasti in konkuriranja za tržni delež so slovenske banke prevzemale tveganja, ki jih niso dovolj upoštevale pri izračunu premije za tveganje, zato so bile posojilne obrestne mere za podjetja nižje. Kakovost kreditnega portfelja se je zaradi trajanja gospodarske krize poslabšala in posledično so narasle potrebe po oblikovanju oslabitev. To močno vpliva na poslovni izid in kapitalsko ustreznost, zato se slovenske banke ne odločajo za tolikšno zmanjšanje aktivnih obrestnih mer kot banke evroobmočja. Tako ravnanje povzroča sedanje višje stroške financiranja podjetij, kar v kriznih razmerah negativno vpliva na konkurenčnost in manjšo gospodarsko aktivnost sicer že prezadolženih podjetij.

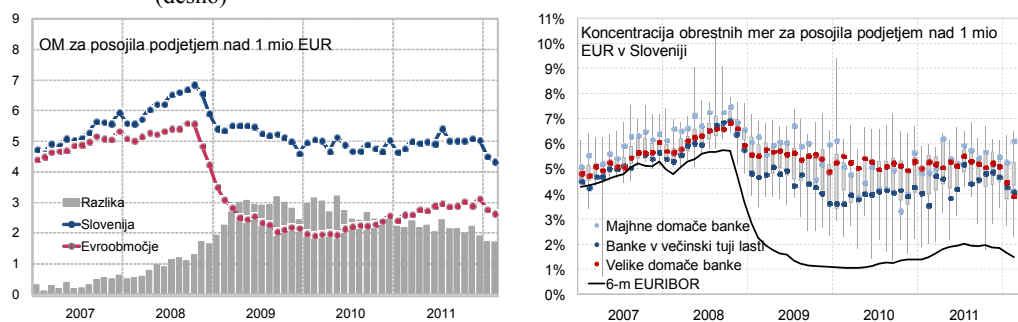
Preohlapni kreditni pogoji v predkriznem času bankam preprečujejo preveliko zmanjšanje posojilnih obrestnih mer podjetij.

Slika 3.10: Obrestne mere za posojila podjetjem do 1 mio EUR v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)

Vir: Banka Slovenije

Slika 3.11: Obrestne mere za posojila podjetjem nad 1 mio EUR v odstotkih; primerjava z evroobmočjem (levo) in razpršenost pri slovenskih bankah (desno)

Vir: Banka Slovenije

Struktura virov financiranja slovenskega bančnega sistema se je spremenila v korist dražjih virov.

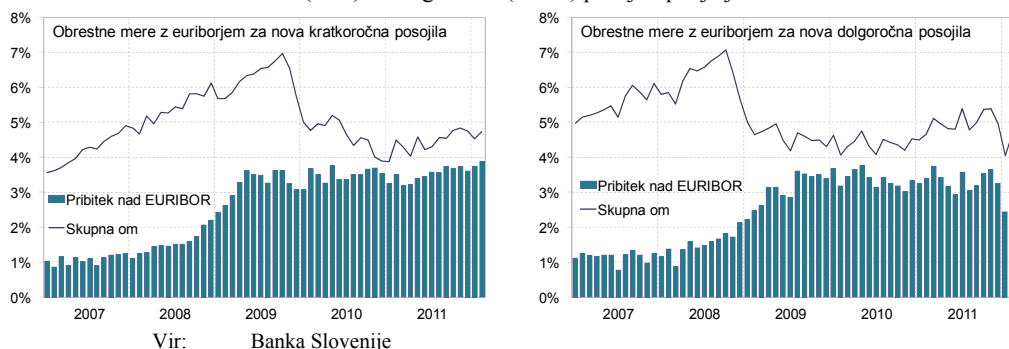
2. Slovenske banke zaradi dolžniške krize težje dostopajo do virov na medbančnem trgu evroobmočja, zato so se obveznosti do tujih bank od konca leta 2008 zmanjšale za 26% oziroma za 6,1 mrd EUR. Na preostalo stanje obveznosti se zvišuje obrestna mera, zaradi zviševanja pribitka za tveganje. Delež obveznosti iz vrednostnih papirjev v bilančni vsoti se je povečal za pet odstotnih točk, vrednostni papirji pa so najdražji vir financiranja. Vse to povečuje povprečne stroške financiranja, ki jih banke deloma v obliki višjih posojilnih obrestnih mer zaračunavajo kreditnojemalcem.

3. Domače banke poskušajo zaradi omejene dostopnosti virov v tujini povečati vloge nebančnega sektorja. Enako poskušajo tudi banke v večinski tuji lasti, katerih poslovni modeli ne temeljijo več le na pridobivanju virov pri matičnih bankah. Poleg tega so nekatere matične banke glede na priporočila svojih nadzornih organov¹¹ zaostriale razmerje med posojili in depoziti pri novih posojilih. Domače banke so v letu 2011 uspele povečati vloge nebančnega sektorja samo za 37 mio EUR in banke v večinski tuji lasti za 643 mio EUR. Povečana konkurenca za vloge nebančnega sektorja povzroča hitrejše zviševanje obrestnih mer vlog in posledično posojilnih obrestnih mer.

Banke so zaradi povečanega kreditnega tveganja začele podjetjem zaračunavati precej višje pribitke kot pred krizo.

4. Slovenska podjetja so razmeroma bolj zadolžena od povprečja podjetij evroobmočja, kar zmanjšuje njihovo kreditno sposobnost. Banke so zaradi povečanega tveganja začele podjetjem zaračunavati višje pribitke glede na obdobje pred krizo. Poleg tega so začele projekte in komitente ocenjevati bolj konservativno. Pribitki na referenčne obrestne mere se v letu 2011 niso bistveno spremenili glede na predhodno leto, vendar so se posojilne obrestne mere zaradi rasti referenčnih obrestnih mer nekoliko zvišale.

Slika 3.12: Pribitki nad euribor in skupna obrestna mera za nove posle za kratkoročna (levo) in dolgoročna (desno) posojila podjetjem v odstotkih

5. Razlogi za višje pribitke na podjetniška posojila slovenskih bank so tudi dolgi in dragi stečajni postopki v Sloveniji, kar zmanjšuje odstotek poplačila terjatev bank. Poleg tega so zelo oteženi in dolgotrajni tudi postopki prodaje delnic in lastniških deležev, ki so jih banke zaslele zaradi neporavnavanja obveznosti. Nizko povpraševanje kot posledica neugodnih gospodarskih razmer in negativen odnos do tujih investicij sta glavna razloga za tako stanje.

Povpraševanje podjetij po posojilih je zaradi prevladujočega bančnega financiranja razmeroma neelastično.

6. Slovenska podjetja se večinoma financirajo z bančnimi posojili, saj so v zadnjih šestih letih nefinančne družbe izdale le za 502 mio EUR obveznic. Povpraševanje po posojilih je bilo do zdaj zaradi tega razmeroma neelastično¹², zato lahko banke največkrat zvišajo obrestne mere. Počasen proces finančne integracije v evroobmočju, pomanjkanje izkušenj in velikost naših podjetij so glavni omejitveni dejavniki za večje najemanje posojil v tujini. Stanje posojil podjetij najetih pri tujih bankah je konec leta znašalo 3,2 mrd EUR, kar je 17% obsega posojil podjetij pri slovenskih bankah.

Obrestne mere za posojila podjetjem so v Sloveniji v zgornjem kvartilu najvišjih obrestnih mer.

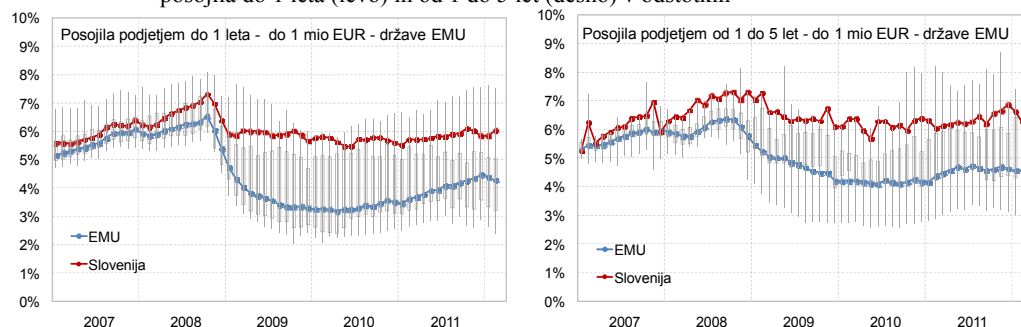
Obrestne mere slovenskih bank za posojila podjetjem so bile v letu 2011 v zgornjem kvartilu najvišjih obrestnih mer držav evroobmočja. Pri posojilih do 1 mio EUR je lani znašal razpon med najvišjimi in najnižjimi obrestnimi merami posameznih držav v povprečju 4,3 odstotne točke, kar je 0,4 odstotne točke več kot v letu 2010. Obrestne mere slovenskih bank so za državo z najvišjimi obrestnimi merami zaostajale v povprečju za 1,2 odstotne točke. Pri posojilih daljše ročnosti, to je od enega do pet let, je bil razpon v povprečju večji, znašal je 4,5 odstotne točke. Slovenske banke so v letu 2011 s 6,3-odstotno dolgoročno povprečno obrestno mero zaostajale za državo z najvišjimi

¹¹ Avstrijska centralna banka je novembra 2011 priporočila njihovim sistemskim bankam, da naj bi bilo razmerje med novimi posojili in depoziti 1,1.

¹² Tudi Grangerjev test vzročnosti kaže, da posojilna aktivnost nefinančnih družb ni odvisna od višine obrestne mere.

obrestnimi merami v povprečju za 1,3 odstotne točke. Ker so obrestne mere v Sloveniji razmeroma visoke, obstaja možnost, da bodo večja uspešnejša podjetja pridobivala posojila v tujini. Pritok posojil podjetij od bank v tujini je preteklo leto znašal 895 mio EUR, kar je skoraj 3-krat več kot v letu 2010.

Slika 3.13: Razpršenost obrestnih mer za posojila podjetjem držav evroobmočja za posojila do 1 leta (levo) in od 1 do 5 let (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Premije za tveganje za posojila glede na bonitetno oceno dolžnika

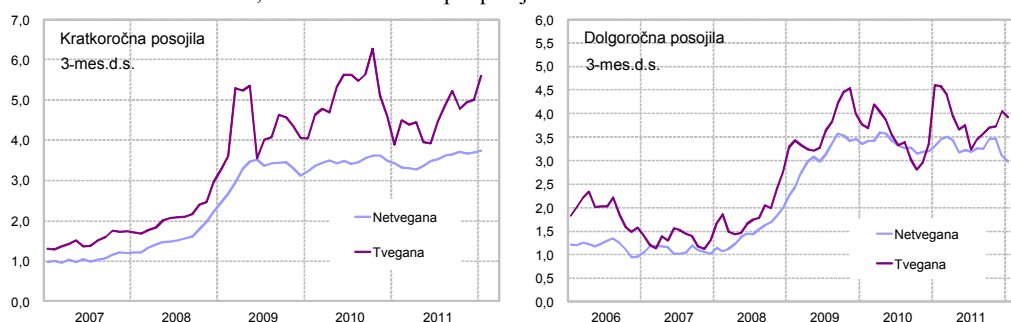
Premije za tveganje, ki jih banke obračunavajo bolj tveganim komitentom, so v letih gospodarske krize opazno narasle predvsem pri kratkoročnih posojilih podjetjem, od povprečno 0,5 odstotne točke v letih 2007 in 2008 na več kot eno odstotno točko v naslednjih treh letih. Najvišjo premijo za tveganje na letni ravni so banke obračunavale v letu 2010, v povprečju 1,4 odstotne točke. Lani so se povprečne letne premije ponovno nekoliko znižale, vendar od druge polovice leta naprej ponovno kažejo tendenco naraščanja.

Nižjo premijo za tveganje pri kratkoročnih posojilih v lanskem letu lahko delno pojasnimo z visokim deležem prestrukturiranih posojil v novoodobrenih kratkoročnih posojilih podjetjem. Čeprav so ta posojila odobrena komitentom z visokim tveganjem, verjetno poskušajo banke z nižjimi obrestnimi merami zmanjšati breme servisiranja dolgov in povečati verjetnost njihovega odplačila.

Premije za tveganje so lani ostale na podobni ravni kot v letu 2010.

Pri dolgoročnih posojilih podjetjem je premija za tveganje nižja kot pri kratkoročnih posojilih, manjši je tudi njen prirast glede na predkrizna leta. Od povprečno 0,25 odstotne točke v letu 2007 se je premija pri dolgoročnih posojilih povišala na 0,4 odstotne točke v letu 2008 in na približno tej ravni ostala tudi v letu 2011. Nihanja v premijah za tveganje so pri teh posojilih izrazito visoka. Posamezna posojila slabim komitentom so bila odobrena celo po ugodnejših obrestnih merah kot dobrim komitentom. Med temi ugodnimi posojili so tudi posojila podjetjem v prisilnih poravninah, ko je ugodnejše financiranje dogovorjeno v samih postopkih.

Slika 3.14: Gibanje premije za tveganje nad EURIBOR za kratkoročna (levo) in dolgoročna posojila (desno) podjetjem v evrih glede na boniteto komitenta, 3-mesečna drseča povprečja v odstotnih točkah

Vir: Banka Slovenije

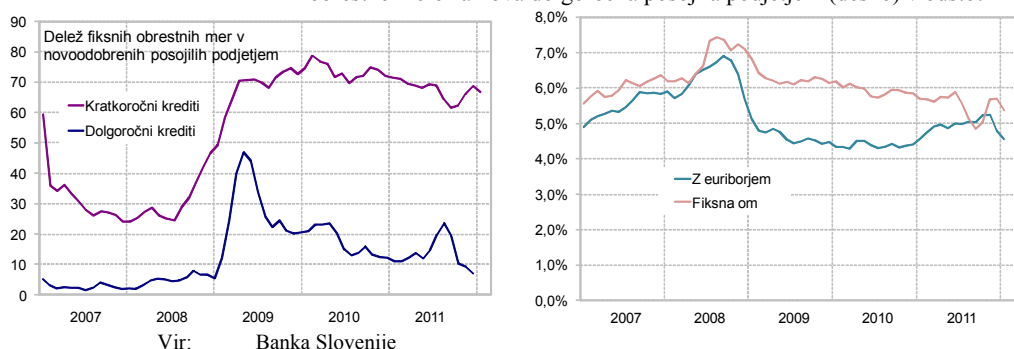
Obrestno tveganje za podjetja (delež fiksnega in variabilnega obrestovanja)

V strukturi novoodobrenih posojil se večja delež posojil z variabilno obrestno mero.

Podjetja se pri slovenskih bankah večinoma zadolžujejo v evrih in po obrestnih merah, ki so vezane na tržne referenčne obrestne mere. Delež variabilnih obrestnih mer se je v letih 2010 in 2011 povečeval, tako pri dolgoročnih kot tudi pri kratkoročnih posojilih podjetjem. Pri novoodobrenih kratkoročnih posojilih je delež variabilnih obrestnih mer v povprečju leta dosegel 32%.

Naraščanje deleža variabilnih obrestnih mer pri kratkoročnih posojilih podjetjem pomeni povečevanje obrestnega tveganja tudi na tem segmentu financiranja z bančnimi posojili. Zaradi visokega deleža restrukturiranih posojil je verjetno, da se variabilne obrestne mere prenašajo tudi v obdobja podaljšanja, čeprav z rokom odplačevanja, krajšim od enega leta.

Slika 3.15: Delež posojil s fiksno obrestno mero v novoodobrenih posojilih (levo) in obrestne mere za nova dolgoročna posojila podjetjem (desno) v odstotkih

Obrestno tveganje, ki so mu podjetja izpostavljena zaradi zadolževanja po variabilnih obrestnih merah, je v Sloveniji večje kot v evroobmočju. Po metodologiji ECB, ki širše definira obrestovanje po variabilni obrestni meri, je delež teh posojil pri slovenskih bankah v letu 2011 dosegel 96%, medtem ko v evroobmočju znaša 89,5%. Razlika je večja pri posojilih manjših vrednosti: 83,8% pri bankah evroobmočja v primerjavi s 95,0% pri bankah v Sloveniji. Pred obrestnim tveganjem se podjetja sicer lahko zavarujejo z ustreznimi instrumenti zavarovanj pred tveganji, vendar njihova uporaba v Sloveniji ni razširjena, zlasti ne pri majhnih in mikro podjetjih.

Tabela 3.9: Delež posojil z variabilno obrestno mero v novih posojilih podjetjem¹

	2008	2009	2010	2011
	v %			
Evroobmočje	90,3	90,7	89,3	89,5
pod 1 mio EUR	86,1	86,0	83,9	83,8
nad 1 mio EUR	91,6	92,1	91,1	91,5
Pri domačih bankah	99,2	92,5	95,7	96,0
pod 1 mio EUR	98,4	94,9	96,0	95,0
nad 1 mio EUR	99,4	91,9	95,6	96,3

Opomba: ¹ Zaradi primerljivosti z metodologijo ECB so med posojila z variabilno obrestno mero vključena tudi posojila, pri katerih je dogovorjena fiksna obrestna mera za obdobje, krajše od enega leta (v tej tabeli tudi vsa kratkoročna posojila, ki jih sicer pri ločenem prikazovanju kratkoročnih posojil prikazujemo kot posojila s fiksno obrestno mero).

Vir: ECB, Banka Slovenije

Obremenjenost podjetij z odplačevanjem posojil

Po podatkih iz letne ankete bank se je lani breme servisiranja dolga zmanjšalo drugo leto zapored. Plačilo glavnice in obresti se je v letu 2010 zmanjšalo za 15% in v letu 2011 za 11% kot posledica razdolževanja podjetij in upadanja obrestnih mer pri bankah. Kljub manjšemu bremenu dolga se je lani obrestno tveganje uresničilo v povečanih plačilih obresti. Ob sicer nižjem stanju zadolženosti podjetij pri bankah in posledično za 11,9% manjšem bremenu servisiranja glavnice so se plačila obresti zaradi večinoma variabilnega načina obrestovanja posojil povečala za 3,8%.

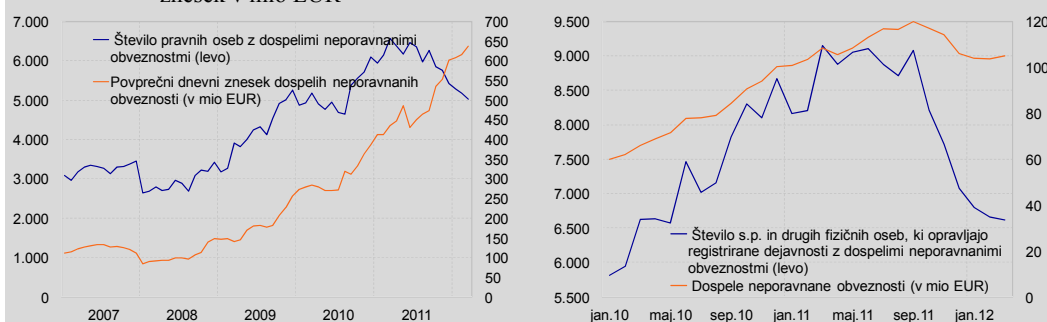
Okvir 3.1: Plačilna nesposobnost

Negativni dejavniki na področju plačilne nesposobnosti v Sloveniji

Podatki AJPES-a o plačilni nesposobnosti v Sloveniji razkrivajo, da je tri leta trajajoče naraščanje števila pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi konec prvega četrtertletja lani doseglo vrh. Po tem se je njihovo število v enem letu zmanjšalo za okoli 1500 na raven 5000. Kljub temu ostaja problem plačilne nesposobnosti pereč:

- število podjetij z dospelimi neporavnanimi finančnimi obveznostmi je bilo konec prvega četrtertletja letos za okoli 2000 večje kot pred letom 2009. Hkrati se je lani število podjetij v stečajju, likvidaciji ali prisilni poravnavi povečalo za 199 na 823, v prvem četrtertletju leta 2012 pa se jim je pridružilo še 200 podjetij;
- naraščanje povprečnega dnevnega zneska dospelih neporavnanih finančnih obveznosti se ni ustavilo;
- vrednost dospelih neporavnanih finančnih obveznosti samostojnih podjetnikov in drugih fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, je bila na začetku letošnjega leta na enaki ravni kot leto prej ter bistveno višja kot pred dvema letoma;
- podatki AJPES-a o dospelih neporavnanih finančnih obveznostih vključujejo samo podatke iz naslova sodnih sklepov o izvršbah in iz naslova davčnega dolga ter ne vključujejo drugih neporavnanih obveznosti iz naslova neplačanih računov med upniki in dolžniki.

Slika 3.16: Število pravnih oseb (levo) ter samostojnih podjetnikov in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano gospodarsko dejavnost, (desno) z dospelimi neporavnanimi obveznostmi in njihov povprečni dnevni znesek v mio EUR

Vir: AJPES

Ob lanskem zmanjšanju števila pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi nad pet dni, povečano prizadetost posameznih dejavnosti s plačilno nesposobnostjo kažejo povečanja povprečnih dnevnih zneskov dospelih neporavnanih obveznosti v nekaterih dejavnostih. S 150,4 mio EUR po vrednosti izstopa gradbeništvo, po povečanju zneska v lanskem letu pa promet in skladiščenje.

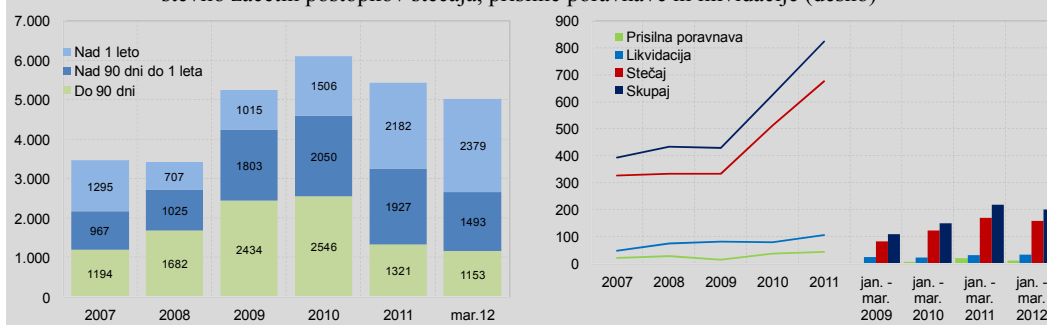
Tabela 3.10: Število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi nad 5 dni in povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti, skupaj in po dejavnostih v mio EUR

	Število pravnih oseb			St. rasti	Povprečni dnevni znesek (v mio EUR)			St. rasti
	dec.10	dec.11	2010/11 v %		dec.10	dec.11	2010/11 v %	
Skupaj	6102	5430	-11,0		387,0	602,3	55,7	
Gradbeništvo	1.319	1.159	-12,1		113,9	150,4	32,1	
Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	1.330	1.146	-13,8		54,7	86,8	58,7	
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	671	596	-11,2		42,2	76,1	80,3	
Predelovalne dejavnosti	785	635	-19,1		40,6	72,3	78,1	
Promet in skladiščenje	377	307	-18,6		22,0	65,0	195,5	
Druge dejavnosti	1.620	1.587	-2,0		8,1	10,8	33,6	

Vir: AJPES

Podatki o številu pravnih oseb glede na neprekinjeno število dni dospelih neporavnanih obveznosti so zaradi zmanjševanja po letu 2010 spodbudni, a hkrati skrb vzbujajoči zaradi naraščanja števila pravnih oseb, ki svojih finančnih obveznosti neprekinjeno ne poravnajo več kot 90 dni. Njihovo število se je po letu 2008 več kot potrojilo, od konca leta 2010 do konca marca 2012 pa povečalo za 58%. Ob upoštevanju relativno velike zadolženosti sektorja podjetij je večanje števila tovrstnih, najverjetneje kreditno nesposobnih, a še vedno delujočih podjetij, vplivalo na lansko povečanja oslabitev in rezervacij v bančnem sistemu in na zastajanje kreditne aktivnosti. Hkrati je lahko lansko naraščanje števila pravnih oseb, ki svojih finančnih obveznosti neprekinjeno ne poravnajo več kot 90 dni, indikacija nadaljnega večanja števila prisilnih poravnjav in stečajev.

Slika 3.17: Število pravnih oseb glede na neprekinjeno število dni dospelih neporavnanih obveznosti (levo) ter število začelih postopkov stečaja, prisilne poravnave in likvidacije (desno)

Vir: AJPES

Negativni vpliv plačilne nesposobnosti na konkurenčnost podjetij in možni vpliv na poslovanje bančnega sistema

Poslovanje v slovenskem poslovnem okolju z visoko stopnjo plačilne nesposobnosti negativno vpliva na konkurenčnost podjetij. To bi lahko začelo spodbujati proces preusmerjanja njihovih finančnih tokov ali prenašanja njihovih sedežev iz Slovenije v ugodnejša poslovna okolja. Razlike v obrestnih merah za posojila podjetjem torej niso edini razlog, zaradi katerega bi lahko slovenski bančni sistem začel postopoma izgubljati boljši del komitentov iz sektorja podjetij. Verjetnost, da bodo podjetja zaradi zagotavljanja konkurenčnosti prenašala svoje poslovanje iz Slovenije v ugodnejša okolja, bo naraščalo v primeru sočasnega nadaljevanja nespodbudnih makroekonomskih razmer v Sloveniji in ohranjanja primerjalno manj ugodnega poslovnega okolja v državi. Plačilna nesposobnost je eden od njegovih elementov, pri katerem so razlike med državami EU velike. Na segmentu končnih potrošnikov je lani v Nemčiji pravočasno poravnalo račune 82,9 % potrošnikov, na Slovaškem le 57,1%, najmanj pa v Grčiji, 46,1%. Obenem je bil povprečni rok poravnavanja plačil med podjetji v Nemčiji 16,8 dneva, v Grčiji pa 70,9 dneva.¹ Druga raziskava kaže, da so razmeroma kratki plačilni roki in kratke zamude plačil potrošnikov in podjetij pri poravnavanju finančnih obveznosti značilni za severnoevropske države, ki se jim pridružujeta Nemčija, ki je največja trgovinska partnerica Slovenije, ter sosednja Avstrija.²

¹ Vir: analiza inštituta Ipsos "2011 Ten Nations Survey on European Payment Practices" za podjetje EOS (http://www.eos-solutions.com/fileadmin/user_upload/studies/2011_EOS_Ten_Nations_Survey/20110912_EOS_European_Payment_Practices.pdf). Opomba: Slovenija v raziskavo ni bila vključena.

² Vir: Intrum Justitia; European Payment Index 2011. Opomba: Slovenija v raziskavo ni bila vključena.

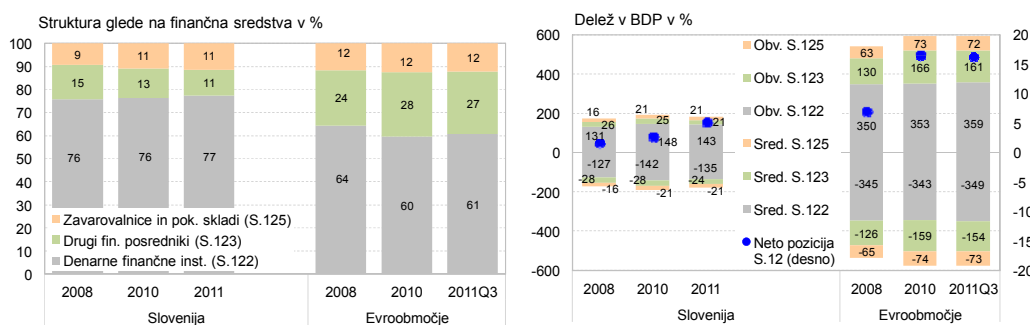
4 FINANČNI SISTEM

4.1 Struktura finančnega sistema

Sredstva finančnega sektorja so se lani znižala drugo leto zapored in dosegla 67 mrd EUR, kar je 185% BDP. Banke s 77-odstotnim deležem v celotnem finančnem sistemu ostajajo najpomembnejši finančni posredniki, kljub znižanju bilančne vsote zaradi težje dostopnosti do virov financiranja na mednarodnih trgih in nižje rasti posojil. V evroobmočju je struktura bolj porazdeljena, delež bank je za 16 odstotnih točk nižji. Povečanje deleža bank v strukturi sredstev finančnega sistema je posledica zniževanja bilančne vsote tudi v nebančnih finančnih institucijah, predvsem v investicijskih skladih in lizingih. Zavarovalniški sektor je bil lani edini s pozitivno rastjo sredstev. Krčenje finančnega posredništva je v Sloveniji precej intenzivnejše kot v povprečju evroobmočja, kjer rast sredstev ostaja pozitivna. Razlika med globino slovenskega finančnega sistema in sistema v evroobmočju se je povečala.

Slovenski finančni sektor se je leta 2011 še skrčil in dosegel 185% BDP. Isti delež je bil v evroobmočju več kot trikrat večji.

Slika 4.1: Struktura finančnega sektorja glede na finančna sredstva v odstotkih (levo) in finančna sredstva, obveznosti in neto pozicija glede na finančne podsektorje v odstotkih BDP (desno)

Opomba: S.122 – Druge denarne finančne institucije (poslovne banke in hranilnice); S.123 – Drugi finančni posredniki in izvajalci pomožnih finančnih dejavnosti, razen zavarovalnic in pokojninskih skladov (med drugim vključuje investicijske sklade in lizinga podjetja); S.125 – Zavarovalnice in pokojninski skladi.

Vir: Banka Slovenije, ECB, Eurostat, SURS

Tabela 4.1: Pregled slovenskega finančnega sektorja glede na bilančno vsoto

	Bil. v sota (v mio EUR)			Struktura (v %)			Delež v BDP (v %)			St. rasti (v %)	
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2010	2011
Denarne fin. institucije ¹	52.009	50.760	49.264	76,6	75,9	75,6	147,3	143,3	138,2	-2,4	-2,9
Nedearne fin. institucije	15.856	16.160	15.918	23,4	24,1	24,4	44,9	45,6	44,7	1,9	-1,5
zavarovalnice	5.660	6.059	6.315	8,3	9,1	9,7	16,0	17,1	17,7	7,0	4,2
pokoj. družbe/skladi ²	1.287	1.538	1.518	1,9	2,3	2,3	3,6	4,3	4,3	19,5	-1,3
investicijski skladi	2.234	2.294	1.816	3,3	3,4	2,8	6,3	6,5	5,1	2,7	-20,8
lizinga podjetja ³	6.094	5.731	5.731	9,0	8,6	8,8	17,3	16,2	16,1	-6,0	-
BPH, DZU in drugi ³	581	538	538	0,9	0,8	0,8	1,6	1,5	1,5	-7,4	-
Skupaj	67.865	66.920	65.182	100,0	100,0	100,0	192,2	189,0	182,9	-1,4	-2,6

Opombe: Podatki za lizinga podjetja, BPH, DZU in drugi so na podlagi šifranta SKD 2008 pridobljeni iz AJPEs-ove baze zaključnih računov. Podatki za lizinga podjetja vključujejo vsa podjetja, ki so po SKD 2008 vključena pod Dejavnost finančnega zakupa, šifra dejavnosti K64.91.

¹ Denarne finančne institucije ne vključujejo centralne banke.

² Med pokojninskimi skladi je upoštevan tudi Prvi pokojninski sklad.

³ Bilančna vsota v letu 2011 po podatkih za konec leta 2010.

Vir: Banka Slovenije, AZN, ATVP, AJPEs

H krčenju finančnega sektorja je lani razmeroma veliko prispeval bančni sektor, v katerem se je odstotek bilančne vsote v BDP zmanjšal za pet odstotnih točk, na 138,2% BDP. Pokojninske družbe in skladi so prav tako imeli negativno rast bilančne vsote. Rast bilančne vsote zavarovalnic in pozavarovalnic je bila zmerna, 4,2%. Na močno krčenje investicijskih skladov so vplivali negativna dinamika na kapitalnih trgih in neto izplačila sredstev. Lizinga dejavnost je omejena zaradi prepletenosti s poslovnim ciklom. Kljub relativno večjemu krčenju finančnega posredništva prek bank se zaradi zmanjševanja bilančne vsote večine drugih nebančnih finančnih posrednikov struktura ni

Krčenje finančnega posredništva je značilno za skoraj celotni finančni sektor, največje je pri bankah.

veliko spremenila. Delež nekaterih sektorjev v strukturi finančnih posrednikov se počasi povečuje, zato bo nadzor tega dela finančnega sektorja v prihodnosti toliko pomembnejši.

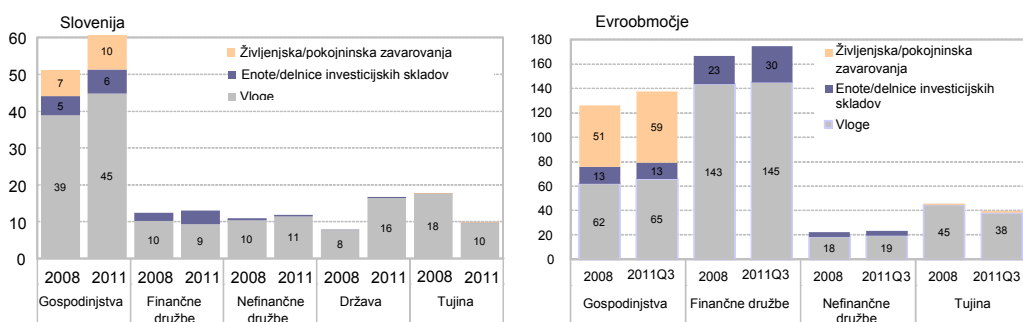
Primerjava finančnih institucij z vidika posredovanja privarčevanih sredstev

Vloge predstavljajo prevladujoč delež varčevanja.

Privarčevana sredstva gospodinjstev so še vedno predvsem v bančnih vlogah, ki so se lani povečale na 45% BDP. To predvsem odraža njihovo preferenco varnejših naložb in padec gospodarske aktivnosti. Odstotek življenjskih in pokojninskih zavarovanj v BDP je v letu 2011 ostal na 10%, kar je sicer več kot pred finančno krizo, a precej manj kot v evroobmočju, kjer je delež teh zavarovanj dosegel že 59% BDP. Lani sta bila ponovno prisotna precejšnje dezinvestiranje lastniških vrednostnih papirjev in izguba iz tega naslova. Posledično se je vrednost teh sredstev kot odstotek BDP približala ravni iz 2008, ko je dosegla dno.

Država je v 2011 povečala svoje vloge v bankah, kar je posledica zadolževanja z izdajami dolžniških vrednostnih papirjev v preteklem letu. Tuje vloge so se še dodatno zmanjšale predvsem zaradi nadaljnjega razdolževanja domačih bank do tujine.

Slika 4.2: Vrednost finančnih sredstev v posredovanju po instrumentih v lasti posameznih sektorjev v odstotkih BDP v Sloveniji (levo) in evroobmočju (desno)

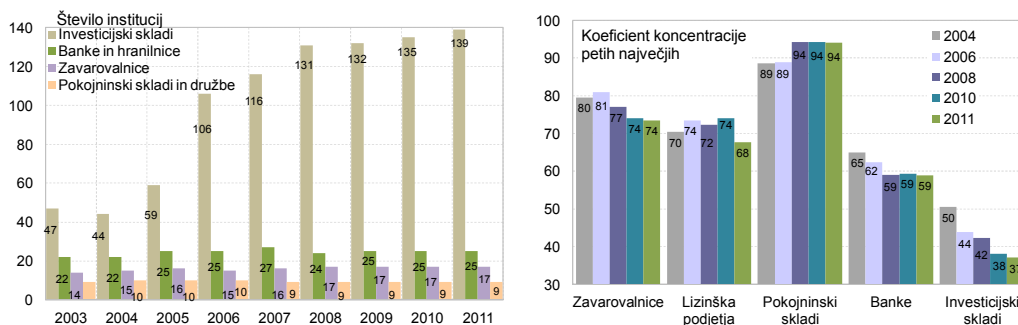
Opomba: Centralna banka pri podatkih za Slovenijo ni vključena.
Vir: Banka Slovenije, ECB, Eurostat, SURS

Tržna koncentracija v finančnem sektorju

Tržna koncentracija se – razen v sektorju investicijskih skladov v zadnjih letih ni spreminjala.

Število institucij se v različnih segmentih finančnega sektorja v zadnjih treh letih ni spreminjalo, razen v primeru investicijskih skladov. Leta 2011 so delovali štirje dodatni investicijski skladi, kar je prispevalo k trendu postopnega zniževanja koncentracije v tem segmentu finančnega sektorja. V zadnjem letu se je koeficient koncentracije precej zmanjšal tudi pri liziških podjetjih zaradi spremembe vrednosti poslov pri posameznih podjetjih. Pri drugih skupinah finančnih institucij velja rigidnost v tržni koncentraciji. V primeru pokojninskih skladov lahko to delno pripišemo nerazvitosti tega dela finančnih storitev, v bančnem in zavarovalniškem sektorju pa k počasnemu trendu zniževanja koncentracije prispeva lastniška struktura. V teh sektorjih bi konsolidacija manjših finančnih institucij vplivala na njihovo operativno in stroškovno učinkovitost ter izboljšala dostopnost do kapitala. Hkrati bi se povečala konkurenčnost na trgu. Pomembne so tudi konsolidacije med institucijami iz različnih segmentov finančnega sektorja. V Sloveniji obstajata samo dva finančna konglomerata.

Slika 4.3: Število posameznih vrst finančnih institucij (levo); tržna koncentracija petih največjih med njimi – CC5 v odstotkih (desno)

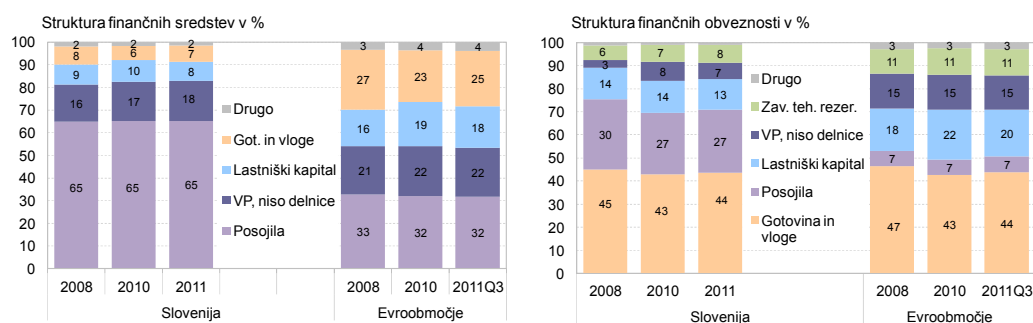
Opomba: Indeks CC5 je izračunan glede na bilančno vsoto, razen za liziška podjetja, kjer je izračunan glede na obseg sklenjenih poslov. Med zavarovalnice sta vključeni tudi pozavarovalnici; njuni bilančni vsoti sta znani za konec tretjega četrtletja 2010. Med pokojninskimi skladi ni vključen Prvi pokojninski sklad kot zaprt pokojninski sklad, ki ne omogoča dodatnih vplačil.
Vir: Banka Slovenije, AZN, ATPV, ZBS, ZLPS

Primerjava strukture finančnih sredstev in obveznosti slovenskega finančnega sektorja z evroobmočjem

Kljub zmanjševanju posojil se je lani ohranil njihov dvotretjinski delež v strukturi finančnih sredstev, kar je dvakrat več kot v evroobmočju. Slednje nakazuje prevlado bančnega sektorja oziroma klasične oblike delovanja finančnih posrednikov ter nizko razvitost nebančnih finančnih institucij in kapitalskega trga v Sloveniji. Slaba razvitost alternativnega financiranja slovenskih podjetij še upočasnjuje izhod iz gospodarske krize.

Slovenski finančni sistem v primerjavi z evroobmočjem temelji na bolj klasičnem delovanju finančnih posrednikov.

Slika 4.4: Struktura finančnih sredstev (levo) in obveznosti (desno) finančnega sektorja v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, ECB

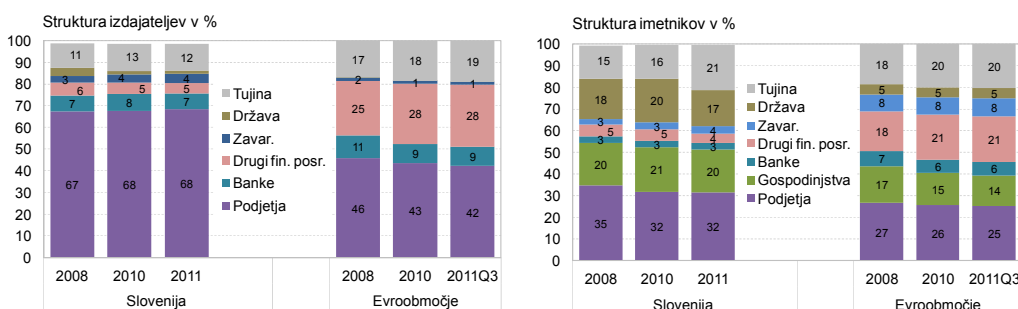
Med obveznostmi finančnega sektorja s 44% prevladujejo gotovina in vloge. Kljub razdolževanju bank v tujini je delež posojil v celotnih finančnih obveznostih finančnega sektorja stagniral pri 27%. Odvisnost finančnega sektorja od posojilnega zadolževanja ostaja velika, saj v evroobmočju delež posojil v obveznostih obsega le 7%. Delež lastniškega kapitala se kljub dokapitalizacijam ni povečal, zato bi morale biti te še večje za normalizacijo finančnega posredništva. V primerjavi s povprečjem evroobmočja je delež lastniškega kapitala v Sloveniji manjši za sedem odstotnih točk. S pričakovanimi novimi kapitalskimi ureditvami bo povečanje deleža kapitala v bankah in zavarovalnicah moralo biti večje.

Struktura izdajateljev lastniškega kapitala je v letu 2011 ostala skoraj nespremenjena v primerjavi s predhodnim letom. Podjetja v tej strukturi še vedno zavzemajo več kot dve tretjini. V evroobmočju imajo velik delež tudi finančne institucije, ki dosegajo skupno 38%, medtem ko pri nas njihov delež ostaja precej majhen, 16%. To je posledica razlike v strukturi lastništva finančnega sektorja.

V strukturi imetnikov lastniškega kapitala se je v letu 2011 zmanjšal delež države na 17%, kar je predvsem posledica prevrednotenja vrednostnih papirjev v njihovi lasti oziroma kapitalskih izgub iz tega naslova. Kljub temu ta delež močno presega povprečje evroobmočja, kjer je država imetnica 5% lastniških vrednostnih papirjev. Zmanjšal se je tudi delež gospodinjstev kot imetnikov lastniškega kapitala zaradi odprodaj sredstev in kapitalskih izgub. V primerjavi z evroobmočjem je tu delež precej večji, saj so tam gospodinjstva posredni imetniki lastniškega kapitala prek investicijskih in pokojninskih skladov ter zavarovalnic.

V primerjavi z evroobmočjem ima Slovenija nadpovprečni delež lastništva države.

Slika 4.5: Struktura izdajateljev (levo) in imetnikov (desno) lastniškega kapitala v odstotkih

Opomba: Lastniški kapital – instrument F.5 delnice in drug lastniški kapital po definiciji ESA 95. Vključuje delniški kapital, enote investicijskih skladov in lastništvo v drugih gospodarskih oblikah, kot sta d. o. o. in d. n. o.

Vir: Banka Slovenije, ECB

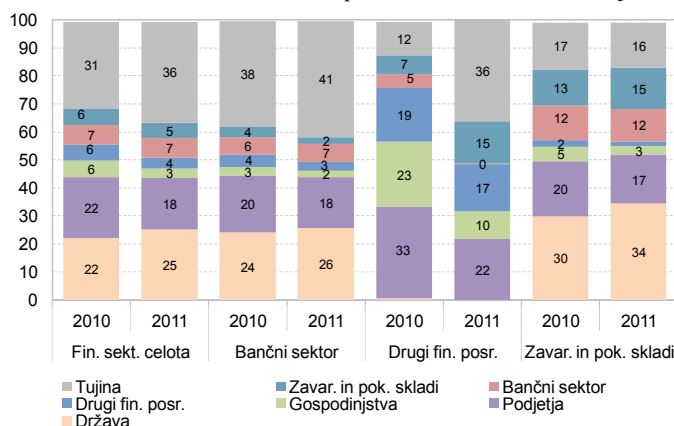
Lastniško povezovanje v finančnem sektorju

Lastniška prepletenost med finančnimi institucijami je majhna. Povečal se je lastniški delež države in tujine zaradi dokapitalizacij.

Lastniška prepletenost med domačimi finančnimi institucijami se je v letu 2011 zmanjšala za tri odstotne točke. Lastniški delež bank, zavarovalnic in pokojninskih skladov ter drugih finančnih posrednikov v celotnem finančnem sektorju je znašal 16%. Tveganje prenosa okužb znotraj finančnega sistema zato ostaja majhno. Država je lani dokapitalizirala NLB, zato je njen lastniški delež presegel četrtnino lastništva tega sektorja. Če neposrednemu lastništvu dodamo še posredno,¹³ je lastniški delež države konec leta znašal 37% bilančne vsote bančnega sektorja. Lastništvo države v finančnem sektorju je v Sloveniji precej višje kot v povprečju evroobmočja. To se kaže tudi pri sektorju zavarovalnic, v katerem delež državnega lastništva dosega 34%. Potreba po diverzifikaciji lastništva bo v prihodnosti zaradi konsolidacije javnih financ še izrazitejša.

Povečal se je lastniški delež tujcev v bančnem sektorju, ki so sodelovali pri rekapitalizaciji nekaterih bank. Sprememba vloge tujcev je opazna tudi v strukturi lastništva drugih finančnih posrednikov, kar je povezano z iztisom malih delničarjev Aktiva Naložb nizozemskega SEI Holdinga. Kljub temu je delež lastništva tujcev v primerjavi z evroobmočjem nizek, posledično je tudi tržni delež bank v večinski tuji lasti v Sloveniji najmanjši med državami centralne in jugovzhodne Evrope. Gospodinjstva in podjetja še naprej zmanjšujejo neposredno izpostavljenost do finančnega sektorja, kar je pokazatelj trajanja gospodarske krize.

Slika 4.6: Lastniška struktura posameznih finančnih sektorjev v odstotkih

Opomba: Upoštevano je le neposredno lastništvo.

Vir: KDD, preračuni BS

Medsebojna izpostavljenost finančnega sektorja

Izpostavljenost bank do drugih finančnih sektorjev je majhna. Nasprotno sektor zavarovalnic in pokojninskih skladov s 23,5% celotne finančne aktive povečuje svojo izpostavljenost.

Izpostavljenost bank drugim finančnim posrednikom se je lani zmanjšala na 4,0%, do zavarovalnic pa je ostala nespremenjena pri 0,3% celotne aktive. Kapitalske naložbe bank so se povečale pri zavarovalnicah, na 7,3%, pri sektorju drugih finančnih posrednikov pa je ostala na podobnih ravneh kot leto prej, 10,4%. Pri tem segmentu finančnega sektorja je upadla izpostavljenost bank prek danih posojil, na 4,9%, predvsem zaradi nižjega kreditiranja liziških podjetij, kar je skladno z manjšim obsegom liziških poslov.

Nasprotno od razmeroma majhne izpostavljenosti bank preostalim finančnim sektorjem so drugi finančni posredniki s 5,7% in zavarovalnice in pokojninski skladi s 23,5% celotne aktive precej bolj izpostavljeni bančnemu sektorju. Največ naložb imajo v bančne vloge. Zavarovalnice in pokojninski skladi so tako ob zaostritvi razmer v gospodarstvu izpostavljeni tveganju prenosa okužb iz drugih finančnih sektorjev.

¹³ Pri posrednem državnem lastništvu so zajeta lastništva KAD, SOD, PDP, ter podjetja, kjer imajo ti in RS večinsko lastništvo.

Tabela 4.2: Naložbeno povezovanje med slovenskimi finančnimi institucijami

	2006	2008	2010	2011	2006	2008	2010	2011
Izpostavljenost domačih bank do ¹								
	drugih fin. posrednikov (S.123)				zavar. in pokoj. skl. (S.125)			
Vrednost (v mio EUR)	1.415	2.501	2.290	2.060	61	164	155	140
naložbe bank v DVP ³	14	0	0	0	14	18	11	9
dana posojila bank	1.151	2.328	2.104	1.899	0	53	25	18
kapitalske naložbe bank	250	173	186	161	47	93	119	113
% delež:								
v celotni finančni aktivi bank	4,1	5,1	4,4	4,0	0,2	0,3	0,3	0,3
med naložbami bank v DVP	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	0,1
med danimi posojili bank	5,4	6,4	5,3	4,9	0,0	0,1	0,1	0,0
med kapitalskimi naložbami bank	15,8	11,0	10,5	10,4	3,0	5,9	6,7	7,3
Izpostavljenost do domačih bank s strani ²								
	drugih fin. posrednikov (S.123)				zavar. in pokoj. skl. (S.125)			
Vrednost (v mio EUR)	698	602	479	407	826	1.287	1.701	1.777
naložbe v vloge pri bankah	506	320	243	245	405	686	962	1.148
naložbe v DVP bank	139	104	59	53	338	421	576	540
naložbe v kapital bank	53	178	177	109	83	180	163	89
% delež:								
v celotni fin. aktivih S.123 oz. S.125	8,3	6,6	5,7	5,7	17,0	21,8	23,2	23,5
med naložbami v vloge pri bankah	99,8	98,2	98,4	94,2	98,5	98,0	99,6	99,8
med naložbami v DVP	33,3	38,5	24,6	20,3	12,0	12,7	14,6	13,8
med kapitalskimi naložbami	1,6	6,2	6,2	4,9	6,9	13,4	8,9	4,8

Opombe: V tabeli je prikazano naložbeno povezovanje med bančnim sektorjem in sektorjema drugih finančnih posrednikov (vključuje tudi investicijske sklade in liziška podjetja) ter sektorjem zavarovalnic in pokojninskih skladov.

¹ Gre za naložbe domačih bank v druga dva sektorja prek lastniškega kapitala, dolžniških vrednostnih papirjev in danih posojil. Prikazana sta tudi delež navedenih naložb bank v celotnih bančnih finančnih sredstvih in delež izpostavljenosti pri posameznem instrumentu do navedenih dveh sektorjev v celotni vrednosti posameznega instrumenta.

² Gre za naložbe sektorjev drugih finančnih posrednikov in zavarovalnic v bančni lastniški kapital, dolžniške vrednostne papirje in depozite. Prikazana sta tudi delež navedenih naložb teh dveh sektorjev v njunih celotnih finančnih sredstvih in delež izpostavljenosti pri posameznem instrumentu do bank.

³ DVP – Dolžniški vrednostni papirji.

Vir: Banka Slovenije

4.2 Finančni trgi

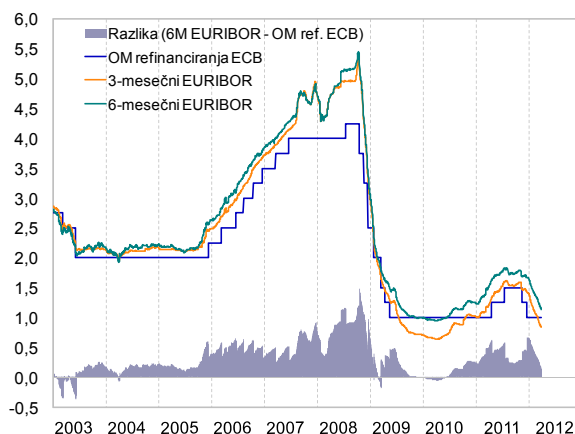
4.2.1 Denarni trg

Dogajanje na denarnem trgu evroobmočja je bilo v prvi polovici leta 2011 pod vplivom zviševanja referenčne obrestne mere ECB, julija na 1,50%, in posledično splošne rasti vseh tržnih obrestnih mer. K temu je dodatno prispevala manjša presežna likvidnost bank, zaradi zapadanja dolgoročnih operacij refinanciranja pri Evrosistemu iz leta 2010.

Vrednost referenčne obrestne mere evroobmočja za depozite čez noč EONIA je lani v povprečju znašala 0,87% in se do konca leta zmanjšala na 0,63%. K temu je v drugi polovici leta prispevalo povečevanje likvidnosti prek sodelovanja bank na operacijah dolgoročnega refinanciranja in postopnega zniževanja referenčne obrestne mere ECB na raven s konca leta 2010, na 1%. Ponudba likvidnosti Evrosistema je vplivala na zniževanje tržnih obrestnih mer tudi v prvem četrtletju 2012.

K znižanju splošne ravni tržnih obrestnih mer v drugi polovici leta 2011 je prispevala pridobljena presežna likvidnost na dražbah ODR.

Slika 4.7: Primerjava tržne obrestne mere EURIBOR z obrestno mero refinanciranja ECB v odstotkih

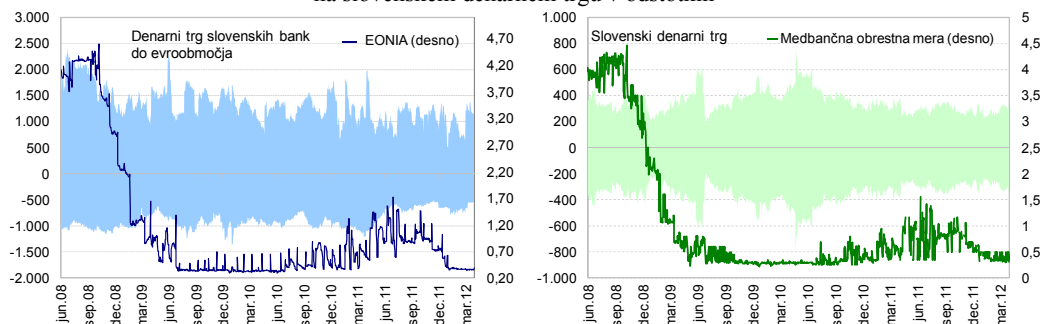

Vir: Banka Slovenije

Slovenski bančni sistem je bil tudi v letu 2011 v povprečju neto upnik do tujine.

Slovenske banke so pridobljeno likvidnost pri Evrosistemu večinoma investirale v kratkoročne naložbe in vloge, dane bankam v tujini, manj pa v posojila na domačem medbančnem trgu. Neto terjatve bančnega sistema na trgu nezavarovanih kratkoročnih posojil do tujih bank so ostale v povprečju leta 2011 skorajda nespremenjene, pri 339 mio EUR glede na leto 2010. Prav tako so ostala skoraj nespremenjena stanja danih in prejetih posojil na domačem medbančnem trgu.

Slika 4.8: Stanje danih in prejetih nezavarovanih depozitov slovenskih bank na denarnem trgu evroobmočja (levo) in slovenskem (desno) denarnem trgu v mio EUR ter gibanje obrestnih mer EONIA in medbančne obrestne mere na slovenskem denarnem trgu v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Zaostrovanje dolžniške krize nekaterih držav evroobmočja in naraščanje potreb slovenskih bank po likvidnih sredstvih za poplačilo obveznosti do tujine so vplivali na zmanjšanje prejetih kratkoročnih nezavarovanih posojil od tujih bank in na zmanjševanje danih vlog bankam v tujini. Neto terjatve na medbančnem trgu nezavarovanih posojil do tujine so ob koncu prvega četrtertja 2012 znašale 601 mio EUR oziroma 262 mio EUR več kot v povprečju lanskega leta, predvsem zaradi močnega odziva bank na dražbe dolgoročnega refinanciranja pri Evrosistemu.

4.2.2 Kapitalski trg

Slovenski borzni indeks je ob nelikvidnosti kapitalnega trga konec leta 2011 izgubil 30,7%.

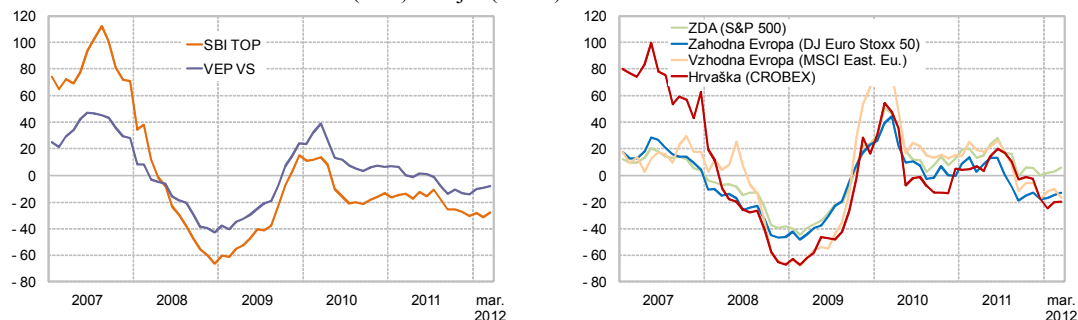
Slovenski borzni indeks SBI TOP je ob nelikvidnosti kapitalnega trga konec leta 2011 izgubil 30,7%. Lanska izguba slovenskega borznega indeksa je bila skoraj primerljiva z izgubo ob izbruhu krize leta 2008, ki je znašala 47,7%. Vrednost indeksa SBI TOP pa je enaka vrednosti iz leta 2003. V letu 2011 niti relativno dobri polletni poslovni rezultati podjetij niso povečali zaupanja vlagateljev. Nato je sledilo znižanje bonitetne ocene Slovenije s strani vseh treh največjih svetovnih bonitetnih agencij, ki je v drugi polovici leta 2011 slovenski borzni indeks potisnila še nižje. Prav tako k izboljšanju nista pripomogla zaostrena evropska dolžniška kriza in krčenje gospodarske aktivnosti v zadnjem četrtertju 2011. V prvi četrtini leta 2012 se zaupanje v slovenski kapitalni trg ni bistveno povečalo in SBI TOP je marca 2012 zaključil z 28-odstotno negativno letno rastjo in znašal 599.

Večina borznih družb se sooča s pretirano zadolženostjo in zastarelim poslovnim modelom. Prodaje zaseženih paketov delnic iz zavarovanja neplačanih obveznosti do bank potekajo prepočasi in nepregledno, zato se domači in tuji investitorji raje usmerjajo na druge trge.

Razmere na mednarodnih kapitalskih trgih so bile v letu 2011 zelo nestanovitne, zato so se vsi najpomembnejši borzni indeksi proti koncu leta zniževali. Izjema je bil le ameriški borzni indeks S&P 500, ki je zaradi pretežno boljnjih objav gospodarskih podatkov in spodbudnih poslovnih rezultatov nekaterih večjih podjetij v ZDA ostal celo leto 2011 pozitiven in marec 2012 zaključil s 6,2-odstotno letno rastjo. Dejavniki, ki so vplivali na nestanovitnost po vsem svetu, so bili številni: od zaostrovanja dolžniške krize v nekaterih državah članicah evroobmočja do političnih nemirov v nekaterih državah Severne Afrike in Bližnjega vzhoda, ki so pomembni proizvajalci nafte.

Večina večjih borznih indeksov, z izjemo ZDA, je bila v letu 2011 negativna.

Slika 4.9: Letne rasti domačih (levo) in tujih (desno) borznih indeksov v odstotkih

Vir: LJSE, Bloomberg

Zmanjševanje števila kotacij vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi se je lani nadaljevalo in negativno vplivalo na likvidnost borze. Število kotacij vrednostnih papirjev se je v letu 2011 zmanjšalo s 158 na 139. Skrčil se je predvsem trg obveznic. Konec leta 2011 je bilo na trgu devet obveznic manj kot leto prej, na trgu delnic pa se je število kotacij zmanjšalo za pet. Hkrati se je zmanjšalo število delnic investicijskih družb zaradi končanega zakonsko zahtevanega preoblikovanja investicijskih družb v vzajemne sklade. Podjetja se umikajo z borze, ker stroški presežajo koristi kotacije. To je še zlasti značilno za podjetja, ki kotirajo na prostem trgu, saj so bila na ta trg uvrščena skladno s privatizacijskim zakonom in ne prostovoljno. Pomembno k temu vplivajo tudi vedno višji standardi poročanja in korporacijskega upravljanja. Čeprav podjetja potrebujejo nov kapital, je novih primarnih izdaj delnic zelo malo. Skupina NKBM je v letu 2011 uspešno izvedla javno ponudbo delnic in te delnice uvrstila na borzo v Varšavi. V letu 2012 je svoje delnice v Varšavo uvrstila tudi Krka. Družbi si z uvrstitvijo delnic na tujo borzo prizadevata povečati likvidnost trgovanja in prepoznavnost pri tujih vlagateljih, saj je domačih vlagateljev za njun uspešen razvoj premalo.

Čeprav podjetja v zaostrenih gospodarskih razmerah potrebujejo nov kapital, se je število kotacij vrednostnih papirjev zmanjšalo.

Tržna kapitalizacija delnic¹⁴ na domačem kapitalskem trgu se je lani postopoma zniževala in ob koncu leta znašala 4.872 mio EUR oziroma 30,6% manj kot konec leta 2010. Večino, 89% tržne kapitalizacije delnic, so obsegale delnice podjetij, 6% delnice zavarovalnic in 5% bančne delnice. Na nižjo tržno kapitalizacijo je vplival umik sedmih delnic z organiziranega trga, med katerimi je bila le ena umaknjena zaradi stečaja in ena zaradi prisilne poravnave. Hkrati sta se na Ljubljanski borzi pojavili dve novi delnici, ki sta se priključili vstopni kotaciji. Delnice Zavarovalnice Triglav so bile konec novembra 2011 premeščene iz standardne kotacije v prvo kotacijo, ki lahko izboljša sodelovanje z domačimi in tudi tujimi investitorji ter poveča likvidnost delnic. Za razliko od tržne kapitalizacije, ki se je na račun nižjega vrednotenja delnic zmanjševala, se je promet z delnicami lani povečal, vendar je bil še vedno skoraj 60% nižji kot v letu 2008. V letu 2011 je znašal 394,5 mio EUR oziroma 9,3% več kot v letu 2010, kar je predvsem posledica 64,7 mio EUR višjega prometa z delnicami Mercatorja. Investitorji so bili precej bolj naklonjeni trgovanju z delnicami prve kotacije, medtem ko se je trgovanje z delnicami standardne kotacije zmanjšalo za dobro polovico.

Tržna kapitalizacija delnic se je v letu 2011 zmanjšala za 30,6%, promet z delnicami se je rahlo povečal.

¹⁴ V vrednost tržne kapitalizacije delnic in v vrednosti prometa z njimi niso vključene delnice investicijskih družb.

Tabela 4.3: Pregled slovenskega organiziranega trga kapitala

	2007	2008	2009	2010	2011	mar.2011
Delnice						
Tržna kapitalizacija						
(v mio EUR)	19.740,1	8.468,4	8.462,2	6.994,4	4.872,8	4.921,7
v % BDP	58,7	22,8	24,2	19,5	13,8	13,9
letna rast (v %)	71,5	-57,1	-0,1	-16,9	-30,3	-25,2
delež tujcev (v %)	5,9	7,1	7,2	10,0	12,3	13,1
Promet						
(v mio EUR)	3.034,8	952,6	719,8	360,8	394,5	74,8
v % BDP	9,0	2,6	2,1	1,0	1,1	0,2
letna rast (v %)	109,1	-68,6	-24,4	-49,9	9,3	-45,1
Letna rast SBI TOP v %	71,0	-66,1	15,0	-13,5	-30,7	-28,0
P/E (prva kotacija)	33,8	10,6	19,4	43,2	93,1	154,3
Divid. donos (prva kot.) v %	1,0	3,9	2,1	2,1	3,2	3,4
Obveznice						
Tržna kapitalizacija						
(v mio EUR)	5.934,6	6.795,4	10.821,5	13.192,8	14.459,3	13.463,5
v % BDP	17,6	18,3	30,9	36,8	40,9	38,1
letna rast (v %)	-10,5	14,5	59,2	21,9	9,6	-14,3
Promet						
(v mio EUR)	165,9	257,0	156,3	108,9	59,6	13,8
v % BDP	0,5	0,7	0,4	0,3	0,2	0,0
letna rast (v %)	-11,8	54,9	-39,2	-30,3	-45,3	-45,1

Opomba: Investicijske družbe in vzajemni skladi, ki kotirajo, niso vključeni v podatkih. V prometu so upoštevani svežnji.

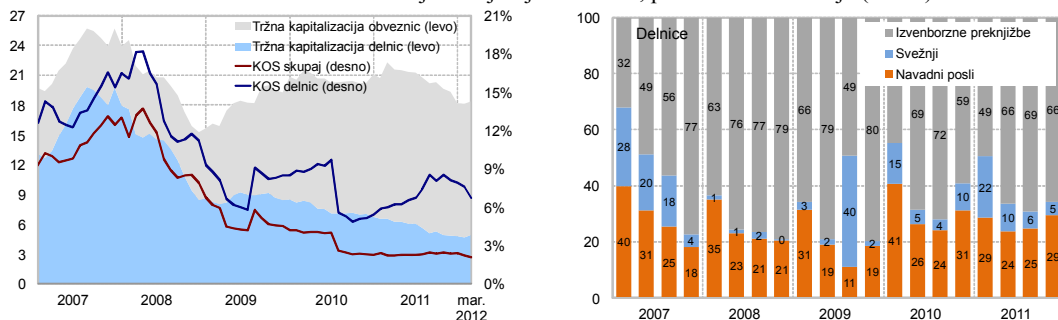
Vir: LJSE, SURS

Tržna kapitalizacija obveznic se je zaradi vključitve 11 novih obveznic povečala za 9,6%.

Tržna kapitalizacija obveznic se trendno povečuje od leta 2008 in se je lani zvišala še za 9,6%. Lansko povečanje je predvsem posledica vključitve dveh bančnih, dveh državnih, dveh finančnih in petih nefinančnih obveznic. Le ena obveznica je bila umaknjena iz trgovanja na Ljubljanski borzi. Vzrok je bil stečaj podjetja. Še vedno največji delež tržne kapitalizacije z 92,1% zavzemajo državne obveznice, sledijo bančne obveznice s 5% in obveznice podjetij z 2,6%. Kljub precejšnemu številu novoizdanih obveznic se je promet obveznic v letu 2011 zmanjšal skoraj za 45,3% in znašal 59,6 mio EUR. Najprometnejša obveznica v letu 2011 je bila z 29,7 mio EUR obveznica Slovenske odškodninske družbe druge izdaje. Koeficient obračanja sredstev obveznic je v letu 2011 ostal na skoraj enaki ravni kot konec leta 2008 in izražal majhno likvidnost na Ljubljanski borzi že več kot tri leta.

Skupni obseg prometa na Ljubljanski borzi se je v letu 2011 zmanjšal za 4,6%, kar je pokazatelj še vedno nizke likvidnosti in posledične nepriljubljenosti borze za domače in tudi tuje investitorje. Cene delnic so izkazovale negativen trend in se niso odzivale na pozitivno gibanje tujih razvitih trgov. Nezanimivost slovenskih vrednostnih papirjev za tuje vlagatelje se je kazala tudi v strukturnih nesorazmerjih med ponudbo in povpraševanjem po državnih obveznicah, saj je imela Slovenija z boljšo bonitetno oceno večji pribitek za tveganje kot nekatere države s slabšo bonitetno oceno.

Slika 4.10: Tržna kapitalizacija na Ljubljanski borzi v mrd EUR in letni koeficient obračanja sredstev – KOS (levo) ter delež trgovanja z delnicami, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, po načinu transakcije (desno) v odstotkih

Opomba: Investicijske družbe in vzajemni skladi, ki kotirajo, niso vključeni v podatkih. Koeficient obračanja sredstev (KOS) je razmerje med letnim prometom in tržno kapitalizacijo ob koncu obdobja. V prometu so upoštevani svežnji.

Vir: LJSE

Podjetja v Sloveniji premalo izkoriščajo možnost pridobivanja virov financiranja na kapitalnem trgu z izdajo obveznic, saj so tako v letu 2011 zbrala le 63 mio EUR, in to kljub krčenju kreditne aktivnosti bank. Letno število izdaj obveznic nefinančnih družb je bilo največje do zdaj, kar je pozitiven premik v razvoju tega dela trga¹⁵. Z izdajo komercialnih zapisov dveh večjih podjetij se je tudi v Sloveniji formiral kratkoročni dolžniški trg. V letu 2011 sta se opazno zmanjšala število in obseg izdaj bančnih obveznic, kar kaže nizko privlačnost tovrstnih investicij. Razmere za izdajo bančnih obveznic so bile zaradi padanja bonitetne ocene Slovenije v letu 2011 zelo neugodne. Vzroki, da podjetja financiranja na kapitalnem trgu ne uporabljajo pogostejše, so pomanjkanje znanja, višji stroški, premajhen obseg izdaj ter premajhna prepoznavnost podjetij doma in v tujini.

Tabela 4.4: Pregled števila novoizdanih obveznic rezidentov doma in v tujini ter skupna vrednost

	Izdane doma				Vrednost v mio EUR	
	Bančne	Finančne	Državne	Nefinančnih družb	Skupaj	Od tega nefinančnih družb
2006	8	2	2	1	1.161	6
2007	7	0	0	3	178	7
2008	6	2	1	3	1.891	50
2009	6	2	3	2	4.209	77
2010	5	1	2	0	2.696	0
2011	2	2	2	5	4.028	63
mar. 2012	0	1	0	0	2	0
Izdane v tujini						
2006	1	0	0	0	50	0
2007	1	0	1	0	1.100	0
2008	0	0	0	0	0	0
2009	2	0	0	1	2.300	300
2010	4	0	0	0	1.350	0
2011	2	0	0	0	500	0

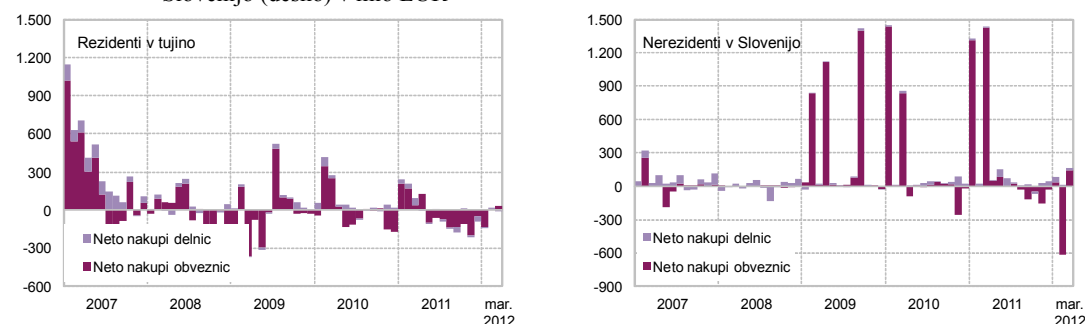
Vir: KDD, Banka Slovenije

Naložbeno povezovanje s tujino

Neto nakupi vrednostnih papirjev tujcev v Sloveniji so v letu 2011 znašali 2,8 mrđ EUR, kar je bilo 24,1% več kot leta 2010. Največje zanimanje tujcev je bilo ob izdajah državnih obveznic. Nerezidenti so lani neto kupili za 2,5 mrđ EUR vseh dolžniških vrednostnih papirjev oziroma 24,9% več kot v letu 2010. Lani je bilo izvedenih največ neto nakupov tujcev v januarju in marcu, ko sta bili izdani državni obveznici RS69 in RS70, vsaka v višini 1,5 mrđ EUR in z donosnostjo do dospelja 4,38% oziroma 5,13%.

Neto nakupi tujcev v Sloveniji so v letu 2011 znašali 2,8 mrđ EUR, kar je bilo 24,1% več kot leta 2010.

Slika 4.11: Mesečne neto naložbe rezidentov v tujino (levo) in nerezidentov v Slovenijo (desno) v mio EUR

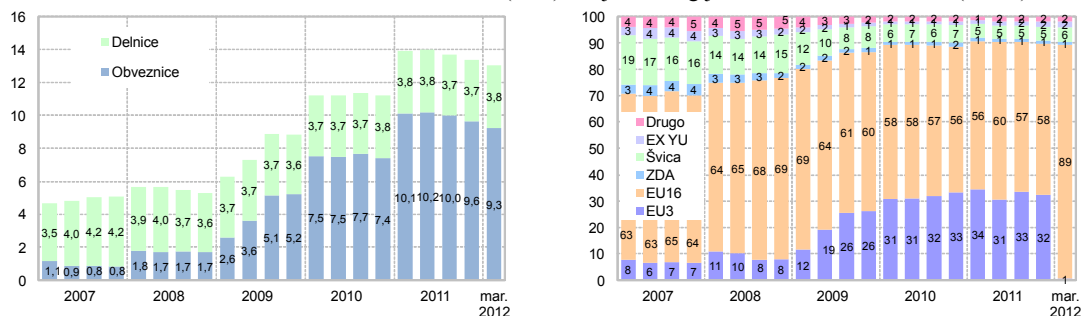
Vir: KDD, Banka Slovenije, lastni preračuni

Delež naložb tujih investorjev v dolžniške vrednostne papirje je bil zaradi obsega in likvidnosti obvezniškega trga precej večji kot delež naložb v lastniške vrednostne papirje. Delež tujcev v tržni kapitalizaciji delnic je marec 2012 končal pri 13,1%, kar je za slabi dve odstotni točki višje kot marca lani.

¹⁵ Delež dolžniških vrednostnih papirjev podjetij v evroobmočju v celotnem dolgu je konec tretjega četrtletja leta 2011 znašal 9,3%. Od leta 2007 se je povečal za skoraj dve odstotni točki. V Sloveniji je ta delež konec leta 2011 znašal približno 1,6%.

Nerezidenti so lani za 17,6% povečali neto nakupe lastniških vrednostnih papirjev, ki so znašali 295,7 mio EUR. Največji neto kupci so bili rezidenti Hrvaške, Poljske in Avstrije.

Slika 4.12: Stanje naložb nerezidentov v vrednostne papirje slovenskih izdajateljev v mrd EUR (levo) in njihova regijska struktura v odstotkih (desno)

Opomba: Januarja 2012 je prišlo do prenosa obveznic s fiduciarnega računa banke Veliki Britaniji na fiduciarni račun banke v Belgiji.

EU3 – Velika Britanija, Danska, Švedska

EU16 – evroobmočje

EX YU – države nekdanje Jugoslavije

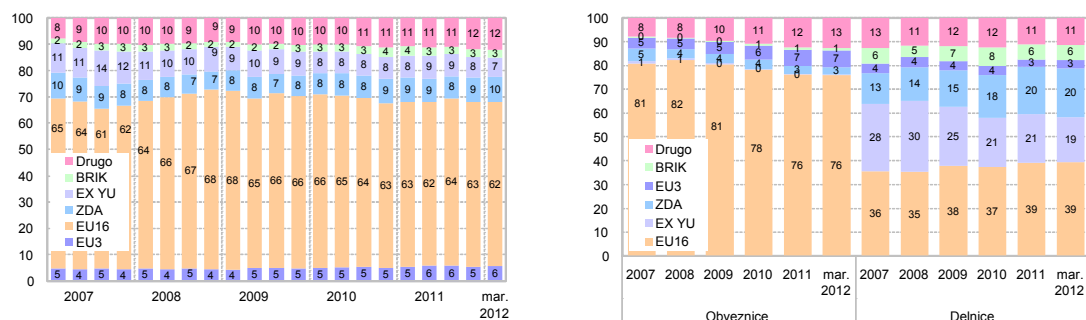
Vir: KDD, lastni preračuni

**Stanje naložb slovenskih
investitorjev v vrednostne
papirje tujih izdajateljev je v
letu 2011 znašalo
7,6 mrd EUR oziroma 10,4%
manj kot leta 2010.**

Stanje naložb slovenskih investitorjev v vrednostne papirje tujih izdajateljev je lani znašalo 7,6 mrd EUR oziroma 10,4% manj kot konec leta 2010. To predstavlja 21,5% BDP. Rezidenti so v letu 2011 neto prodali za 50,7 mio EUR delnic tujih izdajateljev, kar so najvišje letne neto prodaje v zadnjih sedmih letih in kaže poskus dezinvestiranja naložb v tujini tudi z namenom izboljševanja svoje likvidnosti. Podobno so na trgu obveznic tujih izdajateljev neto prodaje dosegle najvišjo vrednost do zdaj, to je 334,1 mio EUR. Tako visoke neto prodaje tujih vrednostnih papirjev kažejo težave pri dostopanju do finančnih sredstev. Slovenski investitorji z iskanjem notranjih rezerv rešujejo svoj likvidnostni problem. Največ neto prodaj tujih delnic so opravili drugi finančni posredniki brez zavarovalnic in pokojninskih skladov ter sektor gospodinjstev, v višini 70,2 mio EUR oziroma 40,9 mio EUR. Večina navedenih neto prodaj je bilo precej enakomerno razporejenih po državah evroobmočja, Kanade, držav BRIK in ZDA. Še vedno pa neto kupuje tuje vrednostne papirje sektor domačih zavarovalnic in pokojninskih skladov v višini 62 mio EUR delnic oziroma 159,4 mio EUR obveznic, njihova glavnina naložb pa je bila predvsem v države evroobmočja in države nekdanje Jugoslavije. To je posledica še pred krizo sklenjenih zavarovalnih pogodb z naložbenim tveganjem oziroma dokapitalizacij hčerinskih družb. Domače banke so neto prodale za 490,4 mio EUR, in sicer predvsem obveznice evroobmočja in hkrati povečale naložbe v domače vrednostne papirje. To izraža vedno večjo osredotočenost na domače vrednostne papirje oziroma na nezaupanje do tujih izdajateljev.

V geografski strukturi naložb rezidentov v tujino se je v letu 2011 rahlo zmanjšala izpostavljenost do izdajateljev iz evroobmočja ter razpršeno povečala izpostavljenost do izdajateljev iz ZDA, držav nekdanje Jugoslavije in drugih držav. V strukturi naložb v tuje obveznice se je delež izdajateljev iz evroobmočja zmanjšal za dve odstotni točki, na 76%, v strukturi naložb v tuje delnice pa se je povečala z 37% na 39%. V strukturi naložb v delnice je vidno nadaljnje umikanje s trgov nekdanje Jugoslavije, kjer so se borzni indeksi v drugi polovici 2011 gibal globoko pod ničlo, oživljanje gospodarstva pa je vse bolj negotovo.

Slika 4.13: Regijska struktura naložb rezidentov v tuje vrednostne papirje v odstotkih – celotnih (levo), posebej v obveznicah in delnicah (desno)

Opomba: EU3 – Velika Britanija, Danska, Švedska
EU16 – evroobmočje
BRIK – Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska
EX YU – države nekdanje Jugoslavije
Vir: Banka Slovenije

Tabela 4.5: Pregled naložbenega povezovanja s tujino

	2007	2008	2009	2010	2011	mar.12
Naložbe rezidentov v tujino						
Delnice						
stanje (v mrd EUR)	4,1	2,3	2,9	3,3	2,8	2,9
v % BDP	11,7	6,2	8,3	9,2	7,8	8,2
letna rast (v %)	55,9	-43,2	25,5	13,9	-15,9	-16,7
delež v stanju vseh izdanih slo. LVP (v %)	11,9	9,4	12,4	15,5	14,1	14,6
neto nakupi (v mrd EUR)	1,04	0,00	0,15	0,28	-0,05	-0,01
Obveznice						
stanje (v mrd EUR)	5,7	5,3	5,2	5,2	4,8	4,8
v % BDP	16,4	14,4	14,9	14,4	13,5	13,6
letna rast (v %)	95,2	-5,7	-2,6	-0,8	-7,1	-13,2
delež v stanju vseh izdanih slo. DVP (v %)	87,3	74,6	43,2	37,8	30,1	30,2
neto nakupi (v mrd EUR)	2,87	-0,22	-0,27	-0,04	-0,33	-0,09
Naložbe nerezidentov v Slovenijo						
Delnice						
stanje (v mrd EUR)	4,2	3,6	3,6	3,8	3,7	3,8
v % BDP	12,2	9,7	10,4	10,7	10,6	10,8
letna rast (v %)	30,6	-14,8	1,2	5,0	-2,0	-0,4
delež v stanju vseh izdanih slo. LVP (v %)	12,3	14,7	15,6	18,0	18,9	19,2
neto nakupi (v mrd EUR)	0,48	0,02	0,03	0,25	0,30	0,08
Obveznice						
stanje (v mrd EUR)	0,8	1,7	5,2	7,4	9,6	9,3
v % BDP	2,4	4,6	14,9	20,7	27,2	26,2
letna rast (v %)	-7,4	103,2	205,1	42,5	30,1	-8,5
delež v stanju vseh izdanih slo. DVP (v %)	12,9	23,8	43,2	54,3	60,5	58,2
neto nakupi (v mrd EUR)	0,11	0,89	3,40	2,01	2,51	-0,44

Opomba: Za leto 2012 so upoštevani le neto nakupi prvih treh mesecev. Upoštevane so vse naložbe nerezidentov v Slovenijo, v kotirajoče in nekotirajoče vrednostne papirje.

DVP – dolžniški vrednostni papirji

LVP – lastniški vrednostni papirji

Vir: KDD, Banka Slovenije, SURS, lastni preračuni

Okvir 4.1: Izpostavljenost dolžniškim vrednostnim papirjem iz perifernih držav evroobmočja

Slovenski rezidenti so imeli konec marca 2012 v lasti 410,3 mio EUR dolžniških vrednostnih papirjev iz držav Portugalske, Irske, Italije, Grčije in Španije, kar je obsegalo 8,5% vseh njihovih naložb v tuje dolžniške vrednostne papirje. Naložbe v dolžniške vrednostne papirje perifernih držav so slovenski rezidenti medletno zmanjšali oziroma se je znižala njihova tržna vrednost za 39,3%. Največji delež naložb dolžniških vrednostnih papirjev med perifernimi državami imata Italija s 54% in Španija s 26,6%. Delež naložb v dolžniške vrednostne papirje Grčije, ki se je v letu 2011 spoprijela z največjimi dolžniškimi težavami in je tudi prejela največ denarne pomoči Mednarodnega denarnega sklada in EU, je bil marca 2012 z 0,6% zanemarljiv. Slovenski rezidenti so prav tako zmanjšali naložbe v dolžniške vrednostne papirje drugih držav, za 9,5%.

Tabela 4.6: Izpostavljenost slovenskih sektorjev dolžniškim vrednostnim papirjem izdajateljev perifernih držav konec marca 2012 v mio EUR

Sektor	Periferne države v mio EUR v DVP			Periferne države v % naložb sektorja v DVP		
	Bančni DVP	Državni DVP	Drugi DVP	Bančni DVP	Državni DVP	Drugi DVP
Nefinančne družbe						
Banke in hranilnice	96,8	77,6	14,7	4,1	3,3	0,6
Drugi finančni posredniki		1,2	3,9		0,8	2,5
Pomožne finančne dejavnosti						
Zavarovalnice in pok. skl.	71,7	55,1	82,1	3,4	2,6	3,9
Država		5,0	1,7		5,3	1,8
Gospodinjstva	0,3	0,1	0,1	0,5	0,1	0,1
Neprofitne institucije		0,0			2,5	
Skupaj	168,8	139,0	102,4	3,5	2,9	2,1

Opomba: DVP – dolžniški vrednostni papirji.

Vir: Banka Slovenije

Sektorja zavarovalnic in bank sta v marcu 2012 s 50,9% in 46,1% izkazovala večino naložb slovenskih rezidentov v dolžniške vrednostne papirje držav Portugalske, Irske, Italije, Grčije in Španije. Tudi v evroobmočju prevladujeta sektorja bank in zavarovalnic. Tri četrtine vseh naložb bank in zavarovalnic v dolžniške vrednostne papirje perifernih držav obsegajo bančne in državne obveznice. Bančni sistem je bil v svojem portfelju dolžniških vrednostnih papirjev izpostavljen državnim obveznicam iz perifernih držav s 6% in bančnim obveznicam z 9,7%. Zavarovalniški sektor pa je bil v svojem portfelju dolžniških vrednostnih papirjev izpostavljen državnim obveznicam iz perifernih držav z 9,8% in bančnim obveznicam z 11,5%.

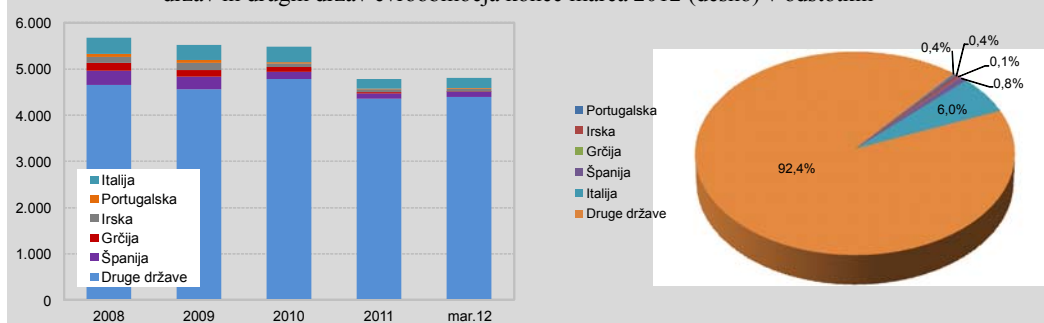
Tabela 4.7: Izpostavljenost slovenskih sektorjev dolžniškim vrednostnim papirjem izdajateljev držav evroobmočja in drugih držav konec marca 2012

Sektor	DVP evroobmočja v mio EUR			DVP drugih držav v mio EUR		
	Bančni DVP	Državni DVP	Drugi DVP	Bančni DVP	Državni DVP	Drugi DVP
Nefinančne družbe	40		11	2		4
Banke in hranilnice	780	1.155	46	217	131	19
Drugi finančni posredniki	13	25	72	9	7	32
Pomožne finančne dejavnosti						
Zavarovalnice in pok. skl.	513	378	518	180	238	268
Država	15	29	20	2	19	10
Gospodinjstva	23	2	19	7	3	7
Neprofitne institucije	1					
Skupaj	1.385	1.588	685	416	398	339

Opomba: DVP – dolžniški vrednostni papirji.

Vir: Banka Slovenije

Slika 4.14: Geografska struktura naložb rezidentov v periferne države in druge države v mio EUR (levo) ter geografska struktura naložb slovenskega bančnega sektorja v bančne in državne obveznice iz perifernih držav in drugih držav evroobmočja konec marca 2012 (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

5 BANČNI SEKTOR

5.1 Strukturne značilnosti bančnega sektorja

Velikost bančnega sektorja in statusne spremembe

Ob koncu lanskega leta je bilo število kreditnih institucij enako kot v letu 2010: skupno 25, od tega 19 bank, 3 hranilnice in 3 podružnice tujih bank. Konsolidacija bančnega sistema, ki bi izboljšala stroškovno učinkovitost ter zmanjšala stroške kapitala, ne poteka tako hitro, kot bi glede na krizne razmere bilo potrebno oziroma zaželeno z namenom ohranjanja finančne stabilnosti.

Lani je Banka Slovenije notificirala 22 novih kreditnih institucij. Zaradi prekategorizacije in preklica nekaterih notifikacij kreditnih institucij se je skupno število notificiranih kreditnih institucij konec lanskega leta zmanjšalo na 296 in število posebnih kreditnih institucij na 3. V letu 2011 sta bili namreč uvedeni dve novi kategoriji notificiranih finančnih institucij: plačilne institucije in družbe za izdajo elektronskega denarja. Določeno število predhodno notificiranih kreditnih institucij in posebnih finančnih institucij je bilo prekategoriziranih v ti dve skupini: 17 institucij v plačilne institucije in 11 institucij v družbe za izdajo elektronskega denarja.

Lani je v Sloveniji delovalo 25 kreditnih institucij.

Banke so najpomembnejši finančni posrednik po višini bilančne vsote, delež hranilnic je zanemarljiv in komaj presega 1% bilančne vsote bančnega sistema. Bilančna vsota bank je decembra lani znašala 48,7 mrd EUR, bilančna vsota hranilnic pa 495 mio EUR. Bilančna vsota bank je obsegala 137% BDP. Odstotek bilančne vsote bank in hranilnic v BDP se je lani zmanjšal za pet odstotnih točk, kar je posledica zmanjšanja bilančne vsote. Bilančna vsota bančnega sistema se je lani zmanjšala drugo leto zapored, tokrat za 1.570 mio EUR. V letih 2010 in 2011 se je bilančna vsota bančnega sistema v Sloveniji kumulativno znižala za 2,8 mrd EUR ali za 5,4%, kar je pokazatelj disintermediacije in zniževanja finančnega vzvoda v bankah.

Bilančna vsota bank je ob koncu leta 2011 obsegala 137% BDP.

Tabela 5.1: Bilančna vsota bank v primerjavi z BDP

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bilančna vsota bank (v mio EUR)	33.868	42.343	47.628	51.612	50.319	48.769
BDP v tekočih cenah (v mio EUR)	31.045	34.563	37.280	35.311	35.417	35.638
Bilančna vsota v % BDP	109	123	128	146	142	137
Število zaposlenih v bankah	11.707	11.829	12.045	11.994	11.735	11.587

Vir: Banka Slovenije

Lastništvo bank

Konec lanskega leta je v Sloveniji delovalo 11 bank v večinski tuji lasti, od tega tri podružnice tujih bank. Enajst bank je bilo tudi v večinski domači lasti, od tega je bila v popolni domači lasti ena banka. Delež tujcev, merjen po lastniškem kapitalu bank, se je lani povečal za dve odstotni točki, na 39%, od tega je delež tujih oseb, ki imajo nad 50% kapitala v upravljanju, znašal 29,8%. Državno lastništvo v bankah, merjeno po lastniškem kapitalu, se je lani nekoliko povečalo, na 22,7% kapitala, kar je predvsem posledica dokapitalizacije NLB banke s strani države aprila lani.

Lastniška struktura v bančnem sistemu se lani ni bistveno spremenila.

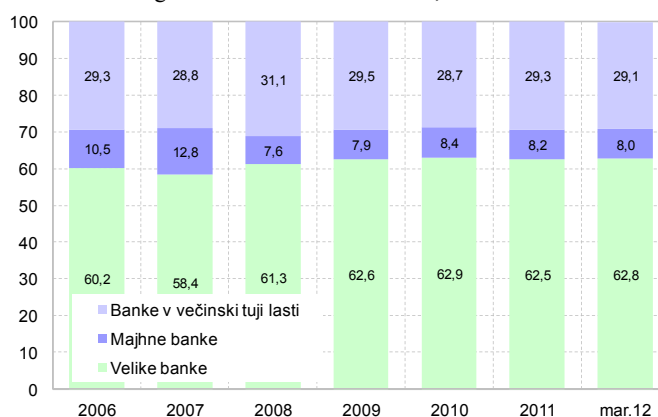
Tabela 5.2: Lastniška struktura bančnega sektorja (po lastniškem kapitalu)

(v %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Država v ožjem smislu	17,9	15,1	17,7	20,5	20,1	22,7
Druge domače osebe	44,4	47,2	44,1	43,0	42,9	38,2
Tuје osebe	37,7	37,8	38,2	36,6	37,1	39,0
tuје osebe (nad 50% v upravljanju)	27,7	26,8	27,6	26,8	27,9	29,8
tuје osebe (pod 50% v upravljanju)	10,0	11,0	10,6	9,8	9,2	9,3

Vir: Banka Slovenije

V tem poročilu so banke razdeljene v tri skupine: velike domače banke, majhne domače banke in banke v večinski tuji lasti. Vsaka banka je razvrščena le v eno skupino. Uporabljena analitična členitev bančnega sistema na homogene skupine temelji na značilnostih poslovanja bank, zlasti na prevladujoči strukturi njihovega financiranja.

Slika 5.1: Tržni delež v večinski lasti tujcev in bank v večinski domači lasti, merjeno glede na bilančno vsoto bank, v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Koncentracija bančnega sektorja

Tržna koncentracija bančnega sistema se je lani nekoliko zmanjšala.

Tržna koncentracija, merjena z deležem največjih bank, se je lani nekoliko zmanjšala. Podobno se je zmanjšala tudi koncentracija bančnega trga, merjena s Herfindahl-Hirschmanovim indeksom. Zmanjšanje tržne koncentracije, merjene po tem indeksu, je bilo na strani obveznosti do nebančnega sektorja višje kot na strani posojil. Znižanje indeksa izraža enakomernejšo porazdelitev varčevanja v obliki vlog pri bankah v zadnjem obdobju.

Tabela 5.3: Tržna koncentracija slovenskega bančnega trga, merjena s Herfindahl-Hirschmanovim indeksom in tržnim deležem prvih treh oziroma prvih petih bank

	2007	2008	2009	2010	2011	Razlika 2011/2010
Herfindahl-Hirschmanov indeks						
Bilančna vsota	1.313	1.292	1.282	1.169	1.132	-37
Bilančna vsota (evroobmočje)	659	687	663			
netehtano	1.032	1.091	1.076			
Posojila nebančnemu sektorju	1.214	1.231	1.179	1.138	1.092	-46
Obveznosti do nebančnega sektorja	1.477	1.619	1.630	1.516	1.440	-76
Obveznosti do bank	1.170	1.229	1.054	1.260	1.204	-56
Tržni delež prvih 3 bank (v %)						
						v o.t.
Bilančna vsota	49,0	48,0	47,9	46,1	45,2	-0,9
Posojila nebančnemu sektorju	47,0	46,6	46,0	46,3	44,9	-1,4
Obveznosti do nebančnega sektorja	54,2	56,6	56,5	55,2	54,1	-1,1
Obveznosti do bank	41,4	36,4	46,2	54,3	53,4	-0,9
Tržni delež prvih 5 bank (v %)						
						v o.t.
Bilančna vsota	59,9	59,4	60,1	59,8	59,5	-0,3
Bilančna vsota (evroobmočje)	44,1	44,7	44,6			
netehtano	54,7	57,1	57,0			
Posojila nebančnemu sektorju	58,4	59,3	58,7	59,4	58,8	-0,6
Obveznosti do nebančnega sektorja	65,8	65,7	68,8	67,8	66,0	-1,8
Obveznosti do bank	50,9	51,2	61,3	68,3	67,5	-0,8

Vir: Banka Slovenije, ECB: Report on EU Banking Structures, September 2010

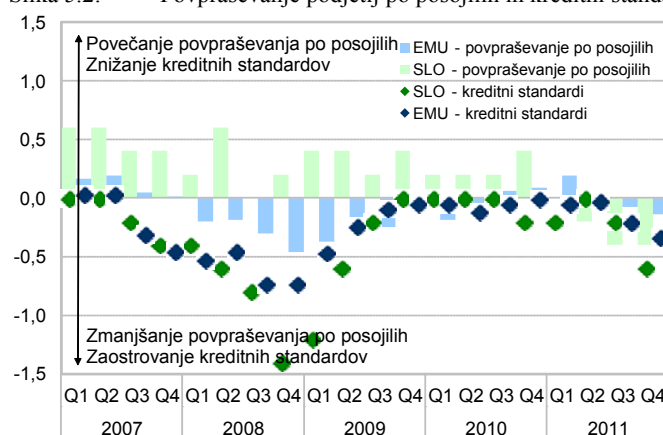
5.2 Ocena bank o povpraševanju po posojilih in kreditnih standardih v Sloveniji in evroobmočju¹⁶

Posojila podjetjem

Anketni odgovori bank kažejo, da se je povpraševanje podjetij po posojilih v Sloveniji leta 2011 začelo zmanjševati. To je bilo predvsem posledica manjšega povpraševanja velikih podjetij in manjšega povpraševanja po dolgoročnih posojilih. Zmanjšanje povpraševanja v Sloveniji so banke pripisale predvsem manjšim investicijam v osnovna sredstva in uporabi drugih virov financiranja. Kreditni standardi za posojila podjetjem so se v drugi polovici leta začeli ponovno močnejše zaostrovati. Podobno velja za celotno evroobmočje. Slovenske banke so med razlogi zaostritve izpostavile predvsem tveganja, povezana s posamezno panogo ali podjetjem, ter se odzvale zlasti z zvišanjem pribitkov na obrestne mere za bolj tvegana posojila in deloma tudi z zaostrovanjem necenovnih posojilnih pogojev.

Banke so leta 2011 prvič poročale o zmanjševanju povpraševanja podjetij po posojilih ter proti koncu leta zaostriale kreditne standarde.

Slika 5.2: Povpraševanje podjetij po posojilih in kreditni standardi

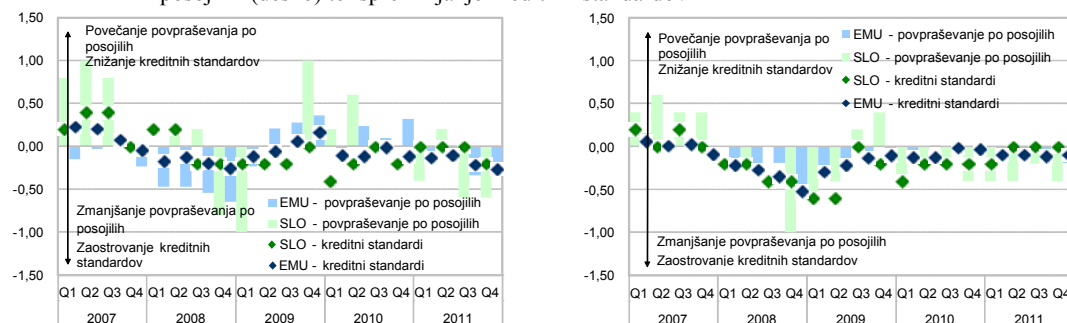
Vir: ECB, Banka Slovenije

Posojila gospodinjstvom

Pri posojilih gospodinjstvom v Sloveniji izstopa zmanjšanje povpraševanja po stanovanjskih posojilih v drugi polovici leta 2011, ki so ga banke pojasnile kot posledico razmer na stanovanjskem trgu in nezaupanja potrošnikov. Hkrati so se proti koncu leta rahlo zaostriale kreditni standardi. Podobno so se razmere spreminjale tudi na trgu stanovanjskih posojil celotnega evroobmočja. Zmanjševanje povpraševanja po potrošniških posojilih v Sloveniji se je leta 2011 nadaljevalo, rahlo zaostrovanje kreditnih standardov pa se je za razliko od evroobmočja ustavilo.

Gospodinjstva so predvsem v drugi polovici leta 2011 zmanjševala povpraševanje po posojilih.

Slika 5.3: Povpraševanje gospodinjstev po stanovanjskih (levo) in potrošniških posojilih (desno) ter spreminjanje kreditnih standardov

Vir: ECB, Banka Slovenije

¹⁶ V anketi sodeluje pet slovenskih bank. Zaradi metodoloških omejitev neposredna primerjava rezultatov med Slovenijo in celotnim evroobmočjem ni vedno popolnoma ustrezna, vsebinski sklepi pa so manj trdni kot pri kvantitativnih analizah.

5.3 Spreminjanje strukture bilance stanja

Bilančna vsota bank se je v letu 2010 zmanjšala za 3,1% oziroma za 1,6 mrd EUR.

Obseg grosističnega financiranja bank se je lani zmanjšal za skoraj 3 mrd EUR.

Posojila nebančnemu sektorju so se lani zmanjšala za 1,5 mrd EUR.

Krčenje bilančne vsote bančnega sistema poteka že od leta 2010. Konec lanskega leta je medletna rast bilančne vsote znašala -3,1%. Obseg bilančne vsote se je zmanjšal za 1.570 mio EUR. Zniževanje rasti bilančne vsote je posledica razdolževanja bank na grosističnih trgih na eni strani ter na drugi strani krčenja posojil in naložb v vrednostne papirje.

Razdolževanje bank v tujini je z 2,2 mrd EUR za 0,9 mrd EUR presegalo predlanskega. Banke so v obdobju od oktobra 2008 do marca 2012 zadolženost pri bankah v tujini zmanjšale za 8,1 mrd EUR. Prek izdanih vrednostnih papirjev so se banke lani razdolžile še za dodatnih 786 mio EUR, tako da je zmanjšanje zadolženosti bank na grosističnem finančnem trgu znašalo 2,96 mrd EUR ali 6% bilančne vsote. K zmernemu povečanju vlog nebančnega sektorja so največ prispevale vloge države, 259 mio EUR, in povečanje vlog gospodinjstev, 247 mio EUR. Kljub zaostajanju rasti vlog gospodinjstev za tistim v letih pred krizo je bila njihova rast v zaostrenih gospodarskih razmerah še pozitivna.

Posojila nebančnemu sektorju so se v letu 2011 zmanjšala za 1.495 mio EUR, predvsem zaradi zmanjšanja posojil nefinančnim družbam, za 1.168 mio EUR, in drugim finančnim organizacijam, za 320 mio EUR. Zniževala se je tudi rast posojil gospodinjstvom. Neto povečanje tovrstnih kreditov je lani znašalo le četrtno predlanskega. Hkrati so se znižale naložbe bank v vrednostne papirje za več kot 400 mio EUR.

Tabela 5.4: Tržni deleži in stopnje rasti za bilančne vsote in posojila nebančnemu sektorju po posameznih skupinah bank v odstotkih

(v %)	Tržni deleži					Stopnje rasti				
	2008	2009	2010	2011	mar. 12	2008	2009	2010	2011	mar. 12
Bilančna vsota										
velike banke	61,3	62,6	62,9	62,5	62,8	7,7	10,8	-2,1	-3,8	-5,3
banke v večinski tuji lasti	31,1	29,5	28,7	29,3	29,1	21,8	2,6	-5,1	-0,9	-1,2
majhne banke	7,6	7,9	8,4	8,2	8,0	18,2	12,8	3,9	-6,0	-6,0
skupaj	100	100	100	100	100	12,5	8,4	-2,5	-3,1	-4,2
Posojila nebančnemu sektorju										
velike banke	56,7	56,8	57,3	55,9	55,2	13,9	1,2	2,5	-6,5	-7,2
banke v večinski tuji lasti	36,2	35,6	35,0	36,2	36,7	25,7	-0,5	0,0	-1,1	0,2
majhne banke	7,1	7,7	7,7	7,9	8,2	22,0	9,0	2,6	-2,7	-0,8
skupaj	100	100	100	100	100	18,5	1,1	1,6	-4,3	-4,1

Vir: Banka Slovenije

5.3.1 Zastoj kreditiranja in spremembe strukture naložb bank

Medletni prirast posojil nebančnemu sektorju je bil marca -636 mio EUR, medletna rast -4,1%.

Obseg posojil podjetjem se krči že od konca 2009, medletna rast -7,2%, tudi rast posojil gospodinjstvom še upada, v marcu 1,4-odstotna.

Najbolj se krči obseg kratkoročnih posojil.

Krčenje posojil nebančnemu sektorju, ki se je začelo sredi leta 2011, se nadaljuje tudi v letu 2012. Prvi meseci leta nakazujejo rahel obrat rasti, vendar so neto prirasti posojil, tudi brez upoštevanja oblikovanih oslabitev (po bruto načelu), še vedno negativni. Medletna rast posojil nebančnemu sektorju je konec marca 2012 znašala -4,1%, medtem ko je neto prirast posojil, nezmanjšan za oslabitve, dosegel -636 mio EUR.

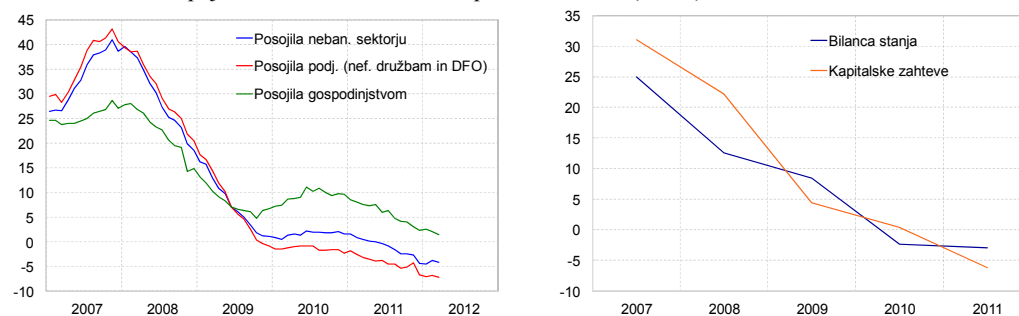
Nefinančnim družbam in drugim finančnim organizacijam se obseg posojil krči že od konca leta 2009, medtem ko so prirasti posojil gospodinjstvom in državi pozitivni. Krčenje posojil nebančnemu sektorju in prestrukturiranje kreditnega portfelja sta kljub poslabševanju kakovosti slednjega vplivali na zmanjševanje kapitalskih zahtev in krčenje bilančne vsote. Proces zniževanja finančnega vzvoda ne poteka samo v sektorju podjetij, ampak se z njim ukvarjajo tudi banke. V marcu 2012 je rast posojil nefinančnim družbam znašala -4,8% in rast posojil drugim finančnim organizacijam -9,9%. Tudi rast posojil gospodinjstvom se še znižuje, vendar je bila pozitivna, 1,4-odstotna. Izrazito pozitivne stopnje rasti dosegajo banke le na segmentu posojil širši državi, kjer se je obseg v prvih treh mesecih 2012 povečal za 312 mio EUR.

Od konca leta 2011 se poleg kratkoročnih posojil krči tudi segment dolgoročnih posojil, medletna rast je bila v marcu -4,1-odstotna. Počasnejše krčenje dolgo- in kratkoročnih posojil je posledica hitrejšega obrata oziroma zapadlosti kratkoročnih posojil, prestrukturiranja obstoječih posojil komitentov v težavah ter zavarovanja, ki ga lahko banke pridobijo za dolgoročna posojila.

Posojila nebančnemu sektorju se najbolj zmanjšujejo v skupini velikih bankah, kjer je v marcu 2012 medletna rast znašala $-7,2\%$, medtem ko obseg posojil nebančnemu sektorju pri bankah v večinski tuji lasti stagnira že od konca leta 2009.

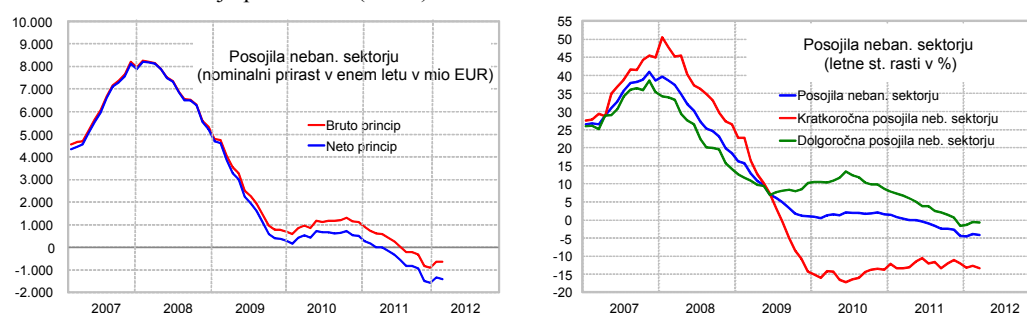
Najnižje rasti pri velikih bankah.

Slika 5.4: Medletne stopnje rasti posojil nebančnemu sektorju (levo) ter medletna stopnja rasti bilančne vsote in kapitalskih zahtev (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Slika 5.5: Nominalni prirast posojil po bruto in neto (z upoštevanjem oslabitev) načelu v mio EUR (levo) ter medletne stopnje rasti posojil nebančnemu sektorju po ročnosti (desno) v odstotkih

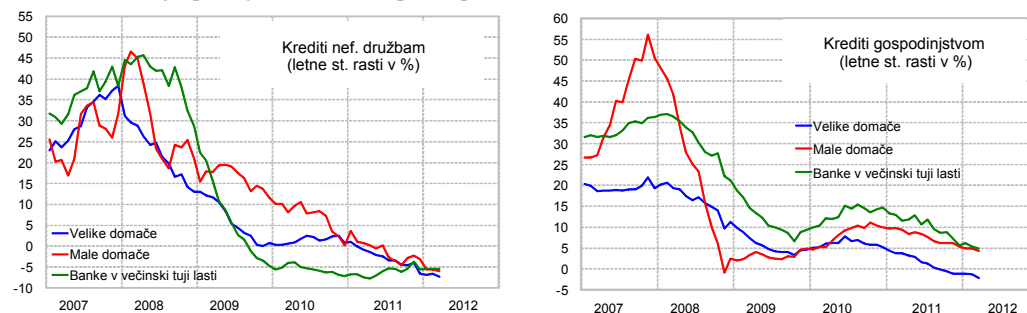

Vir: Banka Slovenije

Ob izbruhu finančne krize so banke v večinski tuji lasti začele hitreje spreminjati strukturo kreditiranja gospodarskih sektorjev kot banke v večinski domači lasti. Banke v večinski tuji lasti so razmeroma hitro zmanjševale kreditiranje nefinančnih družb in povečevale kreditiranje gospodinjstev, zlasti v obliki stanovanjskih posojil. Tako je ta skupina bank učinkoviteje zmanjševala kreditno tveganost svojega portfelja in uspešneje racionalizirala porabo kapitala. Domače banke so rasti prilagodile veliko počasneje. Še zlasti to velja za majhne banke, ki imajo poleg vezanosti na domači trg tudi omejen nabor storitev, usmerjen predvsem na kreditiranje in prejemanje depozitov nebančnega sektorja. Prociklično vedenje bank v večinski tuji lasti je bilo pri odobranju posojil podjetjem ob prehodu gospodarstva v recesijo v letu 2009 izrazitejše kot pri bankah v večinski domači lasti. Vendar se je taka poslovna odločitev izrazila v večji kakovosti njihovega kreditnega portfelja in v zadnjem letu tudi v manj izrazitem krčenju posojil podjetjem kot pri skupini bank v večinski domači lasti.

Banke v večinski tuji lasti se obnašajo bolj prociklično kot domače banke.

Slika 5.6: Medletne stopnje rasti posojil nefinančnim družbam (levo) in gospodinjstvom (desno) po skupinah bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

**Dejavniki omejevanja
kreditne rasti:**

negativna gospodarska rast, visoki pribitki na referenčne obrestne mere, povečevanje stečajev, velika zadolženost, razmere v gradbeništvu ter stagnacija prihodkov od prodaje in novih naročil omejujejo kreditno povpraševanje podjetij.

Krčenje kreditiranja nebančnega sektorja in še zlasti nefinančnih družb je posledica širših ekonomskih razmer ter dejavnikov domače ponudbe in povpraševanja.

Povpraševanje po posojilih ostaja razmeroma majhno ob ponovnem zniževanju gospodarske rasti v drugi polovici leta 2011. Gospodarska rast je bila v letu 2011 –0,2-odstotna, v zadnjem četrtletju medletno –2,8-odstotna in rast investicij –12,3-odstotna. Prihodki od prodaje in nova naročila podjetij stagnirajo. Med panogami je najbolj prizadeto gradbeništvo, v katerem je bil glede na proizvodno strukturo BDP upad v celotnem letu 2011 –20,3-odstoten. Število začelih insolventnih postopkov še narašča in se je v dveh letih podvojilo. Podjetja bremenijo tudi velika zadolženost. Zaradi izgub podjetij, ki zmanjšujejo kapital, se finančni vzvod podjetij ne niža, ampak je začel ponovno naraščati.

Neugodne gospodarske razmere, velika zadolženost podjetij, povečana plačilna nesposobnost in še vedno visoki pribitki na referenčne obrestne mere¹⁷ zmanjšujejo sposobnost podjetij za servisiranje obstoječega dolga, povečujejo zadržanost pri investicijskih odločitvah, zmanjšujejo kreditno sposobnost podjetij in jim onemogočajo načrtovanje predvidljivih denarnih tokov. Vse to se izraža tudi v manjšem povpraševanju podjetij po posojilih.

Brezposelnost, omejena rast plač in varčevalni ukrepi zmanjšujejo povpraševanje po posojilih gospodinjstev.

Banke lahko v letu 2012 pričakujejo tudi manjše povpraševanje po posojilih prebivalstva. Brezposelnost še narašča. Zaradi slabih razmer v gospodarstvu podjetja manj zaposlujejo, rast plač je omejena. Napovedani varčevalni ukrepi bodo dodatno prizadeli segment prebivalstva, najbolj v javnem sektorju, vendar bodo ukrepi socialne politike prizadeli tudi druge skupine prebivalstva.

Ponudbo posojil najbolj omejujejo: 1. kakovost kreditnega portfelja, 2. izgube iz poslovanja, 3. obseg kapitala in 4. dostop do virov financiranja.

Ob majhnem kreditno sposobnem povpraševanju podjetij in pričakovanem zmanjševanju povpraševanja po posojilih gospodinjstev so težave bank dodaten zaviralni dejavnik večje ponudbe posojil nebančnemu sektorju. Ključni problemi v bančnem sektorju, ki zavirajo kreditno rast, so poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja, posledično visoki stroški oslabitev in izgube iz poslovanja ter nezadosten obseg kapitala za doseganje kapitalne ustreznosti, primerljive z drugimi državami EU. Vsi ti dejavniki bankam otežujejo dostop in povečujejo stroške grosističnih virov financiranja.

Ali bodo banke za povečanje kreditne rasti uporabile tudi vire ECB, bo odvisno od 1. razmer v gospodarstvu, 2. stopnje obnavljanja obveznosti do tujih bank, 3. rasti vlog oziroma razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja.

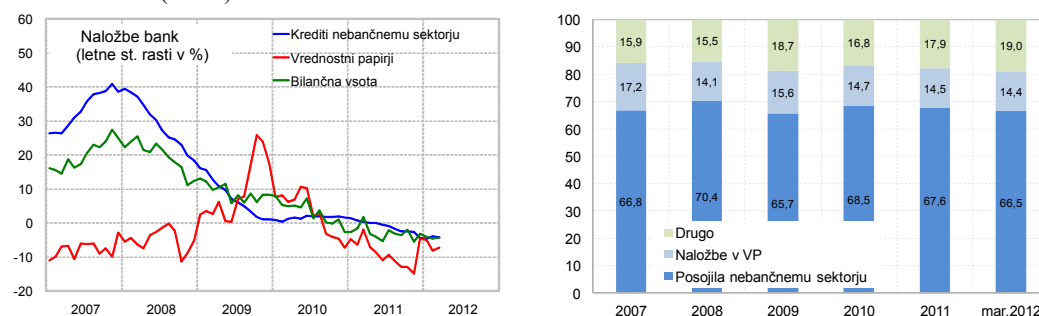
Pozitivno naj bi na ponudbo posojil vplivale triletno operacije dolgoročnega refinanciranja (ODR) pri ECB. Slovenske banke so z ODR pridobile zadosten obseg virov, da so bistveno zmanjšale negotovost glede poplačila zapadlih obveznosti do tujih bank in izdanih vrednostnih papirjev. Ali se bo del teh sredstev preliv tudi v višjo kreditno rast, je odvisno od več dejavnikov. Pomemben dejavnik bodo razmere v gospodarstvu in izboljšanje denarnega toka podjetij, ki bi jim omogočal redno odplačevanje posojil. Drugi dejavnik je stopnja obnavljanja zapadlih obveznosti do tujih bank. Kako hitro bo začela ta naraščati, bo ključno opredeljevalo ponudbo kreditov pri bankah. Tretji pomemben dejavnik kreditne ponudbe bo rast vlog ter razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja. V letu 2011 se je razmerje zmanjšalo za 10,1 odstotne točke na še vedno visokih 136,2%. Vendar je ob neugodnih gospodarskih razmerah in nizki rasti plač obseg potencialnih sredstev za povečanje vlog omejen. Tekmovanje bank za vloge z ekstremno visokimi obrestnimi merami vpliva le na višje posojilne obrestne mere, kar zmanjšuje konkurenčnost slovenskih bank v primerjavi s tujimi bankami. Zaradi visokega razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja pri bankah v večinski tuji lasti bo kreditna rast še nekaj časa omejena. Ko se bodo banke v večinski tuji lasti spet vrnile na segment kreditiranja nefinančnih družb, bo to dober znak, da se kreditiranje nebančnega sektorja izboljšuje.

Vire, pridobljene pri ECB, so banke porabile za poplačilo obveznosti in povečanje terjatev do bank in centralne banke ter za naložbe v vrednostne papirje.

Še bolj kot posojila nebančnemu sektorju banke zmanjšujejo obseg naložb v vrednostne papirje. Medletna rast je znašala v marcu 2012 –7,8%. Zaradi pridobljenih sredstev na operaciji triletno ODR pri ECB se je obseg naložb v vrednostne papirje v marcu povečal za 2,8%. Obseg bilančne vsote je bil večji za 1,37 mrd EUR; od tega za 748 mio EUR denar in terjatve do centralne banke, za 546 mio EUR (kratkoročne) terjatve do tujih bank in za 215 mio EUR naložbe v vrednostne papirje. Od teh so se za 134 mio EUR povečale naložbe v nedržavne dolžniške vrednostne papirje, namenjene trgovanju, in za 82 mio EUR naložbe v državne vrednostne papirje v posesti do zapadlosti.

¹⁷ Za nova kratkoročna posojila podjetjem je znašal pribitek nad EURIBOR v februarju 2012 3,9 odstotne točke oziroma 0,3 odstotne točke več kot konec leta 2011. Za dolgoročna posojila je znašal pribitek 3,3 odstotne točke in je ostal na ravni s konca leta 2011.

Slika 5.7: Medletne stopnje rasti naložb bank (levo) in deleži v bilančni vsoti (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Obseg dolžniških vrednostnih papirjev se je v letu 2011 do konca novembra zmanjšal za 791 mio EUR, na 6,4 mrd EUR oziroma na 13,1% bilančne vsote. Do konca marca 2012 se je nato povečal za 648 mio EUR, na 7 mrd EUR oziroma na 14,2% bilančne vsote. Kljub povečanju delež še vedno bistveno odstopa od deležev po velikosti primerljivih bank v EU. Sredi leta 2011 je znašal delež dolžniških vrednostnih papirjev v bilančni vsoti srednje velikih bank EU 17,6% in pri majhnih bankah 18,4%.

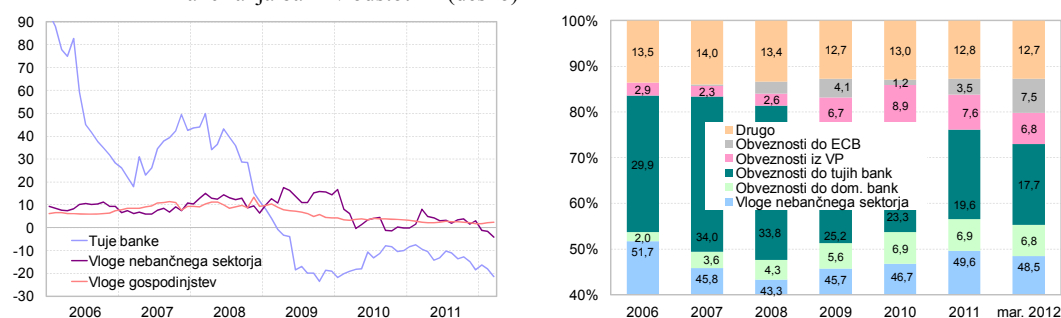
Delež dolžniških vrednostnih papirjev v bilančni vsoti se je povečal na 14,2%.

5.3.2 Viri financiranja bank

Zmanjšanje obsega financiranja bank na grosističnem trgu je lani znašalo 2,96 mrd EUR. Razdolževanje bank v tujini je potekalo tudi v prvih mesecih letos. Delež virov, pridobljenih na grosističnih finančnih trgih, se je v marcu zmanjšal na 24,5% bilančne vsote, medtem ko je še konec leta 2010 obsegal 31% bilančne vsote. Tudi država je lani vloge pri bankah večinoma zmanjševala, razen v prvem četrtletju, ko je bilo njihovo povečanje posledica izdaj obveznic RS. Banke so se v zadnjem četrtletju 2011 in prvem četrtletju 2012 zaradi nadaljevanja zaostrenih razmer na mednarodnem medbančnem trgu večinoma financirale prek operacij ECB. Lani so se obveznosti do Evrosistema povečale za 1,1 mrd EUR, na 1,7 mrd EUR, v prvem četrtletju letos pa še za nadaljnje 2 mrd EUR. Viri, pridobljeni z dolgoročnimi operacijami pri ECB, so pomembno zmanjšali tveganje refinanciranja bank vsaj v letu 2012.

Za lansko leto so značilni razdolževanje bank v tujini, majhno povečanje vlog države in gospodinjstev ter povečanje obveznosti bank do Evrosistema.

Slika 5.8: Stopnje rasti virov sredstev v odstotkih (levo) in struktura virov financiranja bank v odstotkih (desno)

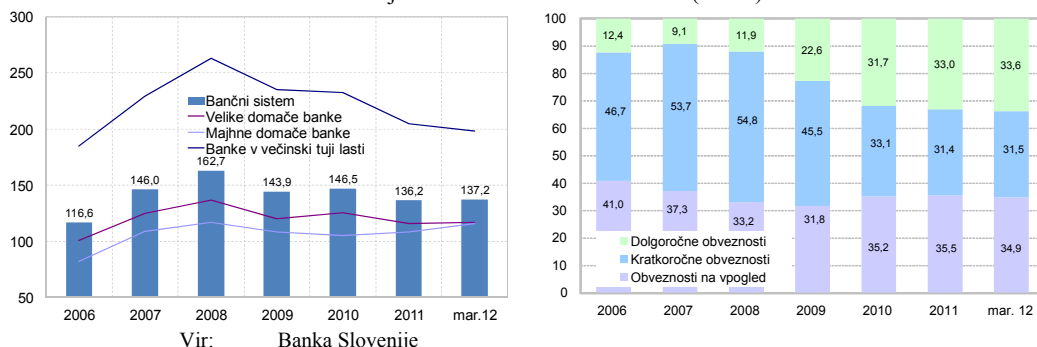

Vir: Banka Slovenije

Neto povečanje vlog gospodinjstev je bilo z 247 mio EUR že tretje leto bistveno nižje kot pred krizo. Celotne vloge nebančnega sektorja so se povečale za 679 mio EUR oziroma za 2,9%, tako da se je delež vlog nebančnega sektorja v bilančni vsoti povečal za skoraj tri odstotne točke, na 49,6%, tudi zaradi zmanjševanja bilančne vsote. Banke so se predvsem v zadnjem četrtletju leta 2011 ukvarjale z omejitvami pri virih financiranja.

Povečanje vlog gospodinjstev pri bankah je bilo nizko, vendar pozitivno.

Slika 5.9: Razmerje med posojili bank nebančnemu sektorju in vlogami nebančnega sektorja pri bankah konec let po skupinah bank (levo) ter razmerje med vpoglednimi, kratko- in dolgoročnimi obveznostmi bank do nebančnega sektorja za bančni sistem v odstotkih (desno)

Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja se je lani znižalo.

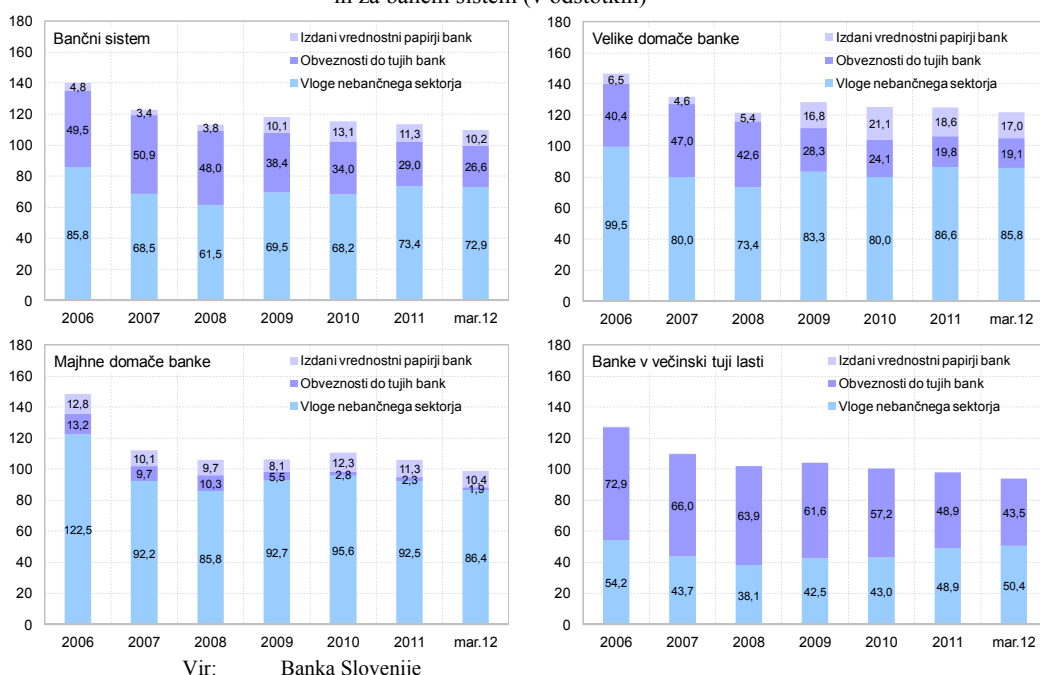
Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (Loan-to-Deposit Ratio) se je preteklo leto znižalo na 136%. Ta kazalnik izraža pomembnost virov bank, ki jih te pridobijo od svojih komitentov. Z razdolževanjem bank na grosističnih trgih v obliki posojil in izdanih vrednostnih papirjev v obdobju krize (2008–2011) se je vrednost tega razmerja zmanjševala, kar nekoliko izboljšuje dolgoročno vzdržnost financiranja bank. Kljub temu je proces zniževanja finančnega vzvoda bank počasen in se bo nadaljeval tudi v prihodnje.

Razmerje posojil do vlog nebančnega sektorja ostaja še vedno visoko. Na izboljševanje tega razmerja je lani vplivalo povečanje vlog države in zmanjšanje obsega posojil. Razlike v razmerju med posojili in vlogami nebančnega sektorja so se lani med posameznimi skupinami bank zmanjšale. Banke v večinski tuji lasti so imele to razmerje najvišje, saj je znašalo blizu 200%, vendar se je v zadnjih treh letih tudi najbolj znižalo. Slednje kaže, da se te banke vse bolj osredotočajo na zbiranje vlog gospodinjstev ter da njihov poslovni model rasti, ki je temeljil na virih, pridobljenih pri matičnih bankah v tujini, dolgoročno ni primeren in ga banke spreminjajo.

Pokritost posojil bank z viri financiranja

Pokritost posojil z vlogami nebančnega sektorja se je izboljšala za 5,2 odstotne točke, na 73,4%. Ob razmeroma majhnem povečanju vlog nebančnega sektorja je glavni razlog za to zmanjšanje posojil. Že več let se zmanjšuje pokritost posojil z obveznostmi do tujih bank. Lani se je zmanjšala tudi pokritost posojil z izdanimi vrednostnimi papirji bank.

Slika 5.10: Pokritost posojil nebančnemu sektorju z različnimi viri po skupinah bank in za bančni sistem (v odstotkih)

Konec lanskega leta so imele velike domače banke kar 87% vseh posojil nebančnemu sektorju pokritih z vlogami nebančnega sektorja, majhne domače banke 93%, banke v večinski tuji lasti pa le 49%. Vendar je ta skupina bank tovrstno pokritost izboljšala za 6 odstotnih točk. Velike domače banke so imele s tujimi bančnimi viri pokrito le slabo petino vseh posojil, banke v večinski tuji lasti še vedno skoraj polovico. Pokritost posojil z izdanimi vrednostnimi papirji se je konec lanskega leta pri skupini velikih domačih bank zmanjšala na 17% zaradi predčasnega odkupa obveznic nekaterih bank, pri skupini majhnih domačih bank pa je znašala 11%.

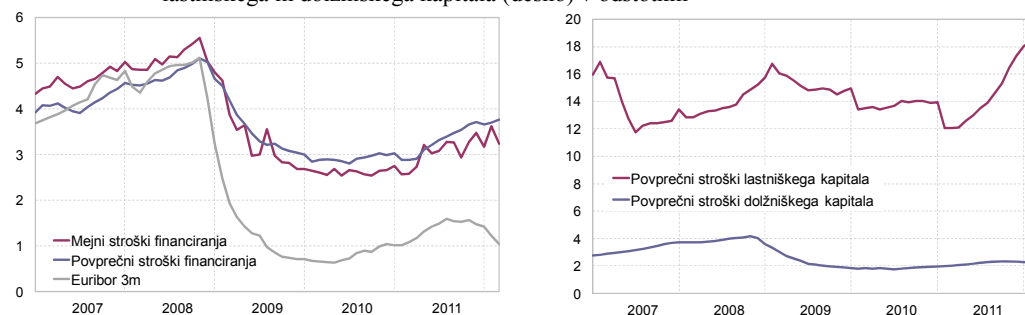
Vse to kaže nujnost nadaljevanja procesa prestrukturiranja virov financiranja bank. Povečati se mora delež vlog in dolžniških vrednostnih papirjev ob hkratnem zmanjšanju deleža financiranja s posojili, najetimi pri bankah v tujini. Spremenjena struktura financiranja bo le počasi zmanjševala še vedno zelo veliko odvisnost slovenskih bank od financiranja v tujini in s tem visoko občutljivost za nestabilne razmere na mednarodnih finančnih trgih.

5.3.3 Stroški financiranja bank

Povprečni stroški financiranja bank so konec februarja 2012 znašali 3,8%. V zadnjem letu so se povečali za 0,9 odstotne točke, najnižjo raven iz junija 2010 so presegali za odstotno točko. Stroški financiranja so se povečevali do oktobra, na kar je vplivalo zviševanje tržnih obrestnih mer in samo v manjši meri spreminjanje strukture financiranja bank. Po znižanju ključne obrestne mere ECB, 9. novembra 2011, in po sprejetih ukrepih ECB so se tržne obrestne mere na mednarodnih finančnih trgih začele zniževati. Trimesečni EURIBOR se je od oktobra 2011 do marca 2012 znižal za 1,58% na 0,86%.

V letu 2011 se je zmanjšal delež relativno dražjih virov v strukturi financiranja bank.¹⁸ Z razdolževanjem bank na grosističnih finančnih trgih se je zmanjšal delež izdanih dolžniških vrednostnih papirjev in obveznosti do tujih bank med viri. S sprejetimi ukrepi ECB se je po drugi strani povečal delež obveznosti bank do Evrosistema.

Slika 5.11: Povprečni in mejni stroški financiranja bank (levo) ter povprečni stroški lastniškega in dolžniškega kapitala (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Lastniško financiranje je najdražje. Stroški tovrstnega financiranja bank so v letu 2011 v povprečju znašali 14,3%. Od zadnjih mesecev 2010 do februarja 2012 so se povečali in na koncu presegli 18%, kar je bila posledica padca cen delnic. Povprečni stroški dolžniškega financiranja so se v zadnjem letu do konca februarja povečali za 0,27 odstotne točke, od junija 2010, ko so imeli najnižje vrednosti, do konca februarja 2012 pa za polovico odstotne točke. Med dolžniškimi viri financiranja ostajajo najdražji dolžniški vrednostni papirji s 3,3%, sledijo jim vloge nebančnega sektorja z 2,3% in viri od tujih bank z 2,0%. Cena virov Evrosistema še naprej znaša 1%. Povečanje stroškov financiranja od junija 2010 do februarja 2012 je pri vlogah nebančnega sektorja znašalo 0,5 odstotne točke in pri obveznostih do tujih bank 0,8 odstotne točke. Na povečanje prvih je vplivalo predvsem zviševanje obrestnih mer za vloge, medtem ko je na povečanje drugih vplivalo predvsem zviševanje premije za tveganje.

Financiranje bank v tujini z izdajo vrednostnih papirjev se je v letu 2011 zmanjševalo, tudi zaradi predčasnega odkupa. Banke so tako zmanjševale delež najdražjih virov

Banke v večinski domači lasti imajo boljšo pokritost posojil z viri kot banke v večinski tuji lasti.

Zviševanje tržnih obrestnih mer do oktobra je v letu 2011 vplivalo na povečanje stroškov financiranja bank.

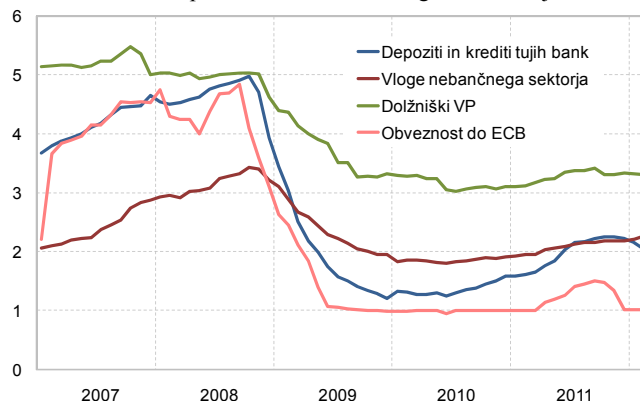
Povprečni stroški financiranja so se do oktobra lani povečevali.

Banke so lani zmanjšale obseg vrednostnih papirjev, ki pomenijo najdražjo obliko financiranja.

¹⁸ Stroški financiranja bank so izračunani pred davki. Stroški dolžniškega kapitala so ocenjeni na podlagi gibanja obrestnih mer za: vloge nebančnega sektorja, obveznosti do tujine (bank (kreditni in vloge), ECB in drugih sektorjev) in dolžniških vrednostnih papirjev (vključno s podrejenimi dolžniškimi vrednostnimi papirji). Stroški lastniškega kapitala so ocenjeni z dvostopenjskim modelom diskontiranja dividend za banke, katerih delnice kotirajo na LJSE.

financiranja. Tako se je prekinil trend, značilen za prvi dve leti krize, ko so banke z izdajami dolžniških vrednostnih papirjev z garancijo države nadomeščale usihajoče vire tujih bank.

Slika 5.12: Povprečni stroški dolžniškega financiranja bank v odstotkih

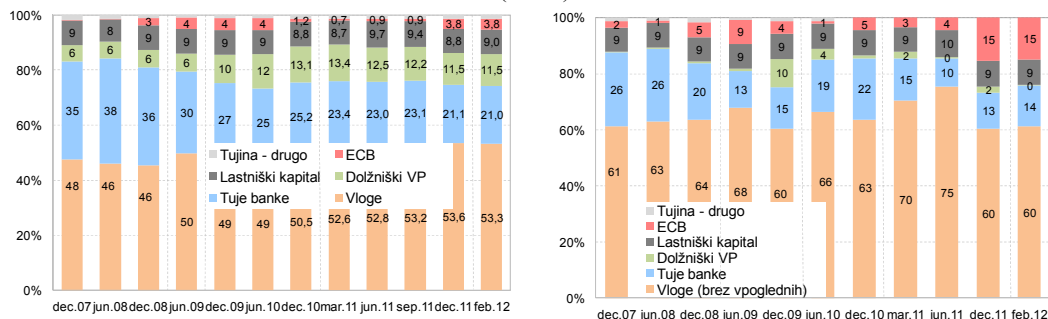

Vir: Banka Slovenije

Spremembe v strukturi virov financiranja so bile lani predvsem posledica razdolževanja bank v tujini in posledica financiranja bank pri ECB prek operacij dolgoročnega refinanciranja.

Povečanje deleža vlog nebančnega sektorja v strukturi financiranja je posledica razdolževanja bank na grosističnih trgih in posledično krčenja bilančne vsote bank. V strukturi virov financiranja se je v obdobju od decembra 2010 do februarja 2012 najbolj povečal delež vlog nebančnega sektorja, z dobrih 50% na 53%, saj je bil ta vir v drugi polovici preteklega leta relativno cenejši od izdanih vrednostnih papirjev ali obveznosti do tujih bank. Delež obveznosti do tujih bank se je zmanjšal za dobre štiri odstotne točke na 21%. Zmanjšal se je tudi delež obveznosti iz dolžniških vrednostnih papirjev, na 11,5% virov financiranja. Pričakovano se je delež najcenejših virov bank, obveznosti do ECB, začel povečevati konec leta 2011 ter se do marca 2012 podvojil in dosegel 7,5% bilančne vsote.

Slika 5.13: Struktura stanj (levo) in tokov finančnih virov bank – polletne oziroma četrtletna vsota (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Razlike v stroških financiranja med skupinami bank¹⁹

Najnižje stroške financiranja imajo banke v večinski tuji lasti, vendar se je razlika v primerjavi z drugima skupinama bank zmanjševala.

Banke v večinski tuji lasti so imele februarja 2012 s 3,3% najnižje povprečne stroške financiranja. Sledijo jim velike domače banke s 3,9% in majhne domače banke s 4,2%. V zadnjem letu so se stroški financiranja povečali vsem skupinam bank, najbolj skupini bank v večinski tuji lasti, za eno odstotno točko. V primerjavi z junijem 2010, ko so bili stroški financiranja najnižji, so se ti stroški pri skupini bank v večinski tuji lasti povečali za 1,1 odstotne točke, pri velikih domačih bankah za 0,9 in pri majhnih domačih bankah, za 0,8 odstotne točke.

Banke v večinski tuji lasti imajo še vedno cenovno najugodnejšo strukturo financiranja, zaradi visokega več kot 40-odstotnega deleža virov tujih, predvsem matičnih bank. Vendar se je pri tej skupini bank ta delež zmanjšal in povečal delež obveznosti iz naslova vlog nebančnega sektorja. Zamenjevanje cenejših virov v tujini z dražjimi viri doma je

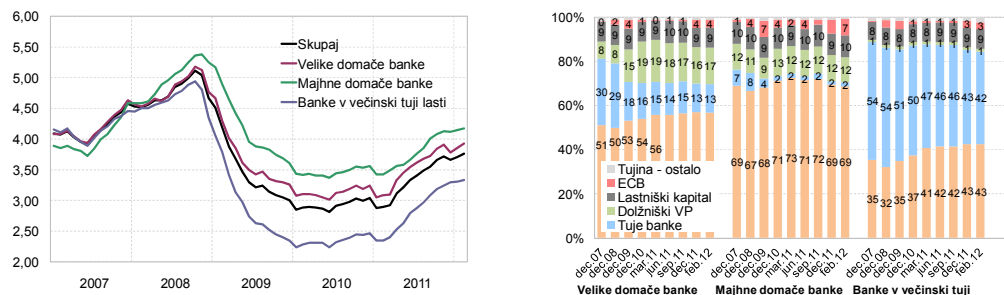
¹⁹ Ocena stroškov lastniškega kapitala je zaradi omejenega števila kotacij delnic bank na LJSE enaka za vse skupine bank. Razlike v stroških financiranja bank nastajajo le zaradi razlik v stroških dolžniškega kapitala in deležih lastniškega kapitala v virih financiranja po posameznih skupinah bank.

neugodno vplivalo na ceno financiranja pri tej skupini bank, zato so se razlike v stroških financiranja med skupinami bank zmanjšale.

V strukturi virov velikih domačih bank se je v zadnjih treh letih delež obveznosti do tujih bank zmanjšal za 16 odstotnih točk in delež izdanih vrednostnih papirjev povečal za 11 odstotnih točk, vendar je to povečanje predvsem posledica izdaj vrednostnih papirjev v prvih dveh letih krize.

V strukturi virov financiranja se je delež obveznosti do tujih bank najbolj zmanjšal pri skupini velikih domačih bank.

Slika 5.14: Povprečni stroški financiranja (levo) in struktura stanj virov financiranja (desno) po skupinah bank v odstotkih

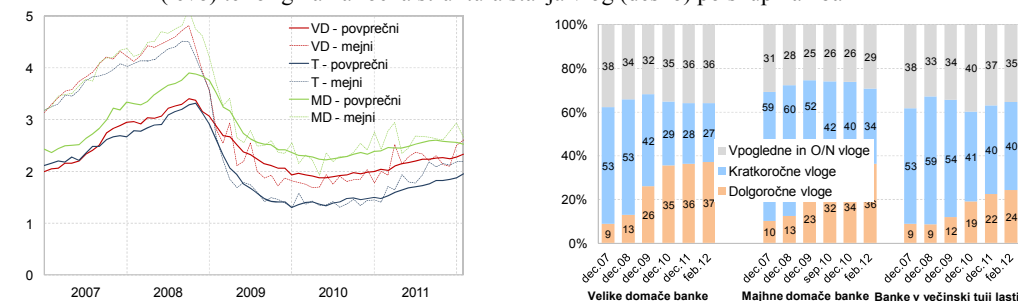

Vir: Banka Slovenije

Banke v večinski tuji lasti se v krizi vedno bolj osredotočajo na poslovanje s prebivalstvom. Posledično se jim je povečal delež vlog v strukturi virov financiranja, ki je še vedno manjši kot pri domačih bankah. Razlike v stroških financiranja z vlogami so se lani med domačimi bankami in bankami v večinski tuji lasti zmanjševale. Stroški financiranja z vlogami nebančnega sektorja pri skupini velikih domačih bank so februarja 2012 presegali enake stroške pri skupini bank v večinski tuji lasti za 0,38 odstotne točke; decembra 2010 so znašali še 0,56 odstotne točke. Podobno velja za majhne domače banke, pri katerih so stroški financiranja z vlogami presegali stroške pri bankah v večinski tuji lasti za 0,58 odstotne točke.

Pri bankah v večinski tuji lasti se povečuje delež financiranja z vlogami nebančnega sektorja.

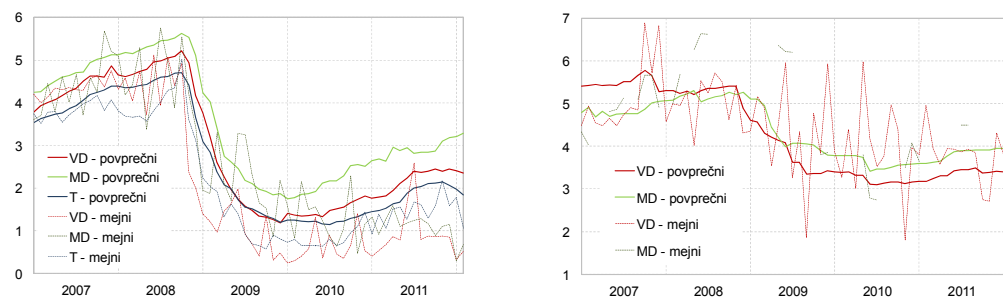
Slika 5.15: Povprečni in mejni stroški financiranja za vloge nebančnega sektorja (levo) ter originalna ročna struktura stanja vlog (desno) po skupinah bank

Vir: Banka Slovenije

Povprečni stroški financiranja velikih domačih bank pri bankah v tujini so februarja 2012 znašali 2,4% in so za polovico odstotne točke presegali enake stroške pri skupini bank v večinski tuji lasti.

Slika 5.16: Povprečni in mejni stroški financiranja za obveznosti do tujih bank (levo) ter iz naslova izdanih dolžniških vrednostnih papirjev (desno) po skupinah bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Po oktobru 2011 se je zviševanje stroškov financiranja bank ustavilo. Stroški celotnega skupnega dolžniškega financiranja bank so se od novembra 2011 do februarja 2012 zadrževali na ravni okrog 2,3%. Razlogi za ustavitev rasti stroškov financiranja so znižanje ključne obrestne mere ECB, znižanje euriborjev na finančnih trgih, razdolževanje bank prek vrednostnih papirjev in poseganje bank po dolgoročnih operacijah ECB, ki imajo najnižjo obrestno mero. Dodatno bo na znižanje cene virov vplivalo še zmanjšanje deleža vrednostnih papirjev bank, zaradi njihovega rednega zapadanja ali predčasnih odplačil s strani bank. Po drugi strani bo zviševanje obrestnih mer za vloge stroške nekoliko povečalo zaradi relativno močnega konkuriranja med bankami za nebančne vloge.

Razlike v strukturi virov financiranja po posameznih skupinah bank

Delež financiranja bank na grosističnih trgih v bilančni vsoti se je do konca marca 2012 zmanjšal na četrtno bilančne vsote. Po povečanju deleža vrednostnih papirjev med vsemi obveznostmi v prvih dveh letih krize se je lani in v prvem četrtletju 2012 njihov delež zmanjšal. Podobno lahko zaradi zapadanja vrednostnih papirjev in neugodnih razmer na finančnih trgih za izdajo novih vrednostnih papirjev pričakujemo tudi v prihodnje. Proti koncu leta 2011 in v marcu 2012 se je najbolj povečal delež virov bank pri ECB, ki je na ravni bančnega sistema dosegel 7,5%, pri bankah v večinski domači lasti pa 8,2% bilančne vsote.

Tabela 5.5: Deleži posameznih oblik financiranja v bilančni vsoti po skupinah bank

(v %)	Velike domače banke	Majhne domače banke	Banke v večinski tujih lasti	Skupaj ban. sistem
Obveznosti do tujih bank				
2008	27,7	6,8	52,3	33,8
2009	16,8	3,5	48,9	25,2
2010	15,0	1,7	47,8	23,3
2011	12,0	1,5	40,8	19,6
2012 marec	11,1	1,3	36,4	17,7
Vloge nebančnega sektorja				
2008	47,8	56,7	31,1	43,3
2009	49,6	59,2	33,7	45,7
2010	49,8	60,3	36,0	46,7
2011	52,4	60,3	40,8	49,6
2012 marec	50,1	58,3	42,2	48,5
Vloge gospodinjstev				
2008	32,0	30,6	18,6	27,7
2009	30,3	30,3	18,2	26,7
2010	31,4	31,7	20,9	28,4
2011	32,6	34,6	22,6	29,8
2012 marec	32,0	35,0	22,9	29,6
Vloge države				
2008	4,3	6,6	2,5	3,9
2009	8,7	10,9	4,7	7,7
2010	6,9	10,2	2,9	6,0
2011	7,9	10,8	3,2	6,7
2012 marec	6,7	9,0	3,3	5,9
Izdani dolžniški vrednostni papirji				
2008	3,5	6,4	0,0	2,6
2009	10,0	5,2	0,0	6,7
2010	13,2	7,8	0,0	8,9
2011	11,2	7,4	0,0	7,6
2012 marec	9,9	7,0	0,0	6,8
Obveznosti do Evrosistema				
2008	2,1	3,0	3,3	2,6
2009	3,9	6,4	3,7	4,1
2010	0,9	3,1	1,2	1,2
2011	3,4	5,6	3,1	3,5
2012 marec	8,2	8,2	5,8	7,5

Vir: Banka Slovenije

5.4 Donosnosti in kazalniki uspešnosti poslovanja bank

Dohodkovno tveganje

K naraščanju izpostavljenosti bank dohodkovnemu tveganju, poleg realizacije kreditnega tveganja, prispeva tudi zmanjševanje obsega posojil, kar zmanjšuje obrestne prihodke bank. Dodaten pritisk na neto obrestne prihodke ustvarja naraščajoča raven stroškov financiranja. Ta se je po zniževanju obrestnih mer od novembra naprej in po prestrukturiranju virov bank ustavila, se pa zvišujejo obrestne mere za vloge. Tudi v prvem četrtletju 2012 je rast obrestnih odhodkov s 5,5% še vedno prehitevala rast obrestnih prihodkov z 1,5%; neto obresti so se zmanjšale za 3%. Zaradi neugodnih razmer na kapitalskih in deviznih trgih ter manjših prihodkov bank iz opravnin so banke trenutno precej omejene tudi pri neobrestnih prihodkih.

Visoki stroški oslabitev in rezervacij, nižje neto obresti in majhni neobrestni prihodki povečujejo dohodkovno tveganje bank.

Tabela 5.6: Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja

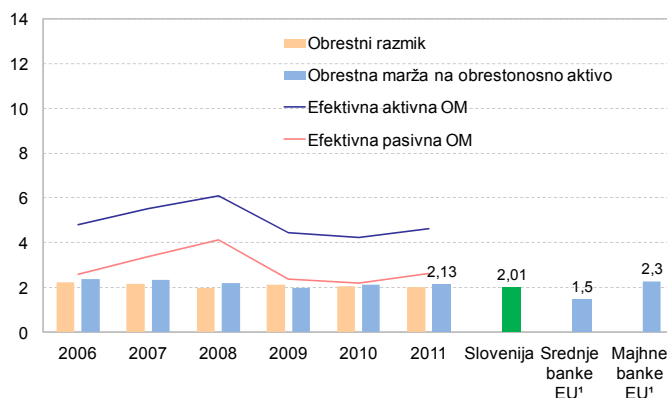
	Obseg (v mio EUR)			Stopnje rasti (v %)			Delež v bruto dohodku (v %)		
	2010	2011	mar. 12	2010	2011	mar. 12	2010	2011	mar. 12
Neto obresti	1038	1007	248	11,3	-3,0	-3,1	70,4	70,5	72,6
Neobrestni prihodki	437	422	94	-11,5	-3,3	-3,1	29,6	29,5	27,4
od tega neto opravnine	343	340	84	2,3	-1,0	-2,3	23,3	23,8	24,5
nam. trg.	-49	-11	-6	...	...	...	-3,3	-0,8	-1,8
Bruto dohodek	1474	1429	342	3,4	-3,1	-3,1	100	100	100
Operativni stroški	766	763	180	0,1	-0,4	-1,1	51,9	53,4	52,6
stroški dela	413	408	101	-0,5	-1,2	-2,2	28,0	28,6	29,6
Neto dohodek	709	666	162	7,3	-6,0	-5,3	48,1	46,6	47,4
neto oslabitev in rezervacije	810	1196	182	62,1	47,7	44,0	54,9	83,7	53,2
od tega osl. in rez. po odpl. vrednosti	639	947	172	47,2	48,3	58,2	43,3	66,3	50,5
Poslovni izid pred obdavčitvijo	-101	-530	-20	-163,0	-423,8	-143,8	-6,9	-37,1	-5,8
davki iz dobička	-3	-95	-2	-108,0	...	...	-0,2	-6,6	-0,5
Poslovni izid po obdavčitvi	-98	-436	-18	-180,6	...	...	-6,7	-30,5	-5,2

Vir: Banka Slovenije

Delež neto obresti v bruto dohodku je bil lani primerljiv s predlanskim. Podobno velja za neto obrestno maržo na obrestonosno aktivo, ki je znašala 2,1%. Neto obrestni prihodki so se lani zmanjšali pri vseh skupinah bank; najbolj pri velikih domačih bankah, za skoraj 6%, in najmanj pri bankah v večinski tuji lasti, za 2,2%. Razmeroma visoka rast obrestnih odhodkov pri bankah v večinski tuji lasti s 13% odraža tudi preusmerjanje bank na vloge nebančnega sektorja in zviševanje obrestnih mer zanje.

Lani se struktura bruto dohodka v bančnem sistemu ni spremenila.

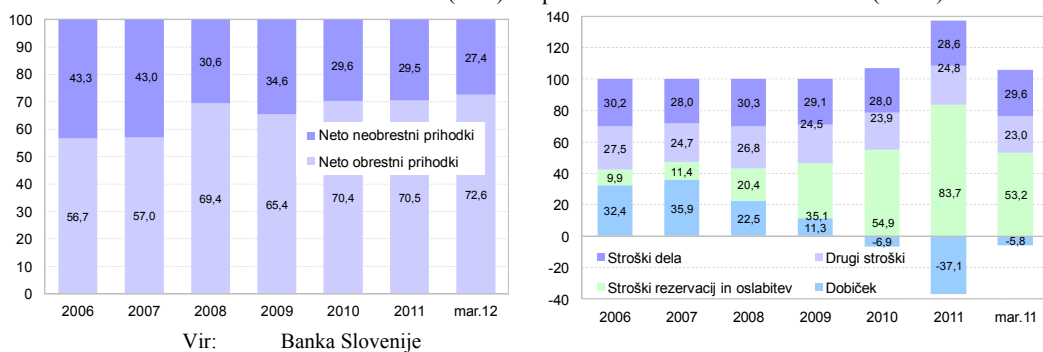
Slika 5.17: Povprečna efektivna aktivna in efektivna pasivna obrestna mera, izračunana iz obrestnih prihodkov in odhodkov, obrestni razmik in obrestna marža v odstotkih

Opomba: ¹ Ločeno prikazani podatki so za obrestno maržo v Sloveniji v letu 2011, v državah EU so za leto 2010, izračunani kot razmerje med neto obrestnimi prihodki in celotno aktivo. Pri obrestnih maržah bank EU je upoštevana neto obrestna marža srednje velikih bank oziroma majhnih bank.

Vir: Banka Slovenije, ECB, Consolidated banking data, Avgust 2011

Slika 5.18: Delež neto obrestnih in neto neobrestnih prihodkov v bruto dohodku bank v odstotkih (levo) ter poraba bruto dohodka v odstotkih (desno)

Vir: Banka Slovenije

Realizacija kreditnega tveganja, ki je posledica zaostrenih gospodarskih razmer, močno zvišuje stroške oslabitev in rezervacij.

Lani se je še dodatno realiziralo kreditno tveganje pri bankah. Stroški oslabitev in rezervacij so dosegli kar 84% bruto dohodka, v primerjavi s predlanskim letom so se povečali za 29 odstotnih točk. Po višini stroškov oslabitev in rezervacij glede na bruto dohodek izrazito izstopa skupina velikih domačih bank, pri kateri so lani ti stroški obsegali kar 109% bruto dohodka bank. Pri skupini majhnih domačih bank je ta delež znašal dve tretjini in pri bankah v večinski tuji lasti 36%. Tudi v prvem četrtletju leta 2012 ostajajo stroški oslabitev in rezervacij visoki, saj znašajo dobro polovico ustvarjenega bruto dohodka bank. Pred krizo so stroški oslabitev in rezervacij obsegali le dobro desetino bruto dohodka bank. Obseg operativnih stroškov je lani ostal primerljiv s predlanskim, velike domače banke so te stroške celo zmanjšale, za 2,8%.

Operativni stroški v bančnem sistemu so lani ostali primerljivi s predlanskimi.

Bančni sistem je lani drugo leto zapored posloval z izgubo. Izguba bančnega sistema pred obdavčitvijo je po nerevidiranih podatkih znašala 530,1 mio EUR in za 429 mio EUR presegla predlansko. Donosnost na kapital bank se je znižala, na -12,5%. Obrestna marža na bilančno vsoto in neobrestna marža na bilančno vsoto sta bili lani primerljivi s tistima v letu 2010.

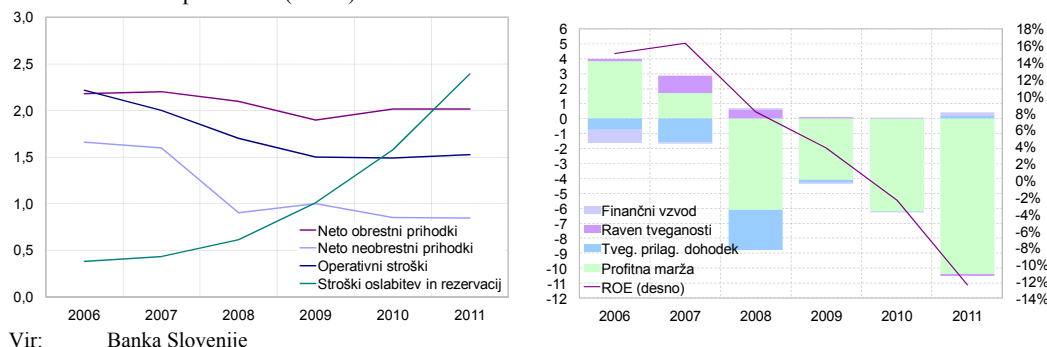
Tabela 5.7: Kazalniki poslovanja bank v odstotkih

(v %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Donos na aktivo	1,25	1,36	0,67	0,32	-0,20	-1,06
Donos na kapital	15,06	16,28	8,14	3,85	-2,36	-12,50
Stroški v bruto dohodku	57,76	52,75	57,05	53,68	51,95	53,40
Obrestna marža na obrest. aktivo	2,35	2,32	2,20	1,99	2,13	2,13
Obrestna marža na bilančno vsoto	2,18	2,15	2,08	1,88	2,02	2,01
Neobrestna marža	1,67	1,63	0,92	0,99	0,85	0,85
Bruto dohodek na povprečno aktivo	3,85	3,78	3,00	2,87	2,87	2,86

Vir: Banka Slovenije

Marža finančnega posredništva je bila lani pri skupini bank v večinski tuji lasti z 2,97% nekoliko višja od marže finančnega posredništva pri skupini domačih bank, z 2,82%. Obrestna marža je pri skupini bank v večinski tuji lasti z 2,21% za 0,2 odstotne točke presegala obrestno maržo pri skupini bank v večinski domači lasti. Donosnost na kapital je bila lani pri bankah v večinski domači lasti negativna, pri bankah v večinski tuji lasti pa pozitivna in je znašala 2,4%. Vse to odraža večjo učinkovitost bank v večinski tuji lasti pri doseganju prihodkov in obvladovanju stroškov, zlasti stroškov rezervacij in oslabitev, kot to velja za banke v večinski domači lasti.

Slika 5.19: Gibanje neto obrestnih in neobrestnih prihodkov, operativnih stroškov in neto rezervacij v odstotkih povprečne aktive (levo) ter gibanje donosnosti na kapital in vplivi štirih dejavnikov na smer spreminjanja donosnosti na kapital bank (desno)

Vir: Banka Slovenije

Če gibanje dobička bank na kapital analiziramo z razčlenitvijo donosnosti na štiri komponente oziroma količnike: profitno maržo, tveganju prilagojeni dohodek, prevzeto tveganje in finančni vzvod, ugotovimo, da je drugo leto zapored k zmanjšanju dobičkonosnosti bank prispevala močno znižana profitna marža. Prispevek drugih komponent k zmanjšanju oziroma povečanju dobičkonosnosti ni bil pomemben.

Tabela 5.8: Razčlenitev donosnosti na kapital na štiri dejavnike

Leto	Profitna marža	Tveg. prilag. dohodek	Raven tveganosti	Finančni vzvod	Donosnost ROE
	dobiček pred. obd.	bruto dohodek	tveg. prilag. akt.	bilančna vsota	
	bruto dohodek	tveg. prilag. akt.	bilančna vsota	kapital	
2006	0,32	0,06	0,66	12,12	0,151
2007	0,36	0,05	0,71	12,05	0,163
2008	0,23	0,04	0,77	12,17	0,081
2009	0,11	0,04	0,78	11,91	0,039
2010	-0,07	0,04	0,78	11,98	-0,024
2011	-0,37	0,04	0,79	11,74	-0,125

Vir: Banka Slovenije

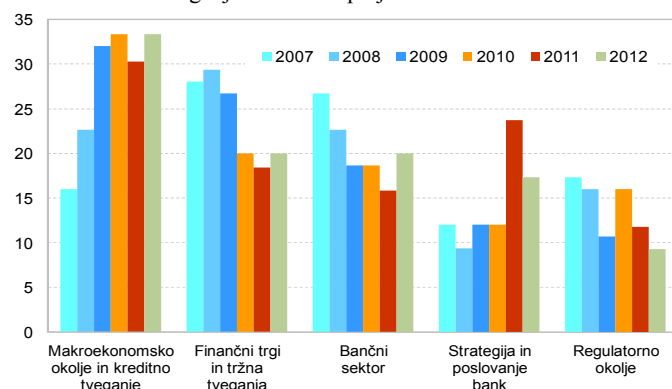
5.5 Tveganja v bančnem sektorju

Anketa bank o tveganjih v bančnem okolju

Na podlagi anketnih odgovorov banke v naslednjem enoletnem obdobju pričakujejo povečanje tveganja makroekonomskega okolja in predvsem povečanje kreditnega tveganja, ker bodo na kreditiranje še naprej negativno vplivali naslednji dejavniki: poslabševanje kreditne sposobnosti kreditjemalcev, njihova razmeroma visoka raven zadolženosti in poslabševanje kakovosti zavarovanj. Kot drugi domači razlog povečanja tveganj so banke navedle razmere na nepremičninskem trgu in pričakovanje nizke gospodarske rasti v mednarodnem okolju.

Banke pričakujejo naraščanje relativnega pomena tveganja makroekonomskega okolja in kreditnega tveganja, tveganja finančnih trgov in tveganj v bančnem sektorju.

Slika 5.20: Primerjava rezultatov anket bank, izvedenih v letih 2007–2012, o glavnih tveganjih za leto naprej v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, letne ankete bank

Med razlogi tveganja finančnih trgov so banke večinoma izpostavljale povečane stroške ter omejen dostop do virov na finančnih trgih in njihovo nizko likvidnost. Povečano oceno tveganj v bančnem sektorju so povzročili štirje dejavniki. Povečanje konkurenčnih pritiskov je mogoče povezati s pričakovanjem zaostrenega tekmovanja za vloge varčevalcev in z omejenim številom kreditno sposobnih kreditojemalcev, pri čemer se število bank in hranilnic v Sloveniji ne zmanjšuje, dobri komitenti pa se poskušajo financirati tudi v tujini. Kot razlog povečevanja tveganj v bančnem sektorju so banke navedle pričakovanje povišanja stroškov oziroma omejenega dostopa do virov na medbančnem trgu, manj jih skrbijo spremembe v lastniški strukturi in upravljanju bank ter operativna tveganja, povezana z delovanjem informacijskih sistemov.

Zniževanje bonitetnih ocen slovenskih bank

Agenciji Moody's in Fitch Ratings sta lani zaradi znižanja bonitetnih ocen države zniževali bonitetne ocene obveznic, izdanih z državnim poroštvom štirih slovenskih bank.

Upoštevanje velike verjetnosti pomoči države s strani agencij.

Agencija Moody's je pri oblikovanju bonitetne ocene za vloge NLB d.d., NKBM d.d. in Abanke d.d. upoštevala veliko verjetnost sistemske pomoči države, če bi jo banke potrebovale. Podobno velja za kreditno oceno in oceno zunanje podpore NLB d.d. in NKBM d.d. agencije Fitch Ratings. To sta utemeljevali s pomembnim lastniškim deležem države v bankah, s sodelovanjem države pri dokapitalizacijah v preteklosti in s sistemsko pomembnostjo bank. Poleg tega je agencija Fitch Ratings navedla namen vlade, da ostane pomemben delničar v bankah. Hkrati opozarja, da bi zamude vladne podpore bankam in ukrepi, sprejeti za nadaljnjo privatizacijo bank, lahko vplivali na spremembe njihovih bonitetnih ocen.

Vpliv države na bonitetno oceno bank v državni lasti se je pokazal pri dokapitalizaciji NKBM d.d. Maja 2011 je agencija Fitch Ratings znižala bonitetno oceno NKBM d.d. in kot razlog navedla zmerni negativen popravek ocene prihodnje verjetnosti, da bo NKBM d.d. pravočasno na razpolago potrebna državna pomoč. Agencija Fitch Ratings je upoštevala, da je država sicer ohranila svoj približno 51-odstotni lastniški delež po izvedeni dokapitalizaciji. Kot razloge za znižanje dolgoročne kreditne ocene in ocene zunanje podpore je navedla zapoznelo in samo posredno sodelovanje države pri dokapitalizaciji, nasprotujoče si uradne izjave glede ohranitve državnega deleža v banki med postopkom dokapitalizacije ter pomanjkanje jasne vladne strategije o prihodnji lastniški strukturi banke.

Zniževanje bonitetnih ocen bank.

Bonitetne ocene bank so se lani zniževale tudi pod vplivom prepočasne konsolidacije javnih financ in prepočasnega postopka dokapitalizacije bank v večinski državni lasti. Pomembnejša so bila naslednja znižanja. Decembra 2011 je agencija Moody's znižala bonitetne ocene treh bank z Investment-Grade v Speculative-Grade. Bonitetno oceno za dolgoročne depozite je znižala z ocene Baa3 na Ba1 za NLB d.d. in NKBM d.d. ter na Ba2 za Abanko Vipra d.d. Poleg tega je znižala bonitetno oceno za kratkoročne depozite treh bank s Prime-3 na Non-Prime, ki je najnižja izmed štirih možnih ocen.

Lani je bonitetne ocene slovenskih bank zniževala tudi agencija Fitch Ratings. Septembra lani je bonitetne ocene Abanke Vipra d.d., Banke Celje d.d. in Gorenjske banke d.d. znižala na Speculative-Grade. Probanka d.d. je to oceno dobila že leta 2009. Agencija Fitch Ratings je lani znižala dolgoročni bonitetni oceni NLB d.d. in NKBM d.d. z A- na BBB, kratkoročni bonitetni oceni pa s F2 na F3. Obe oceni sta še zadnji oceni Investment-Grade. Nato je agencija Fitch Ratings februarja letos uvrstila bonitetne ocene NLB d.d., NKBM d.d., Abanke Vipra d.d. in Probanke d.d. na seznam za opazovanje, zaradi možnosti njihovega znižanja.

5.6 Likvidnostno tveganje in tveganje refinanciranja bank

K nadaljevanju zaostrenih pogojev financiranja slovenskih bank na mednarodnih finančnih trgih je v drugi polovici leta 2011 prispevalo znižanje bonitetnih ocen dolgoročnega dolga Republike Slovenije in nekaterih slovenskih bank.

Obseg novosklenjenih posojil v tujini se je lani zmanjšal za več kot tretjino v primerjavi z letom prej, in sicer zaradi naraščanja pribitkov nad referenčno obrestno mero in zaradi omejene dostopnosti do tujih virov. V naslednjem enoletnem obdobju glede na december 2011 bankam zapade v poplačilo 4,1 mrd EUR vseh obveznosti do bank v tujini, vključno z obveznostmi iz izdanih dolžniških vrednostnih papirjev.

Tveganje refinanciranja, ki se je zaradi skrajševanja ročnosti obveznosti do bank v tujini v preteklem letu povečevalo, so banke uspešno uravnale s sodelovanjem pri operacijah dolgoročnega refinanciranja pri ECB. Dodatno je tveganje refinanciranja v letu 2012 zmanjšalo sodelovanje bank na februarski dražbi triletno ODR. Slovenski bančni sistem si je tako zagotovil zadosten obseg sredstev za poplačilo obveznosti v letu 2012 in kljub negotovim razmeram na medbančnem trgu uspešno uravnava tveganje refinanciranja.

Vloge države so ob koncu letošnjega februarja še vedno obsegale 11% vseh vlog nebančnega sektorja. Kljub temu država postopoma zmanjšuje vloge pri bankah. Obseg depozita Ministrstva za finance RS pri bankah, ki pomeni največji del vlog države, je lani znašal v povprečju 2,7 mrd EUR in se na začetku drugega četrtertletja 2012 zmanjšal pod 1,9 mrd EUR. V obdobju enega leta v primerjavi s koncem prvega četrtertletja 2012 zapade bankam za 0,3 mrd EUR depozitov Ministrstva za finance RS. V enakem obdobju zapade v izplačilo za 0,54 mrd EUR vlog centralne ravni države od skupnega stanja 2,7 mrd EUR marca 2012.

Podaljševanje obdobja omejenega dostopa do mednarodnih finančnih trgov po vedno višjih obrestnih merah bo skupaj z zmanjšanjem vlog države pri bankah neugodno vplivalo na kreditno aktivnost bank v letu 2012. Pridobljena sredstva na dražbah triletno ODR so le začasni vir, ki preprečuje še hitrejše zniževanje finančnega vzvoda v bankah in začasno zmanjšuje tveganje refinanciranja bank.

Likvidnostno tveganje bančnega sistema, merjeno s količnikom likvidnosti prvega razreda (LK1), je ostalo v preteklem letu zmerno in primerljivo z letom 2010.

5.6.1 Tveganje refinanciranja bank na finančnih trgih

Pri financiranju na grosističnih trgih v tujini so banke v letu 2011 uspele le delno obnoviti zapadle obveznosti. Stopnja refinanciranja obveznosti z zapadlostjo v lanskem letu je na ravni bančnega sistema znašala 37%. Banke v večinski tuji lasti so lani zaradi politike zadolževanja pri matičnih bankah s 55% ohranile razmeroma velik delež obnovitev zapadlih obveznosti.

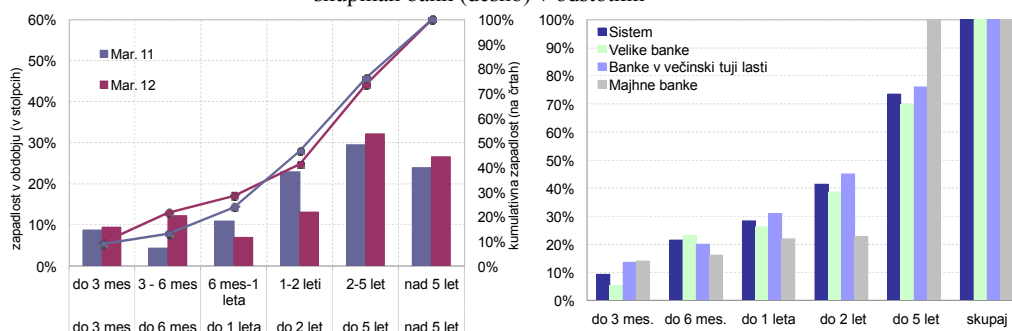
V letu 2011 so banke zmanjšale dolg do tujih bank, brez upoštevanja dolga na podlagi izdanih dolžniških vrednostnih papirjev, za 19%. Razdolževanje je bilo enakomerno porazdeljeno med domačimi bankami in bankami v večinski tuji lasti. Skupaj z izdanimi dolžniškimi vrednostnimi papirji se je dolg do tujine zmanjšal za 2,4 mrd EUR, najbolj v skupini velikih domačih bank, za 1,3 mrd EUR. Stanje obveznosti do bank v tujini je posledično ob koncu leta 2011 znašalo 12,3 mrd EUR, od tega 6,5 mrd EUR pri domačih bankah. V prvem četrtertletju 2012 so se banke v tujini, vključno z izdanimi dolžniškimi vrednostnimi papirji, razdolžile še za nadaljnjih 1,1 mrd EUR, od tega sta približno vsaka polovico prispevali skupina domačih bank in skupina bank v večinski tuji lasti.

Ročnost zapadanja dolga do tujih bank se je lani precej skrajšala. Delež obveznosti do bank v tujini z zapadlostjo do enega leta je bil konec lanskega leta v primerjavi s koncem leta 2010 večji za 9,9 odstotne točke, pri 33% oziroma 4,1 mrd EUR. Ročnostna struktura obveznosti do bank v tujini se je skrajšala pri vseh skupinah bank, najbolj pri skupini velikih domačih bank zaradi zapadanja obveznosti iz izdanih dolžniških vrednostnih papirjev s poroštvom Republike Slovenije v juliju in septembru 2012. Ob koncu leta 2011 so obveznosti do bank v tujini z zapadlostjo v letu 2012 pri velikih domačih bankah znašale 1,9 mrd EUR oziroma 31% vseh njihovih obveznosti do bank v tujini, kar je 0,9 mrd EUR oziroma 18 odstotnih točk več kot ob koncu leta 2010. Pri bankah v večinski tuji lasti so kratkoročne obveznosti do bank v tujini takrat dosegle 36% vseh obveznosti do bank v tujini oziroma 2,1 mrd EUR, vendar so to bile skoraj v celoti obveznosti do matičnih bank. Ob koncu prvega četrtertletja 2012 so obveznosti do bank v tujini znašale 11,2 mrd EUR, ročnostna struktura se je dodatno skrajšala.

Bančni sistem je v letu 2011 zmanjšal obveznosti do bank v tujini za 2,4 mrd EUR, največ skupina velikih domačih bank.

Ročnostna struktura zapadanja dolga do tujine se je precej skrajšala. V letu 2012 zapade bankam 4,1 mrd EUR obveznosti do bank v tujini.

Slika 5.21: Zapadanje obveznosti do tujih bank po intervalih zapadlosti (levo) in po skupinah bank (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Tabela 5.9: Zapadanje obveznosti do tujih bank (posojila, vloge, vrednostni papirji) in struktura ročnosti na dan 31. marec 2012 za sistem in po skupinah bank v odstotkih

(v %)	Kumulativno zapadanje obveznosti do tujih bank				Struktura obveznosti po ročnosti			
	Sistem	Velike banke	Banke v večinski tuji lasti	Majhne banke	Sistem	Velike banke	Banke v večinski tuji lasti	Majhne banke
Skupaj (v mio EUR)	11.195	5.719	5.242	234				
Čez noč, na vpogled	0,9	1,4	0,3	0,1	0,9	1,4	0,3	0,1
Do 1 mes.	3,6	3,7	3,3	6,0	2,7	2,3	3,0	5,8
Nad 1 do 3 mes.	9,3	5,2	13,6	14,0	5,8	1,5	10,3	8,0
Nad 3 do 6 mes.	21,5	23,1	20,0	16,2	12,2	17,9	6,4	2,2
Nad 6 mes. do 1 leta	28,4	26,2	31,0	22,0	6,8	3,0	11,0	5,9
Nad 1 letom do 2 let	41,4	38,6	45,2	22,9	13,0	12,5	14,2	0,9
Nad 2 leti do 3 let	50,1	42,7	59,4	23,3	8,8	4,1	14,3	0,4
Nad 3 leta do 4 let	68,8	65,6	70,9	100,0	18,7	22,9	11,5	76,7
Nad 4 leta do 5 let	73,5	70,0	76,1		4,7	4,4	5,2	0,0
Nad 5 let do 7 let	83,8	72,6	95,2		10,3	2,6	19,1	0,0
Nad 7 let do 10 let	89,0	79,9	98,4		5,3	7,4	3,2	0,0
Nad 10 let do 15 let	92,6	85,4	100,0		3,5	5,5	1,6	0,0
Nad 15 let	100,0	100,0			7,4	14,6	0,0	0,0
Skupaj					100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Banka Slovenije

Obseg novosklenjenih posojil pri bankah v tujini sta zmanjšali obe skupini bank, najbolj banke v večinski tuji lasti.

Zaostrovanje razmer na medbančnem trgu evroobmočja se je pokazalo pri obsegu novosklenjenih posojil pri bankah v tujini, ki so leta 2011 skupaj znašala 1,6 mrđ EUR oziroma 36% manj kot v predhodnem letu. Domače banke so zmanjšale obseg novosklenjenih posojil za 377 mio EUR oziroma za 43%, na skupaj 0,5 mrđ EUR. Tej skupini bank so se zmanjšala izključno novosklenjena dolgoročna posojila, vendar ta z 88% še vedno prevladujejo med novosklenjenimi posli.

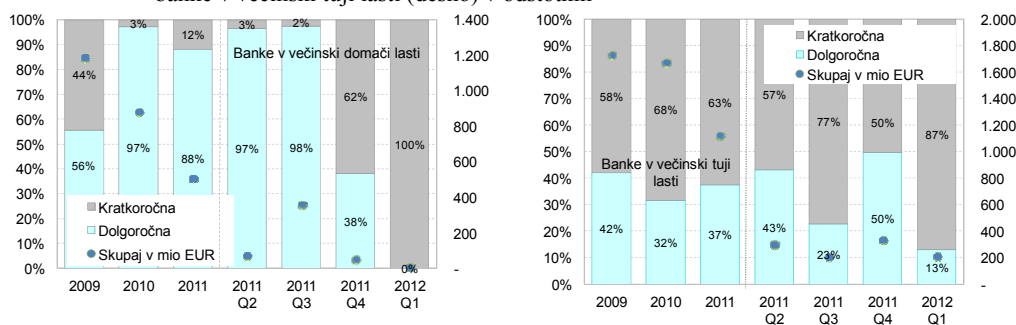
Nasprotno so banke v večinski tuji lasti zmanjšale novosklenjena posojila za 551 mio EUR, večinoma kratkoročna posojila. Pri tej skupini bank se je povečal delež dolgoročnih novosklenjenih posojil na 37%. Relativno močno zmanjšanje novosklenjenih posojil v lanskem letu kaže omejenost slovenskih bank pri dostopu na mednarodne finančne trge, hkrati tudi manjšo potrebo po zadolževanju zaradi manjšega kreditnega povpraševanja ob nizki gospodarski aktivnosti.

Tabela 5.10: Novosklenjena posojila bank pri bankah v tujini po ročnosti in valutah

	Posojila po ročnosti (v mio EUR)			Struktura po valutah (v %)		
	Skupaj	Kratkoročna	Dolgoročna	CHF	EUR	Drugo
2007	5.304,8	1.877,8	3.426,9	8,2	91,5	0,3
2008	4.862,0	2.408,8	2.453,2	5,2	93,5	1,3
2009	2.924,8	1.536,4	1.388,5	11,2	88,8	0,0
2010	2.557,2	1.172,5	1.384,6	13,3	83,5	3,2
2011	1.629,7	764,8	865,0	23,1	75,6	1,3
Q1 2011	306,2	224,2	82,0	43,6	56,4	0,0
Q2 2011	372,0	173,0	199,0	19,5	74,8	5,7
Q3 2011	565,5	167,0	398,6	14,5	85,5	0,0
Q4 2011	386,0	200,6	185,4	22,9	77,1	0,0

Vir: Banka Slovenije

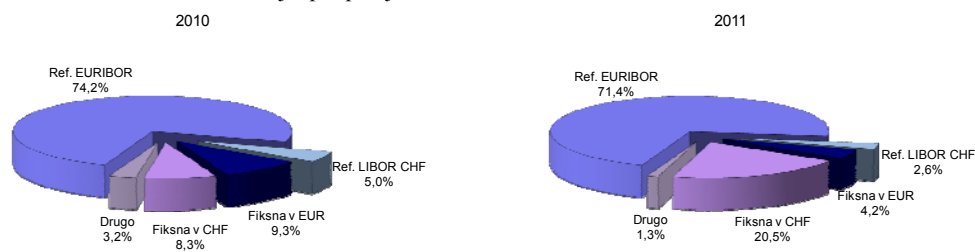
Slika 5.22: Struktura ročnosti novonajetih posojil za banke v domači lasti (levo) in banke v večinski tuji lasti (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Banke so v tujini najemale večinoma posojila v domači valuti s spremenljivo obrestno mero. Vendar se je kljub temu lani za 12,2 odstotne točke povečalo zadolževanje bank tudi v švicarskem franku, na 21%. Ta posojila so bila obrestovana pretežno s fiksno obrestno mero.

Slika 5.23: Struktura novosklenjenih posojil bank v tujini glede na način obrestovanja, povprečje leta

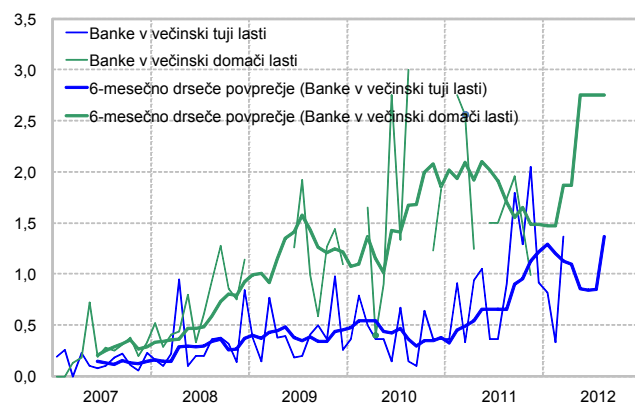
Vir: Banka Slovenije

Bankam so se lani vztrajno poviševali pribitki nad referenčnimi obrestnimi merami pri najemanju novih posojil v tujini. Poleg zaostrovanja dolžniške krize nekaterih držav v evroobmočju so k temu prispevala še slabša pričakovanja o prihodnji gospodarski rasti ter znižanja bonitetnih ocen dolgoročnega dolga Republike Slovenije in nekaterih slovenskih bank.

Banke v večinski tuji lasti ohranjajo ugodnejše pogoje zadolževanja od domačih bank.

Pribitek skupine domačih bank je lani v povprečju znašal 2,1 odstotne točke nad EURIBOR, 0,4 odstotne točke več kot leto prej. V povprečju zadnjega četrletja 2011 je pribitek znašal že 2,5 odstotne točke nad EURIBOR. Povišali so se tudi pribitki za skupino bank v večinski tuji lasti. V povprečju leta so se zvišali za 0,5, vendar so bili z 0,9 odstotne točke nad EURIBOR za polovico nižji od pribitkov domačih bank. Banke v večinski tuji lasti še naprej ohranjajo bistveno ugodnejše pogoje zadolževanja v tujini, kar je predvsem povezano z njihovim neposrednim zadolževanjem pri matičnih bankah.

Slika 5.24: Pribitki nad EURIBOR za posojila bank, najeta v tujini, glede na pretežno lastništvo bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

5.6.2 Financiranje bank pri Evrosistemu

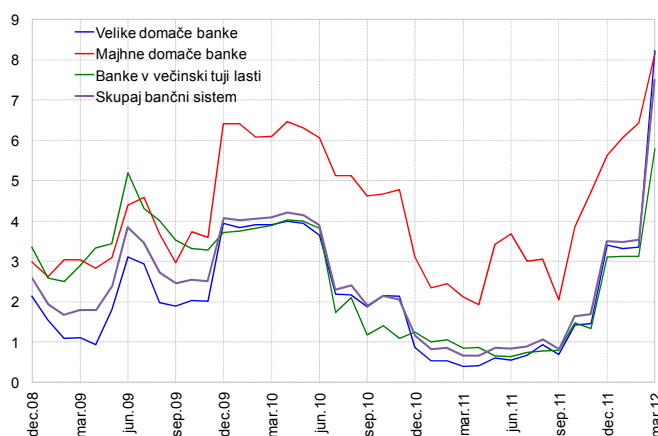
Obveznosti do Evrosistema so ob koncu leta 2011 znašale 1,7 mrd EUR, ob koncu prvega četrtertletja 2012 pa 3,7 mrd EUR oziroma 7,5% bilančne vsote bančnega sistema.

Banke so se v drugi polovici leta 2011 zaradi zaostrenih razmer na mednarodnih finančnih trgih večinoma financirale z operacijami ECB. V letu 2011 so povečale obveznosti do Evrosistema za 1,1 mrd EUR, na 1,7 mrd EUR oziroma na 3,5% bilančne vsote bank. Glavnino obveznosti do Evrosistema so banke pridobile na decembrski dražbi triletna ODR, na katero so prenesle še sredstva, pridobljena na oktobrski enoletni dražbi. Posledično se je ročnost oktobra pridobljenih enoletnih virov pri ECB podaljšala na tri leta. Po skupinah bank je obveznosti do Evrosistema v letu 2011 najbolj povečala skupina velikih domačih bank, za 765 mio EUR.

V prvem četrtertletju 2012 so banke dodatno povečale obveznosti do Evrosistema za 2 mrd EUR, na 3,7 mrd EUR, zaradi sodelovanja bank na februarjski dražbi triletna ODR. Delež obveznosti do Evrosistema v bilančni vsoti bank je dosegel 7,5%. Najbolj se je ta delež povečal pri skupini velikih domačih bank, za 4,9 odstotne točke, na 8,2% in se izenačil z deležem skupine majhnih domačih bank. Pri bankah v večinski tuji lasti ostaja delež obveznosti do Evrosistema v bilančni vsoti manjši, pri 5,8%.

Pridobljena sredstva na dražbah triletna ODR so začasen vir financiranja bank, ki so preprečila še hitrejšo znižanje finančnega vzvoda v bankah. Nizka rast vlog nebančnega sektorja ob hitrem razdolževanju bank na mednarodnih finančnih trgih je vplivala na pospešeno prestrukturiranje virov bank, ki ni dokončno. Banke so si z izdatnim zadolževanjem prek instrumenta triletna ODR le pridobile čas, v katerem morajo spremeniti svoje poslovne modele financiranja in zmanjšati svojo odvisnost od financiranja na mednarodnih finančnih trgih oziroma z neposrednim zadolževanjem pri bankah v tujini.

Slika 5.25: Delež obveznosti do Evrosistema v bilančni vsoti skupine bank v odstotkih

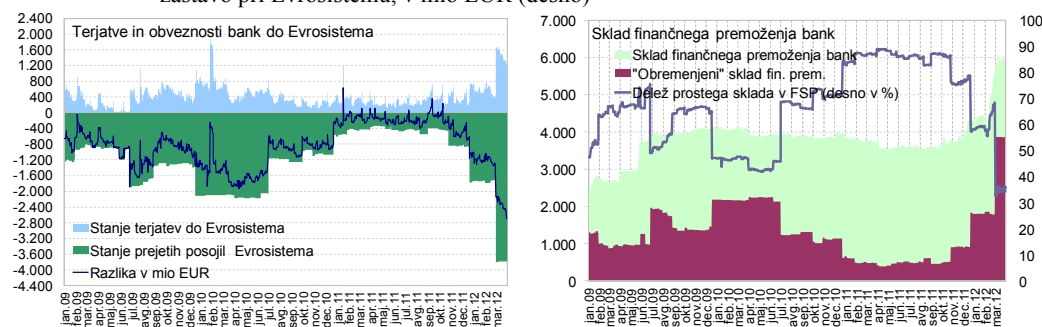

Vir: Banka Slovenije

Delež prostega sklada za zastavo pri Evrosistemu se je konec marca 2012 zmanjšal na najnižjo raven do zdaj, znašal je 36%.

Obseg sklada primerne finančnega premoženja za zastavo pri Evrosistemu se je lani povečal za 389 mio EUR, na 4,3 mio EUR, s čimer so si banke zagotovile zadostno višino teh sredstev. Delež prostega sklada primerne finančnega premoženja za zastavo pri Evrosistemu, ki je do konca tretjega četrtertletja 2011 znašal v povprečju 86%, se je konec leta zmanjšal na 58%. Nato se je do konca prvega četrtertletja 2012 še nekoliko zmanjšal, vendar dosega zadovoljivih 36% priglašene finančnega premoženja za zastavo pri Evrosistemu, ki je konec marca 2012 doseglo 6 mrd EUR.

Slika 5.26: Terjatve, obveznosti in neto pozicija poslovnih bank do Evrosistema v mio EUR (levo) in sklad finančnega premoženja bank, ki je primeren za zastavo pri Evrosistemu, v mio EUR (desno)

Vir: Banka Slovenije

Kljub relativno močnemu odzivu bank na dražbe triletno ODR ostaja delež prostega sklada, primerne za zastavo pri Evrosistemu, na zadovoljivi ravni. Na njegovo zmanjšanje bi lahko v prihodnosti vplivalo morebitno nadaljnje zniževanje bonitetne ocene dolgoročnega dolga Republike Slovenije, ki znaša konec prvega četrtrletja 2012 A2 pri bonitetni agenciji Moody's, A pri bonitetni agenciji Fitch in A+ pri agenciji S&P.

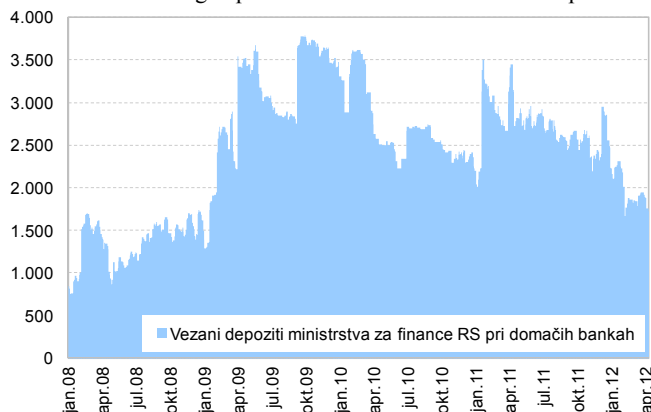
Ob znižanju bonitetne ocene Republike Slovenije na raven med BBB+ in BBB- bi se povečali odbitki za državne vrednostne papirje in državno garantirano premoženje ter izločilo premoženje oseb javnega sektorja iz celotnega portfelja primerne finančnega premoženja za zastavo pri Evrosistemu. Glede na stanje konec prvega četrtrletja 2012 bi to zmanjšalo finančno premoženje, primerno za zastavo pri Evrosistemu, za približno 12%, na raven 5,2 mrd EUR.

Vloge države pri bankah

Kljub lanskemu povečanju vlog države pri bankah, znašalo je 259 mio EUR, pričakujemo njihovo postopno zmanjševanje. V prvem četrtrletju lani so se vloge države začasno povečale zaradi izdaje dveh državnih obveznic v vsakokratni višini 1,5 mrd EUR, kar se je odrazilo v povečanju vlog države pri bankah na 4,6 mrd EUR. Vloge države so se konec marca 2012 medletno zmanjšale za 1,7 mrd EUR, na 2,9 mrd EUR. Konec marca letos so še vedno obsegale 5,9% bilančne vsote bank oziroma 12% vseh vlog nebančnega sektorja. Zmanjševanje vlog države, poleg razdolževanja bank na grosističnih trgih, vpliva na krčenje bančnih bilanc.

Povprečno stanje depozitov Ministrstva za finance RS pri bankah je bilo lani primerljivo s predlanskim; v povprečju je znašalo 2,7 mrd EUR. Podobno je bil obseg depozitov Ministrstva za finance RS pri bankah konec lanskega leta z 2,2 mrd EUR primerljiv s tistim konec predlanskega leta. Ti depoziti so se do konca marca 2012 zmanjšali na 1,9 mrd EUR. Tudi v nadaljevanju tekočega leta lahko pričakujemo postopno zmanjševanje teh vlog pri bankah.

Slika 5.27: Obseg depozitov Ministrstva za finance RS pri bankah v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

Morebitno nadaljnje znižanje bonitetne ocene Republike Slovenije bo zmanjšalo sklad finančnega premoženja, primerne za zastavo pri Evrosistemu.

V zadnjem letu se je realiziralo tveganje refinanciranja, saj država ni obnavljala virov pri bankah.

Po podatkih konec prvega četrtrletja 2012 bankam od skupno 1,9 mrd EUR depozitov Ministrstva za finance RS zapade v izplačilo v obdobju do enega leta le za 18% oziroma 338 mio EUR teh obveznosti, v obdobju dveh let pa 40%.

Ob upoštevanju vseh obveznosti bank do (širše) države so te konec prvega četrtrletja znašale 2,9 mrd EUR. Bankam v polletnem obdobju zapade 38% oziroma 1,1 mrd EUR v enoletnem obdobju pa 43% oziroma 1,2 mrd EUR teh obveznosti.

Konec prvega četrtrletja 2012 so imele največji delež vlog države v bilančni vsoti z 9% majhne domače banke, sledijo jim velike domače banke s 6,7% in banke v večinski tuji lasti s 3,3-odstotnim deležem.

Izdani vrednostni papirji

Banke so lani in v prvem četrtrletju 2012 predčasno odkupovale izdane dolžniške vrednostne papirje.

Banke so lani in v prvem četrtrletju letos zmanjševale zadolženost z izdanimi dolžniškimi vrednostnimi papirji. Lani so se razdolžile za 786 mio EUR in v prvem četrtrletju leta 2012 še za 347 mio EUR. S tem se je stanje dolžniških vrednostnih papirjev bank znižalo na 3,3 mrd EUR. Po podatkih konec prvega četrtrletja 2012 bankam v obdobju do enega leta zapade za 1,6 mrd EUR teh obveznosti. Večina zapadanja obveznosti iz dolžniških vrednostnih papirjev v obdobju pol leta oziroma do konca tretjega četrtrletja leta 2012 se nanaša na dolžniške vrednostne papirje z jamstvom države pri NLB banki in Abanki, ki so bili izdani leta 2009.

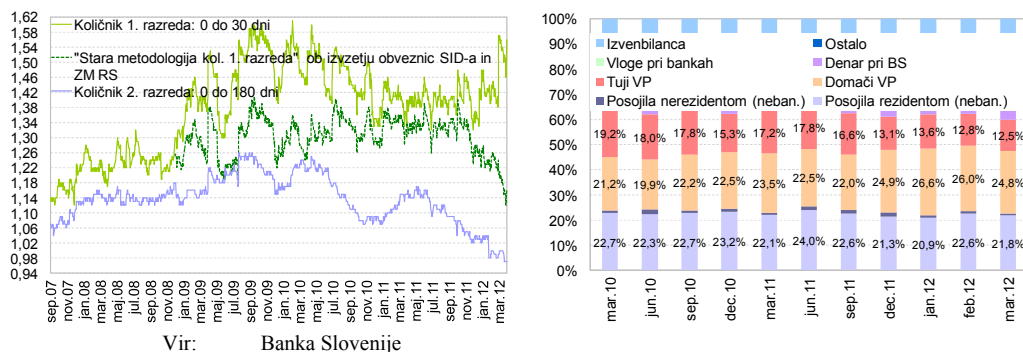
Aprila lani je SID banka delno predčasno poplačala obveznico SI01 v višini 305 mio EUR. NLB in Abanka sta lani in v prvem četrtrletju leta 2012 predčasno odkupovali izdane obveznice z jamstvom države. Tako se je stanje obveznosti iz naslova obveznice, izdane v letu 2009, pri NLB banki do konca prvega četrtrletja letos znižalo na 777 mio EUR in pri Abanki na 281 mio EUR. Razlogov za predčasne odkupe je več: a) zmanjšanje stroška poročstva države, ki znaša blizu ene odstotne točke; b) s cenejšimi viri, ki so jih banke pridobile prek operacij dolgoročnega refinanciranja ECB, zamenjujejo dražje vire; c) upravljanje likvidnosti – banke s predčasnimi odkupi zmanjšujejo pritisk, ki bi nastal, če bi obveznosti iz dolžniških vrednostnih papirjev v celoti odplačale naenkrat ob zapadlosti.

5.6.3 Kazalniki likvidnosti

Likvidnostno tveganje ostaja zmerno in nespremenjeno v primerjavi z letom 2010.

Likvidnostno tveganje, merjeno s količnikom prvega razreda likvidnostne lestvice (LK1), je bilo lani zmerno in nespremenjeno glede na leto prej. Ta količnik je v povprečju znašal 1,40, kar je 0,07 manj od povprečja leta 2010. K znižanju količnika LK1 sta pri sredstvih najbolj prispevali zmanjšanje naložb v tuje vrednostne papirje ter zmanjšanje kratkoročnih posojil domačim in tujim bankam. Domače banke so hkrati upravljale likvidnost s predčasnimi delnimi odkupi izdanih dolžniških vrednostnih papirjev s poročstvom Republike Slovenije. Kljub spremenjeni metodologiji izračunavanja na začetku oktobra 2011²⁰ je količnik prvega razreda ostal pod lanskim povprečjem pri vseh skupinah bank. Bančni sistem ohranja primerno raven likvidnosti, ki je ostala višja kot v obdobju pred začetkom gospodarske in finančne krize leta 2008.

Slika 5.28: Gibanje dnevni količnikov likvidnosti prvega in drugega razreda likvidnostne lestvice

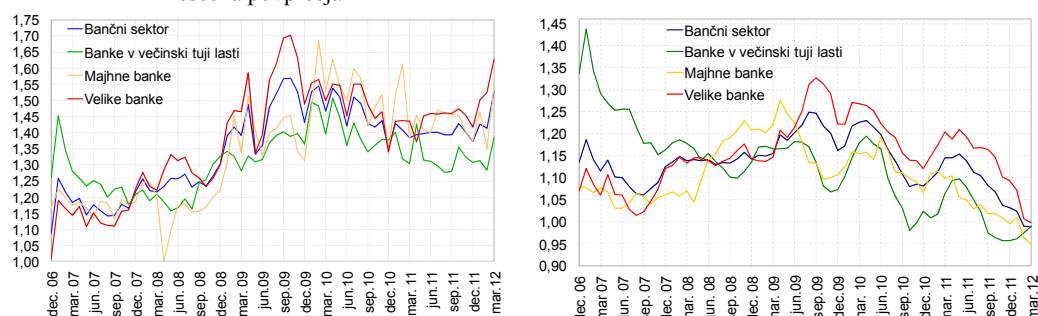

²⁰ Sprememba metodologije izračuna količnika likvidnosti prvega razreda je začela veljati 1. oktobra 2011 s sklepom o spremembi Sklepa o minimalnih zahtevah za zagotavljanje ustrezne likvidnostne pozicije bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 28/07, 55/07, 83/07 in 74/2011). Pri obveznostih se je zmanjšala utež vpoglednih vlog gospodinjstev in nefinančnih družb s 50% na 40%. Podobno se je pri likvidnostnem količniku drugega razreda utež zmanjšala za 10 odstotnih točk s 45% na 35%.

Likvidnostni količnik LK1 je novembra in decembra 2011 začel ponovno naraščati. Banke so z viri, pridobljenimi na dražbah ODR, povečale naložbe v državne vrednostne papirje Republike Slovenije, manj pa kratkoročna nezavarovana posojila pri bankah v tujini. Vrednost preusmeritve pridobljenih sredstev v vrednostne papirje Republike Slovenije izhaja predvsem iz možnosti povečanja sklada finančnega premoženja, primerne za zastavo pri Evrosistemu, in doseganja sprejemljive donosnosti. Ob koncu prvega četrtertletja 2012 je likvidnostni količnik LK1 znašal 1,56 oziroma 0,08 več kot ob koncu leta 2011, k čemur je največ prispevalo povečanje vpisa mejnega depozita bank pri ECB.

Trend zniževanja količnika likvidnosti drugega razreda likvidnostne lestvice (LK2) se je od sredine drugega četrtertletja 2011 nadaljeval. Znižanje količnika LK2 je predvsem posledica približevanja zapadlosti izdanih dolžniških vrednostnih papirjev in skrajševanja ročnosti obveznosti do tujine.

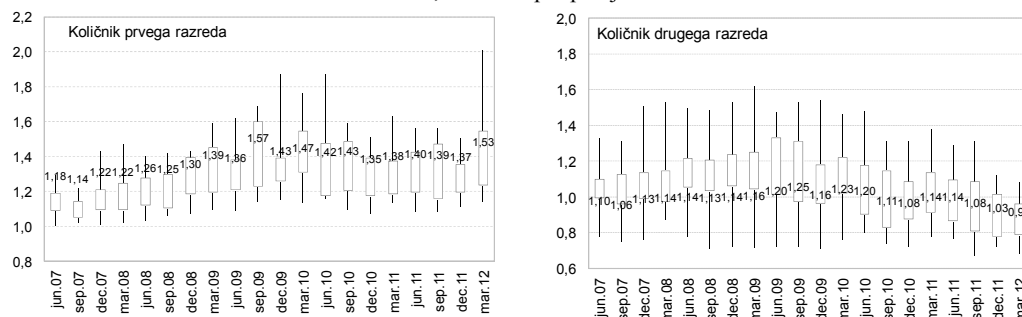
Slika 5.29: Količnika likvidnosti za prvi, od 0 do 30 dni (levo), in drugi, od 0 do 180 dni (desno), razred likvidnostne lestvice po posameznih skupinah bank, mesečna povprečja

Vir: Banka Slovenije

V prvem četrtertletju 2012 je količnik LK1 ostal na razmeroma visokih ravneh pri vseh skupinah bank, povečala pa se je njegova razpršenost med posameznimi bankami v primerjavi s koncem preteklega leta. To je pokazatelj različne politike upravljanja likvidnosti, saj so nekatere banke postale še bolj konservativne pri naložbah, medtem ko imajo nekatere banke razmeroma preprost dostop do dodatnih virov likvidnosti pri matičnih bankah v tujini. Nasprotno se je zniževanje količnika LK2 nadaljevalo tudi v prvem četrtertletju 2012 pri vseh skupinah bank, vse manjše so tudi razlike med bankami.

Slika 5.30: Razpršenost količnika likvidnosti prvega (levo) in drugega (desno) razreda likvidnostne lestvice, mesečna povprečja

Vir: Banka Slovenije

Da bi Banka Slovenije zmanjšala tveganje izpada likvidnosti, je na začetku aprila 2012 sprejela ukrep²¹, s katerim bo količnik LK1 bolj reprezentativno prikazoval dejansko stanje likvidnosti in naložb posamezne banke v določenem trenutku. Navedeni sklep bo najbolj vplival na izračun količnika LK1 skupine bank v večinski tuji lasti, ki v primerjavi z domačimi bankami intenzivneje uporabljajo kreditne linije in nečrpani del najetih kreditov kot instrument upravljanja likvidnosti.

Ukrepi Banke Slovenije za zmanjšanje tveganja nepričakovanega izpada likvidnosti.

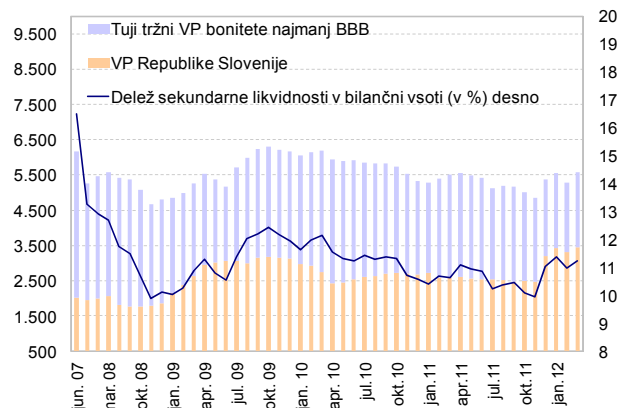
²¹ Sprememba metodologije izračuna količnika likvidnosti prvega razreda bo začela veljati 1. oktobra 2012 s spremembo Sklepa o minimalnih zahtevah za zagotavljanje ustrezne likvidnostne pozicije bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 28/07, 55/07, 83/07, 74/2011 in 26/2012). Pri izvenbilančnih sredstvih se bo delež najetih kreditnih linij in nečrpanega dela najetih kreditov, ki se upošteva za izračun količnika likvidnosti prvega reda, do 1. oktobra 2012 s sedanjih 100% zmanjšal na 75% in do 1. aprila 2013 na 50%.

Sekundarna likvidnost

Obseg sekundarne likvidnosti je v letu 2011 ostal nespremenjen, v strukturi pa se je povečal delež domačih vrednostnih papirjev.

Obseg sekundarne likvidnosti se je lani vztrajno zmanjševal, do novembra 2011 je bil na letni ravni manjši za 0,5 mrd EUR, večinoma zaradi zapadlosti tujih vrednostnih papirjev. Zaradi decembrskega vpisa 18-mesečnih zakladnih menic Republike Slovenije se je sekundarna likvidnost bančnega sistema vrnila na raven s konca leta 2010, na 5,4 mrd EUR. Posledično se je spremenil delež domačih vrednostnih papirjev, vključenih v izračun sekundarne likvidnosti, ki je bil ob koncu leta 2011 višji za devet odstotnih točk, pri 60%. Delež sekundarne likvidnosti, ki se je tekom leta vztrajno zmanjševal, je ob koncu leta po vpisu zakladnih menic Republike Slovenije znašal 11% bilančne vsote. Nekoliko večji delež je bil izključno posledica zmanjšanja bilančne vsote bančnega sistema, za 1,6 mrd EUR.

Slika 5.31: Gibanje obsega sekundarne likvidnosti (mesečna povprečja v mio EUR) in njen delež v bilančni vsoti v odstotkih

Opomba: Sekundarna likvidnost je izračunana iz podatkov likvidnostne lestvice kot seštevek mesečnega povprečja vrednostnih papirjev Republike Slovenije (do vključno marca 2007 so upoštevani tudi blagajniški zapisi Banke Slovenije) in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

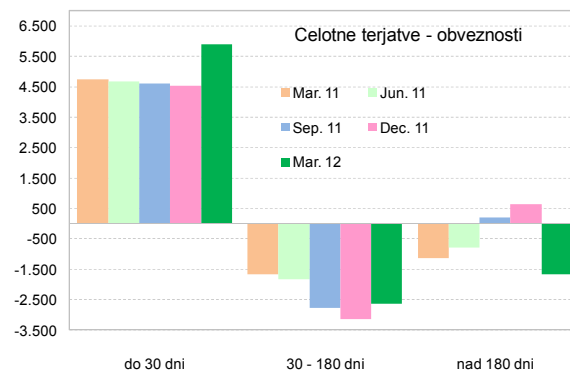
Vir: Banka Slovenije

Likvidnostna vrzel

Po sodelovanju bank na triletnih dražbah ODR se je negativna likvidnostna vrzel v intervalu nad 180 dni povečala.

Pozitivna likvidnostna vrzel v razredu s preostalo zapadlostjo do 30 dni je lani v povprečju znašala 4,7 mrd EUR. V prvem četrtletju 2012 se je v primerjavi s koncem lanskega leta še povečala, za 1,4 mrd EUR, zaradi presežnih sredstev, pridobljenih na dražbah triletna ODR. Posledično je zaradi pridobitve dolgoročnih virov financiranja bank pri Evrosistemu likvidnostna vrzel v intervalu nad 180 dni postala negativna in v prvem četrtletju leta 2012 v povprečju znašala 1,7 mrd EUR.

Slika 5.32: Likvidnostna vrzel kot razlika med celotnimi terjatvami in celotnimi obveznostmi, opredeljenimi v metodologiji likvidnostne lestvice, v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

5.7 Kreditno tveganje

Zastoj v kreditiranju je lani vplival na nadaljnje poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja bank. Slabi komitenti ostajajo v bančnih portfeljih, pri čemer zlasti podjetja v stečajnih postopkih pomenijo povečano breme za prihodnje dobičke in kapital bank. Največje poslabšanje kakovosti portfelja je v velikih domačih bankah, pri katerih je večja koncentracija slabih posojil večjih vrednosti, zlasti do podjetij v stečajnih postopkih, kot to velja za banke v večinski tuji lasti in za majhne domače banke. Večletna obremenjenost kreditnega portfelja bank s slabimi posojili lahko negativno vpliva na morebitne kapitalske vlagatelje.

Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja in nadaljnje naraščanje oslabitev sta na eni strani posledica dolgotrajnosti gospodarske krize ter prepletenih poslovnih in kapitalskih povezav med podjetji, ki so nastale pri lastninjenju in zdaj vplivajo na prenašanje negativnih učinkov krize, ter na drugi strani podcenjevanja kreditnih tveganj v obdobju visoke kreditne rasti pred izbruhom krize.

5.7.1 Kreditni standardi

Razmerje med višino obroka posojila in prejemki posojilojemalca (LTI)

Najvišje dovoljeno razmerje med višino obroka posojila in mesečnimi prejemki posojilojemalca se v letu 2011 ni spremenilo, v povprečju bančnega sistema je znašalo 54%. To razmerje se med posameznimi bankami giblje v razponu od polovice do dveh tretjin mesečnih prejemkov posojilojemalca.

Pri odobranju novih posojil gospodinjstvom so banke lani nekoliko povečale delež posojil, pri katerem je mesečni obrok presegel tretjino mesečnega prejemka posojilojemalca. Posojil z obremenitvijo mesečnih prejemkov nad polovico je bilo več pri stanovanjskih posojilih, 7,7%, in manj pri potrošniških posojilih, 3,2%. Delež slednjih se je v primerjavi z letom prej nekoliko zmanjšal.

V letu 2011 se najvišje dovoljeno razmerje med višino obroka posojila in mesečnimi prejemki ni spremenilo.

Tabela 5.11: Razmerje med višino posojila in prejemki posojilojemalca v odstotkih

	Povprečni bančni max LTI glede na poslovno politiko banke	Dejanski delež novoodobrenih stanovanjskih posojil z		Dejanski delež novoodobrenih potrošniških posojil z	
		LTI >= 33%	LTI >= 50%	LTI >= 33%	LTI >= 50%
2010	54,0	47,3	7,3	25,4	4,3
2011	54,0	48,2	7,7	27,0	3,2

Opomba: LTI je razmerje med obrokom posojila in prejemki posojilojemalca v odstotkih.

Vir: Anketa bank

Razmerje med višino posojila in vrednostjo zavarovanja (LTV)

Lani so banke pri posojilih podjetjem, zavarovanih z nepremičninami, v povprečju nekoliko povišale razmerje med višino posojila in vrednostjo zastavljene nepremičnine, z 69,9% na 71,2%. Banke, ki so to razmerje omilile, navajajo, da je zavarovanje z nepremičninami le ena od oblik zavarovanj posojila, drugih pa v tem razmerju niso prikazovale. To razmerje je pri posojilih podjetjem ugodnejše kot pri posojilih gospodinjstvom, ki se jim je lani razmerje LTV znižalo, tako pri stanovanjskih kot pri drugih posojilih. Novoodobrena stanovanjska posojila so bila lani odobrena s povprečnim razmerjem LTV 54,7% in druga posojila z razmerjem 42,3%.

Razmerje med višino posojila gospodinjstvom in vrednostjo zastavljenih nepremičnin se je znižalo.

Tabela 5.12: Povprečno razmerje med višino novoodobrenega posojila in vrednostjo nepremičnin, danih v zastavo, v odstotkih

	LTV z nepremičninami	
	2010	2011
Posojila podjetjem	69,9	71,2
Nestanovanjska posojila gospodinjstvom	46,0	42,3
Stanovanjska posojila	57,0	54,7

Opomba: LTV je razmerje med višino posojila in vrednostjo zavarovanja, danega v zastavo, v odstotkih.

Vir: Anketa bank

Pri zavarovanju posojil podjetjem z vrednostnimi papirji so banke lani odobraval več posojila na enoto zavarovanja, vendar so ob tem zahtevale predložitev tudi drugih oblik

zavarovanja. Obseg posojil, pri katerih se je razmerje med višino posojila in vrednostjo zastavljenih vrednostnih papirjev povečalo nad interno določenimi LTV, je lani dosegel 755,7 mio EUR, kar je 7% celotnega stanja posojil, odobrenih podjetjem (na vzorcu bank, ki so na to vprašanje odgovorile). Med temi posojili so banke pri posojilih v vrednosti 112,8 mio EUR zahtevale dodatno zavarovanje, kar je 1,1% vseh posojil podjetjem.

Pregled navedenih kazalnikov izraža ohranjanje ostrejših meril pri odobravanju posojil oziroma dopolnjevanje obstoječe oblike zavarovanja z novimi.

Tabela 5.13: Povprečno razmerje med višino posojila in vrednostjo vrednostnih papirjev, danih v zastavo

	LTV – VP in/ali točke vzajemnih skladov (v %)		Posojila, pri katerih je LTV porasel nad interno določeni LTV v 2011		Posojila pri katerih je banka pridobila dodatno zavarovanje v 2011	
	2010	2011	v mio EUR	delež v vseh posojilih podjetjem v %	v mio EUR	delež v vseh posojilih podjetjem v %
Posojila podjetjem	88,8	102,2	755,7	7,0	112,8	1,1
Nestanovajska posojila gospodinjstvom	65,5	66,4	5,9	0,2	2,0	0,1
Stanovajska posojila	93,3	82,2	2,5	0,1	0,0	0,0

Opomba: LTV je razmerje med višino posojila in vrednostjo zavarovanja, danega v zastavo v odstotkih.

Vir: Anketa bank

5.7.2 Zamude komitentov pri odplačilu posojil

Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja bank se je nadaljevalo tudi v letu 2011 in v prvih mesecih 2012. Šibko gospodarsko okrevanje, ki je trajalo do druge polovice lanskega leta, tega trenda ni ustavilo. Nanj so nekoliko vplivala tudi podcenjevanja kreditnih tveganj v obdobju visoke kreditne rasti.

Tabela 5.14: Struktura razvrščenih terjatev bank po skupinah komitentov glede na zamude pri poravnavanju obveznosti do bank v mio EUR in odstotkih

	Razvrščene terjatve			Delež terjatev z zamudami v posamezni skupini komitentov					
				Skupne zamude			V tem: zamude nad 90 dni		
	dec. 10	dec. 11	feb. 12	dec. 10	dec. 11	feb. 12	dec. 10	dec. 11	feb. 12
Skupaj (v mio EUR)	49.766	49.467	49.645	6.822	9.462	9.245	3.688	5.547	5.989
				v %					
Podjetja	49,8	49,1	48,9	21,3	28,8	30,0	12,3	18,5	19,7
DFO	4,8	4,4	4,3	19,2	25,3	29,4	6,9	18,9	21,7
Gospodinjstva ¹	20,3	20,7	20,5	9,8	10,2	-	4,0	4,5	-
obrniki	2,0	2,1	2,0	21,1	21,7	25,9	12,8	14,1	14,9
prebivalstvo ¹	18,3	18,6	18,5	8,6	8,9	-	3,1	3,5	-
Tujci	12,8	11,4	11,7	12,6	15,5	17,0	5,2	8,7	9,5
Država	4,0	5,7	6,3	1,4	28,6	2,1	0,1	0,8	0,7
Banke in hranilnice	7,6	7,5	7,4	1,4	0,2	0,8	0,2	0,1	0,4
Centralna banka	0,6	0,8	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo	0,1	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skupaj	100,0	100,0	100,0	13,6	19,1	18,6	7,4	11,2	12,1

Opomba: ¹ Podatki za prebivalstvo za leti 2010 in 2011 so ocenjeni na podlagi podatkov iz ankete bank. Ocena je upoštevana tudi v agregatu gospodinjstev.

Vir: Banka Slovenije, Anketa bank

Nedonosne terjatve bank so ob koncu leta 2011 dosegle 11,2%, v nefinančnih podjetjih pa 18,5%.

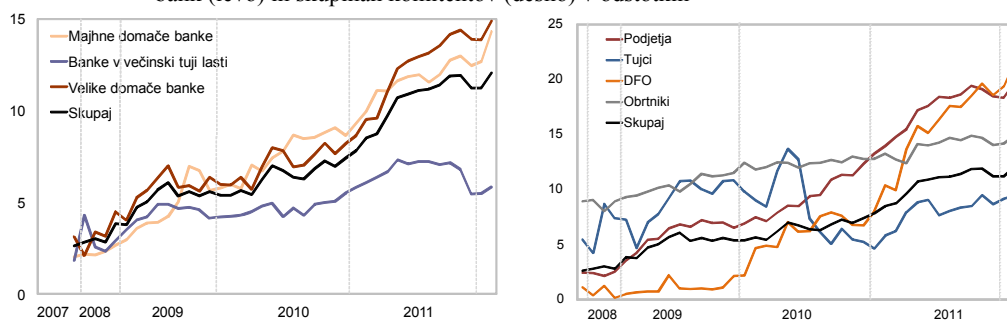
Delež nedonosnih terjatev bank, opredeljenih s terjatvami, ki zamujajo nad 90 dni, se je lani povečal za 3,8 odstotne točke in ob koncu leta dosegel 11,2%. Zaradi skoraj 50-odstotnega deleža nefinančnih podjetij v celotnih razvrščenih terjatvah bank zamude v tem delu portfelja odločilno opredeljujejo kakovost celotnega portfelja bančnih naložb. Nedonosne terjatve bank v nefinančnih podjetjih so od druge polovice lanskega leta naprej naraščale z nekoliko počasnejšo dinamiko. Delež zamud nad 90 dni se je v tem sektorju do konca leta povečal na 18,5% in do februarja letos na 19,7%.

Lani se je izrazito hitro poslabševal portfelj bančnih naložb v nedenarnih finančnih institucijah. Nedonosne terjatve bank do te skupine komitentov so se v tem letu skoraj potrojile, predvsem pod vplivom večjih finančnih holdingov. Poslabševanje tega dela portfelja se je z nezmanjšano dinamiko nadaljevalo tudi letos.

Kakovost portfelja bank je stabilnejša v sektorju obrtnikov (samostojnih podjetnikov), ki je z največjim, 9-odstotnim deležem zamud na začetku gospodarske krize pomenil največje kreditno tveganje za bančni sektor. Do konca lanskega leta so se nedonosne terjatve do obrtnikov postopoma povišale na 14,1%. V času gospodarske rasti v letu 2010 in prvi polovici 2011 se je naraščanje zamud v tem sektorju upočasnilo, kar kaže večjo odzivnost tega dela portfelja na gospodarske razmere. Ker je obstoj obrtnikov in majhnih podjetij na splošno v visoki korelaciji z uspešnostjo poslovanja, se ta del bančnih portfeljev najhitreje čisti slabih naložb in je manj obremenjen s podjetji v insolventnih postopkih, kot to velja za večja podjetja. Hkrati je okrevanje tega dela gospodarstva, številčno velikega in ekonomsko najšibkejšega, močno odvisno od finančnega položaja večjih podjetij in hitrosti njihovega okrevanja.

Zamude obrtnikov pri bankah naraščajo počasneje od zamud podjetij.

Slika 5.33: Delež zamud nad 90 dni v celotnih razvrščenih terjativah bank po skupinah bank (levo) in skupinah komitentov (desno) v odstotkih

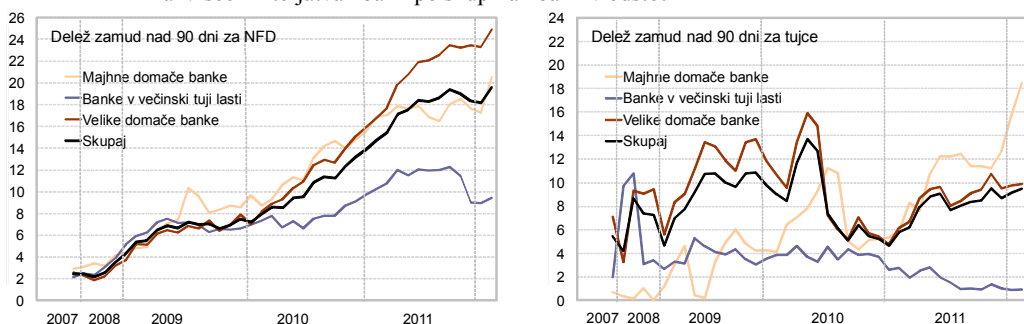

Vir: Banka Slovenije

Zamude nad 90 dni so se lani povečevale tudi pri terjativah do tujcev, vendar le pri bankah v večinski domači lasti. Okrog dve tretjini naložb v sektor tujcev sta pri domačih bankah usmerjeni v tuje nefinančne organizacije. Zamude tujcev nad 90 dni v velikih domačih bankah so se z dobrih 5% ob koncu leta 2010 povečale na 9,9% februarja letos in pri majhnih domačih bankah na 18,5%. Nasprotno banke v večinski tuji lasti izstopajo po zelo majhnem deležu nedonosnih terjatev do tujcev, zaradi drugačne strukture tujcev v portfeljih te skupine bank, kjer večino predstavljajo naložbe v nadrejene banke v tujini.

Kakovost portfelja do tujcev se je poslabšala pri bankah v večinski domači lasti.

Slika 5.34: Delež zamud nefinančnih podjetij (levo) in tujcev (desno) nad 90 dni v razvrščenih terjativah bank po skupinah bank v odstotkih

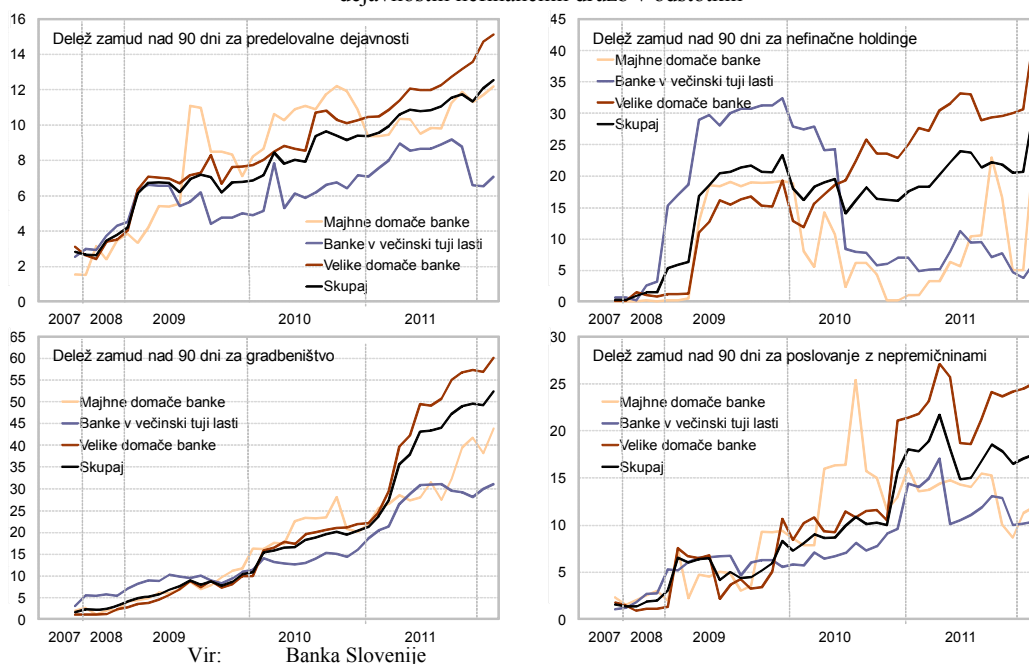

Vir: Banka Slovenije

Lani se je kakovost portfelja najhitreje poslabševala velikim domačim bankam. Do konca leta je delež zamud nad 90 dni v celotnih razvrščenih terjativah pri tej skupini bank dosegel 13,9%, največ med skupinami bank. K poslabšanju portfelja velikih domačih bank je zlasti prispevalo zmanjševanje kakovosti portfelja nefinančnih družb, kjer je delež zamud nad 90 dni ob koncu leta dosegel 23,5%, močno nad drugima skupinama bank.

Lani se je pospešilo poslabševanje kakovosti portfelja v velikih domačih bankah.

Slika 5.35: Delež zamud nad 90 dni v razvrščenih terjatvah bank v nekaterih dejavnostih nefinančnih družb v odstotkih

Portfelj bank v nefinančnih družbah se slabša zlasti velikim domačim bankam.

Na upadanje kakovosti portfelja bank v nefinančnih družbah vpliva poslabševanje finančnega položaja posameznih komitentov, na eni strani, in večanje njihovega deleža v strukturi bančnih naložb, na drugi. Zaradi zmanjšanja naklonjenosti bank tveganju in potreb po znižanju finančnega vzvoda se posojila dobrim komitentom težje odobravajo, potem ko so prejšnja posojila poplačana, slabim komitentom pa se podaljšujejo oziroma restrukturirajo, ker jih ta niso sposobna odplačevati. Povprečna kakovost portfelja bank se zato slabša, kar še zlasti velja za velike domače banke, pri katerih je največja koncentracija posojil višjih vrednosti odobrena nesolventnim podjetjem. Zniževanje finančnega vzvoda v bankah se izvaja predvsem z neto odplačili posojil dobrih komitentov.

Nedonosne terjatve v gradbeništvu so februarja 2012 dosegle 52,4%.

Pri podjetjih iz gradbeništva so terjatve z zamudami nad 90 dni do konca lanskega leta dosegle polovico portfelja do te dejavnosti in do februarja letos narasle na 52,4%. Pri velikih domačih bankah je delež nedonosnih terjatev do gradbeništva dosegel 60,2%. Zaradi strožjih kreditnih standardov bank, ki omejujejo kreditiranje novih komitentov, medtem ko neplačniki ostajajo v portfelju bank, se je izpostavljenost do najbolj problematičnih dejavnosti povečala, najizraziteje pri bankah v večinski domači lasti. Tako je delež gradbeništva v razvrščenih terjatvah velikih domačih bank do nefinančnih podjetij ob koncu lanskega leta dosegel 16,7%, kar je za 2,4 odstotne točke več kot ob koncu leta 2009. Pri drugih skupinah bank se je struktura portfelja nefinančnih družb poslabšala nekoliko manj: dveletni prirast deleža gradbeništva je pri majhnih domačih bankah znašal 0,5 odstotne točke in pri bankah v večinski tuji lasti 0,7 odstotne točke.

Razlike med skupinami bank v kakovosti terjatev do nefinančnih družb se povečujejo.

Poleg gradbeništva izstopajo velike domače banke po slabi kakovosti portfelja tudi v predelovalnih dejavnostih, finančnem posredništvu (vpliv holdingov), poslovanju z nepremičninami, informacijah in komunikacijah. Majhne domače banke imajo izrazito slabši portfelj od drugih skupin bank v gostinstvu ter prometu in skladiščenju, vendar je izpostavljenost od teh dveh dejavnosti majhna, skupaj 4% portfelja nefinančnih družb. Portfelj bank v večinski tuji lasti je v vseh dejavnostih nefinančnih podjetij po deležu zamud nad 90 dni najmanj tvegan. Poslabšani kakovosti portfelja v nekaterih dejavnostih je v tej skupini bank razmeroma hitro sledilo ponovno izboljšanje, kar kaže njihovo učinkovitejše spopadanje s slabimi terjatvami. Delež in prirast nedonosnih terjatev do nefinančnih družb sta v bankah v večinski tuji lasti lani opazno nižja kot v drugih skupinah bank, s prirastom 0,3 odstotne točke in doseženim 9,0-odstotnim deležem v razvrščenih terjatvah ob koncu leta 2011.

Tabela 5.15: Struktura in zneski razvrščenih terjatev bank do nefinančnih podjetij in delež zamud nad 90 dni pri poravnavanju obveznosti do bank po skupinah bank in po dejavnostih ob koncu leta 2011 v odstotkih

	Struktura razvrščenosti, NFD = 100				Delež zamud nad 90 dni v dejavnosti			
	Bančni sektor	Velike banke	Majhne banke	Banke v večinski tuji lasti	Bančni sektor	Velike banke	Majhne banke	Banke v večinski tuji lasti
Kmetijstvo, rudarstvo	1,2	1,1	1,5	1,4	9,4	8,0	12,7	10,2
Predelovalne dejavnosti	25,9	27,2	24,6	23,8	11,4	13,6	11,3	6,6
Elektrika, plin in voda	4,4	4,0	3,3	5,6	2,2	3,0	3,2	0,9
Gradbeništvo	14,4	16,7	14,9	9,9	49,6	57,4	41,8	28,1
Trgovina	18,3	16,5	21,5	20,9	11,8	15,0	12,9	6,6
Promet in skladiščenje	9,2	9,3	1,9	11,0	11,3	15,8	39,9	2,6
Gostinstvo	2,8	3,0	2,1	2,7	14,4	14,7	38,0	9,0
Informacijske, komunikacijske dejavnosti	2,4	2,5	1,4	2,5	25,5	37,1	18,5	4,1
Finančno posredništvo	6,3	6,6	8,5	5,2	20,7	30,1	5,0	4,7
Poslovanje z nepremičninami	4,8	3,7	5,3	6,6	17,4	24,2	8,7	10,0
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	8,3	7,5	13,5	8,4	20,2	22,7	20,2	16,3
Javne storitve	1,9	1,8	1,6	2,1	5,1	3,3	7,6	7,3
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	18,5	23,5	17,6	9,0
Skupaj v mio EUR	24.203	14.640	2.056	7.508	4.479	3.436	362	681

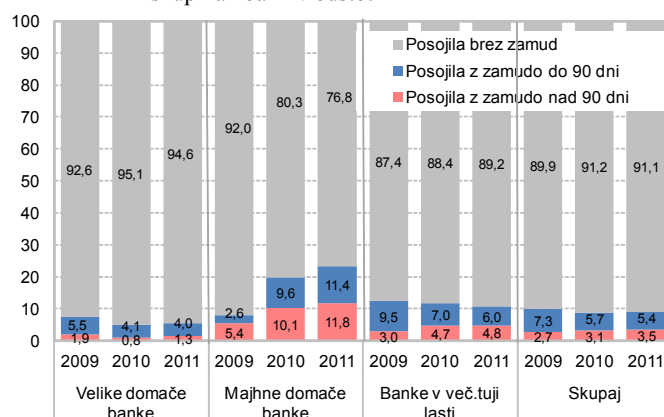
Opomba: Podatki ne vključujejo hranilnic.

Vir: Banka Slovenije

Prebivalstvo spada med najmanj tvegane skupine komitentov bank, čeprav se je tudi na tem segmentu bančnih naložb delež nedonosnih terjatev nekoliko povečal. Ob koncu lanskega leta so zamude prebivalstva nad 90 dni dosegle 3,5%, kar pomeni enoletni prirast 0,4 odstotne točke. Na tem delu portfelja so velike razlike med skupinami bank²². Pri majhnih domačih bankah je delež zamud nad 90 dni lani ob koncu leta dosegel 11,8%, medtem ko je pri velikih domačih bankah bistveno nižji, 1,3%. Pri bankah v večinski tuji lasti, kjer se je delež prebivalstva lani povečal na 29% razvrščenih terjatev, pomenijo nedonosne terjatve v višini 4,8% razmeroma večje breme kot pri drugih skupinah bank. Ob ponovni zaostritvi gospodarskega položaja, naraščanju brezposelnosti in zlasti v luči načrtovanih ukrepov za zmanjšanje socialnih izdatkov države lahko pričakujemo nadaljnje poslabševanje tega dela bančnih portfeljev.

Nekoliko so se povečale nedonosne terjatve do prebivalstva, zlasti v majhnih domačih bankah.

Slika 5.36: Struktura zamud prebivalstva nad 90 dni v razvrščenih terjatvah bank po skupinah bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, Anketa bank

Na kakovost bančnih portfeljev negativno vplivajo terjatve do podjetij v stečaju, katerih verjetnost poplačila je zelo majhna. Zaradi dolgotrajnih postopkov ostajajo te terjatve v portfeljih bank več let po začetku stečajnih postopkov. Obseg terjatev do nefinančnih podjetij v stečaju se je z 89 mio EUR ob koncu leta 2008 povečal na 1.690 mio EUR ob koncu leta 2011 in dosegel 7% razvrščenih terjatev bank do nefinančnih podjetij. Četrtna razvrščenih terjatev do gradbeništva je bila ob koncu lanskega leta v podjetjih v stečaju. Z 11,2-odstotnim deležem terjatev do podjetij v stečaju izstopajo tudi strokovne in druge poslovne dejavnosti, pri predelovalnih dejavnostih je ta delež podpovprečen, 5,9%.

Terjatve do podjetij v stečaju pomenijo 7% razvrščenih terjatev bank do nefinančnih podjetij.

²² Kakovost anketnih podatkov o zamudah gospodinjstev ni nujno na enaki ravni kot za preostali del portfelja, o katerem se redno mesečno poroča.

Tabela 5.16: Razvrščene terjatve bank (RT) do nefinančnih podjetij v stečaju v mio EUR in delež teh v celotnih terjativah bank do nefinančnih podjetij po dejavnostih in v odstotkih

	Dec. 2008		Dec. 2011	
	RT do podjetij v stečaju v mio EUR	Delež v celotnih RT dejavnosti v %	RT do podjetij v stečaju v mio EUR	Delež v celotnih RT dejavnosti v %
Kmetijstvo, rudarstvo	2	0,8	15	4,5
Predelovalne dejavnosti	38	0,6	360	5,9
Elektrika, plin in voda	2	0,2	0	0,0
Gradbeništvo	10	0,3	900	25,5
Trgovina	20	0,4	83	1,9
Promet in skladiščenje	2	0,1	27	1,1
Gostinstvo	1	0,1	4	0,6
Informacijske, komunikacijske dejavnosti	3	0,4	24	4,1
Finančno posredništvo	0	0,0	12	0,8
Poslovanje z nepremičninami	2	0,1	40	3,7
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	9	0,4	225	11,2
Javne storitve	0	0,0	0	0,1
Skupaj	89	0,4	1.690	7,0
Število začelih postopkov v letu	86		681	

Vir: Banka Slovenije

Obstaja verjetnost nadaljnjih velikih izgub zaradi odpisovanja terjatev do podjetij v stečaju.

Največ terjatev do podjetij v stečaju je skoncentriranih v velikih domačih bankah, 82,4%. Tudi obremenjenost njihovega portfelja nefinančnih družb s terjatvami v stečaju je najvišja, 9,6%. Veliko povečanje števila novih stečajnih postopkov v zadnjih treh letih napoveduje, da bodo terjatve do podjetij v stečaju ob nespremenjeni praksi vodenja stečajnih postopkov še naslednjih nekaj let bremenile bančne portfelje. Razvrščene terjatve do podjetij, v katerih je v zadnjih treh letih začel stečajni postopek, znašajo 1.639 mio EUR (96% celotnih terjatev do podjetij v stečaju), oslabilene pa so v povprečju manj kot 50% brez upoštevanja zavarovanj, ki so pri slovenskih bankah pomemben del zaščite pred tveganji. V naslednjih letih bodo te terjatve pomenile grožnjo za nove izgube in posledično znižanja kapitala, zaradi nadaljnjega razvrednotenja zastavljenega dela premoženja v zavarovanju.

Tabela 5.17: Razvrščene terjatve bank (RT) do nefinančnih podjetij v stečaju in delež teh v celotnih terjativah bank do nefinančnih podjetij po skupinah bank v mio EUR in odstotkih

	Dec. 2008		Dec. 2011		
	RT do podjetij v stečaju v mio EUR	Delež v celotnih RT dejavnosti v %	RT do podjetij v stečaju v mio EUR	Struktura v %	Delež v celotnih RT dejavnosti v %
Velike domače banke	50	0,4	1.393	82,4	9,6
Majhne domače banke	16	0,9	112	6,6	5,4
Banke v večinski tuji lasti	22	0,3	185	11,0	2,5
Skupaj	89	0,4	1.690	100,0	7,0

Vir: Banka Slovenije

Okvir 5.1: Zamude nad 90 dni kot merilo nedonosnih terjatev bank

Po veljavni metodologiji poročanja se med zamude vključujejo zapadle obveznosti posameznega dolžnika, kadar zamujeni zneski presežejo 1.000 EUR. Pri tem se med obveznosti z zamudo upoštevajo celotne razvrščene terjatve do posameznega komitenta, ne glede na to, da je zamuda morda nastala le na eni manjši terjatvi. Po veljavnem pragu poročanja se dogaja tudi, da so med neplačnike uvrščeni veliki dolžniki v celotnem obsegu zadolženosti pri posamezni banki zaradi manjše neplačane obveznosti (stroška, garancije), čeprav se obveznosti poplačila dolga redno poravnava.

Posamezne države imajo različna merila za določanje nedonosnih terjatev, zato neposredna primerjava med njimi ni mogoča. Mejni zneski za opredelitev neplačil so določeni po različnih merilih: poleg meje v absolutni vrednosti je ponekod uveljavljena relativna meja, ki naj jo neplačani zneski dosežejo, preden se o njih začne poročati, drugod je uveljavljena kombinacija relativne in absolutne meje.

Z aprilom 2012 je začel veljati spremenjen Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja, po katerem se začnejo dnevi zamude pri poravnavanju obveznosti šteti takrat, ko seštevek vseh zamud posameznega dolžnika preseže 2%

črpane izpostavljenosti do tega dolžnika ali 50.000 EUR. Hkrati bodo banke po teh merilih začele dodatno poročati tudi vrednosti le tistih finančnih sredstev, pri katerih je dejansko prišlo do zamude, torej ločeno od drugih terjatev, ki jih dolžniki redno poravnajo.

Tudi ob teh spremenjenih merilih je treba upoštevati, da enačenje terjatev z zamudami nad 90 dni in nedonosnih terjatev (non-performing loans) ni popolnoma korektno, ker ne upošteva vrednosti zavarovanj, ki naj bi predstavljala pričakovani denarni pritok v primeru njihovega unovčevanja. Zato vrednost terjatve z zamudo ni v celoti nedonosna, temveč le v delu, ki presega unovčljivo vrednost zavarovanja.

Spremenjeni sklep Banke Slovenije omogoča tudi hitrejšo odpisovanje terjatev, tudi če še ni pravne podlage za zaključek postopka izterjave, če banke v postopkih izterjave ocenijo, da ne bodo poplačane. Banke bodo tako odpisovale nezavarovane terjatve, pri katerih dolžniki zamujajo več kot tri leta ali so v stečajnem postopku več kot eno leto, ter tudi terjatve, zavarovane z nepremičninami, pri katerih je zamuda daljša od pet let oziroma v tem obdobju banka ni prejela nobenega poplčila od unovčitve zavarovanja.

Odpis terjatev v stečaju po teh merilih lahko zmanjša delež zamud nad 90 dni na ravni celotnega portfelja za 0,4 odstotne točke, na 10,8%, na ravni portfelja nefinančnih družb pa več, ker je večina terjatev, ki se lahko tako odpišejo, v tem delu portfelja.

5.7.3 Razpršenost portfelja

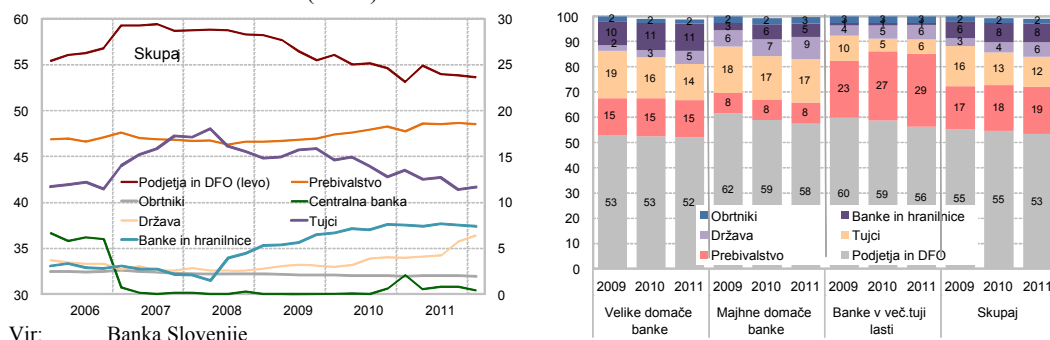
Lani so banke dodatno zmanjšale delež podjetij v strukturi razvrščenih terjatev, za 2 odstotni točki. Najizraziteje, za tri odstotne točke, se je ta delež zmanjšal pri bankah v večinski tuji lasti. Te banke so tudi edine, ki so v zadnjih treh letih zniževale tudi absolutno raven terjatev do podjetniškega sektorja in povečevale izpostavljenost do gospodinjstev, ki so relativno manj tvegana.

Banke zmanjšujejo delež portfelja v podjetjih, najhitreje banke v večinski tuji lasti.

Banke so v celotnem obdobju od začetka gospodarske krize zmanjševale izpostavljenost obrtnikom, tako v strukturi kot v absolutnih ravneh. Zaradi relativne majhnosti teh komitentov, večje frekvence zapiranja in nastajanja novih podjetij (s.p.) je fluktuacija teh komitentov v portfeljih bank velika. Manjše možnosti ponudbe kakovostnih zavarovanj so tudi razlog, da ti komitenti namesto bančnih posojil uporabljajo notranje vire. Le pri majhnih domačih bankah se je obseg razvrščenih terjatev do obrtnikov v vseh kriznih letih povečeval.

Zmanjšuje se tudi izpostavljenost bank obrtnikom.

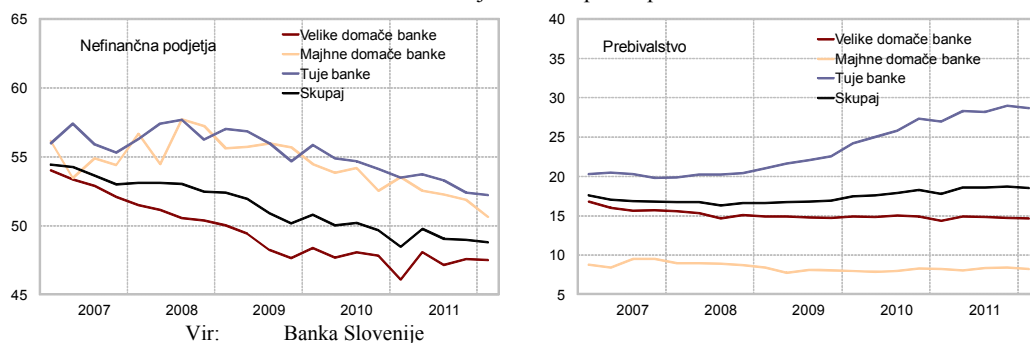
Slika 5.37: Struktura razvrščenih terjatev po sektorjih, skupaj (levo) in po skupinah bank konec let (desno) v odstotkih

Lani se je nadaljevalo prestrukturiranje trga posojil prebivalstvu v smeri nadaljnje rasti tržnega deleža bank v večinski tuji lasti. Terjatve do prebivalstva so dosegle 29-odstotni delež v povprečni strukturi njihovih portfeljev, kar je za 8,6 odstotne točke več kot na začetku gospodarske krize, ko so se tudi začeli izraziteje prestrukturirati portfelji bank.

Lani se je dodatno povečal delež prebivalstva v strukturi naložb bank v večinski tuji lasti.

Slika 5.38: Delež nefinančnih podjetij (levo) in prebivalstva (desno) v strukturi razvrščenih terjatev bank po skupinah bank v odstotkih

V zadnjih treh letih so se v vseh skupinah bank povečali deleži naložb v sektorja države ter bank in hranilnic, kar kaže na zmanjševanje naklonjenosti bank k tveganju, zlasti pri bankah v večinski domači lasti. Velike domače banke so v treh letih skoraj podvojile delež naložb v teh dveh sektorjih, na 16%, medtem ko so ga majhne domače banke povečale za devet odstotnih točk, na 14,1%.

Kljub najmanjšemu deležu nefinančnih družb v strukturi portfelja je njegova kakovost najslabša pri velikih domačih bankah.

Kljub zmanjševanju deleža nefinančnih podjetij v strukturi bančnega portfelja se je njegova kakovost še naprej poslabševala, ker so v njem povečevali delež komitenti iz bolj tveganjih dejavnosti. V razvrščenih terjativah bank do podjetij se je delež gradbeništva v zadnjih dveh letih povečal za 1,8 odstotne točke, medtem ko se je delež predelovalnih dejavnosti kljub gospodarski rasti v tem obdobju zmanjšal za 0,6 odstotne točke. Kakovost portfelja nefinančnih družb je najslabša pri velikih domačih bankah, kar vpliva na najnižjo kakovost celotnega portfelja v primerjavi z drugima skupinama bank.

Tabela 5.18: Posojila in razvrščene terjatve bank do nefinančnih podjetij po dejavnostih ob koncu leta, struktura in medletne stopnje rasti, v mio EUR in odstotkih

	Posojila nefinančnim podjetjem ¹				Razvrščene terjatve do nefinančnih podjetij					
	Skupaj		Prirast v		Skupaj		Struktura		Medletne stopnje	
	v mio		mio		v mio		v %		rasti v %	
	EUR	EUR	2010	2011	EUR	EUR	2010	2011	2010	2011
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in rud.	282	24	1,2	1,4	298	1,2	0,1	0,1	5,9	2,9
Predelovalne dejavnosti	5.405	-299	27,0	26,3	6.298	25,9	-0,2	-0,4	-0,6	-3,6
Elektrika, plin in voda, saniranje okolja	717	52	3,1	3,5	1.080	4,4	0,1	0,5	1,7	10,3
Gradbeništvo	2.571	102	11,7	12,5	3.516	14,4	1,1	0,7	8,8	3,2
Trgovina	3.747	-214	18,8	18,3	4.424	18,3	-0,3	-0,5	-1,5	-4,5
Promet in skladiščenje	2.028	-21	9,7	9,9	2.232	9,2	0,2	0,4	2,2	2,0
Gostinstvo	665	-7	3,2	3,2	683	2,8	0,1	-0,1	2,2	-4,7
Informacije in komunikacije	424	-66	2,3	2,1	595	2,4	-0,1	-0,2	-3,0	-10,6
Finančno posredništvo	1.470	-47	7,2	7,2	1.541	6,3	-0,9	-0,2	-12,2	-4,6
Poslovanje z nepremičninami	1.122	-7	5,3	5,5	1.100	4,8	-0,1	-0,2	-1,7	-6,6
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	1.657	-113	8,4	8,1	2.006	8,3	-0,1	0,0	-1,5	-2,1
Javne storitve	430	-1	2,0	2,1	460	1,9	0,2	0,0	10,2	-4,1
SKUPAJ	20.517	-598	100,0	100,0	24.233	100,0			0,0	-2,0

Opomba: ¹ Posojila so v bruto znesku, nezmanjšana za oslabitve.
Vir: Banka Slovenije

5.7.4 Bonitetna struktura terjatev

Banke so lani v primerjavi s preteklimi leti pospešile prerazvrščanje terjatev v nižje bonitetne skupine. V najvišjih bonitetnih skupinah (A in B) je bilo ob koncu leta 2011 razvrščeno 88,7% celotnih razvrščenih terjatev bank, za 8,5 odstotne točke manj kot ob koncu leta 2008. V najnižjih bonitetnih skupinah (D in E) so banke lani prerazvrstile 2,5% portfelja (v letu 2009 0,4% in v letu 2010 1,4%), ki so tako dosegle 6,2% celotnih razvrščenih terjatev bank. Do februarja 2011 se je ta delež povečal na 6,4%.

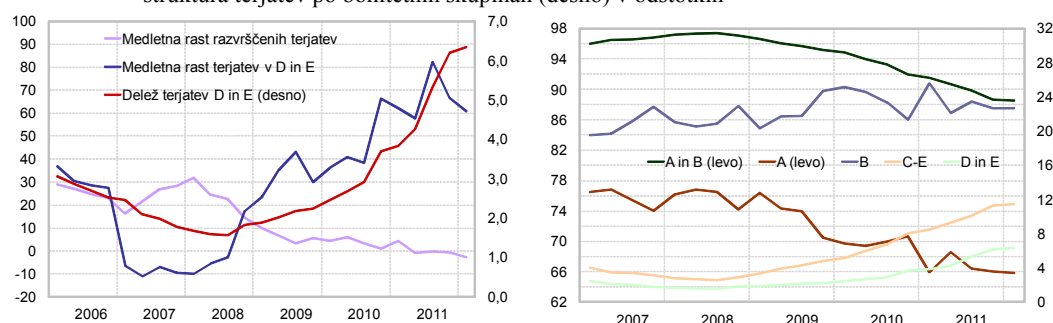
Oblikovane oslabitve in rezervacije se v zadnjih dveh letih povečujejo po povprečni letni stopnji nekaj nad 30%. Februarja 2012 je njihov obseg dosegel 3,3 mrd EUR, pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami je narasla na 6,7%.

Tabela 5.19: Bonitetna struktura razvrščenih terjatev ter pokritost z oslabitvami in rezervacijami v mio EUR in odstotkih

	31. 12. 2010			31. 12. 2011			29.2.2012		
	Razvrščene terjatve		Pokritost terjatev z oslabitvami v %	Razvrščene terjatve		Pokritost terjatev z oslabitvami v %	Razvrščene terjatve		Pokritost terjatev z oslabitvami v %
Skupaj (v mio EUR)	49.766	2.420	4,86	49.467	3.247	6,56	49.645	3.325	6,70
	Struktura (v %)			Struktura (v %)			Struktura (v %)		
A	70,60	5,7	0,4	66,02	3,3	0,3	65,84	3,2	0,3
B	21,35	19,8	4,5	22,67	14,6	4,2	22,70	14,5	4,3
C	4,35	22,4	25,0	5,11	20,9	26,8	5,11	20,3	26,6
D	2,91	35,8	60,0	5,50	50,6	60,4	5,62	51,1	60,9
E	0,79	16,3	100,1	0,70	10,6	100,0	0,74	11,0	100,1

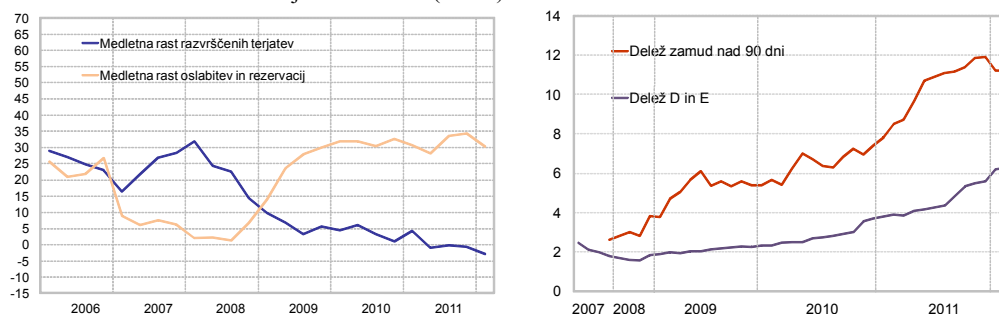
Vir: Banka Slovenije

Slika 5.39: Medletne stopnje rasti razvrščenih terjatev in terjatev v D in E (levo) ter struktura terjatev po bonitetnih skupinah (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Slika 5.40: Medletne stopnje rasti razvrščenih terjatev v primerjavi z rastjo oslabitev in rezervacij (levo) ter primerjava deleža zamud nad 90 dni in deleža razvrščenih terjatev v D in E (desno) v odstotkih

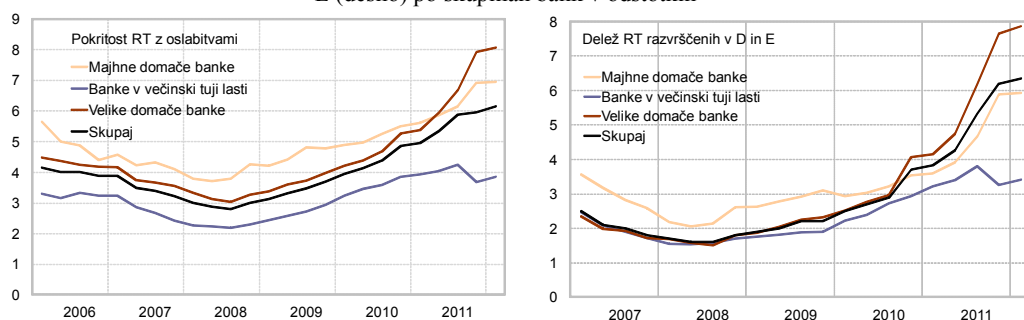
Vir: Banka Slovenije

Velike domače banke so lani izredno pospešile prerazvrščanje terjatev v najbolj tvegane bonitetne skupine. Delež terjatev v skupinah D in E se je v enem letu povečal za 3,6 odstotne točke, na 7,7%. Ob tem so se povečale oblikovane oslabitve, zlasti v zadnjih mesecih leta, kar je imelo za posledico visoke izgube v tej skupini bank v lanskem letu.

Hitro povečanje oslabitev je posledica močnega naraščanja nedonosnih terjatev in razvrednotenja premoženja, prejetega v zavarovanje. Del vzrokov za tako slab portfelj bank je v preteklih odločitvah, ko so banke v obdobju visoke kreditne rasti preveč optimistično ocenjevale možnosti komitentov za poplačilo dolgov. Drugi del razlogov je v tem, da so tudi podjetja, ki so bila v času zadolževanja finančno močna in poslovno perspektivna, zaradi prepletenih kapitalskih in poslovnih povezav zašla v finančne težave. Zaradi močnega zmanjšanja vrednosti vrednostnih papirjev, delnega zmanjšanja vrednosti nepremičnin in drugih premoženjskih oblik, ki so jih kreditorejmalci zastavili v zavarovanje posojil, se pojavljata potreba po dodatnem oblikovanju oslabitev in s tem slabši poslovni rezultat bank.

Kakovost portfelja velikih domačih bank se je v letu 2011 najbolj poslabšala.

Slika 5.41: Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami (levo) ter delež terjatev v D in E (desno) po skupinah bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Majhne domače banke so pospešile prerazvrščanje terjatev v nižje bonitetne skupine.

Naraščanje nedonosnih terjatev nefinančnih podjetij je lani močno prizadelo tudi majhne domače banke, ki so prav tako pospešile prerazvrščanje terjatev v najnižje bonitetne skupine. Delež terjatev v skupinah D in E se je pri teh bankah v enem letu povečal za 2,4 odstotne točke, na 5,9%, medtem ko je pokritost celotnih terjatev z oslabitvami dosegla 6,9%. Nadaljnje spremembe v kakovosti portfelja majhnih domačih bank so odvisne od tega, koliko bodo prihodnja negativna gibanja prizadela predvsem manjša in srednja podjetja, ki pri njih tvorijo relativno večji del portfelja kot pri drugih skupinah bank.

Bankam v večinski tuji lasti se je poslabševanje portfelja lani ustavilo.

Za razliko od domačih bank se je poslabševanje portfelja bank v večinski tuji lasti lani ustavilo. Boljša kakovost posameznih delov portfelja in prestrukturiranje k manj tveganim naložbam sta prispevala k nižji rasti nedonosnih terjatev, manjši potrebi po prerazvrščanju terjatev med manj kakovostne in k posledično manjšim potrebam po dodatnih oslabitvah. Delež terjatev v skupinah D in E se je pri bankah v večinski tuji lasti lani povečal za 0,3 odstotne točke, na 3,3%, medtem ko se je pokritost z oslabitvami zmanjšala za 0,2 odstotne točke, na 3,7%. K zmanjšanju je prispeval prenos slabega dela portfelja ene izmed bank na matično banko v tujini, vendar je tudi z izločitvijo te transakcije povečanje pokritosti z oslabitvami pri tej skupini bank nizko, 0,3 odstotne točke v celem letu 2011.

Tabela 5.20: Pokritost razvrščenih terjatev, zamud nad 90 dni in terjatev, razvrščenih v D in E, s pripadajočimi oslabitvami po skupinah komitentov, brez upoštevanja zavarovanja terjatev s premoženjem, v odstotkih

	Pokritost celotnih razvrščenih terjatev z oslabitvami			Pokritost zamud nad 90 dni z oslabitvami			Pokritost terjatev v D in E z oslabitvami		
	dec. 09	dec. 10	dec. 11	dec. 09	dec. 10	dec. 11	dec. 09	dec. 10	dec. 11
Podjetja	4,7	6,5	9,4	36,0	34,5	39,2	71,4	66,4	65,0
DFO	2,3	5,1	9,6	22,4	36,4	29,0	71,0	48,6	58,4
Gospodinjstva	4,1	4,0	3,6	-	-	-	86,3	79,9	66,6
obrtniki	8,3	8,9	8,8	46,6	48,4	43,7	80,8	74,7	74,7
prebivalstvo	3,6	3,4	3,0	-	-	-	87,9	81,6	64,4
Tujci	2,7	4,2	6,6	14,0	44,0	32,9	75,8	73,0	66,8
Država	0,2	0,1	0,1	43,0	11,8	3,3	59,4	58,7	87,4
Banke in hranilnice	0,2	0,2	0,5	35,7	42,1	12,1	64,1	100,0	97,3
Skupaj pokritost	3,7	4,9	6,6	29,1	36,0	37,8	75,9	68,5	64,9
	Razvrščene terjatve skupaj			Zamude nad 90 dni skupaj			Terjatve v D in E skupaj		
v mio EUR	49.257	49.766	49.467	2.651	3.688	5.547	1.106	1.840	3.065
- v odstotku BDP v %	139,5	140,5	138,6	7,5	10,4	15,5	3,1	5,2	8,6

Vir: Banka Slovenije

Največjo pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami imajo banke v nefinančnih podjetjih in DFO.

Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami po posameznih skupinah komitentov je največja pri terjatvah do DFO, kjer je ob koncu leta 2011 dosegla 9,6%, za 4,5 odstotne točke več kot pred enim letom. Povečanje je posledica hitrega poslabševanja tega dela portfelja v lanskem letu. Nekoliko manjša pokritost z oslabitvami in nižji prirast je pri terjatvah do nefinančnih družb, z 9,4-odstotno stopnjo pokritosti in prirastom 2,9 odstotne točke. Pri prebivalstvu se je od drugega četrtletja 2010 raven oblikovanih oslabitev zniževala v absolutnih vrednostih, kar je zmanjšalo pokritost razvrščenih terjatev do prebivalstva z oslabitvami, s 3,6% ob koncu leta 2009 na 3% ob koncu leta 2011.

Drugi kazalniki pokritosti portfelja z oslabitvami, ki se nanašajo le na nedonosne dele portfelja, brez zavarovanj in ob njihovem upoštevanju, so ustrezno višji. Pokritost razvrščenih terjatev z zamudami nad 90 dni z oslabitvami je znašala ob koncu leta 2011 37,8% brez upoštevanja zavarovanja terjatev s premoženjem in se je v preteklih letih povečevala. Ta kazalnik je najvišji pri obrtnikih s 43,7-odstotno pokritostjo in nefinančnih podjetjih z 39,2-odstotno pokritostjo, sledijo jim tujci z 32,9% in DFO z 29,0%, če navedemo le bolj tvegane skupine komitentov. Terjatve z zamudami nad 90 dni so delno pokrite s prejetimi zavarovanji, zaradi česar se zanje oblikujejo nižje oslabitve.

Terjatve z zamudami nad 90 dni so 37,8-odstotno pokrite z oslabitvami, brez upoštevanja zavarovanj.

Pri terjativah, razvrščenih v skupini D in E, je pokritost z oslabitvami večja, 64,9-odstotna. V zadnjih dveh letih se stopnja pokritosti teh terjatev znižuje, kar je posledica prerazvrščanja terjatev iz višjih bonitetnih skupin predvsem v skupino D, ki za razliko od skupine E še ni 100-odstotno oslabljena, in spreminjanja razmerja med njima. Pri skupinah komitentov z večjim tveganjem se pokritost terjatev v D in E giblje v razponu od 58,4% pri DFO do 74,7% pri obrtnikih.

Pokritost terjatev, razvrščenih v skupini D in E, znaša 64,9%.

Tabela 5.21: Bonitetna struktura razvrščenih terjatev do prebivalstva ter pokritost z oslabitvami in rezervacijami v odstotkih

	31. 12. 2010			31. 12. 2011			28.2.2012		
	Razvrščene terjatve		Pokritost terjatev z oslabitvami v %	Razvrščene terjatve		Pokritost terjatev z oslabitvami v %	Razvrščene terjatve		Pokritost terjatev z oslabitvami v %
		Oslabitve			Oslabitve			Oslabitve	
Skupaj (v mio EUR)	9.082	311	3,4	9.237	279	3,0	9.195	288	3,1
	Struktura (v %)			Struktura (v %)			Struktura (v %)		
A	94,0	16,0	0,6	85,2	11,0	0,4	84,8	10,6	0,4
B	1,7	2,5	5,0	10,4	7,3	2,1	10,7	7,6	2,2
C	1,4	12,0	30,4	1,0	9,8	31,0	1,1	10,9	31,0
D	1,5	28,4	64,3	3,2	65,8	62,3	3,2	64,7	63,6
E	1,4	41,1	100,0	0,2	6,1	100,0	0,2	6,2	100,0

Vir: Banka Slovenije

Pri nefinančnih podjetjih po pokritosti z oslabitvami izstopajo podjetja iz gradbeništva s 17,4-odstotno stopnjo pokritosti, enkrat več kot pred enim letom. Delež terjatev do gradbeništva, razvrščenih v skupini D in E, se je prav tako podvojil, na 15,7%. Glede na to, da so nedonosne terjatve v gradbeništvu presegle polovico portfelja do te dejavnosti, terjatve do podjetij v stečaju pa četrtno portfelja, je verjetnost oblikovanja dodatnih oslabitev ob zniževanju cen nepremičnin velika. Zlasti pri veliki razliki med vrednostjo zavarovanj v portfelju in dejansko tržno vrednostjo, ki bi se pokazala v postopkih unovčitev.

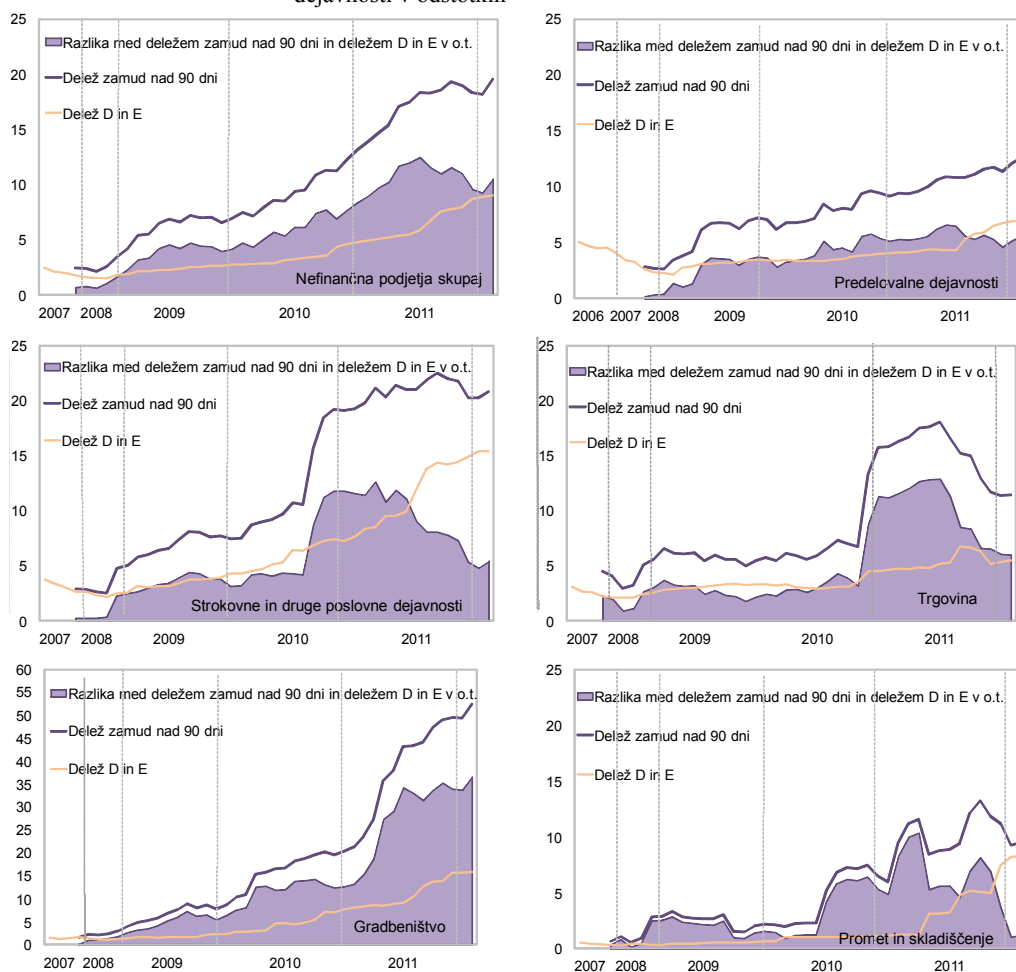
Pokritost terjatev z oslabitvami v gradbeništvu se je močno povečala, na 17,4% ob koncu leta 2011.

Tabela 5.22: Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami ter terjatve v D in E pri nefinančnih podjetjih po dejavnostih

	Oslabitve razvrščenih terjatev v mio EUR		Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami v %		Razvrščene terjatve v skupinah D in E v deležu v vseh razvrščenih terjativah		
					v mio EUR		
	2010	2011	2010	2011		2010	2011
Kmetijstvo, rudarstvo	22	21	6,5	6,9	15	4,5	4,9
Predelovalne dejavnosti	371	456	5,8	7,2	427	4,1	6,8
Elektrika, plin in voda	14	17	1,4	1,6	8	0,5	0,8
Gradbeništvo	297	613	8,6	17,4	554	7,0	15,7
Trgovina	315	329	6,8	7,4	233	4,5	5,3
Promet in skladiščenje	72	139	3,1	6,2	170	1,0	7,6
Gostinstvo	31	45	4,5	6,5	39	2,9	5,7
Informacijske, komunikacijske dejavnosti	51	71	7,7	11,9	27	2,1	4,5
Finančno posredništvo	169	211	11,2	13,7	277	10,5	18,0
Poslovanje z nepremičninami	68	90	5,8	8,2	81	3,8	7,4
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	205	264	9,8	13,2	304	7,2	15,1
Javne storitve	15	17	3,3	3,7	8	1,5	1,6
Skupaj	1.629	2.271	6,6	9,4	2.142	4,7	8,8

Vir: Banka Slovenije

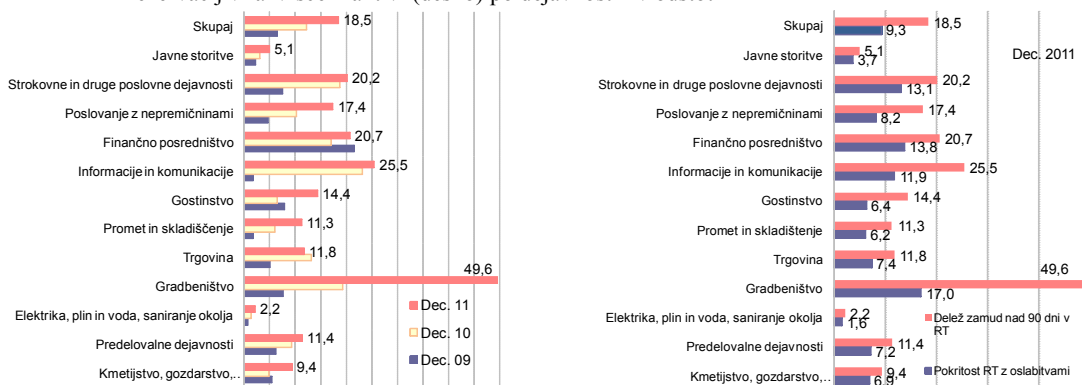
Slika 5.42: Primerjava deleža zamud nad 90 dni v razvrščenih terjatvah bank z deležem terjatev v D in E v razvrščenih terjatvah bank za posamezne dejavnosti v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Povečano prerazvrščanje terjatev med bolj tvegane je opazno tudi v nekaterih drugih dejavnostih. V strokovnih in drugih poslovnih dejavnostih se je delež terjatev v skupinah D in E do konca leta 2011 podvojil, ob umirjanju dinamike zamud nad 90 dni v zadnjih treh četrtletjih. V prometu in skladiščenju je razvrščenost v najbolj tveganih razredih narasla z 1% na 7,6% ob zmanjševanju deleža daljših zamud v zadnjih mesecih. Zadnje pol leta strmo upadajo zamude nad 90 dni v trgovini, medtem ko se prerazvrščanje v nižje bonitetne skupine nadaljuje. Tako se vrednost portfelja vedno bolj približuje dejanskemu stanju kakovosti terjatev.

Slika 5.43: Delež zamud nad 90 dni v razvrščeni aktivi bank pri nefinančnih podjetjih (levo) ter primerjava deleža zamud nad 90 dni z deležem oslabitev in rezervacij v razvrščeni aktivi (desno) po dejavnostih v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Okvir 5.2: Analiza kreditnega tveganja nefinančnih družb ter ocena verjetnosti neplačila, stroškov oslabitev in pokritosti razvrščenih terjatev z oslabitvami za leti 2012 in 2013 na vzorcu komitentov

Kakovost kreditnega portfelja se je v letu 2011 poslabšala. Povečala sta se tako delež slabih komitentov in tudi verjetnost neplačila, ki kaže tok novih neplačnikov. V prvem delu je z različnimi kazalniki, ki temeljijo na bonitetnih ocenah komitentov in njihovih zamudah pri odplačevanju posojila, analizirano kreditno tveganje nefinančnih družb, ki so glavni vir slabšanja kreditnega portfelja. Sledijo ocene verjetnosti neplačila nefinančnih družb, stroškov oslabitev ter pokritosti razvrščenih terjatev z oslabitvami za leti 2012 in 2013.

Analiza kreditnega tveganja nefinančnih družb na podlagi bonitetnih ocen komitentov in zamud pri odplačevanju posojil

V analizo so vključene nefinančne družbe, ki so bile v obdobju od leta 2000 do 2011 zadolžene pri vsaj eni banki v Sloveniji in niso v postopku stečaja. Kot mere kreditnega tveganja so uporabljene bonitetne ocene komitentov in njihove zamude pri odplačevanju posojila. Vsi prikazi v tabelah in slikah se nanašajo na število komitentov in ne na razvrščene terjatve do teh komitentov.

Bonitetna struktura se je v letu 2011 precej poslabšala. Delež najmanj tveganih komitentov z bonitetnimi ocenama A in B se je zmanjšal za 3,8 odstotne točke (v nadaljevanju o.t.), medtem ko se je delež slabih komitentov z bonitetnimi ocenama D in E povečal za 3 o.t., na 10,1%. Poslabšanje bonitetne strukture v letu 2011 je večje kot leta 2009, ko je realni BDP upadel za 8%.

Tabela 5.23: Bonitetna struktura nefinančnih družb, v odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
A	57,35	57,93	53,65	51,44	45,56
B	32,72	31,68	32,97	33,94	36,06
C	5,23	6,06	7,52	7,50	8,30
D	3,40	3,15	4,36	4,64	5,32
E	1,30	1,18	1,50	2,48	4,77

Vir: Banka Slovenije

Med letoma 2007 in 2011 se je delež nefinančnih družb z zamudo pri odplačevanju posojila povečal za 8,4 o.t., tistih, ki zamujajo nad 90 dni, pa za 5,7 o.t. Tudi zamude pri odplačevanju posojila kažejo, da se je kreditni portfelj najbolj poslabšal v letu 2011, ko se je delež zamudnikov nad 90 dni povečal za 2,7 o.t., na 9,2%.

Tabela 5.24: Struktura zamud nefinančnih družb pri odplačevanju posojila v odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
0 dni	93,14	90,88	89,35	88,11	84,72
1 - 90 dni	3,42	4,99	5,05	5,41	6,12
Nad 90 dni	3,44	4,13	5,61	6,47	9,16

Vir: Banka Slovenije

Razlogi za slabšanje kreditnega portfelja so tako na strani nefinančnega sektorja, bank in institucionalne ureditve:

- (1) Po skromnem okrepanju v letu 2010 je leta 2011 gospodarstvo znova zašlo v recesijo. Trenutne napovedi kažejo, da se bo ta v letu 2012 nadaljevala oziroma še nekoliko poglobila. Take razmere zelo otežujejo poslovanje podjetij, kar kaže tudi število začelih stečajnih postopkov, ki jih je bilo leta 2011 675 oziroma dvakrat toliko kot leta 2009.

- (2) Močna poslovna in lastniška prepletenost med podjetji vpliva na hitro prenašanje posledic plačilne nesposobnosti med podjetji in na zmanjševanje njihove kreditne sposobnosti.
- (3) Zaradi slabe gospodarske situacije ni prirasta novih posojil, ki bi izboljševala kakovost kreditnega portfelja. Banke premalo diferencirajo obrestne mere med dobrimi in slabimi komitenti, zato dobri komitenti iščejo vire tudi v tujini.
- (4) Večje prevzemanje tveganj bank v času visoke gospodarske rasti vodi v poslabšanih gospodarskih razmerah do še dodatnega slabšanja portfelja bank, saj mnogi od teh visoko zadolženih komitentov posojila niso sposobni odplačevati.
- (5) Na zniževanje bonitetnih ocen komitentov vpliva prociklično vedenje bank, ki v slabih gospodarskih razmerah komitente ocenjujejo bolj pesimistično. Povečevanje deleža slabih komitentov na podlagi zamud, ki so neodvisne od tega, kako banke ocenjujejo kreditno tveganje, kaže, da glavni vir slabšanja kreditnega portfelja ni spremenjen odnos bank do tveganosti komitentov, temveč težave v realnem sektorju.
- (6) Razmeroma malo odpisov zaradi dolgotrajnih postopkov izterjave terjatev do insolventnih dolžnikov. Terjatve do podjetij v stečaju zato dolgo časa ostajajo del razvrščenih terjatev in s tem povečujejo stanje slabih terjatev.

Tabela 5.25: Bonitetna struktura istih nefinančnih družb pri posamezni banki v odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
A	62,05	61,40	56,12	52,74	44,90
B	31,62	30,60	31,96	32,12	34,62
C	3,77	5,17	7,13	7,88	9,00
D	1,99	2,20	3,82	4,69	5,92
E	0,57	0,62	0,98	2,56	5,56

Vir: Banka Slovenije

Bonitetne ocene komitentov, ki so imeli kreditno razmerje z isto banko od leta 2007 do 2011, so se v času poslabšale, najbolj v letu 2011. V petletnem obdobju se je delež komitentov z ocenama A in B zmanjšal za 14,2 o.t., medtem ko se je delež slabih komitentov (D in E) povečal za 8,9 o.t. Slabšanje bonitetnih ocen je pričakovano, saj se dolgoročno lahko pojavi vse več dejavnikov, ki povečujejo realizacijo tveganja določenega komitenta. Zmanjšanje deleža komitentov v bonitetnem razredu A za 7,8 o.t. v letu 2011 kaže morebiten novi val slabšanja kreditnega portfelja in s tem povečanja deleža slabih komitentov v prihodnjih letih. To kaže tudi prehodna matrika, iz katere je razvidno, da se je za 21,3 odstotka komitentov, ki so bili v letu 2010 v razredu A, bonitetna ocena v letu 2011 poslabšala.

Tabela 5.26: Verjetnost prehodov nefinančnih družb med bonitetnimi razredi v odstotkih

Povprečna prehodna matrika 2001 - 2008

		tekoče leto				
		A	B	C	D	E
predhodno leto	A	90,76	7,07	1,33	0,60	0,24
	B	9,47	80,48	6,02	3,70	0,33
	C	4,04	11,53	72,05	10,28	2,09
	D	2,45	3,85	4,21	81,11	8,38
	E	1,93	1,26	0,97	2,13	93,72

Prehodna matrika 2010

		2010				
		A	B	C	D	E
2009	A	87,60	9,19	1,91	0,85	0,45
	B	7,28	81,16	6,92	4,17	0,47
	C	1,77	14,11	63,79	15,13	5,20
	D	0,52	2,80	6,74	62,45	27,49
	E	0,81	0,00	0,40	2,42	96,37

Prehodna matrika 2009

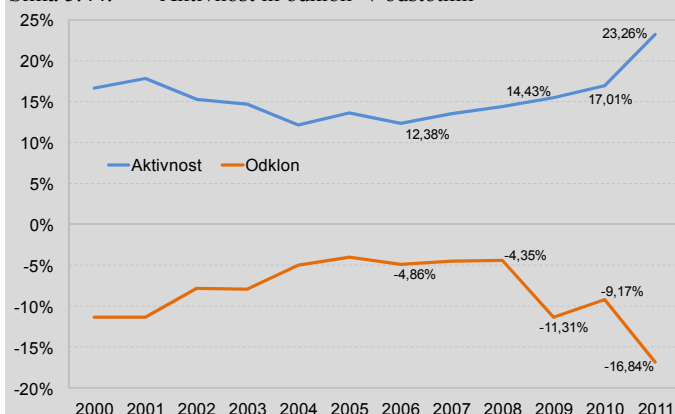
		2009				
		A	B	C	D	E
2008	A	87,09	9,41	2,16	0,97	0,37
	B	3,83	81,90	9,32	4,53	0,42
	C	1,13	9,90	71,07	15,70	2,19
	D	0,46	4,58	5,80	79,24	9,92
	E	0,00	0,54	0,42	1,68	97,06

Prehodna matrika 2011

		2011				
		A	B	C	D	E
2010	A	78,66	17,26	2,24	1,19	0,65
	B	6,56	77,91	8,58	5,03	1,92
	C	1,18	7,35	62,67	17,05	11,76
	D	0,17	1,56	5,55	56,72	35,99
	E	0,16	0,65	1,14	0,82	97,23

Vir: Banka Slovenije

V letu 2011 sta se občutno povečala aktivnost³ in tudi odklon⁴. Precej povečan delež prehodov v nižje bonitetne razrede kaže, da banke še vedno zaznavajo poslabševanje razmer. Po rahlem izboljšanju odklona v letu 2010 se je ta v letu 2011 znova precej poslabšal, kar pomeni, da se je v 2011 bonitetna ocena poslabšala večjemu oziroma izboljšala manjšemu deležu podjetij kot v letu 2010.

Slika 5.44: Aktivnost in odklon⁴ v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Stopnje neplačila so tako na podlagi bonitetnih ocen in tudi zamud pri odplačevanju posojila v obdobju med letoma 2008 in 2011 naraščale. To pomeni, da so banke vse več obstoječih komitentov prerazporejale v bonitetne razrede D in E oziroma da je zaradi oteženih pogojev poslovanja vse več komitentov začelo odplačevati posojila z zamudo, daljšo od 90 dni. Tudi stopnje neplačila kažejo, da se je kreditni portfelj najbolj poslabšal v letu 2011.

Tabela 5.27: Stopnje neplačila na podlagi bonitetnih ocen in zamud podjetij pri odplačevanju obveznosti v odstotkih

	2008	2009	2010	2011
Boniteta A, B, C → D, E ¹	1,92	3,47	3,90	5,79
Zamuda pod 90 dni → nad 90 dni ²	2,76	3,93	3,98	5,37

Opomba: Upoštevana je vsaka relacija komitent–banka.

¹ Delež komitentov, ki v enem letu preide iz bonitetnih razredov A, B ali C v D ali E.² Delež komitentov, ki so v predhodnem letu imeli zamudo pod 90 dni in v tekočem letu zamujajo nad 90 dni.

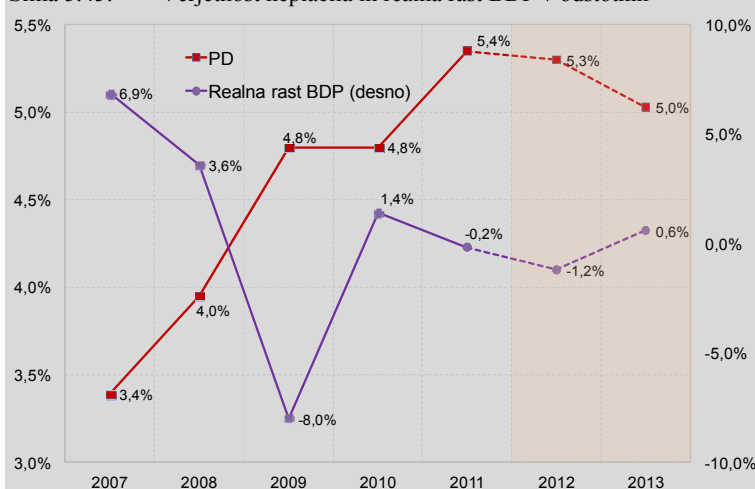
Vir: Banka Slovenije

Ocena verjetnosti neplačila nefinančnih družb za leti 2012 in 2013

Ocena verjetnosti neplačila⁵ (angl. probability of default – PD) temelji na zamudah komitentov pri odplačevanju posojila. Poslovni subjekt je v položaju neplačila, če ima v določenem letu pri kateri koli banki zamudo, daljšo od 90 dni. Vključene so nefinančne družbe, ki so bile v obdobju med letoma 2007 in 2010 zadolžene pri vsaj eni banki v Sloveniji ter so ob koncu leta poročale podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida.

Po občutnem povečanju PD-ja v letu 2011 je po ocenah pričakovati, da se bo ta na podobni ravni ohranil tudi v letu 2012, ko je po projekcijah Banke Slovenije⁶ napovedano krčenje gospodarstva v višini 1,2%. V letu 2013, ko je pričakovano postopno oživljanje gospodarstva in s tem kreditne rasti, bo po ocenah verjetnost neplačila upadla na 5%, kar je še vedno nekoliko nad ravni iz let 2009 in 2010.

Slika 5.45: Verjetnost neplačila in realna rast BDP v odstotkih

Vir: Banka Slovenije, lastne ocene

PD meri tok komitentov, ki v enoletnem obdobju preidejo v položaj neplačila. Kljub rahlemu pričakovanemu izboljšanju PD-ja v letu 2012, ko je napovedan upad BDP za 1,2%, se bo delež komitentov z zamudo nad 90 dni zaradi počasne krepitve kreditne rasti še naprej večal. V naslednjih dveh letih bo PD ostal visok, celo višji kot leta 2009, ko se je BDP

znižal za 8%. Spremembe gospodarske rasti in PD-ja so nesorazmerne. V letu 2009, ko se je gospodarska rast znižala za 11,6 odstotne točke, se je PD medletno zvišal za 0,8 odstotne točke, medtem ko je v letu 2011 padec rasti zgolj za 1,6 odstotne točke povzročil dvig PD-ja za 0,6 odstotne točke. To kaže, da v letu 2011 poslabšane gospodarske razmere niso bile glavni dejavnik dviga PD, temveč je to v večji meri posledica drugih specifičnih dejavnikov (predvsem visoke zadolženosti podjetij), ki otežujejo poslovanje podjetij.

Ocena stroškov oslabitev in pokritosti razvrščenih terjatev z oslabitvami za leti 2012 in 2013

Podobno kot delež slabih komitentov so se v letu 2011 precej povečali tudi stroški oslabitev iz kreditnega tveganja in pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami. Stroški oslabitev so ocenjeni na agregatni⁷ ravni in tudi na ravni posamezne banke z množenjem PD-ja, izgube ob neplačilu (LGD) in izpostavljenosti ob neplačilu (EAD) – $EL = PD * LGD * EAD$ ⁸ za posamezen sklop portfelja izpostavljenosti po sektorjih. Pomembna razlika med obema pristopoma je, da se pri oceni na agregatni ravni upošteva pričakovana kreditna rast v letih 2012 in 2013, drugi pristop pa je izveden na statični bilanci stanja.

Po obeh ocenah se bodo stroški oslabitev v naslednjih dveh letih postopno manjšali. V letu 2012 je bolj pesimistična ocena s pristopom $EL = PD * LGD * EAD$, ker je upoštevano, da se bo LGD še nekoliko povečal. Ker je za leto 2013 pričakovano, da bo LGD ob postopni krepitvi gospodarstva ostal na enaki ravni kot v letu 2012, morajo banke oblikovati dodatne oslabitve samo za komitente, ki preidejo v položaj neplačila. Posledično se stroški oslabitev v letu 2013 zmanjšajo za 213 mio EUR, na 639 mio EUR, kar je na ravni iz leta 2010.

Tabela 5.28: Stroški oslabitev v mio EUR in pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami v odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Stroški oslabitev (v mio EUR) - agregatna enačba	132	168	434	639	932	784	743
Stroški oslabitev (v mio EUR) - $EL = PD * LGD * EAD$	132	168	434	639	932	852	639
Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami (v %) ¹	3,2	3,0	3,7	4,8	6,5	8,0	9,2

Opomba: EL – pričakovana izguba (expected loss), PD – verjetnost neplačila (probability of default), LGD – izguba ob neplačilu (loss given default), EAD – izpostavljenost ob neplačilu (exposure at default).

¹ Upoštevani so ocenjeni stroški oslabitev iz enačbe $EL = PD * LGD * EAD$.

Vir: Banka Slovenije, lastne ocene

Kljub postopnemu manjšanju stroškov oslabitev je v letih 2012 in 2013 še vedno pričakovati naraščanje pokritosti razvrščenih terjatev z oslabitvami, vendar z upočasnjeno dinamiko. Stanje oslabitev bo zaradi še vedno visokih stroškov oslabitev in pričakovane nizke stopnje odpisov terjatev ob dolgotrajnih insolventnih postopkih še vedno hitro naraščalo. Hkrati je mogoče pričakovati le postopno krepitev rasti posojil, kar pomeni, da se bo razmerje med stanjem oslabitev in razvrščenih terjatev višalo.

³ Dejavnost kaže delež podjetij, ki se jim je bonitetna ocena spremenila.

⁴ Odklon je izračunan kot število komitentov, ki se jim je bonitetna ocena izboljšala, minus število komitentov, ki se jim je bonitetna ocena poslabšala, glede na število komitentov, ki imajo kreditno razmerje z isto banko v tekočem in tudi v predhodnem letu.

⁵ Odvisna spremenljivka je binarna in je enaka 1, če podjetje v času t zamuja z odplačevanjem svojih obveznosti več kot 90 dni pri vsaj eni banki in je v času t – 1 poravnalo obveznosti z zamudo pod 90 dni pri vseh bankah. Kot pojasnjevalne spremenljivke so upoštevani različni kazalniki podjetij (mikro spremenljivke) in izbrane makroekonomske spremenljivke. Rezultat modela, ki je ocenjen s panelnim probit modelom slučajnih učinkov (angl. random effects probit model), je verjetnost neplačila za vsakega komitenta v vsakem letu. Agregatni PD je izračunan kot povprečni PD vseh komitentov v določenem letu, kar je skladno s priporočili Basla. Ocene PD-ja za leti 2012 in 2013 temeljijo na projekcijah makroekonomskih spremenljivk, vključenih v model.

⁶ Poročilo o cenovni stabilnosti, April 2012.

⁷ Stroški oslabitev na četrtletni ravni v kreditih nebančnemu sektorju so pojasnjeni z odlogi industrijske proizvodnje, kreditov nebančnemu sektorju, 6-mesečnega EURIBOR-ja, inflacije in stopnje neplačila, katere napovedi so izpeljane iz ocen PD-ja.

⁸ Ocena pomeni seštevek izračunov na ravni posamezne banke za štiri sektorje: podjetja, gospodinjstva, finančne institucije in državo. Komitent je v položaju neplačila, če z odplačevanjem zamuja nad 90 dni ali pa je uvrščen v bonitetna razreda D ali E. Verjetnost neplačila za posamezno banko, po sektorjih, temelji na odstotkovni spremembi ocenjenega PD-ja nefinančnih družb. Tako se PD v letu 2012 zniža za 0,8% in v letu 2013 za 5,3%. Pri LGD-ju je predpostavljeno, da se bo v letu 2012 povečal toliko kot v 2011, to je za 2,1 o.t. in v letu 2013 ostal na tej ravni. Izračun je narejen posebej za komitente, ki so bili v preteklem letu v položaju plačila, in posebej za neplačnike, na katere vpliva samo sprememba LGD-ja.

5.7.5 Zavarovanja posojil

Struktura zavarovanj za novoodobrena posojila

Delež novoodobrenih posojil podjetjem brez zavarovanj se je v letu 2011 nekoliko povečal.

Merila pri zavarovanjih posojil so se lani glede na anketne podatke bank nekoliko znižala, saj se je delež novoodobrenih posojil brez zavarovanj povečal za 4,2 odstotne točke, na nekaj več kot četrtino. To je prvo povečanje od leta 2008, ko je delež posojil brez zavarovanj znašal približno 47%. Zaradi večjega deleža nezavarovanih novoodobrenih posojil se je povečal delež stanja nezavarovanih posojil, za 3,4 odstotne točke. Na povečanje deleža stanja nezavarovanih posojil je vplivalo tudi zmanjšanje poštene vrednosti zavarovanj. Delež nezavarovanih posojil se je v letu 2011 povečal zaradi večje usmerjenosti bank na zaostrovanje cenovnih kreditnih pogojev, vendar pa so banke v

zadnjem četrtletju poročale tudi o povečanju zahtev za zavarovanje terjatev. V letu 2010 so se banke osredotočale bolj na zvišanje zavarovanj in manj na zaostrovanje cenovnih kreditnih pogojev.

Tabela 5.29: Struktura posojil podjetjem glede na vrsto zavarovanja v odstotkih

(v %)	Stanja posojil		Novoodobrena posojila	
	dec. 2010	dec. 2011	2010	2011
Tip zavarovanja				
Zavarovana posojila	81,8	78,4	78,9	74,7
z zastavo nepremičnin	41,0	41,7	26,5	28,6
pri zavarovalnici	0,7	0,7	0,1	0,4
z vrednostnimi papirji in / ali točkami vzajemnih skladov	7,8	7,3	9,5	7,0
z drugimi oblikami zavarovanj	32,3	28,7	42,6	38,7
Nezavarovana posojila	18,2	21,6	21,1	25,3

Vir: Anketa bank

Banke so bile v preteklih letih pri odobravanju stanovanjskih posojil previdnejše in so le manjši del posojil odobravale brez zavarovanj. Delež novoodobrenih nezavarovanih stanovanjskih posojil je v letu 2011 znašal le 4,4%, kar je najmanj v zadnjih štirih letih. V strukturi zavarovanj novoodobrenih posojil se je povečal delež nepremičnin predvsem na račun zmanjšanja drugih oblik zavarovanj.

Tabela 5.30: Struktura stanovanjskih posojil glede na vrsto zavarovanja v odstotkih

(v %)	Stanja posojil		Novoodobrena posojila	
	dec. 2010	dec. 2011	2010	2011
Tip zavarovanja				
Zavarovana posojila	92,2	94,6	93,6	95,6
z zastavo nepremičnin	69,7	73,9	68,1	73,7
pri zavarovalnici	11,6	11,6	12,4	11,7
z vrednostnimi papirji in / ali točkami vzajemnih skladov	0,1	0,1	0,2	0,3
z drugimi oblikami zavarovanj	10,8	8,9	13,0	10,0
Nezavarovana posojila	7,8	5,4	6,4	4,4

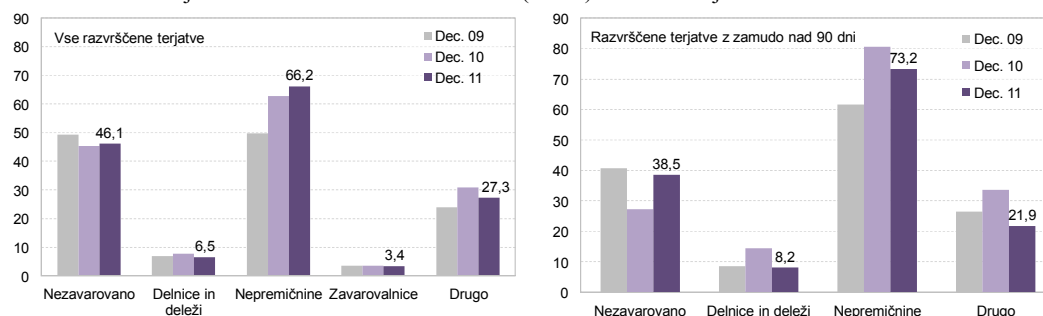
Vir: Anketa bank

Pokritost kreditnega portfelja z zavarovanji

Pokritost kreditnega portfelja bank z zavarovanji se je v letu 2011 rahlo poslabšala, saj se je delež nezavarovanih terjatev povečal za 0,8 odstotne točke. To je večinoma posledica povečanja izpostavljenosti državi za 1,7 odstotne točke in zmanjšanja poštene vrednosti premoženja, prejetega v zavarovanje. Močno se je povečal delež nezavarovanih terjatev z zamudo nad 90 dni in se popolnoma približal vrednosti ob koncu letu 2009. V strukturi zavarovanj terjatev z zamudo nad 90 dni se je najbolj zmanjšal delež drugih oblik zavarovanj, za 11,8 odstotne točke. Delež zavarovanj slabih terjatev z nepremičninami je v letu 2011 za sedem odstotnih točk presegal delež zavarovanj z nepremičninami celotnih terjatev. Vzrok večjega deleža je spreminjanje strukture terjatev, saj je gradbeništvo med drugim konec leta 2011 obsegalo že skoraj tretjino vseh terjatev z zamudami nad 90 dni.

Delež nezavarovanih terjatev bank se je v letu 2011 povečal na 46,1%.

Slika 5.46: Pokritost vseh razvrščenih terjatev bank (levo) in pokritost razvrščenih terjatev bank z zamudami nad 90 dni (desno) z zavarovanji v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Vrednost vseh prejetih zavarovanj je konec decembra 2011 za 3,5% presežala vrednost razvrščene aktive, vključno z nezavarovano aktivo, kar je 1,4 odstotne točke manj kot

Pokritost razvrščene aktive s stanovanjskimi nepremičninami se je povečala, pri drugih vrstah zavarovanj pa zmanjšala.

konec leta 2010. V letu 2011 se je povečala samo pokritost razvrščene aktive s stanovanjskimi nepremičninami, za 3,3 odstotne točke, medtem ko se je pokritost pri drugih vrstah zavarovanj zmanjšala. Tveganje padca cen nepremičnin se je v kriznem obdobju povečalo zaradi nizke gospodarske rasti, negativnih razmer v gradbeni panogi in znižanja stopenj rasti stanovanjskih posojil. Dodatno tveganje, ki se je lani sicer zmanjšalo in so mu banke izpostavljene pri zavarovanju z nepremičninami, izhaja iz uveljavljene prakse bank, da se na eno nepremičnino lahko vpiše v sorazmernem deležu ocenjene vrednosti več hipotek. Glede na podatke iz ankete se je to tveganje v letu 2011 zmanjšalo, saj se je delež posojil, ki so pretežno zavarovana z nepremičninami in kjer je banka za unovčitev zavarovanja vpisana na prvem mestu, povečal za 10 odstotnih točk, na 82%. Unovčevanje zavarovanj je v razmerah slabe likvidnosti nepremičninskega trga oteženo in postopki dolgotrajni, zato se banke raje odločajo za reprogramiranje posojil. Težave pri unovčevanju zavarovanj silijo banke, da se osredotočajo na kakovost denarnega toka kreditjemalca in manj na vrednost zavarovanj. Zaradi netransparentnega evidentiranja transakcij z nepremičninami in njihovega vrednotenja v vlogi hipotek se povečuje tudi tveganje precejnosti zavarovanj.

Pokritost razvrščenih terjatev do gospodinjstev z zavarovanji se je povečala za 6,7 odstotne točke.

Najbolj so se zavarovanja z nepremičninami povečala v sektorju gospodinjstev, predvsem zaradi boljše zavarovanosti novih stanovanjskih posojil. Vrednost zavarovanj stanovanjskih in poslovnih nepremičnin je za 11,1% presegla celotno razvrščeno aktivo gospodinjstev. Pokritost terjatev z drugimi oblikami zavarovanj se je zmanjšala, kar kaže večjo selektivnost bank pri zavarovanjih. Skupaj z drugimi oblikami zavarovanj se je pokritost razvrščenih terjatev do gospodinjstev z zavarovanji povečala na 147,6%, kar je za 6,7 odstotne točke več kot konec leta 2010.

Tabela 5.31: Zavarovanje razvrščenih terjatev bank po skupinah komitentov konec leta 2011 v odstotkih

	Primerjava zavarovanj ² z razvrščenimi terjatvami v %							
	Razvrščene terjatve v mio EUR		Zavarovano					Skupaj vrednost zavarovanj ³
			Z delnicami in deleži ter enotami VS	S poslovnimi neprem. ³	S stanov. neprem. ³	Pri zavarovalnici	Z ostalimi obl.zavar.	
	Nezavarovano ¹							
Podjetja	24.566,8	35,3	10,2	71,3	7,1	0,0	36,1	124,7
DFO	2.229,6	52,1	21,8	11,3	2,0	0,0	31,7	66,8
Gospodinjstva	10.397,8	30,0	0,5	16,1	95,4	16,4	19,2	147,6
Tujci	5.724,6	65,8	4,0	30,6	3,0	0,1	23,6	61,2
Država	2.888,2	77,6		3,4	0,2		22,1	25,7
Banke in hranilnice	3.736,8	95,6		0,2	0,0		4,0	4,3
Skupna vsota	50.130,3	46,1	6,5	42,5	23,7	3,4	27,3	103,5

Opombe: ¹ Vključene so terjatve, ki niso zavarovane oziroma so zavarovane tako, da jih banka ne upošteva pri izračunu oslabitev oziroma rezervacij (npr. zavarovanja z menicami).

² Zavarovanja so navedena po pošteni vrednosti.

³ Pri zavarovanju z nepremičninami lahko več bank vpiše hipoteko nad eno nepremičnino, pri čemer je vrednost hipoteke pri vsaki naslednji banki manjša za vrednost terjatev bank, ki so prej na vrsti pri morebitnem unovčevanju. Posledično je vrednost teh zavarovanj multiplicirana, pri teh vrstah zavarovanj in tudi v agregatu.

⁴ Podatki vključujejo podružnice.

Vir: Banka Slovenije

Pokritost terjatev z zavarovanji pri nedenarnih finančnih institucijah je majhna.

Razvrščene terjatve do podjetij so prav tako pretežno zavarovane z nepremičninami, ki obsegajo 78,4% vrednosti vseh razvrščenih terjatev. Gospodinjstva in nefinančna podjetja sta edini skupini komitentov, pri katerih vrednost vseh prejetih zavarovanj presega vrednost razvrščenih terjatev. Pokritost terjatev z zavarovanji pri podjetjih se je glede na konec leta 2010 zmanjšala za 2,7 odstotne točke, medtem ko se je pri nedenarnih finančnih institucijah povečala za 1,3 odstotne točke. Zavarovanja terjatev teh institucij so precej nizka in znašajo le 66,8% vrednosti razvrščenih terjatev do tega sektorja. Delež nezavarovanih terjatev do nedenarnih finančnih institucij se je glede na konec leta 2010 zmanjšal za 0,1 odstotne točke, vendar znaša visokih 52,1%. Rast razvrščenih terjatev z zamudo nad 90 dni v tem sektorju je bila lani dvakrat višja od povprečja. Obstaja precejšnja verjetnost, da se bodo težave z izterljivostjo teh terjatev v prihodnjih mesecih večale. Vzrok za to je struktura zavarovanj terjatev tega sektorja, v katerem več kot polovico razvrščenih terjatev predstavljajo druge oblike zavarovanj ter delnice in deleži. Delež nezavarovanih terjatev do tujcev se je v letu 2011 povečal za 3,4 odstotne točke, na 65,8%. Vzroki za visoko vrednost deleža nezavarovanih terjatev so nizka stopnja tveganja tistega dela terjatev, ki se nanaša na odvisne družbe bank v tujini in tuje finančne institucije, in tudi njihove kratke ročnosti.

Tabela 5.32: Zavarovanje razvrščenih terjatev bank z zamudo nad 90 dni po skupinah komitentov konec leta 2011 v odstotkih

	Primerjava zavarovanj ² z razvrščenimi terjatvami v %							Skupaj vrednost zavarovanj ³
	Razvrščene terjatve v mio EUR	Nezavarovano ¹	Zavarovano					
			Z delnicami in deleži ter enotami VS	S poslovnimi neprem. ³	S stanov. neprem. ³	Pri zavarovalnici	z ostalimi obl.zavar.	
Podjetja	4.502,7	36,9	7,3	62,7	10,6	0,0	24,8	105,5
DFO	410,9	60,0	31,3	20,8	0,3		7,0	59,5
Gospodinjstva	145,8	31,0		89,2	41,1	0,2	29,1	159,5
Tujci	494,3	34,4	0,2	94,0	8,5		6,8	109,4
Država	22,3	98,0		1,3	0,6		1,5	3,4
Banke in hranilnice	4,6	100,0						
Skupna vsota	5.580,5	38,5	8,2	62,8	10,4	0,0	21,9	103,4

Opombe: ¹ Vključene so terjatve, ki niso zavarovane oziroma so zavarovane tako, da jih banka ne upošteva pri izračunu oslabitev oziroma rezervacij (npr. zavarovanja z menicami).

² Zavarovanja so navedena po poštenu vrednosti.

³ Pri zavarovanju z nepremičninami lahko več bank vpiše hipoteko nad eno nepremičnino, pri čemer je vrednost hipoteke pri vsaki naslednji banki manjša za vrednost terjatev bank, ki so prej na vrsti pri morebitnem unovčevanju. Posledično je vrednost teh zavarovanj multiplicirana, pri teh vrstah zavarovanj in tudi v agregatu.

⁴ Vključeni so le samostojni podjetniki, za prebivalstvo ni podatkov o zamudah.

⁵ Podatki vključujejo podružnice.

Vir: Banka Slovenije

Delež nezavarovanih terjatev z zamudami nad 90 dni se je v letu 2011 povečal za 11,1 odstotne točke, na 38,5%, kar je nekoliko manj kot konec leta 2009, ko je ta delež znašal 41%. Pokritost celotnega portfelja z zavarovanji se je v tem obdobju zmanjšala za 25,4 odstotne točke predvsem zaradi zmanjšanja pokritosti pri podjetjih, za nekaj več kot 26 odstotnih točk, in pri nedenarnih finančnih institucijah, za skoraj 22 odstotnih točk. Struktura zavarovanj razvrščenih terjatev z zamudami nad 90 dni se je najbolj poslabšala pri nedenarnih finančnih institucijah, kjer se je delež nezavarovanih terjatev glede na konec leta 2010 povečal za 20,5 odstotne točke. Ob upoštevanju dejstva, da je ta delež konec leta 2009 znašal le nekaj več kot 8%, so banke močno podcenile možnost tolikšnega poslabšanja tega dela portfelja in razvrednotenja zavarovanj. Glavna vzroka za tolikšno povišanje deleža nezavarovanih terjatev sta zmanjšanje poštene vrednosti premoženja v zavarovanju in struktura zavarovanj tega sektorja, v katerem so finančni instrumenti konec leta 2010 obsegali 59% razvrščenih terjatev in konec leta 2011 le še slabo tretjino razvrščenih terjatev. Vrednost finančnih instrumentov je v zadnjih treh letih zelo upadla, saj gre v večini za delnice in deleže slovenskih podjetij. Hkrati banke zaradi nizke gospodarske rasti in nelikvidnosti kapitalskega trga bistveno bolj konservativno vrednotijo netržne finančne instrumente.

Pokritost terjatev z zamudami nad 90 dni se je v letu 2011 zmanjšala za 25,4 odstotne točke.

Tabela 5.33: Zavarovanje razvrščenih terjatev bank z zamudami nad 90 dni po skupinah bank konec leta 2011 v odstotkih

Primerjava zavarovanj ² z razvrščenimi terjatvami v %								
Razvrščene terjatve v mio EUR	Nezavarovano ¹	Z delnicami in deleži ter enotami VS	S poslovnimi neprem. ³	S stanov. neprem. ³	Pri zavarovalnici	Z ostalimi obl. zavar.	Skupaj vrednost zavarovanj ³	
Hranilnice	2,1	76,7	48,2	33,3	0,0	16,7	98,2	
Majhne domače banke	492,5	28,0	7,4	107,0	27,4	0,0	170,9	
Banke v večinski tuji lasti	811,4	28,7	5,3	64,2	24,3	0,0	134,7	
Velike domače banke	4.274,5	41,6	8,9	57,5	5,8	0,0	89,6	
Skupna vsota	5.580,5	38,5	8,2	62,8	10,4	0,0	103,4	

Opombe: ¹ Vključene so terjatve, ki niso zavarovane oziroma so zavarovane tako, da jih banka ne upošteva pri izračunu oslabitev oziroma rezervacij (npr. zavarovanja z menicami).

² Zavarovanja so navedena po poštenu vrednosti.

³ Pri zavarovanju z nepremičninami lahko več bank vpiše hipoteko nad eno nepremičnino, pri čemer je vrednost hipoteke pri vsaki naslednji banki manjša za vrednost terjatev bank, ki so prej na vrsti pri morebitnem unovčevanju. Posledično je vrednost teh zavarovanj multiplicirana, pri teh vrstah zavarovanj in tudi v agregatu.

⁴ Podatki vključujejo podružnice.

Vir: Banka Slovenije

Delež nezavarovanih terjatev z zamudo nad 90 dni se je v letu 2011 najbolj povečal pri hranilnicah in velikih domačih bankah, in sicer za 37,6 oziroma 15,9 odstotne točke, medtem ko se ta delež pri drugih dveh skupinah bank skoraj ni spremenil. Pri velikih

Delež nezavarovanih terjatev z zamudo nad 90 dni se je v letu 2011 najbolj povečal pri hranilnicah in velikih domačih bankah.

domačih bankah se je zmanjšala predvsem pokritost s poslovnimi nepremičninami in drugimi oblikami zavarovanj, za 16,3 oziroma 17,4 odstotne točke. Celotna pokritost terjatev z zamudo nad 90 dni velikih domačih bank z zavarovanji se je zaradi tega zmanjšala za 38,1 odstotne točke. Majhne domače banke in banke v večinski tuji lasti so povečale pokritost z zavarovanji. Vzrok povečanja deleža nezavarovanih terjatev pri velikih domačih bankah je predvsem izpostavljenost te skupine bank nekaterim velikim komitentom, katerih poslovanje se je v zadnjem letu precej poslabšalo. Poleg tega se banke pri teh komitentih srečujejo s težavo pomanjkanja primerne premoženja za zavarovanje.

Gradbeništvo

Velike domače banke so bile z 8,0% razvrščene aktive najbolj izpostavljene podjetjem iz gradbeništva.

Izpostavljenost bančnega sistema gradbeništvu se je lani povečala za 0,2 odstotne točke, vendar le pri domačih bankah. Velike domače banke so bile z 8,0% razvrščene aktive najbolj izpostavljene podjetjem iz gradbeništva, sledijo majhne domače banke, banke v večinski tuji lasti in hranilnice. Delež nezavarovanih terjatev se je povečal za 2,3 odstotne točke, vendar samo pri velikih domačih bankah. Pokritost terjatev do oslabitvami se je močno povečala, kar kaže povečevanje deleža slabih terjatev do gradbene dejavnosti, vendar je ta glede na nelikvidnost nepremičninskega trga še vedno majhna.

Tabela 5.34: Pokritost razvrščenih terjatev (RT) z oslabitvami in zavarovanji ter struktura zavarovanj razvrščenih terjatev bank do gradbeništva, december 2011

december 2011

	RT do podjetij iz dejavnosti				RT z zamudami nad 90 dni				
		Pokritost z oslabitvami v %				Delež v celotni RT			
	RT dejavnosti v mio EUR	Delež v celotni RT skupine v %			Delež nezavarovanih terjatev v %	do podjetij iz dejavnosti v %	Pokritost z oslabitvami v %	Delež nezavarovanih terjatev v %	Zavarovanja z nepremičn. v RT v %
			dec. 10	dec. 11					
Gradbeništvo									
Velike domače banke	2.446,3	8,0	9,8	21,2	41,4	57,4	33,7	45,6	61,5
Banke v večinski tuji lasti	762,1	5,3	5,7	7,6	32,4	27,9	22,8	25,8	89,6
Majhne domače banke	305,6	7,7	7,8	11,8	20,2	41,8	23,0	16,8	117,1
Hranilnice	2,4	0,6	2,4	3,0	45,3	6,4	11,9	51,0	164,9
Skupaj	3.516,4	7,1	8,6	17,4	37,6	49,6	31,6	41,1	69,0
Poslovanje z nepremičninami									
Velike domače banke	547,2	1,8	6,9	11,2	14,8	24,2	32,0	19,9	91,9
Banke v večinski tuji lasti	443,5	3,1	4,4	5,0	22,5	11,2	36,2	17,1	106,0
Majhne domače banke	108,0	2,7	5,4	6,7	27,0	8,7	49,9	21,7	151,6
Hranilnice	1,3	0,3	0,8	1,0	15,8	0,2	50,0	100,0	0,0
Skupaj	1.099,9	2,2	5,8	8,2	19,1	17,4	34,0	19,2	98,5
Skupaj nefinančna podjetja gradbeništva in poslovanja z nepremičninami									
Velike domače banke	2.993,4	9,7	9,2	19,4	36,6	51,3	33,6	43,4	64,1
Banke v večinski tuji lasti	1.205,6	8,4	5,2	6,7	28,8	21,7	25,3	24,2	92,7
Majhne domače banke	413,6	10,4	7,1	10,4	21,9	33,1	24,8	17,1	119,5
Hranilnice	3,7	0,9	2,0	2,3	34,7	4,2	12,4	51,6	162,7
Skupaj	4.616,3	9,3	7,9	15,2	33,2	41,9	31,8	38,9	71,9

Opomba: Podatki ne vključujejo podružnic.

Vir: Banka Slovenije

Pri bankah je bilo konec leta 2011 skoraj 50% vseh razvrščenih terjatev do gradbeništva v zamudi več kot 90 dni.

Od konca leta 2009 se je v bančnem sistemu delež terjatev z zamudo nad 90 dni v vseh razvrščenih terjatvah do gradbeništva povečal s 7,7% na 49,6%, kar kaže izjemno poslabšanje razmer v tej panogi v zadnjih dveh letih. Pri velikih domačih bankah je bilo konec leta 2011 več kot 57% vseh razvrščenih terjatev do gradbeništva v zamudi več kot 90 dni, kar je 36,5 odstotne točke več kot konec leta 2010 in 50,3 odstotne točke več kot konec leta 2009. Pri bankah v večinski tuji lasti se je kakovost terjatev do gradbeništva v lanskem letu najmanj poslabšala. Delež nezavarovanih terjatev do gradbeništva v segmentu terjatev z zamudo nad 90 dni se je v bančnem sistemu povečal za 18,5 odstotne točke, najbolj pri velikih domačih bankah. Kljub velikemu povečanju deleža nezavarovanih terjatev se je pokritost z oslabitvami v letu 2011 zmanjšala za 1,1 odstotne točke, na 31,6%. Veliko povečanje deleža nezavarovanih terjatev do gradbeništva kaže, da so se lani z velikimi težavami ukvarjala tudi v preteklosti dobra gradbena podjetja.

Slabe terjatve do gradbeništva so večinoma zavarovane z nepremičninami.

Celotna vrednost zavarovanj terjatev z zamudo nad 90 dni v gradbeništvu je bila ob koncu leta 2011 za 8% manjša od vrednosti teh terjatev, kar je veliko poslabšanje glede na lansko leto, ko je bila vrednost zavarovanj za 40% večja od vrednosti terjatev. Največji del zavarovanj obsegajo zastavljene nepremičnine, med katerimi je veliko tudi nedokončanih. Vrednost zastavljenih nepremičnin je konec 2011 predstavljala 69% tega dela terjatev do gradbenih podjetij, kar je skoraj 34 odstotnih točk manj kot konec

leta 2010. Kljub velikemu povečanju deleža slabih terjatev v gradbeništvu in kljub velikemu deležu nepremičnin v zavarovanih teh terjatev je bil vpliv na cene nepremičnin zelo majhen, in sicer zaradi zapletenih in dolgotrajnih pravnih postopkov v primeru stečajev in izvršb.

Holdingi

Izpostavljenost bank holdingom se je v letu 2011 povečala pri vseh skupinah bank, pri domačih bankah za 0,1 odstotne točke in pri bankah v večinski tuji lasti za 0,8 odstotne točke. Največ terjatev z zamudo nad 90 dni so imele velike domače banke, in sicer nekaj več kot tretjino. Pri drugih skupinah bank holdingi ne pomenijo večjega tveganja. Majhne domače banke so sicer s 5,7% celotnih terjatev razmeroma najbolj izpostavljene holdingom, vendar med njimi ni holdingov z daljšimi zamudami.

Velike domače banke imajo največ slabih terjatev do holdingov.

Pokritost slabih terjatev do holdingov z zavarovanji je konec leta 2011 znašala le 83%, pri čemer je znašala pokritost z delnicami in deleži 45%. To je 17,4 odstotne točke manj kot lani. Ker gre večinoma za delnice v lasti teh holdingov, bi lahko imele banke ob unovčitvi teh zavarovanj velike težave zaradi slabo likvidnega domačega trga kapitala in negativnega odnosa do tujega kapitala.

Zavarovanje slabih terjatev do holdingov je nezadostno.

Tabela 5.35: Pokritost z oslabitvami in zavarovanji ter struktura zavarovanj razvrščenih terjatev bank do holdingov, december 2011

	RT do podjetij iz dejavnosti holdingov					RT z zamudami nad 90 dni				
	RT holdingov v mio EUR		Pokritost z oslabitvami v %		Delež nezavarovanih terjatev v %	Delež v celotnih RT do holdingov v %		Pokritost z oslabitvami v %	Delež nezavarovanih terjatev v %	Zavarovanja z delnicami in deleži v %
			dec. 10	dec. 11						
	Delež v celotni RT skupine v %									
Velike domače banke	1.332,9	4,3	13,6	20,6	33,1	482,8	36,2	44,5	45,1	45,3
Banke v večinski tuji lasti	459,2	3,2	8,4	3,9	28,5	29,9	6,5	14,1	13,5	31,8
Majhne domače banke	225,3	5,7	6,7	14,4	30,9	17,9	7,9	33,2	15,9	58,3
Hranilnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skupaj	2.017,3	4,1	11,8	16,1	31,8	530,6	26,3	42,4	42,3	45,0

Opomba: Podatki ne vključujejo podružnic.

Vir: Banka Slovenije

5.8 Obrestno tveganje

Obrestno tveganje, merjeno z razliko med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer, se je v letu 2011 povečalo za 0,2 meseca, na 3,1 meseca. Izpostavljenost bank tveganju zvišanja obrestnih mer se povečuje.

Izpostavljenost bank dvigu obrestnih mer se je v letu 2011 z vidika obrestnih vrzeli zelo povečala. Kumulativna obrestna vrzel na segmentu do enega leta je konec leta 2011 znašala -5,2 mrd EUR, kar je za 2,4 mrd EUR več kot konec leta 2010.

Banke so izpostavljene zvišanju obrestnih mer.

Tveganje zvišanja obrestnih mer se je povečalo pri vseh skupinah bank, vendar razmeroma najbolj pri bankah v večinski tuji lasti. Med skupinami bank ostajajo najbolj občutljive za obrestno tveganje majhne domače banke, medtem ko so v celotnem bančnem sistemu najbolj občutljive hranilnice.

5.8.1 Povprečno obdobje spremembe obrestnih mer

Obrestno tveganje, merjeno z razliko med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer, se je v letu 2011 povečalo. Povečevanje obrestnega tveganja, ki se je začelo aprila 2011, se je nadaljevalo tudi v prvih dveh mesecih leta 2012. Izpostavljenost bank tveganju zvišanja obrestnih mer se povečuje.

Razlika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer se je v letu 2011 povečala.

Povprečno obdobje spremembe pasivnih obrestnih mer je bilo lani v primerjavi s koncem leta 2010 daljše za 0,1 meseca, vendar se je od konca prvega četrtletja 2011 skrajševalo. Vzrok povečanja je večanje deleža dolgoročnih vlog in zmanjševanje deleža kratkoročnih vlog, medtem ko se je delež vpoglednih vlog konec leta 2011 začel rahlo večati. Trend zmanjševanja deleža kratkoročnih vlog poteka od konca leta 2008 ter je tesno povezan z razliko med dolgo- in kratkoročnimi obrestnimi merami za vloge, ki je v tem obdobju v povprečju znašala skoraj dve odstotni točki. Ročnost dolžniških vrednostnih papirjev in sredstev, pridobljenih pri tujih bankah, se je skrajšala, vendar so banke decembra 2011 in februarja 2012 sodelovale na dražbi triletno ODR, kar je nekoliko nevtraliziralo vpliv

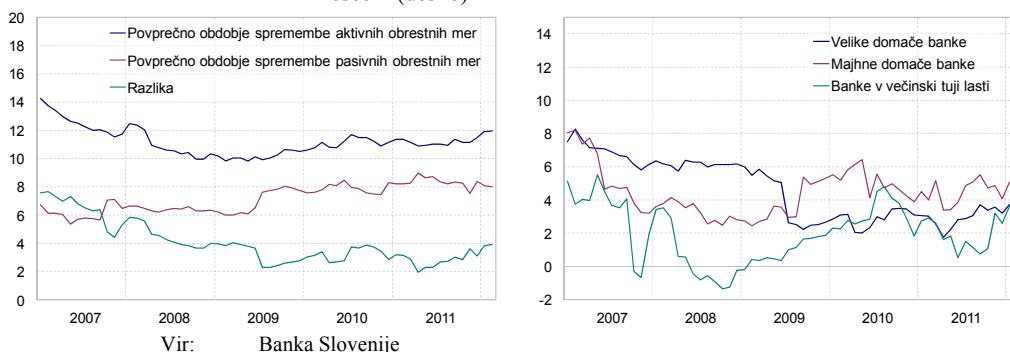
krajšanja ročnosti. Pričakovati je, da se povprečno obdobje spremembe pasivnih obrestnih mer do konca leta 2012 ne bo bistveno spreminjalo.

Konec leta 2011 je bilo povprečno obdobje spremembe aktivnih obrestnih mer za 3,1 meseca daljše od povprečnega obdobja spremembe pasivnih obrestnih mer, kar je za 0,2 meseca več kot ob koncu leta 2010. Razlog povečanja je naraščanje povprečnega obdobja spremembe aktivnih obrestnih mer v drugem polletju lanskega leta zaradi povečanja deleža dolgoročnih posojil v strukturi ročnosti posojil nebančnemu sektorju, kar traja že od leta 2009. Lani sta se povečala tudi delež dolgoročnih posojil bankam in delež dolgoročnih vrednostnih papirjev.

Izpostavljenost bančnega sistema tveganju zvišanja obrestnih mer se v letu 2012 najbrž ne bo povečala.

Povprečno obdobje spremembe aktivnih obrestnih mer, ki je konec leta 2011 znašalo 11,5 meseca, se v letu 2012 verjetno ne bo bistveno spreminjalo, saj je delež dolgoročnih posojil na zgodovinsko visokih ravneh. Ob upoštevanju, da se tudi povprečno obdobje spremembe pasivnih obrestnih mer v letu 2012 zaradi virov centralne banke ne bo pomembneje spreminjalo, se izpostavljenost bančnega sistema tveganju zvišanja obrestnih mer najbrž ne bo povečala.

Slika 5.47: Povprečno obdobje spremembe obrestnih mer v mesecih (levo) in razlika med povprečnim obdobjem spremembe obrestnih mer za skupine bank v mesecih (desno)

Obrestno tveganje se je v letu 2011 najbolj povečalo pri bankah v večinski tuji lasti.

Razlike med skupinami bank pri izpostavljenosti obrestnemu tveganju, merjenemu z razliko med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer, so se konec leta 2011 nekoliko zmanjšale. Kazalnik je bil decembra 2011 najnižji za banke v večinski tuji lasti. Njegova vrednost je znašala 2,6 meseca, kar je za 0,8 meseca več kot ob koncu leta 2010. Pri velikih in majhnih domačih bankah se je vrednost kazalnika glede na konec leta 2010 povečala za 0,1 oziroma 0,2 meseca. Razlog povečanja razlike pri bankah v večinski tuji lasti je predvsem skrajšanje obdobja spremembe pasivnih obrestnih mer, medtem ko je vzrok povečanja razlike pri domačih bankah podaljšanje obdobja spremembe aktivnih obrestnih mer.

Med skupinami bank so majhne domače banke najbolj izpostavljene tveganju zvišanja obrestnih mer.

Tveganje zvišanja obrestnih mer se je povečalo pri vseh skupinah bank, vendar razmeroma najbolj pri bankah v večinski tuji lasti. Razlog povečanja obrestnega tveganja pri bankah v večinski tuji lasti je skrajšanje ročnosti virov pri matičnih bankah zaradi povečanja intenzivnosti dolžniške krize v evroobmočju, predvsem v drugi polovici leta 2011. Majhne domače banke so od sredine leta 2009 najbolj izpostavljene tveganju zvišanja obrestnih mer med skupinami bank. Obrestno tveganje pri hranilnicah se je v letu 2011 zmanjšalo, vendar so te v primerjavi z bankami najbolj izpostavljene zvišanju obrestnih mer. V februarju 2012 je znašala razlika med povprečnim obdobjem spremembe obrestnih mer hranilnic 11,7 meseca, kar je šest mesecev več kot pri majhnih domačih bankah.

5.8.2 Obrestna vrzel

Izpostavljenost bank dvigu obrestnih mer v obdobju enega leta se je lani zelo povečala. Kumulativna obrestna vrzel na segmentu do enega leta je konec leta 2011 znašala – 5,2 mrd EUR, kar je za 2,4 mrd EUR več kot konec leta 2010. Vrednost aktive s preostalo zapadlostjo do enega leta se je v tem obdobju zmanjšala za 2,2 mrd EUR, medtem ko se je vrednost pasive s preostalo zapadlostjo do enega leta povečala za 227 mio EUR.

Pri velikih domačih bankah se je negativna obrestna vrzel do enega leta zelo povečala.

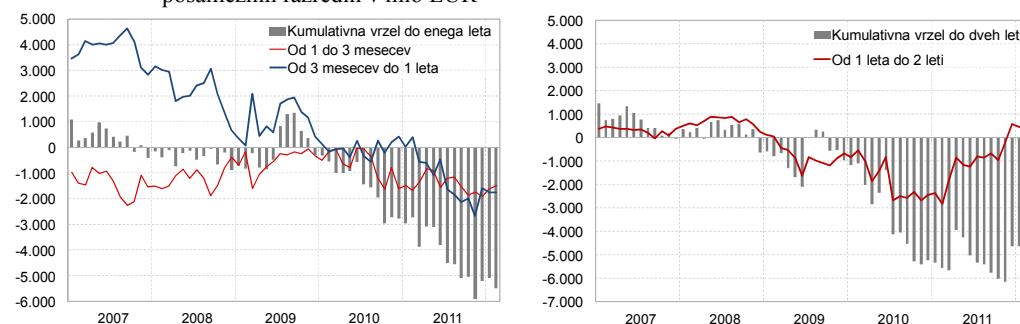
Negativna obrestna vrzel do enega leta se je v letu 2011 najbolj povečala pri velikih domačih bankah, in sicer za 2,2 mrd EUR, na –2,4 mrd EUR. Razlog povečanja vrzeli pri velikih domačih bankah je predvsem na aktivni strani, kjer so se zmanjšala posojila za 1,3 mrd EUR in dolžniški vrednostni papirji za 706 mio EUR. Na pasivni strani so se

povečali dolžniški vrednostni papirji z zapadlostjo do enega leta, medtem ko so se najeta posojila zmanjšala. Pri bankah v večinski tuji lasti se je vrzel povečala za 248 mio EUR, na -2,8 mrd EUR. Majhne domače banke so imele v tem obdobju pozitivno obrestno vrzel v višini 139 mio EUR, zato v tem segmentu niso bile izpostavljene dvigu obrestnih mer, vendar se je konec februarja 2012 pozitivna vrzel zmanjšala na 10 mio EUR. Tudi hranilnice so imele v letu 2011 negativno vrzel do enega leta v višini 127 mio EUR. Vrzel je bila sicer konec leta 2011 za 16 mio EUR manjša kot konec leta 2010.

Povečanje negativne vrzeli do enega leta je predvsem posledica povečanja negativne vrzeli od treh mesecev do enega leta za 2 mrd EUR, ki je pokazatelj približevanja zapadlosti vrednostnih papirjev, izdanih v letu 2009. Aktivne postavke, pri katerih se obrestna mera spreminja v obdobju od treh mesecev do enega leta, so se v letu 2011 zmanjšale za 1,4 mrd EUR. Na pasivni strani so se povečale obveznosti za izdane vrednostne papirje za 1,1 mrd EUR, medtem ko so se najeta posojila zmanjšala za 457 mio EUR. Obveznosti za izdane vrednostne papirje so se zmanjšale zaradi skrajšanja preostale zapadlosti predčasnih odkupov obveznic s poroštvom države.

V letu 2011 se je najbolj povečala negativna vrzel od treh mesecev do enega leta.

Slika 5.48: Vrzel med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi postavkami po posameznih razredih v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

Izpostavljenost dvigu obrestnih mer slovenskega bančnega sistema je glede na vrzel do dveh let velika, vendar se je v letu 2011 zmanjšala za 596 mio EUR. Znižanje ključne obrestne mere ECB novembra in decembra 2011 za 0,5 odstotne točke, na 1%, ter dražbe triletno ODR decembra 2011 in februarja 2012 so vplivale na zmanjšanje zahtevane donosnosti obveznic večine držav evroobmočja. Razlike med donosnostmi so še vedno nadpovprečne, zato je premija za tveganje glavni element pri oblikovanju tržnih obrestnih mer.

Premija za tveganje je zaradi dolžniške krize evroobmočja glavni dejavnik oblikovanja tržnih obrestnih mer.

5.8.3 Bazično tveganje

Konec leta 2011 je obrestno občutljiva aktiva presegla obrestno občutljivo pasivo za 446 mio EUR, kar pomeni 0,9% bilančne vsote bančnega sistema. Razlika se je glede na konec leta 2010 zmanjšala za 1,7 odstotne točke, kar pomeni nadaljevanje trenda zadnjih let. Obrestno občutljiva aktiva se je v letu 2011 zmanjšala za 4,5% in obrestno občutljiva pasiva za 2,7%.

Trend zmanjševanja razlike med obrestno občutljivo aktivo in obrestno občutljivo pasivo se nadaljuje.

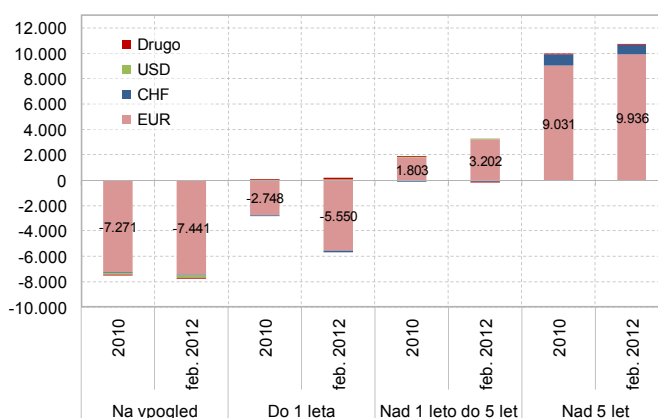
Vrzeli po valutah

Banke so tveganju zviševanja obrestnih mer izpostavljene pri ročnosti do enega leta, in sicer predvsem v domači valuti in švicarskih frankih (CHF). Pri daljših ročnostih je stanje ravno obratno. Izjema so naložbe v švicarskih frankih, pri katerih je obrestna vrzel od 1 do 5 let še vedno negativna. Izpostavljenost obrestnemu tveganju v drugih valutah je zanemarljiva.

V valutni strukturi obrestno občutljivih postavk ni bilo večjih sprememb. Izpostavljenost dvigu obrestnih mer se je povečala predvsem v domači valuti v segmentu do enega leta, za 2,8 mrd EUR, vendar se je pri daljši ročnosti zmanjšala za 2,3 mrd EUR. Delež CHF v skupni neto poziciji se je glede na leto 2010 zmanjšal za 1,4 odstotne točke, na 5,6%, saj banke praviloma ne sklepajo novih poslov v tej valuti. Delež ameriškega dolarja (USD) in drugih valut se je nekoliko povečal.

Izpostavljenost dvigu obrestnih mer se je povečala v domači valuti v segmentu do enega leta, vendar se je pri daljši ročnosti zmanjšala.

Slika 5.49: Valutna struktura neto pozicij obrestno občutljivih postavk po posameznih razredih preostale zapadlosti v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

Vrzeli po vrsti referenčne obrestne mere

Delež obrestno občutljivih postavk, vezanih na referenčne obrestne mere, se je na aktivni strani bilance stanja povečal, na pasivni pa zmanjšal.

Obrestno tveganje izvira tudi iz neusklajenosti obrestno občutljivih aktivnih in pasivnih postavk glede na vrsto referenčne obrestne mere. Delež obrestno občutljivih postavk, vezanih na referenčne obrestne mere, se je na aktivni strani bilance stanja v letu 2011 povečal za 0,9 odstotne točke, medtem ko se je na pasivni strani zmanjšal za 2,5 odstotne točke. Razlika med deležem obrestno občutljive aktive in pasive, vezane na referenčne obrestne mere, se je povečala za 3,4 odstotne točke, na 30,9 odstotne točke, kar povečuje občutljivost bank za znižanje referenčnih obrestnih mer. Do konca februarja 2012 se je razlika povečala še za 1,4 odstotne točke.

Tabela 5.36: Struktura obrestno občutljive aktive in pasive glede na vrsto referenčne obrestne mere v odstotkih

	Obrestno občutljiva aktiva				Obrestno občutljiva pasiva			
	dec. 09	dec. 10	dec. 11	feb. 12	dec. 09	dec. 10	dec. 11	feb. 12
Stanje v mio EUR	49.368	46.522	44.700	44.050	46.168	45.239	44.254	43.579
Delež z ref. OM v %	53,0	62,5	63,4	63,2	33,2	34,9	32,4	30,9
Delež posameznih referenčnih OM v strukturi postavk, vezanih na referenčne obrestne mere (v %)								
EURIBOR								
1 mesec	8,2	6,0	6,6	7,2	10,7	6,0	2,8	2,3
3 mesece	29,3	29,0	30,2	30,7	31,3	35,2	37,0	35,4
6 mesecev	51,7	54,7	53,8	53,5	46,9	49,8	49,3	51,2
1 leto	2,1	1,8	1,5	1,4	0,4	1,1	0,3	0,3
LIBOR CHF								
1 mesec	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,1	0,0	0,0
3 mesece	1,8	1,5	1,3	1,2	3,3	3,9	3,9	4,2
6 mesecev	3,1	2,8	2,6	2,6	2,4	1,5	1,4	1,4
1 leto	1,6	1,5	1,4	1,4	1,2	0,9	1,0	1,1
Obrestna mera CB	0,2	1,3	1,5	0,8	2,6	0,0	2,2	2,2
Drugo	1,5	1,0	0,9	0,9	1,1	1,6	2,1	2,0

Vir: Banka Slovenije

Najpogosteje uporabljena referenčna obrestna mera na aktivni in pasivni strani je šestmesečni EURIBOR. Delež šestmesečnega EURIBOR-ja se je na aktivni strani zmanjšal, medtem ko se je delež eno- in trimesečnega EURIBOR-ja povečal.

V letu 2011 so se dolge pozicije v primeru EURIBOR-ja povečale.

Banke so v letu 2011 povečale dolgo pozicijo v primeru referenčne obrestne mere EURIBOR, medtem ko se je dolga pozicija pri LIBOR CHF nekoliko zmanjšala. Najbolj se je povečala skupna neto pozicija pri enomesečnem EURIBOR-ju, in sicer za 1,5 odstotne točke. Izpostavljenost bančnega sistema znižanju obrestnih mer se tako povečuje, vendar samo v segmentu bilančnih postavk, vezanih na referenčne obrestne mere.

Tabela 5.37: Obrestna vrzel glede na vrsto referenčne obrestne mere v odstotkih obrestno občutljive aktive

v %	Skupna neto pozicija				Neto pozicija po razredih, feb. 2012			
	dec. 09	dec. 10	dec. 11	feb. 12	Na vpogled	Do 1 leta	Nad 1 do 5 let	Nad 5 let
EURIBOR								
1 mesec	1,0	1,7	3,3	3,9	0,0	1,6	0,9	1,3
3 mesece	5,8	6,1	7,2	8,5	0,0	1,5	1,3	5,7
6 mesecev	12,8	17,3	18,2	18,2	-1,2	2,4	6,6	10,4
1 leto	1,0	0,7	0,8	0,8	0,0	0,0	0,2	0,6
LIBOR CHF								
1 mesec	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1
3 mesece	-0,1	-0,4	-0,4	-0,5	0,0	0,1	-0,1	-0,5
6 mesecev	0,9	1,3	1,2	1,2	0,0	-0,1	0,0	1,3
1 leto	0,5	0,6	0,5	0,5	0,0	0,0	-0,3	0,8

Vir: Banka Slovenije

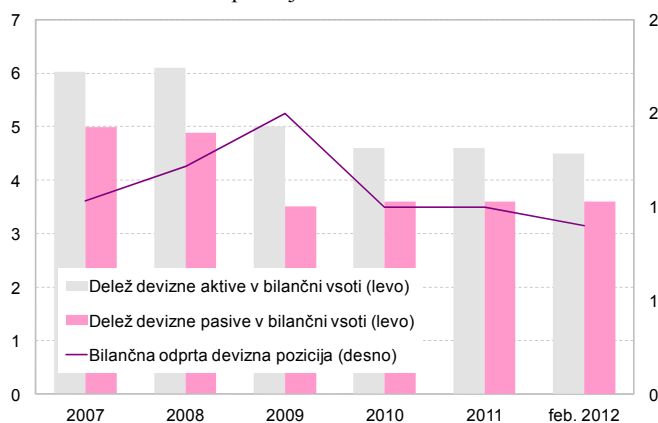
5.9 Valutno tveganje

Valutno tveganje slovenskega bančnega sistema se je lani zmanjšalo. Neto dolga devizna pozicija je ob koncu leta 2011 znašala 17 mio EUR oziroma 0,4% regulatornega kapitala. Z neto dolgo devizno pozicijo v višini 1,5% regulatornega kapitala so bile valutnemu tveganju najbolj izpostavljene majhne banke.

Razmeroma nizko valutno tveganje se je leta 2011 še zmanjšalo.

V februarju 2012 je delež devizne aktive znašal 4,5% bilančne vsote, delež devizne pasive pa 3,6%, kar je na ravni let 2010 in 2011. Bilančna odprta devizna pozicija je bila dolga v višini 0,9% bilančne vsote bank.

Slika 5.50: Delež devizne aktive in devizne pasive v bilančni vsoti ter bilančna odprta devizna pozicija bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Valutna struktura in odprta devizna pozicija

Delež deviznih postavk v bilancah in zunajbilancah bank se je v letu 2011 zmanjšal za 9,1% na aktivni in za 7,9% na pasivi. V valutni strukturi je opazno predvsem zmanjšanje deleža švicarskih frankov ter na drugi strani povečanje deleža ameriških dolarjev, valut evropskega gospodarskega območja in drugih valut. Nekoliko se je zmanjšal tudi delež v enotah investicijskih skladov v tuji valuti, kar kaže, da banke umikajo svoja sredstva iz teh naložb.

Tabela 5.38: Valutna struktura aktive in pasive bilanc in zunajbilanc

	2009		2010		2011	
	Aktiva	Pasiva	Aktiva	Pasiva	Aktiva	Pasiva
Skupaj v tuji valuti brez evra (v mio EUR)	3.383	3.342	3.637	3.572	3.308	3.291
medletna rast (v %)	-14,2	-15,0	7,5	6,9	-9,1	-7,9
Struktura tujih valut brez evra	(v %)					
svetovne valute	90,4	92,4	92,3	94,5	90,1	90,9
švicarski frank	61,3	62,4	60,6	62,0	55,1	55,8
britanski funt	1,8	1,9	1,4	1,4	1,9	1,9
ameriški dolar	25,5	26,3	28,3	29,0	31,0	31,0
kanadski dolar	0,7	0,7	0,5	0,5	0,7	0,7
japonski jen	0,7	0,7	1,0	1,1	0,8	0,8
avstralski dolar	0,4	0,4	0,5	0,5	0,8	0,8
Valute EGP	3,9	3,8	2,7	2,2	4,9	5,5
Druge valute	4,2	3,8	3,5	3,3	4,0	3,5
CIU	1,4	0,0	1,5	0,0	0,9	0,0

Opomba: EGP – evropsko gospodarsko območje, tj. EU, Islandija in Norveška, CIU – pozicije v tuji valuti v enotah investicijskih skladov.

Vir: Banka Slovenije

Neto odprta devizna pozicija je v letu 2011 znašala 17 mio EUR oziroma 0,4% regulatornega kapitala.

Neto dolga devizna pozicija se je v letu 2011 zmanjšala na 17 mio EUR oziroma 0,4% regulatornega kapitala. K temu je največ prispevalo zmanjšanje dolge pozicije v tuji valuti v enotah investicijskih skladov, s 53 mio EUR v letu 2010 na 30 mio EUR v letu 2011. Banke so imele v večini pomembnih svetovnih valut (razen USD) neto kratke devizne pozicije in so tako izpostavljene tveganju zvišanja vrednosti teh valut. Dolge devizne pozicije so prevladoval predvsem v drugih valutah in enotah investicijskih skladov, kar pomeni, da so banke izpostavljene znižanju njihove vrednosti. Izpostavljenost valutnemu tveganju v absolutnih zneskih je bila v preteklem letu po vseh skupinah valut in skupinah bank majhna in za banke ni pomenila pomembne grožnje potencialnih izgub ob spremembi deviznih tečajev.

Tabela 5.39: Neto odprta devizna pozicija po valutah v mio EUR

	2011					
	2009	2010	Skupaj banke	Velike banke	Majhne banke	Banke v večinski tuji lasti
Svetovne valute	-28.9	-20.1	-9.6	-12.9	0.1	3.1
ameriški dolar	-14.7	-8.4	4.4	5.4	0.0	-1.0
švicarski frank	-12.3	-9.9	-13.4	-17.1	-0.4	4.1
drugo (GBP, CAD, AUD, JPY)	-1.8	-1.8	-0.6	-1.1	0.5	0.0
Valute EGP	4.9	20.5	-18.0	-18.6	0.3	0.3
Druge valute	17.2	11.9	15.3	9.3	5.4	0.5
CIU	48.2	52.6	29.6	29.4	0.2	0.0
Skupaj (v mio EUR)	41.4	64.9	17.2	7.2	6.0	3.9
V odstotkih regulatornega kapitala (v %)	0.9	1.4	0.4	0.3	1.5	0.4

Opomba: EGP – evropsko gospodarsko območje, tj. EU, Islandija in Norveška, CIU – pozicije v tuji valuti v enotah investicijskih skladov.

Vir: Banka Slovenije

Z neto dolgo devizno pozicijo v višini 1,5% regulatornega kapitala so bile v letu 2011 valutnemu tveganju najbolj izpostavljene majhne banke, sledijo banke v večinski tuji lasti z neto devizno pozicijo 0,4% regulatornega kapitala ter velike banke z neto dolgo devizno pozicijo v višini 0,3% regulatornega kapitala.

5.9.2 Zadolževanje v švicarskih frankih

V letu 2011 se je obseg posojil v švicarskih frankih oziroma z valutno klavzulo na švicarski frank zmanjšal za 15%, na 1.588 mio EUR. Razlog za to je, da banke nova posojila v švicarskih frankih odobravajo le izjemoma. Obseg stanovanjskih posojil, ki predstavljajo okrog 66% vseh posojil v CHF oziroma z valutno klavzulo na CHF, se je v letu 2011 zmanjšal za 8,6%. Vrednoteno v CHF so ta posojila medletno upadla za 11%.

Tabela 5.40: Obseg in medletne stopnje rasti posojil v švicarskih frankih oziroma z valutno klavzulo na švicarski frank

varovalno klavzuro na švicarski frank					Gospodinjstva	
	Nebančni sektor	Nefinančne družbe	DFO	Država	Vsa posojila	Stanovanjska posojila
Stanje posojil (v mio EUR)						
2010	1.868,1	429,5	134,4	6,0	1.298,2	1.128,3
2011	1.588,0	288,5	130,5	5,5	1.163,6	1.031,8
feb. 2012	1.549,0	275,0	119,5	5,4	1.149,1	1.021,1
Stopnja rasti (v %)						
2010	-1,2	-7,6	-22,5	-6,4	4,1	9,0
2011	-15,0	-32,8	-2,9	-9,2	-10,4	-8,6
feb. 2012	-11,9	-27,9	-8,9	-6,2	-7,4	-5,6

Vir: Banka Slovenije

Delež posojil, vezanih na tečaj švicarskega franka, oziroma z valutno klavzulo na švicarski frank v celotni strukturi posojil nebančnemu sektorju se postopno zmanjšuje in je konec leta 2011 znašal 4,1%. Izmed držav evroobmočja sta v septembru 2011 večji delež imeli Avstrija (13,4%) in Luksemburg (5,6%).

Tabela 5.41: Posojila, vezana na tečaj švicarskega franka, po skupinah bank

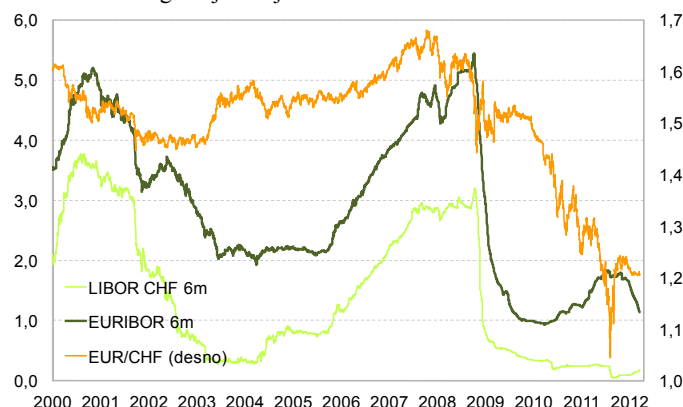
	Medletne stopnje rasti (v %)		Delež v strukturi vseh posojil bančnega sektorja, vezanih na CHF (v %)		Delež v strukturi posojil skupine bank (v %)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Velike banke	-2,6	-10,0	31,5	32,5	2,4	2,2
Majhne banke	0,4	-32,6	1,1	0,8	0,6	0,5
Banke v večinski tuji lasti	-1,5	-13,9	67,4	66,7	9,9	8,6
Skupaj	-1,2	-15,0	100,0	100,0	4,6	4,1

Vir: Banka Slovenije

Švicarski frank je v letu 2011 proti evru apreciral 2,8%, kar je v primerjavi z letom 2010 razmeroma nepomembno vplivalo na povečanje posojilnega bremena za kreditorejmalce. Zaradi negativnih vplivov apreciacije CHF proti EUR na švicarsko gospodarstvo se je njihova centralna banka 6. septembra 2011 zavezala, da bo z namenom ohranjanja tečaja EUR/CHF nad 1,2 odkupovala tuje valute v neomejenih količinah. Ta ukrep je stabiliziral tečaj EUR/CHF in nekoliko zmanjšal breme odplačevanja posojil v CHF oziroma z valutno klavzulo na CHF. V poročilu o monetarni politiki z dne 15. 3. 2012 švicarska centralna banka opozarja, da je vrednost CHF še vedno visoka, zato ga utegne v prihodnosti še dodatno devalvirati.

Švicarski frank je v letu 2011 proti evru apreciral 2,8%. Po 6. septembru se je tečaj EUR/CHF stabiliziral.

Slika 5.51: Referenčne obrestne mere LIBOR na švicarski frank in EURIBOR ter gibanje tečaja EUR/CHF

Vir: Banka Slovenije

5.10 Solventnost bank

Količniki kapitalne ustreznosti bank so se v letu 2011 povečali, vendar se zaostanek za povprečjem držav EU povečuje. Zaradi teženj po izpolnjevanju kapitalskih zahtev z najkakovostnejšim kapitalom se izboljšuje struktura kapitala in zmanjšuje interes bank za povečanje obsega podrejenega dolga in hibridnih instrumentov. Poslabševanje kakovosti

kreditnega portfelja se odraža v povečevanju kapitalskih zahtev za zapadle in regulatorno zelo tvegane postavke ter v zmanjševanju obsega postavk, vezanih na dobiček²³. Ker izvedene rekapitalizacije ne zadoščajo, banke zmanjšujejo kapitalne zahteve.

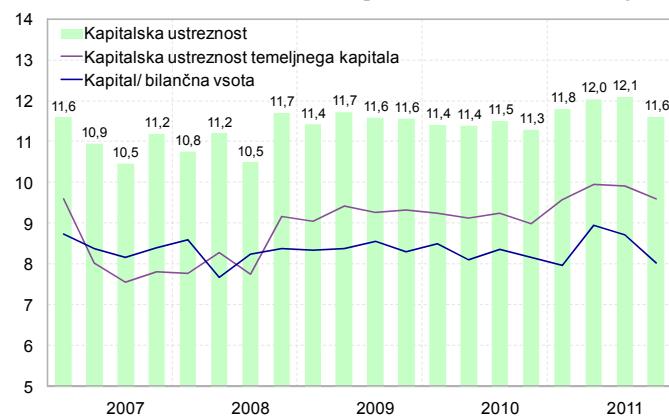
Zaradi pritiska investitorjev in bonitetnih agencij morajo banke izpolnjevati tudi neformalna pravila zadostne kapitalne ustreznosti, čeprav slednja nimajo osnove v veljavni regulativi. Ob tem se kaže večja učinkovitost bank v večinski tuji lasti, ki jih lahko lastniki hitro kapitalno okrepijo. Medtem ko domače banke, zlasti banke v neposredni in posredni državni lasti, težje zagotovijo zadosten obseg kapitala. Ob tem, ko jim izgube iz poslovanja ne omogočajo, da bi z zadržanimi dobički krepile kapital, jim od preostalih možnosti za izpolnjevanje meril kapitalne ustreznosti – rekapitalizacija, zmanjševanje odbitnih postavk in zmanjševanje kapitalskih zahtev – ostaja predvsem zadnja, ki pomeni zmanjševanje obsega poslovanja.

5.10.1 Kapitalna ustreznost

Kapitalna ustreznost se je v letu 2011 povečala za 0,3 odstotne točke na 11,6%.

Kapitalna ustreznost bančnega sistema je konec leta 2011 znašala 11,6%, 0,3 odstotne točke več kot leto prej. Do konca tretjega četrtletja se je vseskozi povečevala do višine 12,1%, k čemur so največ prispevale rekapitalizacije bank in krčenje obsega poslovanja. Vendar je v zadnjem četrtletju kapitalna ustreznost upadla za 0,5 odstotne točke. Ključna razloga za tolikšen upad sta velik obseg dodatnih oslabitev v zadnjem četrtletju in posledična izguba iz poslovanja. Banke so imele v letu 2011 433,5 mio EUR izgube po davkih, od tega 345,8 mio EUR v zadnjem četrtletju. Drugi pomemben razlog je bil zmanjšanje obsega hibridnih instrumentov za 100 mio EUR.

Slika 5.52: Osnovni kazalniki kapitalne ustreznosti bančnega sistema v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Kapitalni ustreznosti temeljnega in osnovnega temeljnega kapitala sta se povečali za 0,6 odstotne točke, na 9,6% in 8,9%.

Na kapitalno ustreznost temeljnega kapitala je poleg rekapitalizacij in krčenja obsega poslovanja vplivala še izguba iz poslovanja, ne pa tudi zmanjševanje obsega hibridnih instrumentov, zato se je količnik v letu 2011 povečal bolj kot celotna kapitalna ustreznost. Kapitalna ustreznost temeljnega kapitala se je povečala za 0,6 odstotne točke, na 9,6%. V enaki višini se je povečala tudi kapitalna ustreznost osnovnega temeljnega kapitala in konec leta znašala 8,9%. Delež knjigovodskega kapitala v bilančni vsoti je v letu 2011 upadel za 0,2 odstotne točke, na 8%, vendar tudi ta predvsem zaradi velikih izgub iz poslovanja v zadnjem četrtletju leta, saj je še konec tretjega četrtletja delež dosegal 8,7%.

Tabela 5.42: Osnovni kazalniki kapitalne ustreznosti bančnega sistema v odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
Kapitalna ustreznost	11,2	11,7	11,6	11,3	11,6
Kapitalna ustreznost temeljnega kapitala	7,8	9,2	9,3	9,0	9,6
Kapitalna ustreznost osnovnega temeljnega kapitala	7,3	8,6	8,7	8,3	8,9
Knjigovodski kapital/bilančna vsota	8,4	8,4	8,3	8,2	8,0

Vir: Banka Slovenije

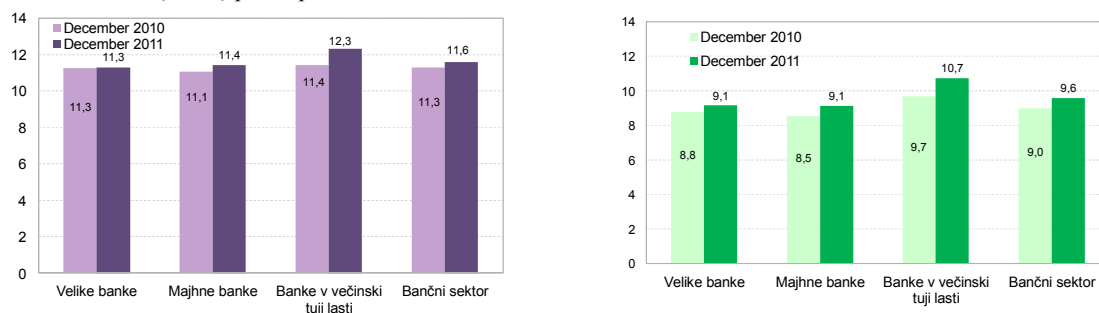
Največjo kapitalno ustreznost dosegajo banke v večinski tuji lasti, najmanjšo velike banke.

Razlike med bankami v gibanju količnikov kapitalne ustreznosti so precejšnje. Zaradi izgube iz poslovanja in zmanjšanja obsega hibridnih instrumentov se je kapitalna ustreznost velikih domačih bank v zadnjem četrtletju 2011 zmanjšala kar za 1,2 odstotne

²³ Rezerve in zadržani dobički ali izguba, manjšinski deleži, revidirani dobiček oziroma izguba poslovnega leta in presežki iz prevrednotenja.

točke, na 11,3%, in je bila najmanjša med vsemi skupinami bank. V preteklih letih so velike banke izstopale po največji, banke v večinski tuji lasti pa po najmanjši kapitalski ustreznosti. Ta razmerja so se začela spreminjati že v letu 2010, izrazita pa so postala lani. Banke v večinski tuji lasti so v zadnjem četrtletju kapitalsko ustreznost povečale za 1 odstotno točko, na 12,3%, in dosegle najvišjo vrednost količnika med vsemi skupinami bank. Banke v večinski tuji lasti tako veliko bolj kot domače banke optimirajo obseg potrebnega kapitala in tveganost njihovega poslovanja.

Slika 5.53: Kapitalna ustreznost (levo) in kapitalna ustreznost temeljnega kapitala (desno) po skupinah bank v odstotkih

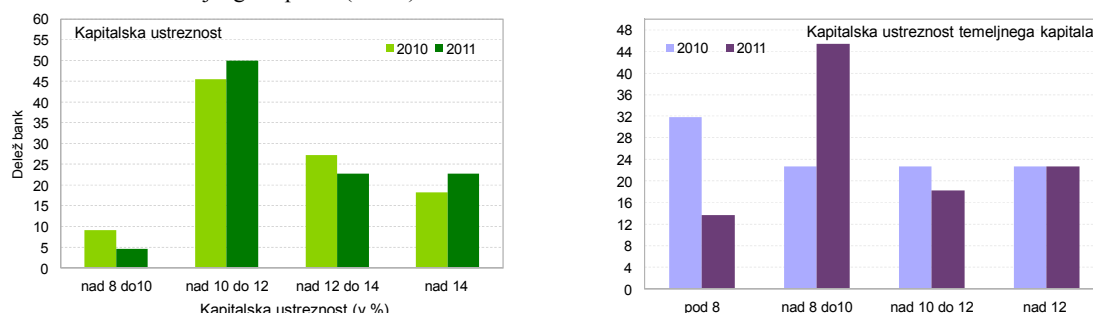

Vir: Banka Slovenije

Dvig kapitalne ustreznosti je opazen tudi v pozitivnem premiku porazdelitve količnikov kapitalnih ustreznosti bank proti višjim vrednostim. Povečalo se je število bank s kapitalno ustreznostjo med 10% in 12% ter nad 14%. Še izrazitejši prehod je pri kapitalnih ustreznostih temeljnega kapitala bank, kjer se je močno zmanjšal delež bank s količnikom pod 8% ter podvojil delež bank s količnikom med 8% in 10%.

Distribucije bank glede na količnike kapitalne ustreznosti so se pomaknile proti višjim vrednostim.

Slika 5.54: Porazdelitev kapitalnih ustreznosti (levo) in kapitalnih ustreznosti temeljnega kapitala (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

5.10.2 Dekompozicija kapitalne ustreznosti

Dekompozicija kapitalne ustreznosti²⁴ bančnega sistema kaže, da se je kapitalna ustreznost povečala predvsem na račun zmanjšanja kapitalnih zahtev, zaradi nadaljnega zmanjševanja obsega poslovanja bank. Prispevek kapitalnih zahtev k povečanju kapitalne ustreznosti je v letu 2011 znašal 0,72 odstotne točke, medtem ko je bil prispevek kapitala -0,41 odstotne točke. Med posameznimi prispevki je bil največji prispevek rekapitalizacij, zaradi katerih bi se ob ohranjanju vseh drugih postavk na ravni preteklega leta kapitalna ustreznost povečala za 1,1 odstotne točke. Vendar je bil hkrati prispevek postavk, vezanih na dobiček, negativen v višini ene odstotne točke. K zmanjševanju kapitalne ustreznosti sta prispevali še zmanjševanje obsega dodatnega kapitala in povečanje odbitnih postavk.

Kapitalna ustreznost se je v letu 2011 povečala zaradi zmanjšanja kapitalnih zahtev. Učinek dokapitalizacij so izničile izgube iz poslovanja.

²⁴ Izračunan je prispevek posameznih komponent v spremembi kapitalne ustreznosti v enem letu.

Tabela 5.43: Dekompozicija kapitalne ustreznosti za obdobje 2009–2011 za bančni sistem

Bančni sistem	Kapitalna ustreznost v %			Vpliv posameznih dejavnikov na KU v o.t.		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
KU preteklo leto: $K(t-1)/KZ(t-1)$	11,70	11,56	11,28			
rekapitalizacije	12,11	11,56	12,40	0,41	-0,01	1,12
dobiček	12,30	11,27	11,39	0,19	-0,29	-1,01
ostalo	12,44	11,27	11,40	0,14	0,01	0,00
dodatni kapital	12,34	11,34	11,06	-0,10	0,06	-0,34
Vpliv kapitala: $K(t)/KZ(t-1)$	12,07	11,33	10,87	-0,27	-0,01	-0,19
				Skupaj Kapital	0,37	-0,23
KZ za kreditno tveganje	11,64	11,30	11,50	-0,43	-0,03	0,63
KU konec leta: $K(t)/KZ(t)$	11,56	11,28	11,60	-0,07	-0,02	0,09
				Skupaj KZ	-0,51	0,72
Razlika: $KU(t)-KU(t-1)$	-0,14	-0,28	0,31	Skupaj	-0,14	-0,28
						0,31

Opomba: KU – kapitalna ustreznost, KZ – kapitalne zahteve.
Vir: Banka Slovenije

Velike banke so ohranile raven kapitalne ustreznosti z zmanjšanjem kapitalskih zahtev. Kapitalna ustreznost bi bila sicer manjša za 0,9 odstotne točke.

Velike domače banke so najbolj povečale kapital z rekapitalizacijami, vendar so hkrati imele tudi največje izgube iz poslovanja, ki so izničile pozitiven prispevek rekapitalizacij. Izrazito so zmanjšale obseg dodatnega kapitala na račun zmanjševanja podrejenega dolga in hibridnih instrumentov. Če velike banke ne bi zmanjševale finančnega vzvoda s krčenjem bilanc in posledičnim zmanjševanjem kapitalskih zahtev, bi se jim kapitalna ustreznost v letu 2011 zmanjšala za 0,9 odstotne točke. Zaradi zmanjševanja kapitalskih zahtev je skupina velikih bank v letu 2011, po dveh letih zniževanja, ohranila kapitalno ustreznost na ravni preteklega leta.

5.10.3 Struktura kapitala

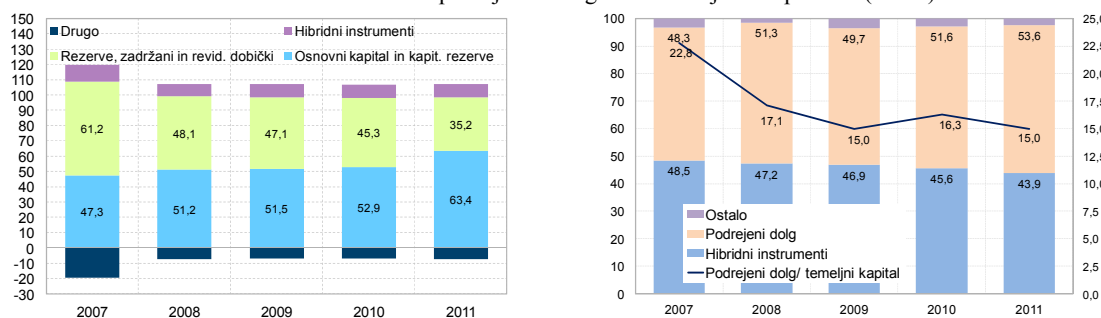
Temeljni kapital so povečale predvsem banke v večinski tuji lasti.

Temeljni kapital bančnega sistema se je v letu 2011 povečal za 45 mio EUR in ob koncu leta znašal 4.046 mio EUR. Povečale so ga predvsem banke v večinski tuji lasti, za 105 mio EUR, medtem ko se je šestim bankam, razpršenim med vse skupine bank, temeljni kapital v letu 2011 zmanjšal.

Pozitivno so na temeljni kapital vplivale dokapitalizacije, zmanjševale pa so ga izgube iz poslovanja.

Največ so k povečanju temeljnega kapitala na ravni sistema prispevale dokapitalizacije bank, zaradi katerih se je obseg osnovnega kapitala in kapitalnih rezerv povečal za 449 mio EUR. Zaradi izgub iz poslovanja se je obseg postavk, vezanih na dobiček, zmanjšal za 387 mio EUR. Preostalo zmanjšanje je posledica izključevanja hibridnih instrumentov, saj se je pri nekaterih bankah zaradi zmanjšanja temeljnega kapitala povečal presežek hibridnih instrumentov.

Slika 5.55: Struktura temeljnega (levo) in struktura dodatnega kapitala ter razmerje med podrejenim dolgom in temeljnim kapitalom (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

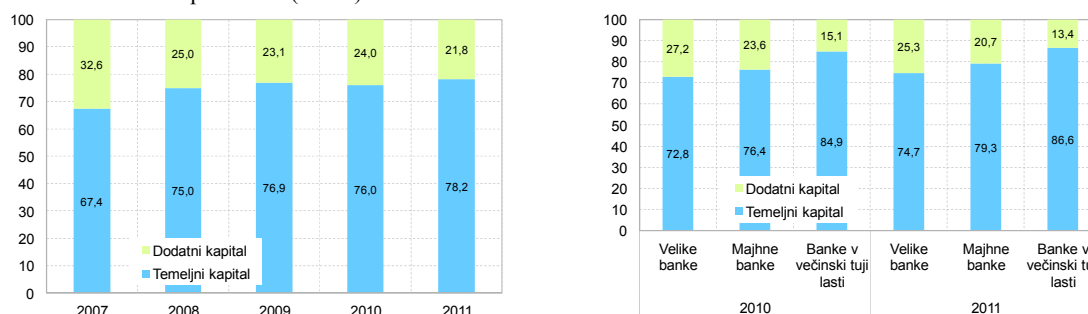
Dodatni kapital se je zmanjšal zaradi zmanjšanja podrejenega dolga in hibridnih instrumentov.

Za razliko od temeljnega kapitala se je dodatni kapital bančnega sistema v letu 2011 zmanjšal za 135 mio EUR in ob koncu leta znašal 1.130 mio EUR. Pri tem se je obseg hibridnih instrumentov skupaj s presežkom hibridnih instrumentov temeljnega kapitala zmanjšal za 88 mio EUR, obseg podrejenega dolga pa za 47 mio EUR.

Struktura kapitala se izboljšuje in povečuje delež temeljnega kapitala.

Ker se je pri vseh skupinah bank dodatni kapital zmanjšal oziroma se je zmanjšal bolj kot temeljni kapital, se struktura kapitala še naprej izboljšuje, tako na ravni sistema kot tudi pri vseh skupinah bank. Delež temeljnega kapitala se je v letu 2011 najbolj povečal pri skupini majhnih bank, za 2,8 odstotne točke. Največji delež temeljnega kapitala v kapitalu pred odbitimi postavkami s 86,6% ima skupina bank v večinski tuji lasti.

Slika 5.56: Struktura kapitala pred odbitnimi postavkami za bančni sistem (levo) in skupine bank (desno) v odstotkih

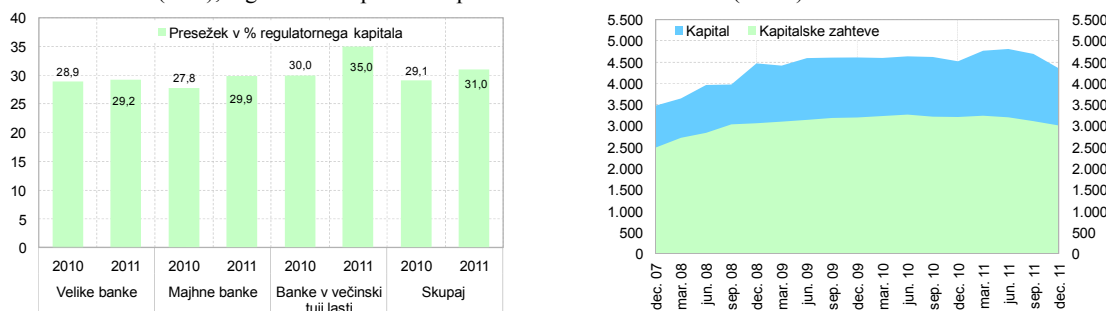

Vir: Banka Slovenije

Odbitne postavke so se v letu 2011 povečale za 75 mio EUR, na 817 mio EUR. Večino povečanja, 64%, se nanaša na velike banke, 38% na banke v večinski tuji lasti. Velike banke so povečale odbitne postavke iz naslova naložb v finančne institucije in njihove instrumente, medtem ko banke v večinski tuji lasti iz naslova drugih postavk. Majhne banke so zmanjšale obseg odbitnih postavk.

Odbitne postavke so povečale predvsem velike banke.

Slika 5.57: Presežek regulatornega kapitala nad kapitalnimi zahtevami v odstotkih (levo), regulatorni kapital in kapitalne zahteve v mio EUR (desno)

Vir: Banka Slovenije

Regulatorni kapital je znašal konec leta 2011 4.359 mio EUR, glede na leto prej se je zmanjšal za 164 mio EUR oziroma za 3,6%. Pri tem je temeljni kapital za izračun kapitalne ustreznosti ostal enak kot leto prej. Presežek regulatornega kapitala nad kapitalnimi zahtevami se je povišal za 0,9 odstotne točke in znašal konec leta 31%. Najvišji presežek dosegajo banke v večinski tuji lasti, 35%, najnižjega, 29,2-odstotnega pa velike banke.

Regulatorni kapital je konec leta 2011 znašal 4.359 mio EUR, presežek nad kapitalnimi zahtevami pa 31%.

5.10.4 Kapitalne zahteve

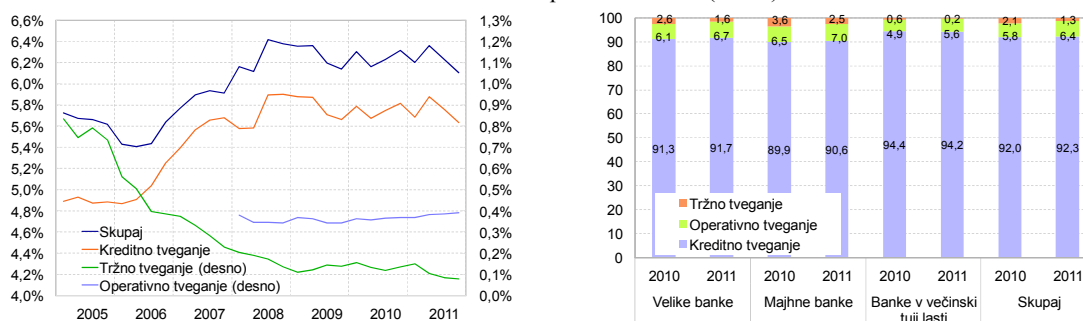
V razmerju do bilančne vsote kapitalne zahteve nihajo okrog ravni 6,2% od leta 2009, kar odraža nenaklonjenost bank prevzemanju dodatnih tveganj. Dinamiko opredeljujejo kapitalne zahteve za kreditno tveganje, katerih delež v strukturi kapitalnih zahtev se še naprej povečuje. Konec leta 2011 so kapitalne zahteve za kreditno tveganje dosegale 92,3% vseh kapitalnih zahtev bančnega sistema. Največji delež so dosegale banke v večinski tuji lasti, 94,2%, najmanjšega majhne banke, 90,6%.

Nihanje kapitalnih zahtev v razmerju do bilančne vsote okrog ravni 6,2% od leta 2009 dalje kaže, da banke ne prevzemajo dodatnih tveganj.

V letu 2011 so se povečale samo kapitalne zahteve za operativno tveganje. Ključni razlog so višje rasti bruto dohodka v preteklih letih v primerjavi z letom 2011. Ker le dve banki uporabljata napredni pristop, je kapitalne zahteve za operativno tveganje v letu 2011 pri večini bank opredelil povprečni triletni bruto dohodek iz obdobja 2008–2010. Obseg kapitalnih zahtev za operativno tveganje se je tako najbolj povečal pri bankah v večinski tuji lasti, za 10,7%, ki pa imajo s 5,6% še vedno najmanjši delež med vsemi skupinami bank. Obseg se je najmanj povečal pri velikih bankah za 0,3%. Največji delež kapitalnih zahtev za operativno tveganje v strukturi vseh kapitalnih zahtev s 7% dosegajo majhne banke. Na ravni bančnega sistema se je delež kapitalnih zahtev za operativno tveganje povečal za 0,6 odstotne točke, na 6,4%.

Zaradi višjih rasti bruto dohodka v preteklih letih bankam naraščajo kapitalne zahteve za operativno tveganje.

Slika 5.58: Razmerje med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto (levo) ter struktura kapitalskih zahtev (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Zaradi vrednotenja po tržni vrednosti in usmerjanja na osnovno bančno dejavnost se zmanjšujejo kapitalske zahteve za tržno tveganje.

Kapitalske zahteve za kreditno tveganje so bile lani manjše za 6%.

Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja povečuje kapitalske zahteve za zapadle in regulatorno zelo tvegane postavke.

Zaradi vrednotenja instrumentov po tržnih vrednostih, ki so v zadnjih letih močno upadle, in usmerjanja bank na osnovno bančništvo se pomen trgovalne knjige zmanjšuje in s tem se zmanjšujejo tudi kapitalske zahteve za tržno tveganje. Te so se v letu 2011 zmanjšale za 43% in obsegajo le še 1,3% kapitalskih zahtev bančnega sistema.

Kapitalske zahteve za kreditno tveganje so v letu 2011 zmanjšale vse skupine bank, najbolj velike banke, za –8%, najmanj banke v večinski tuji lasti, za –2,2%. Na ravni sistema so se kapitalske zahteve za kreditno tveganje zmanjšale za –6%.

Glede na poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja so pričakovano vse skupine bank povečale kapitalske zahteve za zapadle postavke. Pri domačih bankah so bili nominalni prirasti kapitalskih zahtev za zapadle postavke na podobni ravni kot leta 2009, pri bankah v večinski tuji lasti so bili manjši kot v letu 2009 in primerljivi z letom 2010. Da imajo banke v večinski tuji lasti manj težav s kakovostjo kreditnega portfelja, kaže tudi zmanjševanje obsega kapitalskih zahtev za regulatorno zelo tvegane postavke, ki se je pri drugih skupinah bank še dodatno povečal. Po izrazito velikem deležu kapitalskih zahtev za regulatorno zelo tvegane postavke izstopajo majhne banke, pri katerih delež predstavlja 14,5% vseh kapitalskih zahtev za kreditno tveganje.

Tabela 5.44: Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje

	2010				2011				Razlika			
	Velike banke	Majhne banke	večinski tuji lasti	Skupaj	Velike banke	Majhne banke	večinski tuji lasti	Skupaj	Velike banke	Majhne banke	večinski tuji lasti	Skupaj
Kapitalske zahteve za kreditno tveganje v mio EUR	1.855,71	280,42	815,43	2.951,56	1.706,95	270,63	797,80	2.775,39	-148,76	-9,79	-17,63	-176,17
Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje v odstotkih												
Razlike v odstotnih točkah												
Širša država, mednarodne org.	0,8	1,7	1,7	1,1	0,7	1,5	0,4	0,7	-0,1	-0,2	-1,3	-0,4
Institucije	11,3	6,2	2,4	8,4	11,7	5,4	2,7	8,5	0,3	-0,8	0,4	0,1
Podjetja	55,5	49,3	51,6	53,8	51,0	45,4	51,0	50,4	-4,5	-4,0	-0,6	-3,4
Bančništvo na drobno	17,4	13,7	32,5	21,2	17,6	15,8	33,1	21,9	0,3	2,1	0,6	0,7
Zavarovane z nepremičninam	0,0	7,7	1,1	1,0	0,3	7,3	1,7	1,4	0,3	-0,4	0,6	0,3
Zapadle postavke	3,5	2,4	3,7	3,4	5,6	5,3	4,2	5,1	2,1	2,9	0,5	1,7
Regulatorno zelo tvegane postavke	7,9	13,7	3,9	7,4	9,4	14,5	2,8	8,0	1,5	0,8	-1,1	0,6
Drugo	3,6	5,3	3,1	3,7	3,8	4,9	4,0	4,0	0,2	-0,4	0,8	0,3

Vir: Banka Slovenije

Negativne učinke poslabševanja kakovosti kreditnega portfelja poskušajo banke blažiti s prilagajanjem drugih kapitalskih zahtev.

Negativne učinke poslabševanja kakovosti kreditnega portfelja, ki se prek stroškov oslabitev in izgube iz poslovanja prenašajo v kapital, prek kapitalskih zahtev za zapadle in regulatorno zelo tvegane postavke pa v kapitalske zahteve, poskušajo banke, poleg izvedenih dokapitalizacij, uravnovesiti tudi s prilagajanjem kapitalskih zahtev.

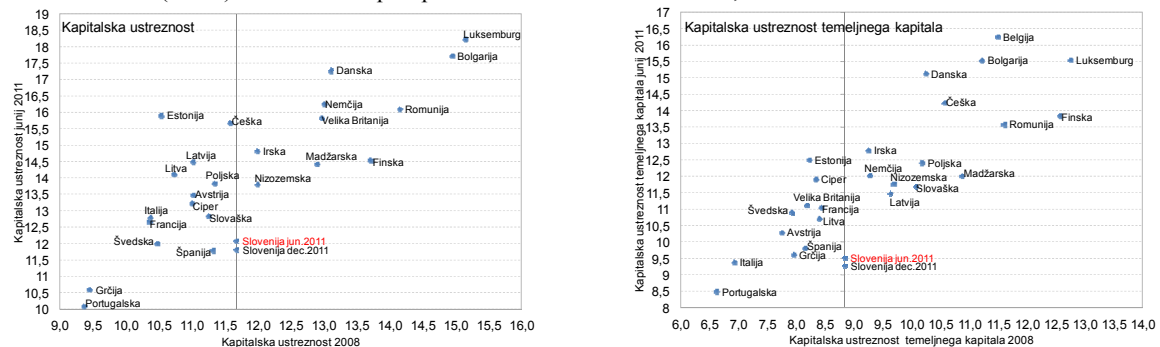
Banke zmanjšujejo izpostavljenost in s tem obseg kapitalskih zahtev. Tveganje zmanjšujejo z večjo razpršenostjo, tako da zmanjšujejo obseg tistih kapitalskih zahtev, pri katerih so prej v primerjavi z drugimi bankami izstopale po visokih deležih. Zmanjšujejo tudi tveganost izpostavljenosti, tako da na račun zmanjševanja izpostavljenosti do podjetij povečujejo obseg izpostavljenosti do institucij, bančništva na drobno in izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami, ki imajo nižje uteži tveganosti.

5.10.5 Primerjava kapitalne ustreznosti z EU – konsolidirani podatki

Količniki kapitalne ustreznosti slovenskih bank so v letu 2011 dosegali najvišje vrednosti v zadnjih desetih letih. Raven 12-odstotne kapitalne ustreznosti, kot so jo slovenske banke dosegale sredi leta 2011 in do konca septembra, je bila nazadnje presežena v septembru 2001. Vendar se zaostanek za drugimi državami kljub temu povečuje. V zelo kratkem časovnem obdobju so se zahteve glede zadostnosti kapitala močno povečale. Pri tem ne gre nujno za formalne zahteve. Veljavna regulativa zahteva doseganje 8-odstotne kapitalne ustreznosti in 4-odstotne kapitalne ustreznosti temeljnega kapitala. Vendar je EBA za sistemsko pomembne banke na podlagi rezultatov vseevropskih stres testov vzpostavila začasno zahtevo po doseganju 9-odstotne kapitalne ustreznosti osnovnega temeljnega kapitala do konca junija 2012. Tej zahtevi sledijo tudi druge banke, čeprav niso zavezane k izpolnjevanju, saj sta vpliv tržnih udeležencev, bonitetnih agencij, konkurence med bankami in vpliv bank, ki posojajo vire drugim bankam, v negotovih gospodarskih razmerah tako velika, da zaostajanje po višini kapitalne ustreznosti za drugimi primerljivimi bankami hitro sproža vprašanja o kakovosti bank. Slovenske banke v zadnjih letih niso bile ravno uspešne pri uresničevanju teh ciljev. Medtem ko sta bili še v letu 2008 kapitalna ustreznost in tudi kapitalna ustreznost temeljnega kapitala slovenskega bančnega sistema na ravni povprečja držav EU, sta do leta 2011 že močno zaostali.

Slovenske banke niso sledile hitremu povečevanju količnikov kapitalne ustreznosti bank drugih držav EU.

Slika 5.59: Kapitalne ustreznosti (levo) in kapitalne ustreznosti temeljnega kapitala (desno) v letu 2008 in prvi polovici leta 2011 v državah EU, v odstotkih

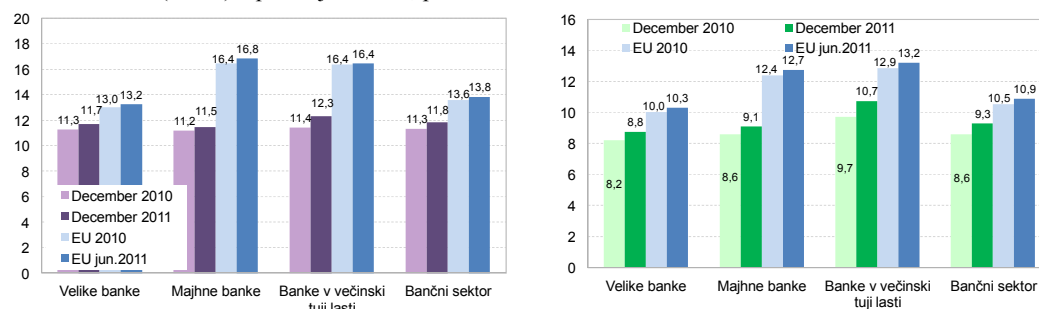

Vir: ECB (SDW), Banka Slovenije

Kapitalna ustreznost vseh skupin slovenskih bank zaostaja za kapitalno ustreznostjo po velikosti primerljivih bank povprečja EU. Še najmanjši je zaostanek slovenskih velikih bank v primerjavi s povprečjem srednje velikih bank EU.

Vse skupine bank zaostajajo za po velikosti primerljivimi bankami EU, še najmanj velike banke.

Slika 5.60: Kapitalna ustreznost (levo) kapitalna ustreznost temeljnega kapitala (desno) v primerjavi z EU, podatki na konsolidirani osnovi v odstotkih

Vir: ECB (SDW), Banka Slovenije

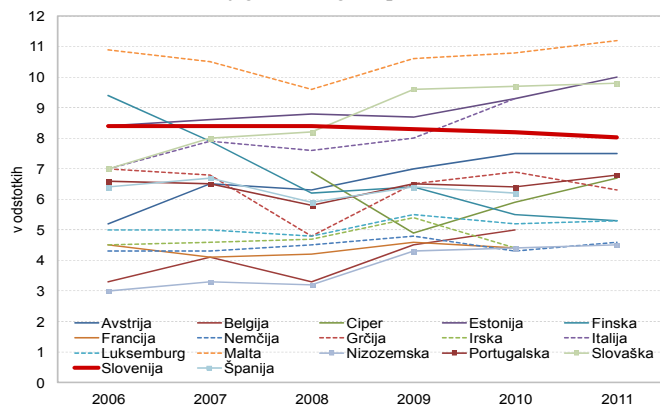
Spodbudnejša je primerjava po deležu knjigovodskega kapitala v bilančni vsoti, kjer je Slovenija med državami z relativno višjimi ravnmi količnika. To pomeni, da ni edini dejavnik zaostanka slovenskih bank v višini kapitalne ustreznosti za drugimi državami EU nezadostna dokapitalizacija, temveč sta pomembna dejavnika tudi regulativa in koliko banke uporabljajo možnosti, ki jih ta regulativa dopušča. Vendar potencialni investitorji in upniki ter rating agencije primerjajo končne vrednosti kapitalne ustreznosti, brez poglobljanja v podrobnosti izračunov.

Po deležu kapitala v bilančni vsoti spada Slovenija med države z visokimi količniki.

Slovenske banke večinoma uporabljajo standardizirane pristope in konservativne uteži tveganosti.

Slovenske banke večinoma uporabljajo standardiziran pristop, le manjše število bank uporablja notranje modele in napredne pristope. Banke kapitalske zahteve izpolnjujejo za bilančne in zunajbilančne postavke. Malo slovenskih bank uporablja hibridne instrumente temeljnega kapitala. V primerjavi z državami, v katerih banke nimajo kapitalskih naložb v druge finančne institucije, imajo nekatere slovenske banke tudi večje odbitne postavke od kapitala. Ključna je uporaba uteži v izračunu kapitalskih zahtev, kjer so slovenske banke zelo konservativne ter ne uporabljajo ali nimajo možnosti uporabljati nižjih uteži, ker na primer njihove nasprotni stranke nimajo bonitetnih ocen priznanih agencij. Tako slovenske banke za 80 odstotkov izpostavljenosti do institucij uporabljajo utež tveganja vsaj 50%, za izpostavljenosti do podjetij praktično v celoti uporabljajo utež vsaj 100%, za 98% izpostavljenosti do bančništva na drobno je utež tveganosti vsaj 75%. Izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami, pri katerih banke uporabljajo znižane uteži 35% in 50%, obsegajo le 1,2% celotne izpostavljenosti.

Slika 5.61: Delež knjigovodskega kapitala v bilančni vsoti

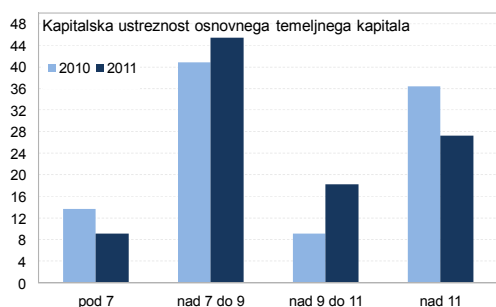
Vir: IMF, Financial Soundness Indicators, september 2011; Banka Slovenije (podatek 2011 za Slovenijo)

5.10.6 Primanjkljaj kapitala

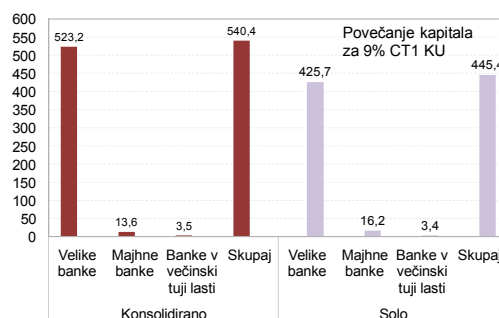
Polovica bank na konsolidirani osnovi ne dosega 9-odstotne kapitalske ustreznosti osnovnega temeljnega kapitala.

Slovenski bančni sistem kot celota oziroma polovica bank na konsolidirani osnovi konec leta 2011 ni dosegala 9-odstotne kapitalske ustreznosti osnovnega temeljnega kapitala, ki se na ravni EU vzpostavlja kot referenčna vrednost zadostnosti kapitala.

Slika 5.62: Distribucija bank glede na kapitalsko ustreznost osnovnega temeljnega kapitala v odstotkih (levo) in primanjkljaj kapitala za doseganje 9-odstotne kapitalske ustreznosti osnovnega temeljnega kapitala v mio EUR (desno)

Vir: Banka Slovenije

Banke bi potrebovale 540 mio EUR povečanja kapitala, da bi na konsolidirani osnovi dosegle 9-odstotno CT1 KU, in približno dvakrat toliko, da bi ujele povprečje EU.

Da bi vse slovenske banke dosegle 9-odstotno kapitalsko ustreznost osnovnega temeljnega kapitala (CT1 KU), bi na konsolidirani osnovi, po podatkih s konca leta 2011, potrebovale za 540 mio EUR rekapitalizacij. Dvakrat tolikšen obseg rekapitalizacij, okrog 1 mrd EUR, bi bil potreben, da bi slovenske banke ujele povprečje držav EU oziroma povprečje po velikosti primerljivih bank EU po višini količnikov kapitalske ustreznosti oziroma kapitalske ustreznosti temeljnega kapitala. Največji obseg rekapitalizacij potrebujejo velike banke, ki so tudi pod največjim pritiskom investitorjev, saj finančne vire dobivajo tudi na mednarodnih finančnih trgih.

Dodatna izguba iz poslovanja v letošnjem letu bi le še povečala potrebo po povečanju kapitala.

Ob tem je pomembno tudi poslovanje bank v bližnji prihodnosti. Napovedi gospodarske rasti in poslovnih rezultatov bank za leto 2012 še ne kažejo optimizma. Stroški oslabitev

kreditnega portfelja bank bodo ostali visoki tudi v letu 2012. Na podlagi ocen stroškov oslabitev po bankah iz okvirja 5.1²⁵ in v odvisnosti od gibanja drugih stroškov oslabitev ter gibanja bruto dohodka bank bi banke za ohranitev nespremenjenega obsega poslovanja²⁶ v prihodnjih dveh letih potrebovale še dodatnih od 200 mio EUR do 500 mio EUR povečanja kapitala za doseganje 9-odstotne kapitalske ustreznosti osnovnega temeljnega kapitala²⁷.

Okvir 5.3: Kronološki pregled ukrepov Banke Slovenije za blažitev posledic finančne krize

Banka Slovenije je že pred izbruhom finančne krize analizirala in opozarjala na tveganja in ranljivost bančnega sistema. Skladno s temi ocenami je sprejela sistemske ukrepe in dejavno delovala v smeri zmanjševanja posledic sistemskih tveganj. Primera takega ravnanja sta uvedba previdnostnega filtra v letu 2006 in ravnanje ob povečanju posojil v švicarskih frankih. Oba ukrepa sta zadrževala že sicer visoko kreditno rast pred izbruhom krize.

Na začetku letu 2006 je Banka Slovenije hkrati z uvedbo Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP), ki so pomenili bistveno zmanjšanje obsega potrebnih oslabitev, uvedla previdnostni filter kot odbitno postavko od temeljnega kapitala bank. Tako se takrat akumulirane rezervacije in oslabitve niso prenesle v dobiček bank za razdelitev delničarjem, ampak v kapital. Kljub večkratnim pobudam bank in zunanjih revizorjev za ukinitve previdnostnega filtra je Banka Slovenije vztrajala pri tovrstni rezervi vse do oktobra 2008, ko se je finančna kriza zaostila. Banka Slovenije je z odpravo previdnostnega filtra delovala proticiklično in s tem blažila krčenje kreditne aktivnosti bank v začetnem obdobju razvoja krize. Zaradi sprostitve previdnostnega filtra se je povečal regulatorni kapital bank za 308 mio EUR, kar je ugodno vplivalo na povečanje kapitalskega količnika večine bank.

Prav tako je Banka Slovenije že v letu 2006 banke s pismom opozorila na obvladovanje tveganj, ki izhajajo iz kreditov v tuji valuti, kreditov, vezanih na tujo valuto, in kreditnih produktov, ki komitenta izpostavljajo tržnemu tveganju. Banke je opozorila, da morajo imeti vzpostavljen ustrezen in učinkovit sistem za obvladovanje tveganj, zahtevala je celovito informiranje strank o lastnostih produktov, ki jih banka ponuja, ter od bank zahtevala, da morajo komitentu vedno najprej predstaviti ponudbo svojih produktov v evrih. Konec leta 2007 je BS od bank dodatno zahtevala, da tudi v primeru, ko komitent kljub celoviti seznanitvi s tečajnim tveganjem želi posojilo v tuji valuti ali vezati na tujo valuto, banka njegovo kreditno sposobnost oceni ob upoštevanju najetja enakega posojila v evrih ter tako ugotovljeni znesek posojila upošteva kot najvišji možni znesek posojila. Medletna rast obsega novih posojil nebančnemu sektorju, vezanih na tečaj švicarskega franka, je bila tako v letu 2008 –38% in v letu 2009 –65%. Banke od leta 2009 naprej gospodinjstvom niso več odobravale posojil, vezanih na tečaj švicarskega franka.

Od leta 2007 dalje je BS vsako leto bankam priporočila, naj večji del izkazanega dobička uporabijo za oblikovanje rezerv in s tem povečanje kapitala. Ob tem je v letu 2008 v Poročilu o finančni stabilnosti banke opozorila glede neoptimalne strukture in obsega kapitala, vezano na visoko kreditno rast in naraščanje deleža podrejenih instrumentov v strukturi regulatornega kapitala.

Nekateri ukrepi za blažitev posledic finančne krize po njenem izbruhu:

2008

Poleg odprave previdnostnega filtra v oktobru, ki je prek povečanja kapitalske ustreznosti bank upočasnili krčenje njihove kreditne aktivnosti, je BS v novembru prilagodila še izračun količnikov likvidnosti za vrednost zastavljenega premoženja pri centralni banki v prvem razredu likvidnostne lestvice. S tem je bila odpravljena regulatorna ovira za črpanje likvidnih sredstev pri ECB.

V novembru je BS banke pozvala k omejevanju višine obrestnih mer za vpogledne in kratkoročne vloge, ker je v pogojih popolnega jamstva države za bančne vloge s tem povzročeno prenašanje vlog med bankami le povečevalo nestabilnost vlog, ni pa spodbujalo dodatnega varčevanja. Napovedana možna uporaba ukrepov sankcioniranja nadaljevanja neprimerne obrestne politike, kjer bi BS lahko ukrepala s spremembo upoštevanja teh vlog pri izračunu količnika likvidnosti, ni bila potrebna. Hkrati je Banka Slovenije banke pozvala k večjemu oblikovanju oslabitev in rezervacij, pri

²⁵ Ocena stroškov oslabitev po formuli $EL = PD * LGD * EAD$.

²⁶ Predpostavka statične, to je nespremenjene, bilance stanja.

²⁷ Zgornja meja je določena ob predpostavkah, da se bruto dohodek v letu 2012 zmanjša za 3%, enako kot v letu 2011, in ostane na tuj ravni tudi v letu 2013. Upoštevana je še predpostavka, da banke tudi v letu 2012 oblikujejo druge stroške oslabitev in rezervacij, ki se ne nanašajo na kreditno tveganje, na ravni leta 2011 in nekoliko manj v letu 2013. To bi pomenilo, da bi bilo leto 2012 po rezultatu le malo boljše kot leto 2011, v letu 2013 bi se rezultat izboljšal, vendar bi bančni sistem kot celota še vedno posloval z izgubo. Bolj optimističen scenarij predpostavlja, da so na druge stroške oslabitev, ki se ne nanašajo na kreditno tveganje, v letu 2011 vplivali enkratni dogodki ter bo obseg tovrstnih stroškov oslabitev in rezervacij v prihodnjih dveh letih bistveno manjši. Hkrati ta scenarij predpostavlja, da bo ob predpostavki nespremenjene bilance stanja ostal nespremenjen tudi bruto dohodek ter bo v letih 2012 in 2013 enak kot v letu 2011. Podatki na solo osnovi.

čemer bi morale banke že upoštevati dejansko izkazano poslabšanje ekonomskih pogojev poslovanja podjetij iz določenih panog.

2009

Ob naraščanju kreditnega tveganja je BS banke zavezala k ustreznemu vrednotenju posameznih instrumentov in k ustrezni ravni oslabitev in rezervacij ter opozorila na možnost, da oblikovane oslabitve in rezervacije ne odražajo v celoti poslabšanih razmer, ki so postajale vse očitnejše. Hkrati je banke pozvala, naj planirano kreditno aktivnost uskladijo z razpoložljivimi stabilnimi viri financiranja in pretežni del dobička, realiziranega v letu 2008, razporedijo v rezerve. Spremenjen je bil Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, z zahtevo po mesečnem poročanju (in izkazovanju v izkazu poslovnega izida) o oblikovanih oslabitvah in rezervacijah in razvrščeni aktivni. Hkrati je bila v sistem poročanja uvedena tudi zahteva po dodatnih informacijah v zvezi z zavarovanji terjatev.

V juniju je BS opozorila na potrebne aktivnosti za izboljšanje upravljanja tveganj v bankah. V pismu so bile predložene zahteve glede ponavljajoče (več kot dvakrat) obnovljenih kratkoročnih kreditov brez denarnih tokov iz naslova vračila glavnice kreditov. In sicer, da banke tovrstnih kreditov ne smejo vključevati v izračun količnikov likvidnostne lestvice prvega in drugega razreda ter da morajo zanje oblikovati zadosten obseg oslabitev. Hkrati je bila predložena zahteva, naj se med regulatorno zelo tvegane izpostavljenosti uvrsti tudi financiranje prevzemnih aktivnosti. BS je v juniju sprejela tudi Priporočila za usklajeno postopanje bank upnic v primeru podjetij v finančnih težavah.

2010

Kljub oživljanju gospodarske aktivnosti v letu 2010 se je z zaostrovanjem dolžniške krize v nekaterih državah evroobmočja nadaljevala negotovost na finančnih trgih. Zaradi tega je BS banke s pismom pozvala, naj dobiček, dosežen v letu 2009, razporedijo v druge rezerve iz dobička z namenom krepitve kapitala bank. Hkrati je uprave bank opozorila, naj ocenijo potrebo po dokapitalizaciji v letu 2010 ter naj na podlagi teh ocen pravočasno pripravijo in izvedejo postopke dokapitalizacije.

V juliju je BS sprejela še odločitev, da morajo banke v okviru procesa ocenjevanja notranjega kapitala (ICAAP) 80% interno ocenjenih kapitalskih potreb pokriti s temeljnim kapitalom, izračunanim po sklepu o izračunu kapitala. Ukrep je bil namenjen izboljševanju strukture kakovosti kapitala bank, saj je postajalo očitno, da finančna kriza postaja globoka gospodarska kriza.

Zaradi izboljšanja sistema upravljanja problematičnih naložb je BS oktobra dopolnila Sklep o upravljanju s tveganji in ocenjevanju ustreznega notranjega kapitala za banke in hranilnice tako, da je zaostрила zahteve za obravnavo in spremljanje problematičnih kreditov (sistematična obravnavna, vzpostavitev informacijsko podprte evidence za spremljavo poplačil in odpisov).

2011

V januarju je BS banke ponovno pozvala, naj pravočasno ocenijo potrebe po kapitalu v letu 2010 in temu ustrezno pripravijo postopke za njihovo okrepitev. Uprave bank je pozvala, naj na skupščinah delničarjev sprejmejo sklepe o razporeditvi dobička v rezerve z namenom krepitve kapitala bank.

Septembra je bil spremenjen Sklep o minimalnih zahtevah za zagotavljanje ustrezne likvidnostne pozicije bank in hranilnic tako, da so se uteži vpoglednih vlog gospodinjstev in nefinančnih družb znižale za 10 odstotnih točk, na 40% v prvem in 35% v drugem razredu likvidnostne lestvice, in se s tem približale predvideni obravnavi tovrstnih vlog v okviru likvidnostnega standarda LCR. Bankam so se obveznosti za naložbe v prvem in drugem razredu zmanjšale za več kot 800 mio EUR, s čimer je bilo bankam olajšano uravnavanje strukture naložb. Znižana je bila izpostavljenost naraščajočemu tveganju refinanciranja kot posledici ponovnega močnega zaostrovanja razmer na evropskem finančnem trgu. S tem se je zmanjšal tudi pritisk na znižano kreditno aktivnost bank.

V novembru so bila s pismom bankam poslana priporočila za učinkovitejšo izterjavo slabih naložb, bodisi od dolžnika bodisi iz naslova zavarovanja.

2012

V februarju je Banka Slovenije sprejela dopolnitev smernic za ocenjevanje ustreznosti notranjega kapitala (ICAAP), tako da bo za povečano tveganje dobičkonosnosti iz naslova pasivnih obrestnih mer zahtevala dodatni kapital v okviru procesa ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala za obdobje enega leta vnaprej. Ukrep banke zmanjšuje izpostavljenost tveganju dobičkonosnosti s spodbujanjem k večji skrbnosti pri uravnavanju višine pasivnih obrestnih mer, kar pa hkrati pozitivno vpliva tudi na raven posojilnih obrestnih mer gospodarstvu.

Marca je BS spremenila opredelitev zapadle postavke oziroma pomembne kreditne izpostavljenosti v zamudi v zvezi z opredelitvijo neplačila za namen izračuna kapitalne zahteve za kreditno tveganje. Kreditna obveznost v zamudi je pomembna najpozneje, ko presega 2% črpane izpostavljenosti ali 50.000 EUR za več kot 90 dni, vendar ni manjša od 200 EUR (do tedaj 1.000 EUR za pravne osebe in 100 EUR za fizične osebe). Enaka opredelitev je bila aprila uvedena za

namen ugotavljanja neplačnikov v okviru poročanja bank o izpostavljenosti posameznim komitentom. Poročanje bank je bilo dopolnjeno tudi s poročanjem o višini izpostavljenosti, kjer komitent zamuja s plačilom več kot 90 dni. Z navedenimi spremembami je definicija neplačnikov postala bolj primerljiva z definicijami drugih držav evroobmočja.

Aprila je BS s spremembo Sklepa o minimalnih zahtevah za zagotavljanje ustrezne likvidnostne pozicije bank in hranilnic zaostрила pogoje glede vključevanja najetih kreditnih linij in nečrpanega dela najetih kreditov tako, da se v izračun količnikov likvidnosti ne vključujejo več v celoti, temveč postopoma do višine 50%. Ukrep pomeni predvsem zmanjševanje izpostavljenosti likvidnostnemu tveganju zaradi dolgotrajnosti zaostrenih razmer na finančnih trgih, hkrati pa približuje obravnavo teh virov likvidnosti zahtevi likvidnostnega standarda LCR.

Z namenom zmanjšanja deleža slabih naložb v bilancah bank, ki se zaradi dolgotrajnih postopkov izterjave povečuje, in z namenom pospeševanja unovčevanja nepremičnin, prejetih v zavarovanje, je bil v aprilu dopolnjen tudi Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic tako, da bodo morale banke odpisati finančna sredstva, merjena po odplačni vrednosti, za katera v postopku izterjave ocenijo, da ne bodo več povrnjena in so izpolnjeni pogoji za odpravo pripoznanja teh sredstev iz izkaza finančnega položaja po MSRP. Do pridobitve pravne podlage za zaključek postopka izterjave pa morajo ta finančna sredstva voditi v zunajbilančni evidenci. Ukrep bo zmanjšal delež slabih naložb za slabo odstotno točko.

Pregled vključuje le del ključnih sistemskih nadzorniških ukrepov in ukrepov za zagotavljanje finančne stabilnosti, ki so veljali za celoten bančni sistem in so zmanjševali izpostavljenost bančnega sistema ključnim tveganjem finančne in gospodarske krize. Temu je treba dodati še vrsto nadzorniških ukrepov, ki so v posameznih bankah odpravljali pomanjkljivosti in kršitve.

6 NEBANČNE FINANČNE INSTITUCIJE

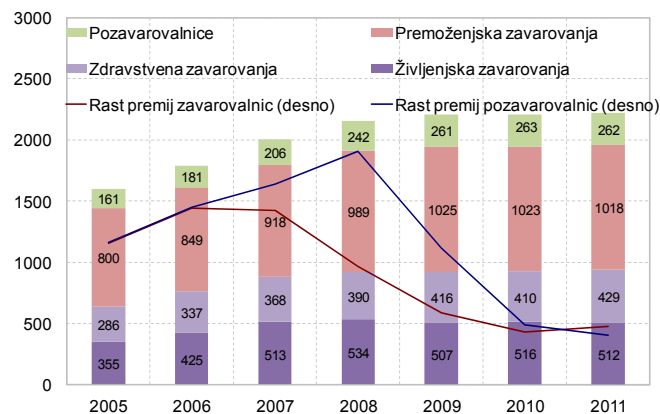
6.1 Zavarovalnice

6.1.1 Značilnosti poslovanja zavarovalnic in primerjava z EU

Nadaljevanje procesa
zniževanja visoke
koncentracije v
zavarovalniškem sektorju.

V Sloveniji je lani poslovalo 16 zavarovalnic in dve pozavarovalnici. Število zavarovalnic se je glede na preteklo leto povečalo za Modro zavarovalnico d.d., ki je nastala s preoblikovanjem Kapitalske družbe d.d., oktobra 2011. Modra zavarovalnica d.d. je prevzela upravljanje Zaprtega sklada za javne uslužbence, Kapitalskega vzajemnega pokojninskega sklada, Prvega pokojninskega sklada in njegovega kritnega sklada. Tržni delež največje zavarovalnice po zbrani premiji je bil lani 36-odstoten, največjih treh pa 63-odstoten. Koncentracija v zavarovalniškem sektorju se znižuje zelo počasi. Največja življenjska zavarovalnica pokriva 41% trga življenjskih zavarovanj in največja premoženjska 34% trga premoženjskih zavarovanj. Tržni delež največje pozavarovalnice je ostal nespremenjen glede na preteklo leto, na 54-odstotkih.

Slika 6.1: Zbrana bruto premija po posameznih vrstah zavarovanj v mio EUR (leva os) in letne stopnje rasti v odstotkih (desna os)

Vir: AZN

Zavarovalna premija
premoženjskih in
življenjskih zavarovanj se je
znižala, premija
zdravstvenega zavarovanja
pa se je zvižala.

Zbrana bruto premija se je v letu 2011 glede na preteklo leto zvižala za 0,5%. Glavni vzrok nizke rasti zbrane bruto premije so poslabšane gospodarske razmere, ki zmanjšujejo obseg sklenjenih zavarovanj. Zavarovalna premija se je znižala za 0,7% pri življenjskih zavarovanjih in za 0,4% pri premoženjskih zavarovanjih, medtem ko se je pri zdravstvenem zavarovanju zvižala za 4,6%.

Tabela 6.1: Zbrani celotna bruto premija in bruto premija življenjskega zavarovanja zavarovalnic v različnih ekonomskih kategorijah za Slovenijo za leto 2011 in za druge države za leto 2010

	Slovenija	EMU	EU27	Portugal.	Avstrija	Nemčija	Vel. Britanija
Celotna premija (v mrd EUR)	2,0	802,8	1.105,4	16,4	16,7	177,2	225,2
na prebivalca (v EUR)	956	2.257	2.037	1.527	1.986	2.132	3.224
delež v BDP (v %)	5,5	8,2	8,4	9,5	5,9	7,1	11,9
Premija življ. zavar. (v mrd EUR)	0,5	478,7	677,9	12,2	7,6	86,1	150,4
na prebivalca (v EUR)	250	1.323	1.267	1.137	896	1.044	2.417
delež v celotni premiji (v %)	26,1	59,6	61,3	74,4	45,1	48,6	66,8
delež v BDP (v %)	1,4	4,8	5,2	7,1	2,6	3,5	8,9

Vir: AZN, Swiss Re, preračuni BS

Slabe gospodarske razmere ter nižja kupna moč prebivalstva so negativno vplivali na povpraševanje po življenjskem in nezgodnem zavarovanju. Leta 2011 se je glede na leto prej najbolj povižala premija zdravstvenih zavarovanj, za 4,6%, na 428,5 mio EUR. Najbolj se je znižala premija prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, in sicer za 6,3%, na 46,3 mio EUR. Na rast zavarovalne premije zdravstvenega zavarovanja je vplival dvig premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, na znižanje prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja pa slabe ekonomske razmere, ki

dodatnemu varčevanju niso bile naklonjene. Stopnja rasti premije iz tega naslova je negativna že tretje leto zapored.

Zavarovalna penetracija je ostala na približno enaki ravni kot predhodno leto, 5,5% BDP, in znaša 956 EUR na prebivalca. Leta 2010 je v državah evroobmočja zavarovalna penetracija porasla, zato se je kazalnik doseganja razvitosti ponovno poslabšal in znaša 42,3%. Na področju obsega življenjskih zavarovanj Slovenija še vedno močno zaostaja za Evropo. Leta 2011 je znašala premija na prebivalca 250 EUR, 0,9% manj kot leto prej, s čimer smo dosegli 18,9% povprečja držav evroobmočja. Nadaljnja dohitevanja razvitosti zavarovanja v državah evroobmočja lahko pričakujemo, ko se bo gospodarska rast okrepila in razpoložljiv dohodek gospodinjstev zvišal.

Poslabšanje kazalnika razvitosti – doseganje 42,3% premije na prebivalca v primerjavi z državami evroobmočja.

Življenjsko zavarovanje in pogodbeno povezovanje zavarovalnic

Ob koncu leta 2011 je znašala bilančna vsota življenjskih zavarovanj 3.303 mio EUR oziroma 58,0% celotne bilančne vsote zavarovalnic. Leta 2011 je zbrana premija življenjskega zavarovanja upadla za 0,7%, število zavarovancev pa za 1,4%, kar je posledica gospodarske krize in upada kupne moči gospodinjstev. Število zavarovancev življenjskega zavarovanja, vezanega na enote investicijskih skladov, se je povečalo kljub znižanju zbrane premije, kar je predvsem posledica moratorijev. Leta 2011 je delež življenjskih zavarovanj v celotni zbrani premiji upadel na raven iz leta 2009. V strukturi premije življenjskih zavarovanj se je povečal delež klasičnih zavarovanj za 0,7 indeksne točke, najbolj se je zmanjšal delež prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, za 0,5 indeksne točke.

Na ravni celotnega življenjskega zavarovanja je bilo predčasnih prekinitev (z odkupom ali brez) 31,4% več kot leta 2010. Povečanje predčasnih prenehanj glede na preteklo leto je bilo prisotno pri vseh kategorijah življenjskih zavarovanj. Najverjetnejša vzroka sta finančna stiska zavarovancev in njihovo razočaranje nad doseženimi donosi sklenjenih zavarovanj.

Tabela 6.2: Zbrana premija v mio EUR ter število zavarovancev življenjskega in pokojninskega zavarovanja zavarovalnic

	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Življenjska zavarovanja skupaj					Stopnje rasti (v %)			
premijs (v mio EUR)	534	507	516	512	4,1	-5,1	1,8	-0,7
število zavarovancev	1.196.312	1.206.786	1.289.533	1.271.939	4,9	0,9	6,9	-1,4
Življenjsko zavarovanje, vezano na enote IS					Delež v življenjskem zavarovanju (v %)			
premijs (v mio EUR)	252	233	246	243	47,1	45,9	47,6	47,5
število zavarovancev	361.639	432.509	478.079	523.211	30,2	35,8	37,1	41,1
Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje								
premijs (v mio EUR)	57	49	49	46	10,7	9,8	9,6	9,0
število zavarovancev	123.281	81.295	82.530	83.737	10,3	6,7	6,4	6,6

Vir: AZN

V letu 2011 se je nadaljeval trend povečevanja povezanosti bank in zavarovalnic pri trženju zavarovalnih produktov. Vrednost sklenjenih poslov bank glede na zbrano premijo življenjskih zavarovanj se je v letu 2011 zvišala za 22,9%, na 47,5 mio EUR. V letu 2011 so tako zavarovalnice po tej tržni poti (prek bank) zbrale 9,3% premije življenjskega zavarovanja.

Računovodski izkazi zavarovalnic²⁸

Bilančna vsota zavarovalnic se je v poslovnem letu 2011 povečala za 4,7%, na 5,7 mrd EUR. Bilančna vsota premoženjskih zavarovanj se je v enakem obdobju zmanjšala za 0,4%, na 2,4 mrd EUR, življenjskih zavarovanj pa povečala za 8,8%, na 3,3 mrd EUR. Bilančna vsota pozavarovalnic se je v obdobju Q3 2010–Q3 2011 zmanjšala za 0,3%, na 622 mio EUR.

Bilančna vsota zavarovalnic je konec leta 2011 dosegla 5,7 mrd EUR.

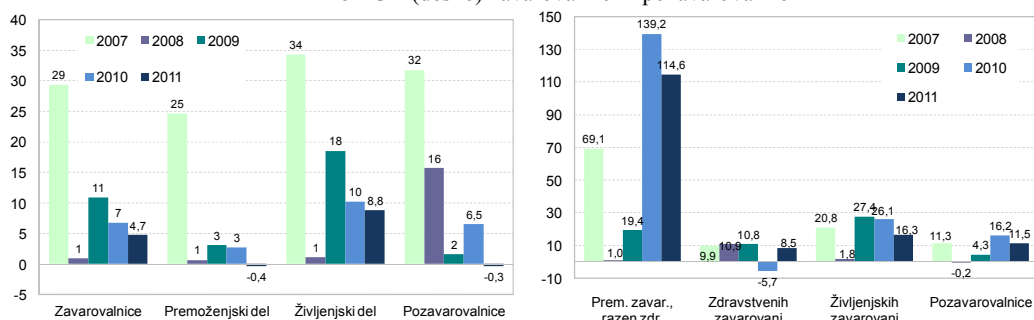
Leto 2011 so zaznamovale nizke obrestne mere in posledično visoke cene prvovrstnih dolžniških vrednostnih papirjev. Spremembe obrestnih mer vplivajo na aktivo in tudi na pasivo bilanc zavarovalnic. Zaradi nizkih obrestnih mer so cene obveznic visoke, kar ugodno vpliva na vrednost sredstev zavarovalnic. Slovenske zavarovalnice imajo pomemben delež svojih naložb investiranih v te vrednostne papirje, zato se je njihova bilančna vsota iz tega naslova povečala v letu 2011. Predvsem pri življenjskih in pokojninskih zavarovalnih pogodbah pa je močan tudi negativen vpliv nizkih obrestnih

Nizke obrestne mere so ugodno vplivale na aktivo in negativno na pasivo bilanc zavarovalnic.

²⁸ Računovodski izkazi so nerevidirani.

mer. Za izračun sedanje vrednosti prihodnjih obveznosti morajo namreč zavarovalnice upoštevati nižje dolgoročne obrestne mere, zaradi česar so obveznosti zavarovalnic višje. Ta težava še zlasti negativno vpliva na poslovanje zavarovalnic, ki so v preteklosti sklenile veliko zavarovanj z garantiranim donosom ter izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki morajo po zakonu zavarovancem zagotoviti minimalni zjamčeni donos na vplačano premijo. V obdobju nizkih donosov na kapitalnih trgih, ponudniki teh oblik zavarovanj s svojim naložbenim portfeljem ne morejo ustvariti obljubljenih donosov zavarovancem. Razliko med zjamčenimi in dejanskimi donosi morajo zagotoviti iz oblikovanih rezervacij. Če teh ni dovolj, morajo sredstva zagotoviti lastniki z rekaptalizacijo. Dlje kot traja obdobje nizkih obrestnih mer, bolj se povečuje tveganje, da bodo zavarovalnice in izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja postali kapitalsko neustrezni. Skupen učinek nizkih obrestnih mer na bilanco zavarovalnic je odvisen od trajanja sredstev in obveznosti posamezne zavarovalnice. Za življenjska in pokojninska zavarovanja navadno velja, da je ročnost obveznosti daljša od ročnosti sredstev, zato je zanje učinek večinoma negativen.

Slika 6.2: Rast bilančne vsote v odstotkih (levo) in izid iz rednega delovanja v mio EUR (desno) zavarovalnic in pozavarovalnic

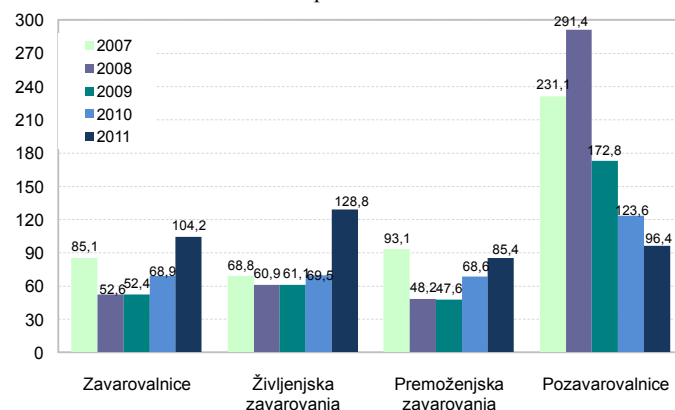

Opomba: Podatki za pozavarovalnice se v letu 2011 nanašajo na konec tretjega četrtletja 2011.
Vir: AZN

Zavarovalnice in pozavarovalnice so lani poslovale z dobičkom.

Zavarovalnice so preteklo leto kljub zaostrenim gospodarskim razmeram izboljšale poslovanje. Zavarovalnice so dosegle 99 mio EUR čistega dobička. Izgubo so izkazovale tri življenjske in ena zdravstvena zavarovalnica. Tržni delež teh zavarovalnic je znašal 6,9% življenjske bruto zavarovalne premije. Kazalnika dobičkonosnosti zavarovalnic sta skoraj dosegla raven iz leta pred krizo, tj. leta 2006. Donosnost na kapital je lani znašala 10,5% in donosnost na sredstva 1,8%.

Slika 6.3: Presežek razpoložljivega kapitala nad zahtevanim minimalnim kapitalom zavarovalnic in pozavarovalnic v odstotkih

Opomba: Podatki za pozavarovalnice se v letu 2011 nanašajo na konec tretjega četrtletja 2011.
Vir: AZN

Lani so rekaptalizacijo izvedle štiri zavarovalnice. Vrednost rekaptalizacije je znašala 40,2 mio EUR pri premoženjskih in 25,8 mio EUR pri življenjskih zavarovanjih. Cilji rekaptalizacije so bili med drugim rast zavarovalnic, izpolnjevanje direktive Solventnost 2 in zagotavljanje ciljne bonitetne ocene.

Pomembne težave za zavarovalnice pomenijo njihove strateške naložbe na Balkanu. Za zavarovalnice, ki imajo svoje družbe na tem območju, velja tudi večja verjetnost, da bodo v prihodnje potrebovale rekapitalizacije²⁹.

V prihodnje bo pomembnejše spremembe za zavarovalnice prinesla uvedba Solventnosti 2. Na polno uvedbo leta 2014 se zavarovalnice pripravljajo že nekaj let. Leto prej se bo začelo obdobje postopnega uvajanja direktive. Poleg tega Svet za mednarodne standarde računovodskega poročanja (IASB) in Svet za standarde finančnega računovodstva (FASB) pripravljata nov računovodski standard za zavarovalnice, ki bo omogočil večjo primerljivost med računovodskimi izkazi zavarovalnic iz različnih držav.

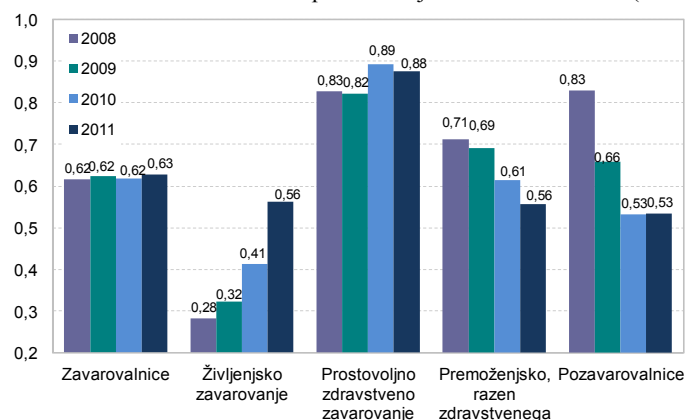
6.1.2 Stabilnost zavarovalniškega sektorja

Tveganja pri sklepanju zavarovanj

Škodni rezultat zavarovalnic, razmerje med bruto izplačanimi odškodninami in bruto zbranimi premijami, se je leta 2011 zvišal za 0,01 indeksne točke, na vrednost 0,63. Škodni rezultat se je izboljšal pri premoženjskih zavarovanjih, in sicer zaradi ustreznih pozavarovanj in višjega zmanjšanja škod od zavarovalne premije. Škodni rezultat se je poslabšal pri življenjskih zavarovanjih za 0,15 indeksne točke. Ključni razlog je poslabšanje rezultata pri pokojninskih zavarovanjih, kjer je izrazito zvišanje škod zaradi doživetja in predčasnega prenehanja zavarovanj. Delež zadržanega tveganja zavarovalnic pri premoženjskih zavarovanjih ostaja 80,8 odstotka.

Izboljšanje škodnega rezultata pri premoženjskih in poslabšanje škodnega rezultata pri življenjskih zavarovanjih.

Slika 6.4: Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst (kot razmerje)

Vir: AZN

Zaradi klimatskih sprememb se povečujejo tveganja izrednih dogodkov, naravnih katastrof in ekstremnih vremenskih razmer, kar vodi v višje odškodnine zaradi povečanih škodnih dogodkov. V letu 2011 so poslovanje zavarovalnic in zlasti poslovanje pozavarovalnic po svetu zaznamovali katastrofalni dogodki – poplave v Avstraliji, potres na Novi Zelandiji in na Japonskem, tornadi v ZDA, izbruh vulkana na Islandiji. V Sloveniji leta 2011 ni bilo večjih naravnih škod oziroma katastrofalnih dogodkov, kar je tudi ključni razlog za ugodnejši škodni rezultat premoženjskega zavarovanja zavarovalnic in pozavarovalnic.

Od 21. decembra 2012 zavarovalnice kot faktor tveganja pri zavarovalnih pogodbah ne bodo več smele upoštevati spola zavarovanca. To bo vplivalo na spremembe zaračunanih premij za zdravstveno, nezgodno, rentno, pokojninsko in življenjsko zavarovanje. V povezavi s tem se pojavlja tveganje, da bodo zavarovalnice načrtno selekcionirale zavarovance tako, da bodo dosegle čim boljše razmerje med spoloma.

18. aprila 2011 je Evropska komisija na evropskem sodišču vložila tožbo zaradi neskladnosti predpisov o dopolnilnem zdravstvenem zavarovanju s pravnim redom EU. Sodišče je 26. januarja 2012 delno pritrdilo tožbi Evropske komisije. Slovenija bo tako morala spremeniti financiranje zdravstvenega sistema. Vladni predlogi zdravstvene

²⁹ Zavarovalnica Triglav d.d. je novembra 2010 ustanovila holding Triglav INT d.d., na katerega je v letu 2011 prenesla lastniške deleže v odvisnih zavarovalnih družbah Skupine Triglav zunaj Slovenije. Družbi sta aprila 2012 sklenili pogodbo z Mednarodno finančno korporacijo o rekapitalizaciji. Mednarodna finančna korporacija bo z vložkom 25 mio EUR postala 16,7-odstotna lastnica družbe Triglav INT d.d.

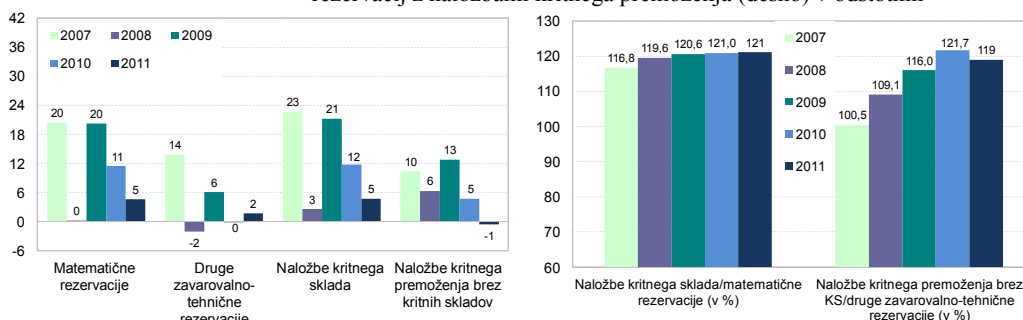
reformo še niso znani. Ob odpravi dodatnega zdravstvenega zavarovanja bi se zavarovalniška panoga zmanjšala za petino. Zdravstveno zavarovanje je namreč eno izmed pomembnejših zavarovanj v ponudbi slovenskih zavarovalnic.

Naložbena tveganja

Pokritost zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami kritnega premoženja se je zmanjšala na 120,3%.

Naložbe kritnega premoženja so se lani povečale za 2,8%, na 4.614 mio EUR, in znašajo 12,9% BDP. Razmerje med naložbami kritnih skladov in naložbami kritnega premoženja se je ponovno zvišalo, in sicer na 1,8 : 1. Pokritost čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami kritnega premoženja se je leta 2011 zmanjšala za 0,9 odstotne točke, na 120,3%. Pokritost matematičnih rezervacij z naložbami kritnih skladov življenjskih in zdravstvenih zavarovanj se je lani povečala za 0,1 odstotne točke, na 121,1%. Izračun rezervacij temelji na računovodskem pristopu.

Slika 6.5: Rast čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij in naložb premoženjskih in življenjskih zavarovanj (levo) ter pokritost čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami kritnega premoženja (desno) v odstotkih

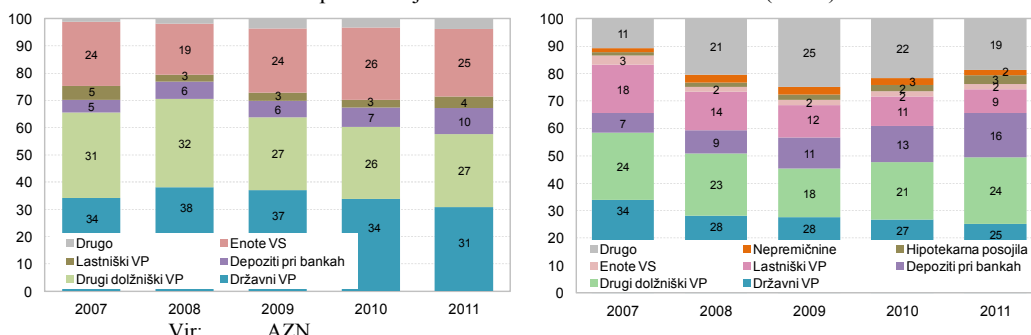

Vir: AZN, preračuni BS

Od leta 2009 se povečuje delež najvarnejših naložb zavarovalnic v depozitih, državnih in drugih dolžniških vrednostnih papirjih. Ob koncu leta 2011 je znašal delež najvarnejših naložb v vseh naložbah zavarovalnic 63,3%. Na splošno za slovenske zavarovalnice velja, da imajo v primerjavi z zavarovalnicami evroobmočja večji delež konservativnih naložb.

V strukturi naložb življenjskih zavarovanj se je najbolj povečal delež depozitov, za 2,4 odstotne točke, na 9,5%. Vzroka sta bila večje število predčasnih odstopov od dolgoročnih pogodb in visoke depozitne obrestne mere bank, ki so bile v preteklem letu za zavarovalnice privlačna naložbena alternativa. Delež dolžniških vrednostnih papirjev se je zmanjšal za 2,6 odstotne točke, na 57,6%. Delež naložb v tuje vrednostne papirje je ostal na ravni leta 2010, na 43,3%. Tudi v strukturi naložb premoženjskega zavarovanja se je povečal delež depozitov, in sicer za tri odstotne točke, na 16,2%. Delež lastniških vrednostnih papirjev je upadel za 2,1 odstotne točke, na 8,6%.

Slika 6.6: Struktura naložb kritnih skladov zavarovalnic (levo) in naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov zavarovalnic (desno) v odstotkih

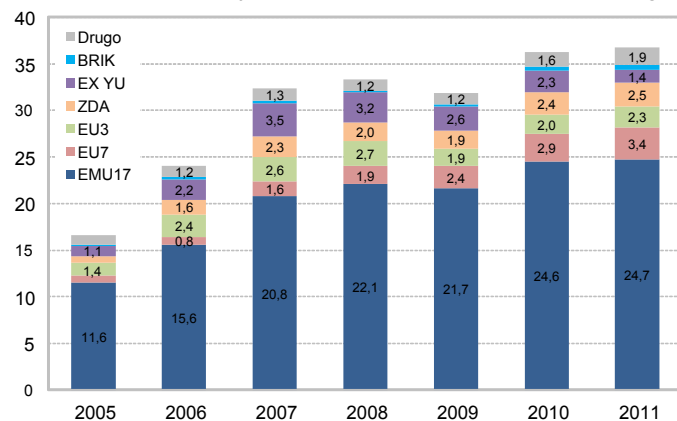
Vir: AZN

Zavarovalnice počasi zmanjšujejo delež domačih naložb.

Zavarovalnice še vedno izkazujejo večjo nagnjenost k investiranju v domače vrednostne papirje, kot bi bilo to smiselno glede na velikost domačega trga v primerjavi s svetovnim trgom kapitala; t. i. "home bias" ostaja izrazit. Konec leta 2011 je znašal delež naložb v vrednostne papirje domačih izdajateljev 63,3% vseh naložb. Delež se je glede na predhodno leto zmanjšal za 0,5 odstotne točke. Naložbe celotnega zavarovalniškega sektorja v tujino so lani znašale 2.666 mio EUR. Neto nakupov tujih dolžniških vrednostnih papirjev je bilo za 159,1 mio EUR, polovica teh nakupov je bila v vrednostne papirje držav evroobmočja. Neto nakupov tujih lastniških vrednostnih papirjev je bilo za

57,8 mio EUR, del nakupov je bila posledica rekapitalizacij podružnic v tujini, zlasti na področju nekdanje Jugoslavije. Zavarovalnice so ponovno realizirale visoko kapitalsko izgubo iz naložb v lastniške vrednostne papirje podjetij iz držav nekdanje Jugoslavije, in sicer v višini 84 mio EUR. Izgubo so delno pokrile s pozitivnim prevrednotenjem v višini 30 mio EUR iz naložb v lastniške vrednostne papirje podjetij iz držav evroobmočja in ZDA.

Slika 6.7: Delež tujih naložb v vseh naložbah zavarovalniškega sektorja v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Zavarovalnice nimajo velikega deleža naložb v državah, ker je dolžniška kriza zelo izrazita. Konec leta 2011 je znašal delež naložb vsega zavarovalniškega sektorja v italijanske, irske in španske vrednostne papirje 3,2% vseh naložb oziroma 8,7% vseh naložb v tuje vrednostne papirje. Zavarovalnice so letos dodatno slabile grške vrednostne papirje. Z vidika kreditnega tveganja za zavarovalniški sektor pomeni večjo nevarnost morebitno nadaljnje zniževanje bonitetne ocene Republike Slovenije. Konec leta 2011 je znašal delež obveznic Republike Slovenije v naložbenem portfelju zavarovalniškega sektorja 17,4% oziroma 1.263 mio EUR. Zaradi dviga zahtevane donosnosti teh obveznic je vrednost teh naložb upadla v drugi polovici leta 2011, kar je negativno vplivalo na aktivo bilanc zavarovalnic.

Visoka izpostavljenost zavarovalnic do Republike Slovenije.

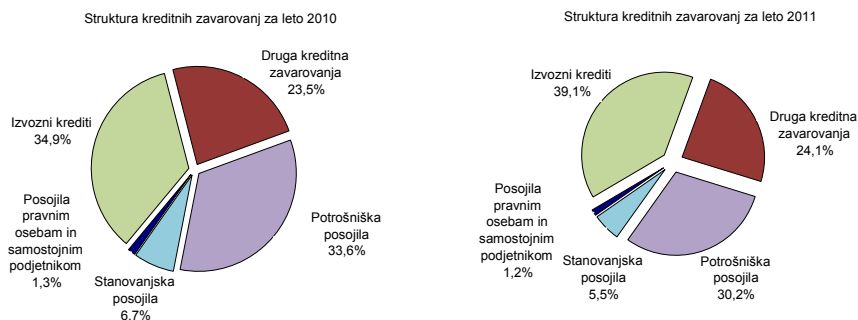
Država ima v velikih družbah zavarovalniškega sektorja pomemben lastniški delež. Znižanju bonitetne ocene države bi zato lahko sledilo znižanje bonitetnih ocen zavarovalnic in pozavarovalnic. Poleg tega Pozavarovalnica Sava poroča, da ima nekatere posle neposredno vezane na ohranitev bonitetne ocene A. Zavarovalnica Triglav in Pozavarovalnica Triglav Re sta v letu 2011 ohranili bonitetno oceno A, Pozavarovalnica Sava pa A- bonitetne agencije Standard & Poor's.

6.1.3 Vpliv zavarovalnic na stabilnost bančnega sektorja prek kreditnih zavarovanj

Zbrana kreditna premija se je leta 2011 znižala za 3,8%. Razlog za zmanjšanje obsega prejetih kreditnih premij je bila manjša kreditna dejavnost bank v preteklem letu. Škodni rezultat, ki se je v letih 2009–2010 močno povečal in leta 2010 dosegel vrednost 0,99, se je preteklo leto nekoliko izboljšal. Dosegel je vrednost 0,86, in sicer zaradi večjega upada odškodnin od premij. Odškodnine so se zmanjšale za 17,0%. Zavarovalnice so dosegle najboljše razmerje med kategorijama pri zavarovanju izvoznih terjatev in stanovanjskih posojilih. Razmerje med kategorijama je bilo najslabše pri zavarovanjih samostojnih podjetnikov ter drugih pravnih oseb zaradi težav pri odplačevanju obveznosti, stečajev in prisilnih poravn. Delež kreditnih zavarovanj v celotni zbrani premiji zavarovalnic se je zmanjšal na 2,3% in v zbrani premiji premoženjskih zavarovanj na 3,1%.

Kreditna premija se je znižala, a škodni rezultat se je izboljšal.

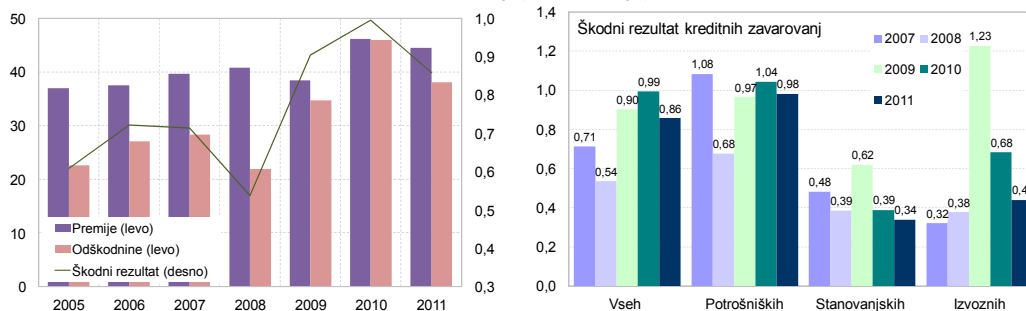
Slika 6.8: Struktura zbrane premije kreditnih zavarovanj v odstotkih

Vir: AZN

Znesek zavarovalne premije potrošniških posojil se je v preteklem letu znižal za 13,7% in znesek zavarovalne premije stanovanjskih posojil za 21,7%. Zbrana premija potrošniških posojil je na ravni 73,1%, zbrana premija stanovanjskih posojil pa na ravni 66,0% zbrane premije iz leta pred krizo, leta 2006. Vzroka za njuno znižanje sta manjši obseg kreditiranja prebivalstva in manjša zasebna potrošnja. Znesek zavarovalne premije izvoznih kreditov se je v preteklem letu zvišal za 7,6%.

Slika 6.9: Zbrane premije in izplačane odškodnine v mio EUR ter škodni rezultat kreditnih zavarovanj (kot razmerje)

Vir: AZN

Zaostrovanje kreditnih standardov bank je vzrok povečevanja deleža kreditne zavarovalne vsote slovenskih zavarovalnic v posojilih nebančnemu sektorju v zadnjih letih. Konec leta 2011 je znašala kreditna zavarovalna vsota slovenskih zavarovalnic 7.189 mio EUR, njen delež v posojilih nebančnemu sektorju pa se je zvišal na 21,8%. Znesek zavarovalne vsote izvoznih kreditov se je leta 2011 glede na leto prej povečal za 13,1%, na 4.196 mio EUR. Kreditna zavarovalna vsota stanovanjskih in potrošniških posojil je konec leta 2011 znašala 527 mio EUR in se je glede na leto 2010 zmanjšala za 15,6%. Delež te kreditne zavarovalne vsote v posojilih gospodinjstvom se je glede na leto 2010 zmanjšal za 1,3 odstotne točke, na 6,0%.

6.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Leta 2011 je za prve zavarovance poteklo 10-letno obdobje, ki jim je med drugim omogočilo enkratno izplačilo privarčevanih sredstev. Skupno število zavarovancev, vključenih v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje pri pokojninskih družbah in zavarovalnicah, se je lani zmanjšalo za 6.153 zavarovancev. Število zavarovancev se je znižalo za 3,5% pri pokojninskih družbah in 0,5% pri zavarovalnicah. V istem obdobju se je število zavarovancev vzajemnih pokojninskih skladov povečalo za 3.720 zavarovancev, za 1,5%. Razlog za razlike med skupinami izvajalcev v spremembah zavarovancev so razlike v poteku zavarovalnih pogodb. Do leta 2003 je bila namreč večina zavarovancev vključenih v sklade pokojninskih družb. Vzajemni pokojninski skladi so pridobili približno polovičen delež vseh zavarovancev s sprejetjem Zakona o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju leta 2003 in vključitvijo javnih uslužbencev v kolektivno dodatno zavarovanje. Pomembno je poudariti, da je cilj dodatnega pokojninskega varčevanja dodatna pokojnina na starost. Dvig sredstev po 10 letih varčevanja zato negativno vpliva na doseganje tega cilja.

Vključenost zaposlenih v dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje je relativno visoka, saj je vanj vključenih 61,90% vseh zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Problem ostaja nizka povprečna mesečna premija, ki jo zavarovanci vplačujejo. Povprečna vplačana bruto premija na zavarovanca je leta 2011 znašala 32,3 EUR za zavarovalnice, 41,1 EUR za pokojninske družbe ter 34,3 EUR za vzajemne pokojninske sklade. Tako nizke premije zavarovancem na starost ne bodo omogočile visoke dodatne pokojnine.

Visoka vključenost zaposlenih v dodatno pokojninsko zavarovanje, ki pa vplačujejo nizke premije.

Pritisk na blagajno obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja se povečuje. Število zavarovancev pri ZPIZ se je zmanjšalo za 1,4%, število upokojencev se je povečalo za 2,8%, kar je poslabšalo razmerje med delovno aktivnim prebivalstvom in upokojenci na 1,48. Prvi razlog za poslabšanje razmerja je nadaljevanje gospodarske krize. Registrirana stopnja brezposelnosti se je konec leta 2011 zvišala za 0,3 odstotne točke glede na konec preteklega leta, na 12,1%. Poleg tega se počasi, a jasno kaže trend staranja prebivalstva. Eurostatove projekcije prebivalstva EUROPOP2010 napovedujejo, da se bo delež prebivalstva, starejšega od 65 let, v Sloveniji povečal s 16,5% leta 2010 na 31,6% leta 2060. Delež delovno sposobnega prebivalstva se bo zmanjšal z 69,4% leta 2010 na 54,8% leta 2060. Na podlagi teh projekcij lahko pričakujemo, da bo leta 2060 od 100 delovno sposobnih prebivalcev odvisnih skoraj 58 ljudi, starejših od 65 let. Za leto 2010 je vrednost tega kazalnika znašala 24 starejših.

Pokojninska reforma je zaradi demografskih trendov nujna.

Poleg tega se pojavlja tudi tveganje nepričakovanega podaljšanja življenjske dobe, t. i. "longevity risk". Ključni dejavnik tveganja je razlika med pričakovano in dejansko življenjsko dobo ljudi. Tveganju so najbolj izpostavljeni država in izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja. Tveganje za finančno stabilnost izvira iz povečanega tveganja fiskalne nevzdržnosti, nestabilnosti pokojninskega sistema in nesolventnosti izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja zaradi nepričakovanega povečanja njihovih obveznosti. Z vidika države je potencialna rešitev težave prilagajanje upokojitvene starosti podaljševanju pričakovane življenjske dobe ljudi³⁰. Obveznosti iz pokojninskih pogodb izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja temeljijo na tablicah smrtnosti. Analize napovedi življenjske dobe prebivalstva so pokazale, da so bile pretekle napovedi o življenjski dobi ljudi podcenjene (Bongaarts in Bulatao, 2000³¹). Največje napake so bile v razredu najmlajših in najstarejših, in sicer zaradi previsokih predpostavk o stopnji rodnosti in umrljivosti. Predpostavka, uporabljena v projekcijah, da se bo stopnja podaljševanja življenjske dobe ljudi zaustavila, je bila napačna (Shaw, 2007³²). V zadnjih 25 letih se je pričakovano trajanje življenja Slovencev v starostni skupini 60–64 podaljšalo za približno pet let za moške in sedem let za ženske.

Tabela 6.3: Izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja – število zavarovancev, zbrana premija in sredstva

	2007	2008	2009	2010	2011
Število zavarovancev	486.816	512.343	532.716	539.650	537.217
Struktura (v %)					
vzajemni pokojninski skladi	47,4	46,6	46,3	46,9	47,8
zavarovalnice	23,3	24,1	24,6	23,6	23,6
pokojninske družbe	29,3	29,3	29,1	29,5	28,6
Zbrana premija (v mio EUR)	220	243	231	233	228
Struktura (v %)					
vzajemni pokojninski skladi	43,2	42,0	45,9	45,6	46,0
zavarovalnice	21,2	24,7	21,4	21,2	20,3
pokojninske družbe	35,6	33,3	32,7	33,2	33,8
Sredstva (v mio EUR)	956	1.212	1.528	1.794	1.846
Struktura (v %)					
vzajemni pokojninski skladi	45,9	39,9	42,4	42,5	44,2
zavarovalnice	12,3	22,1	21,5	21,3	21,3
pokojninske družbe	41,8	38,0	36,1	36,2	34,5

Vir: AZN, ATVP

³⁰ To na primer velja za upokojitveno starost na Danskem od leta 2025 naprej.

³¹ Bongaarts, J. & Rodolfo A. B. 2000. *Beyond Six Billion: Forecasting the World's Population*. Washington: National Academy Press.

³² Shaw, C. 2007. Fifty Years of United Kingdom National Population Projections: How Accurate Have They Been? Office for National Statistics, *Population Trends* 128, str. 8–23.

Rast povprečne pokojnine je bila v preteklem letu 0,3-odstotna in je bila nižja od rasti neto povprečne plače v višini 2,1%. Povprečna starost novih prejemnikov pokojnin se je lani povečala za dva meseca, na 60,3 leta.

V letu 2011 je zahtevana donosnost za dolgoročne državne obveznice Republike Slovenije rasla in konec leta dosegla 6,9%. Nadaljevanje zviševanja zahtevane donosnosti na državne vrednostne papirje v prihodnje bi neposredno vplivalo na poslovanje izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja. Izvajalci morajo zavarovancem zagotoviti vsaj minimalno zajamčeno donosnost na vplačano čisto premijo prostovoljnega dodatnega zavarovanja. Donosnost ne sme biti manjša od 40% povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje Republike Slovenije z dospelostjo nad enim letom. Ministrstvo za finance RS, ki izračunava in objavlja minimalno zajamčeno donosnost, je januarja letos objavilo njen spremenjen način izračunavanja. Donosnost se bo izračunavala enkrat letno, v izračun pa bodo vključeni letni povprečni donosi 24 predhodnih mesecev. Ta ukrep je omilil povečanje minimalne zajamčene donosnosti, ki bi se zgodila pri prejšnjem načinu izračunavanja. Za leto 2012 velja 1,56-odstotna minimalna zajamčena donosnost na letni ravni.

Tabela 6.4: Struktura sredstev pokojninskih skladov za Slovenijo ob koncu leta 2011 in v izbranih evropskih državah ob koncu leta 2010 v odstotkih

	Slovenija	Portugalska	Avstrija	Nemčija	Nizozemska
Struktura naložb (v %)					
denar in depoziti	24,9	10,9	8,5	3,1	4,4
dolžniški vrednostni papirji	64,4	49,5	49,8	41,9	56,2
delnice	1,1	21,7	32,2	5,2	19,5
enote vzajemnih skladov	7,2				
drugo	2,4	17,9	9,5	49,8	19,8

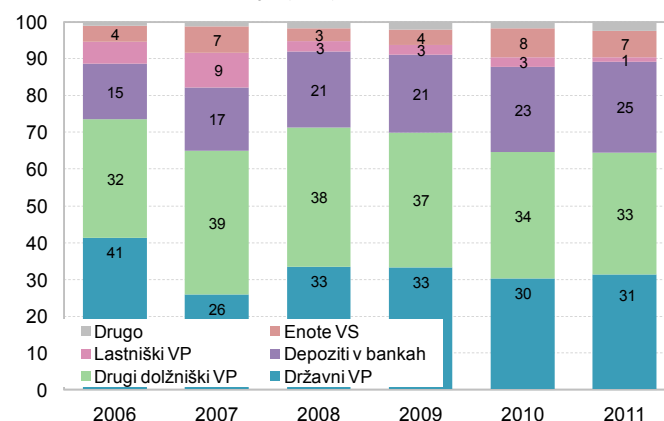
Opomba: Podatki OECD vključujejo naložbe v investicijske sklade. Njihove naložbe se prikazujejo razporejeno po vrsti vrednostnih papirjev.

Vir: AZN, ATVP, OECD Pension Markets in Focus, October 2011, Issue 8

Nedoseganje minimalne zajamčene donosnosti izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja.

V preteklem letu so le štirje izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja ustvarili donos, ki je presegel minimalen zajamčen donos³³. Povprečna dosežena letna donosnost zavarovalnic in pokojninskih družb iz naložb prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja je v letu 2011 znašala 1,7%, letna rast VEP vzajemnih pokojninskih skladov pa -1,5%. Eden izmed razlogov za razliko v povprečni doseženi letni donosnosti med dvema skupinama družb je različen način vrednotenja naložb. Pokojninske družbe in zavarovalnice lahko vrednotijo dolžniške vrednostne papirje, ki jih nameravajo držati do zapadlosti, po metodi odplačne vrednosti, medtem ko morajo vzajemni pokojninski skladi vse naložbe vrednotiti po metodi tržne vrednosti. Različen način vrednotenja vpliva na premoženje in donosnost skladov, zato donosnost prikazujemo ločeno za posamezni skupini izvajalcev.

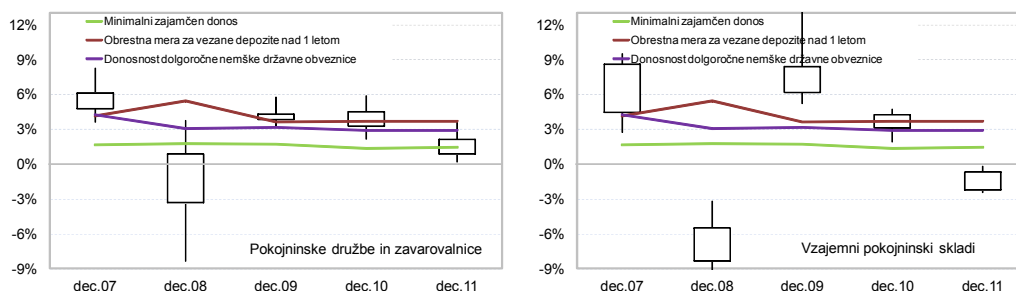
Slika 6.10: Struktura naložb izvajalcev prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (levo)

Vir: AZN, Banka Slovenije

³³ Podatek o doseženi letni donosnosti dveh zavarovalnic temelji na oceni, ki jo je predložila AZN, in ne na javno objavljenem podatku. Podatek do konca aprila še ni bil javno dostopen.

Slika 6.11: Disperzija donosov izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja, pokojninske družbe in zavarovalnice (levo), vzajemni pokojninski skladi (desno) v odstotkih

Vir: AZN, ATPV, Banka Slovenije, ECB

Ključni izziv za izvajalce v prihodnje ostaja zagotavljanje minimalne zjamčene donosnosti. Pretežen del naložb izvajalcev namreč obsegajo nizko donosne, konservativne naložbe. Poleg tega imajo izvajalci pomemben del naložb v vrednostnih papirjih Republike Slovenije, ki jim vrednost pada ravno takrat, ko zahtevana zjamčena donosnost raste. V teh razmerah se povečuje tveganje, da bodo morali lastniki sklade dokapitalizirati. Problem dodatno povečujejo izstopi zavarovancev iz skladov po preteku 10-letnega obdobja.

Zagotavljanje zjamčene donosnosti bi lahko postala težava tudi, če bi izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja s ciljem dosegati večje donose začeli prestrukturirati svoj portfelj v bolj tvegane naložbe. Med izvajalci v preteklem letu preusmerjanja naložb v bolj tvegane naložbene oblike ni bilo opaziti. Zaradi pričakovanih izstopov zavarovancev iz pokojninskih zavarovanj in visokih depozitnih obrestnih mer so izvajalci povečevali delež depozitov v svojih sredstvih.

6.3 Investicijski skladi

Lani so se sredstva v investicijskih skladih zmanjšala za 20,8% in konec leta znašala 1,8 mrd EUR. Na zmanjšanje so vplivala neto izplačila v vrednosti 77,2 mio EUR in zmanjšanje ponderirane vrednosti VEP za 14,4%. Skladno z zakonom se je v letu 2011 končalo preoblikovanje vseh investicijskih družb v vzajemne sklade.

Tabela 6.5: Pregled investicijskih skladov

	2007	2008	2009	2010	2011 mar.	2012
	Sredstva (v mio EUR)					
Investicijski skladi (IS)	4.138	1.912	2.234	2.294	1.816	1.913
Vzajemni skladi (VS)	2.924	1.513	1.856	2.054	1.816	1.913
od tega tuji VS	367	130	192	217	153	146
letna neto vplačila VS	470	-304	18	25	-77	-12
Investicijske družbe (ID)	1.213	398	377	241	0	0
	Struktura (v %)					
Vzajemni skladi	70,7	79,2	83,1	89,5	100	100,0
Investicijske družbe	29,3	20,8	16,9	10,5	0	0,0
	Stopnje rasti (v %)					
Investicijski skladi	45,4	-53,8	16,8	2,7	-20,8	-15,6
Vzajemni skladi	51,6	-48,2	22,7	10,6	-11,5	-6,0
Investicijske družbe	32,4	-67,2	-5,3	-36,2	-100,0	-100
VEP	28,0	-42,8	24,0	6,5	-14,4	-8,0

Vir: ATPV, LJSE, lastni preračuni

Leta 2011 je bilo ustanovljenih 11 novih domačih vzajemnih skladov³⁴, KD ID in NFD 1 pa sta se aprila oziroma avgusta preoblikovala v vzajemna sklada. Prenehalo je delovati šest podskladov družbe Alta Skladi in en vzajemni sklad prilagodljive sestave naložb. Tako je bilo konec leta 2011 na trgu 140 domačih vzajemnih skladov, od tega večina delniških. Število tujih vzajemnih skladov, ki se tržijo v Sloveniji, se je od začetka

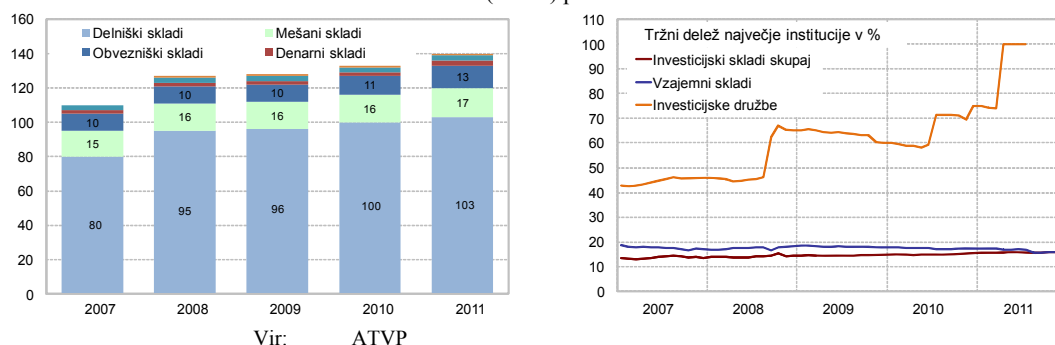
Sredstva investicijskih skladov so se v letu 2011 zmanjšala za 20,8% ob neto izplačilih v višini 77,2 mio EUR in ob nižjem VEP vzajemnih skladov za 14,4%.

Avgusta 2011 se je končalo zakonsko določeno obdobje preoblikovanja vseh investicijskih družb v vzajemne sklade.

³⁴ V besedilu se zaradi konsistentnosti uporablja izraz vzajemni skladi, namesto investicijski skladi.

leta 2011 do konca marca 2012 povečalo za 33, na 248. Število krovnih skladov se je v letu 2011 zmanjšalo s 13 na 10, ker je KBM Infond prevzela upravljanje Krekovih in Probankinih skladov, Alta Skupina pa je prevzela upravljanje skladov DUS Krone. Zaradi racionalizacije poslovanja poteka vedno več združitvev družb za upravljanje in posledično se njihovo število zmanjšuje. Kljub temu število skladov, v katere lahko vlagatelji vlagajo, konstantno narašča. Veliko število vzajemnih skladov sicer povečuje možnost izbire investitorjev, vendar zmanjšuje transparentnost trga in hkrati zahteva večjo obveščenost investitorjev pri odločitvah. Mediji so začeli objavljati izbore za najboljše vzajemne sklade, da bi tako pomagali vlagateljem pri naložbenih odločitvah, kar pa ni nujno vedno objektivno.

Slika 6.12: Število oblik vzajemnih skladov (levo) in tržna koncentracija vzajemnih skladov (desno) po letih

Vir: ATVP

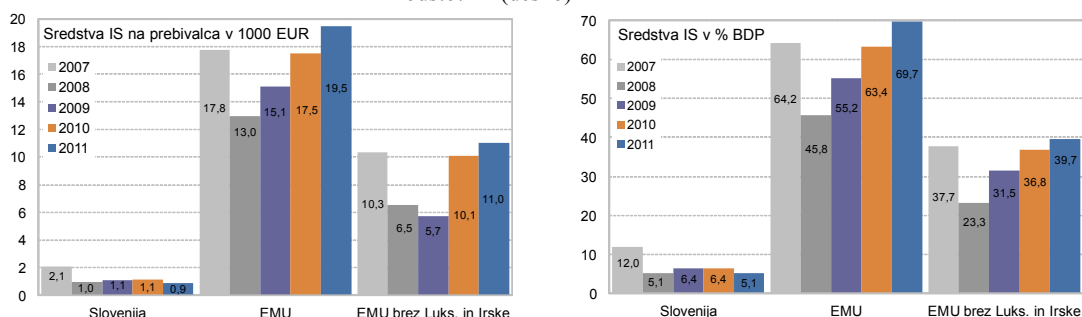
Tržna koncentracija domačih vzajemnih skladov se je lani še dodatno znižala. Le en sklad je imel več kot 7-odstotni tržni delež, medtem ko od preostalih 139 skladov noben posamezen sklad ni presegel 5-odstotnega tržnega deleža.

Primerjava slovenskih investicijskih skladov z evroobmočjem

Investicijski skladi v evroobmočju so bili donosnejši kot slovenski investicijski skladi.

Sredstva domačih investicijskih skladov na prebivalca so se konec leta 2011 zmanjšala na 880 EUR, kar je za 21% manj kot prejšnje leto. Investicijski skladi v evroobmočju so bili precej bolj aktivni in donosni. Pred začetkom krize je odstotek sredstev investicijskih skladov v Sloveniji znašal 12% BDP, v letu 2011 pa je znašal le še 5,1% BDP. Kljub nekoliko nižjemu BDP v Sloveniji je to znižanje predvsem posledica zmanjšanja sredstev v investicijskih skladih. Varčevanje v vzajemnih skladih se v Sloveniji zmanjšuje, saj vlagatelji namenjajo prednost depozitom. Finančna kriza je razvoj tega dela trga v veliki meri zaustavila, saj so bile izgube vlagateljev zaradi preveč tvegano sestavljenih portfeljev zelo velike. Tudi umik investitorjev iz naložb v investicijskih skladih je bil razmeroma pozen, saj se je zgodil, šele ko so se padajoči borzni indeksi že močno pokazali v razvrednotenju naložb.

Slika 6.13: Primerjava med Slovenijo in evroobmočjem – sredstva investicijskih skladov na prebivalca v 1000 EUR (levo) in delež sredstev v BDP v odstotkih (desno)

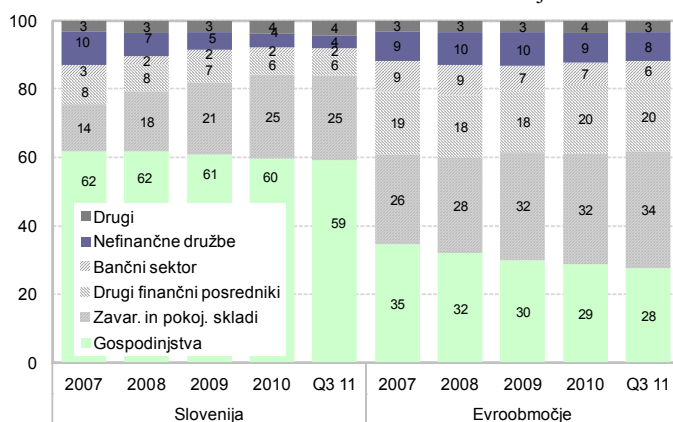
Vir: ECB, ATVP, Eurostat, Efama, SURS

Slovenski investicijski skladi so bolj izpostavljeni impulzivnim odločitvam investitorjev zaradi strukture investitorjev.

Slovenska lastniška struktura enot in delnic investicijskih skladov se še vedno močno razlikuje od evropske lastniške strukture. V Sloveniji in evroobmočju se povečuje delež investicijskih skladov v lasti zavarovalniškega sektorja. Delež gospodinjstev v vlogi investitorjev je v Sloveniji kljub neto izplačilom v višini 100 mio EUR, z 59% v tretjem četrtletju 2011, še vedno nadpovprečen. V evroobmočju je bil delež gospodinjstev skoraj polovico manjši. V Sloveniji je obseg finančnega posredništva opazno manjši, zato

izstopa velik delež naložb gospodinjstev v investicijskih skladih. Industrija vzajemnih skladov v Sloveniji je zato veliko bolj izpostavljena impulzivnim reakcijam vlagateljev kot posledica dogajanja na finančnih trgih. Posledično morajo upravljavci skrbneje spremljati raven likvidnosti skladov.

Slika 6.14: Lastniška struktura enot/delnic investicijskih skladov v odstotkih

Opomba: Upoštewane so enote/delnice vseh investicijskih skladov (investicijskih družb in vzajemnih skladov), domačih in tujih.

Vir: Banka Slovenije, ECB

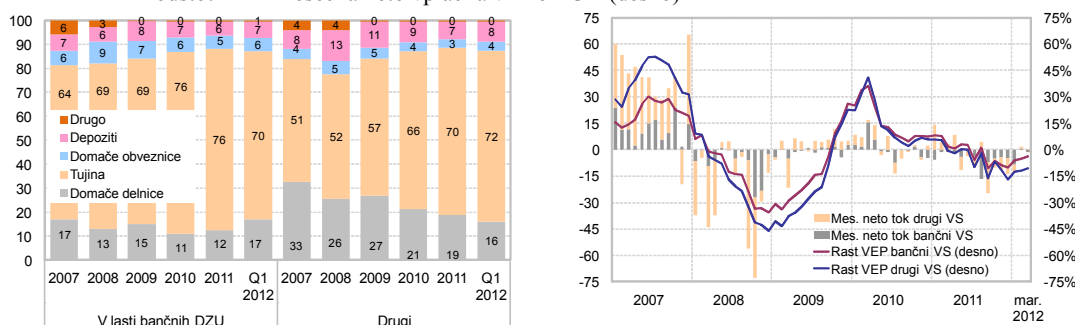
Prepletenost dejavnosti investicijskih skladov z bančnim sektorjem

Družbe za upravljanje (DZU) v večinski lasti bank so lani upravljale 40% vseh sredstev domačih investicijskih skladov. Največja družba za upravljanje je pritegnila največ sredstev, 23,2%, neto vplačanih v investicijske sklade. Druge družbe za upravljanje so v imele letu 2011 večinoma neto izplačila.

V letu 2011 so neto izplačila iz vzajemnih skladov znašala 77,2 mio EUR. Četrtno od tega zneska so morali izplačati nebančni vzajemni skladi in tri četrtine vzajemni skladi v večinski lasti bank. Tako visoka neto izplačila iz bančnih vzajemnih skladov so posledica odprodaje Probanke DZU KBM Infond in s tem povezanih transakcij. Probanka DZU in KBM Infond sta skupaj imela skoraj polovico neto izplačil v letu 2011. Zaradi izgub bank so vlagatelji okrepili nezaupanje do njih ter s tem tudi do družb za upravljanje, ki so v večinski lasti bank, in posledično do vzajemnih skladov, ki jih te DZU upravljajo. K temu je deloma pripomogel tudi visok padec vrednosti VEP bančnih DZU, ki je v letu 2010 s 36-odstotno rastjo celo presegal rast v najuspešnejšem obdobju ekspanzije, leto 2011 pa je končal z 10,2-odstotnim padcem. Tudi VEP nebančnih DZU je končal leto 2011 negativno s 17-odstotnim padcem.

V letu 2011 so neto izplačila iz vzajemnih skladov znašala 77,2 mio EUR.

Slika 6.15: Primerjava med vzajemnimi skladi v upravljanju DZU v večinski lasti bank in drugih – struktura naložb v odstotkih (levo); letna rast VEP v odstotkih in mesečna neto vplačila v mio EUR (desno)

Vir: ATVP, lastni preračuni

Vzajemni skladi v upravljanju družb v večinski lasti bank so lani ohranili enak delež naložb v tujini. Zaradi preoblikovanja investicijske družbe NFD 1 v vzajemni sklad so se rahlo prerazporedile naložbe iz domačih obveznic v domače delnice in depozite. Nebančni DZU so precej povečale svoj delež naložb v tujino, za štiri odstotne točke, ter zmanjšale delež naložb v domače delnice in depozite. Vzroki povečanja naložb v tuje vrednostne papirje so nelikvidnost slovenskega kapitalskega trga, slabo korporativno upravljanje družb in pomanjkanje informacij za vlagatelje. K povečanju so delno

pripomogli tudi boljši poslovni rezultati od pričakovanih v ZDA in posledično izboljšanje vzdušja na mednarodnih finančnih trgih.

Družbe za upravljanje so lani potrebovale več likvidnih sredstev.

Zaradi nestabilnih razmer na mednarodnih finančnih trgih so družbe za upravljanje lani potrebovale več likvidnih sredstev, zato se je njihova zadolženost pri bankah zvišala. Neposredna zadolženost družb za upravljanje pri domačih bankah je konec leta 2011 znašala 88,1 mio EUR, kar je za 42,7% več kot konec leta 2010. Povečana potreba po likvidnih sredstvih vzajemnih skladov lahko prispeva tudi k povečanju tveganja prenosa šokov z enega dela finančnega sektorja v drugega. Celotna izpostavljenost bank do družb za upravljanje je ob koncu leta 2011 znašala 300,4 mio EUR oziroma za 11,6% več kot leto prej. Povečala se je samo izpostavljenost do dveh družb za upravljanje. Pri prvi je bil razlog preoblikovanje investicijske družbe v vzajemni sklad, ti pa potrebujejo več likvidnih sredstev za primer izstopov vlagateljev, druga se je zadolžila zaradi prevzema dveh konkurenčnih družb za upravljanje.

Vlagatelji v vzajemne sklade

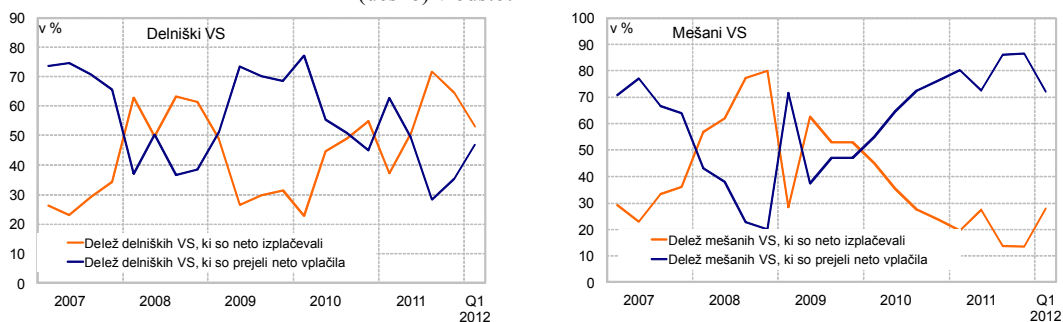
Tabela 6.6: Gibanje sredstev vzajemnih skladov v odvisnosti od neto vplačil in drugih dejavnikov v mio EUR

	Obvezniški	Mešani	Delniški	Denarni	Skupaj VS
2009					
Neto vplačila	5	-20	36	-4	18
Kapitalski dobički	2	142	181	0	325
Sredstva konec leta	39	628	1.173	14	1.856
2010					
Neto vplačila	27	-43	43	-2	25
Kapitalski dobički	3	73	97	0	173
Sredstva konec leta	69	659	1.313	12	2.054
2011					
Neto vplačila	18	-74	-34	13	-77
Kapitalski dobički	0	-83	-78	0	-160
Sredstva konec leta	87	502	1.201	26	1.816

Vir: ATVP, lastni preračuni

V prvih štirih mesecih preteklega leta je bilo v vzajemnih skladih več optimizma, vendar so zaradi slabšanja razmer v preostalem delu leta investitorji zahtevali za 77,2 mio EUR neto izplačil. Tako visoka neto izplačila so bila predvsem posledica nezaupanja vlagateljev v finančne trge zaradi negativnih dogodkov, povezanih z dolžniško krizo v evroobmočju, in iskanja varnejših naložb ter tudi posledica dezinvestiranja nekaterih vlagateljev. Zaradi naložbene politike večine vzajemnih skladov imajo ti večino svojih naložb v tujih vrednostnih papirjih in je zato donos odvisen predvsem od razmer na tujih finančnih trgih. Skladno s tem se gibajo tudi vplačila in izplačila.

Slika 6.16: Delež vzajemnih skladov, ki so prejeli neto vplačila, in delež tistih vzajemnih skladov, ki so neto izplačevali, za delniške (levo) in mešane (desno) v odstotkih

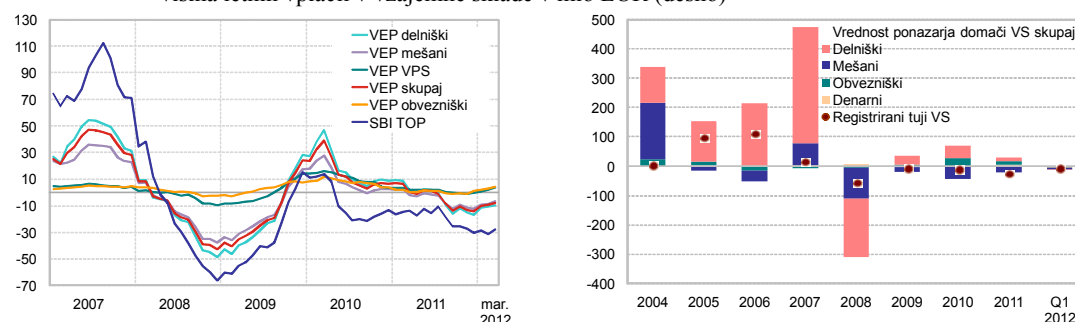

Vir: ATVP

Vlagatelji so se lani hitreje odzvali na padec VEP kot ob izbruhu krize.

Vlagatelji v vzajemne sklade so se v drugi polovici 2011 hitreje odzvali na padec VEP, kot je to veljalo v letu 2008 ob izbruhu krize. Takratni največji padec VEP vzajemnih skladov, ki je bil 47-odstotni, in lanski, ki je bil 39-odstotni, sta primerljiva. Negativne izkušnje vlagateljev, ki so v letu 2008 vlagali v vzajemne sklade in posledično utrpeli velike kapitalske izgube, se zdaj izražajo v večji fleksibilnosti pri prestrukturiranju naložb glede na vrsto vzajemnega sklada in v hitrejših odločitvah za izplačilo. VEP vzajemnih skladov je konec leta 2011 zaključil pri 14-odstotnem padcu in marec 2012 pri 8-odstotnem padcu.

Slika 6.17: Letne rasti VEP vzajemnih skladov in SBI TOP v odstotkih (levo) ter višina letnih vplačil v vzajemne sklade v mio EUR (desno)

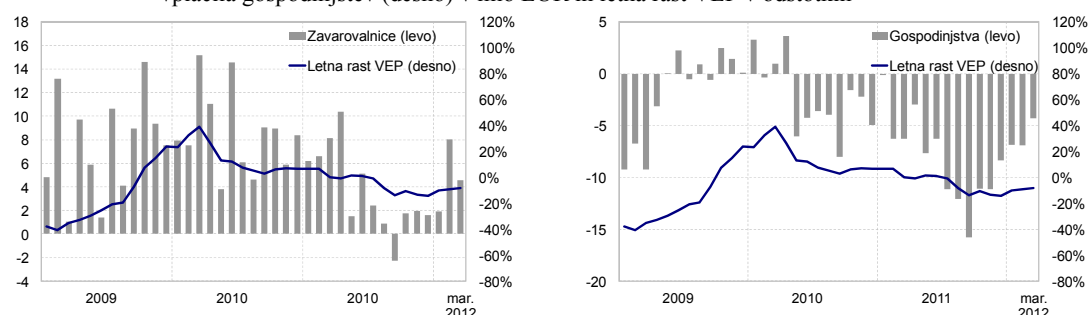

Vir: ATPV, LJSE, Banka Slovenije

Sektor gospodinjstev se je na negotove razmere in padanje vrednosti VEP najbolj odzval. V letu 2011 je zahteval za skoraj 100 mio EUR neto izplačil, kar je bilo skoraj štirikrat več, kot je zahteval v letu 2010. To je predvsem pokazatelj neugodnih razmer na trgu dela in povečanja nezaupanja do tovrstnih finančnih naložb ob veliki nestanovitnosti finančnih trgov. Sledil je sektor podjetij, ki so mu morali domači vzajemni skladi izplačati 23,7 mio EUR. V sektorju zavarovalnic in pokojninskih skladov so se v letu 2011 za več kot polovico zmanjšala neto vplačila v vzajemne sklade. V septembru 2011 so zavarovalnice in pokojninski skladi zahtevali celo neto izplačila, kar se pred tem ni zgodilo že tri leta. Tudi banke so zahtevale neto izplačila, in sicer 9,8 mio EUR. Vzrok za večja neto izplačila pokojninskih skladov je zmanjšanje tveganja njihovih naložb zaradi zagotavljanja zjamčene donosnosti, medtem ko se zavarovalnice soočajo s povečanjem zapadlosti polic življenjskih zavarovanj, vezanih na vzajemne sklade, in z rastjo števila predčasnih prekinitev. Banke večjo pozornost namenjajo trženju vlog, zato je negativni neto tok pričakovan, kajti strukturirani produkti so glavni vir naložb bank v vzajemne sklade.

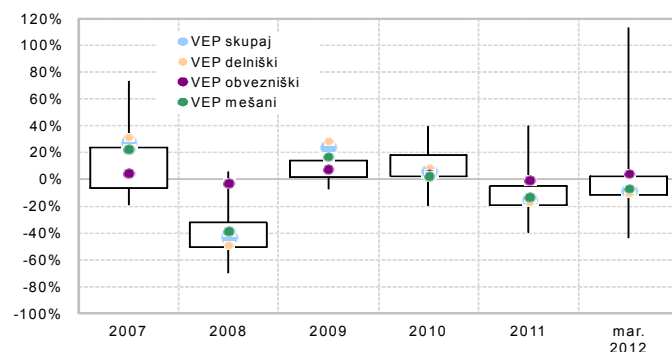
Gospodinjstva so zahtevala štirikrat več neto izplačil, zavarovalnice in pokojninski skladi pa so zmanjšali svoja neto vplačila za več kot polovico.

Slika 6.18: Mesečna neto vplačila zavarovalniškega sektorja (levo) ter mesečna neto vplačila gospodinjstev (desno) v mio EUR in letna rast VEP v odstotkih

Vir: ATPV, lastni preračuni

Slika 6.19: Razvrstitev vzajemnih skladov glede na letne donosnosti ob koncu leta v odstotkih

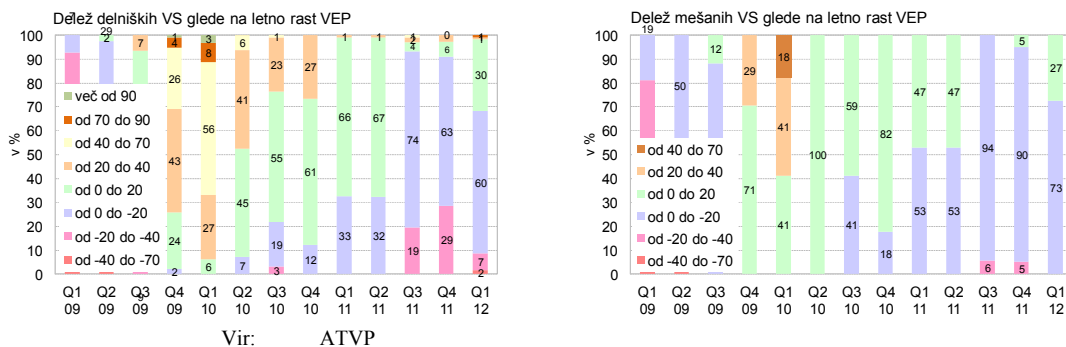
Opomba: Ker je razvrstitev skladov v ranžirno listo narejena glede na doseženo letno donosnost ob koncu posameznega leta, so upoštevani le skladi, ki obstajajo vsaj eno leto. Slika ponazarja variabilnost letnih donosnosti med skladi in relativni položaj posameznih vrst vzajemnih skladov med vsemi skladi. Štirikotniki pomenijo 50% vzajemnih skladov, od katerih ima četrtina skladov manjše in četrtina večje letne donosnosti.

Vir: ATPV, lastni preračuni

Donosnost večine vzajemnih skladov je bila v letu 2011 negativna.

Lani se je ponovno povečal delež vzajemnih skladov z negativnim donosom. Manj kot osmina vseh skladov je izkazovala pozitivno letno donosnost, od katerih je bilo največ obvezniških vzajemnih skladov in skladov usmerjenih v zdravstvo. V primerjavi z mešanimi vzajemnimi skladi so v letu 2011 in na začetku 2012 precej večje izgube izkazovali delniški vzajemni skladi. Večji delež skladov z višjimi izgubami je predvsem posledica negativnih informacij in gibanj na svetovnem kapitalnem trgu.

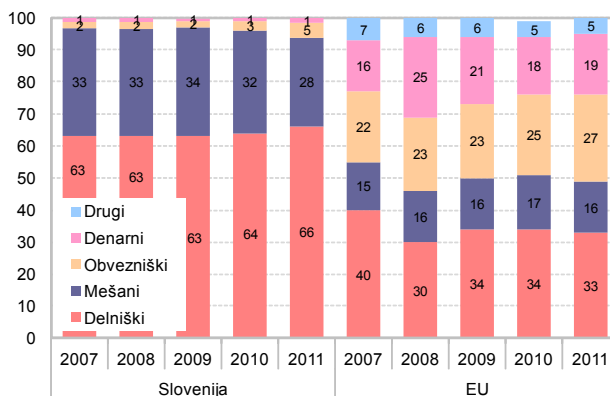
Slika 6.20: Relativna porazdelitev domačih delniških (levo) in domačih mešanih vzajemnih skladov (desno) glede na višino letne donosnosti VEP v odstotkih

V zadnjem četrtletju 2011 so bila neto izplačila zelo visoka, zato so upravljalci povečali delež likvidnih sredstev med naložbami z 9,5% na 11,6%. Povečanje potreb po likvidnostnih sredstvih je pokazatelj hitrejšega odzivanja vlagateljev na poslabšanje poslovanja vzajemnih skladov, kot je bilo to še v prvih dveh letih po izbruhu finančne krize.

Spreminjanje strukture naložb vzajemnih skladov

Slika 6.21: Primerjava strukture vrste skladov glede na sredstva v Sloveniji in EU v odstotkih

Vlagatelji so se začeli nagibati k stabilnejšim in varnejšim naložbam.

Primerjava strukture vrst vzajemnih skladov kaže, da se v EU zmanjšuje naravnost vlagateljev k tveganju, saj so prestrukturirali sredstva iz bolj tveganih delniških in mešanih skladov v manj tvegane obvezniške in denarne sklade. V Sloveniji ta sprememba v strukturi vzajemnih skladov ni tako očitna. S 66% so izrazito prevladujoč delež lani ohranili delniški vzajemni skladi. Skladi z naložbeno politiko, usmerjeno pretežno na trge nekdanje Jugoslavije, so ob koncu leta 2011 obsegali le še 2,8% vseh sredstev vzajemnih skladov.

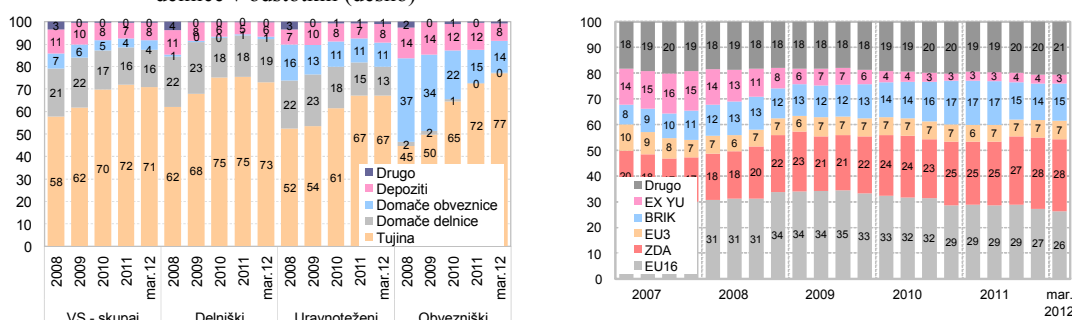
Evropska dolžniška kriza ter zniževanje bonitetnih ocen nekaterih držav in finančnih institucij so povzročili množično selitev vlagateljev. Ti so se začeli nagibati k stabilnejšim in varnejšim naložbam. Do decembra lani se je VEP mešanih vzajemnih skladov zmanjšal za 16,8% in VEP delniških vzajemnih skladov za 12,5%. Posledično so vlagatelji do konca leta 2011 zahtevali za 74,3 mio EUR neto izplačil iz mešanih in za 33,8 mio EUR iz delniških vzajemnih skladov. Nasprotno velja za VEP denarnih vzajemnih skladov, ki je celo leto 2011 naraščal in december zaključil z 2,1-odstotno rastjo. Zato so vlagatelji

vanje neto vplačali za 13 mio EUR. VEP obvezniških vzajemnih skladov je začel v letu 2011 s pozitivno medletno rastjo, konec leta zaključil pri ničelni rasti, vlagatelji pa so neto vplačali za 18,1 mio EUR.

Naložbe vzajemnih skladov v tujino postopoma naraščajo, saj je vlaganje v slovenske vrednostne papirje zaradi slabe likvidnosti, počasnega prestrukturiranja slovenskih podjetij in pomanjkljivega komuniciranja z vlagatelji nepriljavno. Tako so se naložbe v tujino lani povečale za dve odstotni točki in so dosegle 16,9 mio EUR. Za eno odstotno točko so se zmanjšale naložbe v domače delnice in znašale 3,9 mio EUR, kar je poleg dejanskih prodaj tudi posledica prevrednotenja. Naložbe v domače obveznice in v depozite v strukturi sredstev vzajemnih skladov so se prav tako zmanjšale za eno odstotno točko.

Naložbe vzajemnih skladov v tujino so se lani povečale za 2 odstotni točki in tako znašale 16,9 mio EUR.

Slika 6.22: Struktura naložb vzajemnih skladov v odstotkih (levo) in regionalna struktura naložb celotnega sektorja drugih finančnih posrednikov v tuje delnice v odstotkih (desno)

Opomba: BRIK – Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska
EU3 – Velika Britanija, Danska, Švedska
EU16 – evroobmočje
EX YU – države nekdanje Jugoslavije
Vir: ATP

Zaradi evropske dolžniške krize je bilo opazno postopno zmanjševanje naložb v delnice držav evroobmočja, medtem ko se je zaradi pozitivnih makroekonomskih gibanj povečal delež naložb v ZDA. Nižje stopnje gospodarske rasti in spremljajoče strukturne težave so povzročile padec delniških trgov v državah BRIK³⁵, kar se je pokazalo tudi pri slovenskih vzajemnih skladih v zmanjšanju deleža naložb v delnice držav BRIK.

Učinkovitost upravljanja vzajemnih skladov

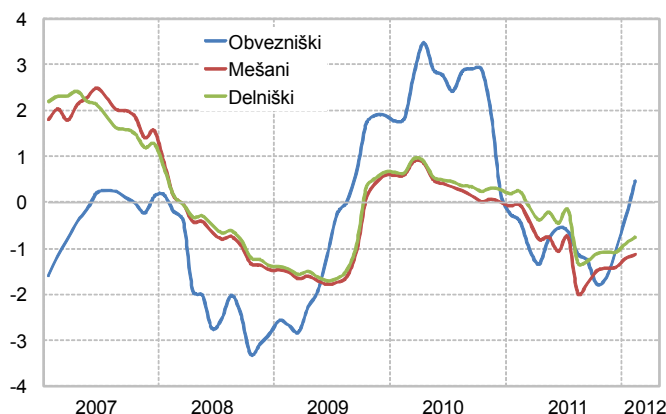
Učinkovitost upravljanja³⁶ mešanih in delniških vzajemnih skladov, merjena s Sharpovim in Sortinovim indeksom, se je do začetka leta 2011 gibala razmeroma usklajeno. V letu 2011 pa je bila učinkovitost upravljanja mešanih skladov manjša predvsem zaradi dolžniške krize v Evropi, ki je celo leto vplivala na veliko nestanovitnost na obvezniškem trgu. Posledično je močno padla tudi učinkovitost upravljanja obvezniških skladov, ki je bila celo leto negativna. To pomeni, da bi bilo sredstva bolje investirati v 10-letno nemško državno obveznico. Razmere na obvezniškem trgu so se umirile šele s posredovanjem evropske centralne banke s triletnimi ODR. Donosnosti večine obveznic so hitro padle in učinkovitost obvezniških skladov je ponovno prešla v pozitivno območje. To ne velja za delniške in mešane sklade, katerih učinkovitost je kljub precejšnji rasti delniških trgov konec leta 2011 in v prvem četrtletju leta 2012 še vedno negativna. Ti skladi so počasi vstopali na trg in precejšen del rasti v tem obdobju zamudili. Glede na negotovost na finančnih trgih je bolj konservativna naložbena politika do neke mere pričakovana. Vzrok za zaostanek rasti učinkovitosti mešanih skladov za delniškimi je v spremenjeni strukturi naložb, saj se je delež obvezniških naložb zaradi negotovosti na obvezniškem trgu čez leto po vsej verjetnosti zmanjševal.

Velika nestanovitnost na obvezniškem trgu v letu 2011 je močno vplivala na učinkovitost upravljanja mešanih in obvezniških skladov.

³⁵ BRIK – Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska

³⁶ Informacijo o učinkovitosti investiranja oziroma upravljanja prikazujejo tveganju prilagojene donosnosti, ki so definirane kot razmerje med donosnostjo in tveganjem posameznega sklada. Najpogosteje uporabljeni meri učinkovitosti upravljanja sta Sharpov in Sortinov indeks, ki merita donosnost na enoto tveganja. Razlika med njima je le način merjenja tveganja.

Slika 6.23: Učinkovitost upravljanja na trgu vzajemnih skladov

Opomba: Sharpov indeks meri donosnost sklada nad donosnostjo netvegane naložbe v razmerju s standardnim odklonom donosnosti sklada. Sortinov indeks meri donosnost sklada nad donosnostjo netvegane naložbe v razmerju s standardnim odklonom donosnosti sklada, vendar so pri izračunu standardnega odklona upoštevane le tiste vrednosti, ki so manjše od netvegane donosnosti. Večja vrednost indeksa pomeni večjo učinkovitost upravljanja. Kot mera netvegane donosnosti je uporabljena donosnost 10-letne nemške državne obveznice. Na sliki je prikazana ponderirana vrednost obeh indeksov za vsako vrsto skladov.

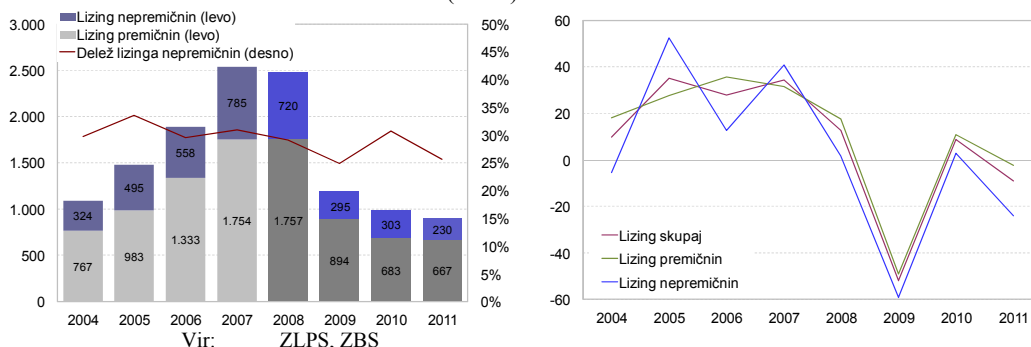
Vir: ATPV, Bloomberg, lastni preračuni

6.4 Lizinška podjetja

Stanje lizinških poslov se je leta 2011 znižalo za 8%, na 3,6 mrd EUR. V strukturi se je povečal delež nepremičninskih poslov za 3,4 odstotne točke, na 57,5%.

Poslovanje lizinške dejavnosti je bilo lani pod vplivom manjše gospodarske aktivnosti in slabše kreditne sposobnosti komitentov. Stanje lizinških poslov se je znižalo za 8%, na 3,6 mrd EUR, zaradi manjšega obsega novih poslov, prekinitev pogodb in oslabitev. Lizing premičnin se je zmanjšal za 15%, na 1,5 mrd EUR, lizing nepremičnin pa za 3%, na 2,1 mrd EUR. Lizinška podjetja so poslovno povezana z bančnim sistemom. Tista, ki so v večinski lasti bank v Sloveniji, predstavljajo četrtno bilančne vsote lizinške dejavnosti in imajo nadpovprečen delež naložb v nepremičninah. Dezinvestiranje je zaradi nizke likvidnosti nepremičninskega trga počasno.

Slika 6.24: Obseg novoodobrenih lizinških³⁷ poslov v mio EUR, delež lizinga nepremičnin v odstotkih (levo) in letne stopnje rasti novoodobrenih poslov v odstotkih (desno)

Vir: ZLPS, ZBS

Pri lizingu premičnin se je leta 2011 zmanjšal obseg novoodobrenih poslov za 2%, pri lizingu nepremičnin za 24%.

Leta 2011 je bilo sklenjenih za 898 mio EUR lizinških poslov, kar je 9% manj kot leto prej. Po podatkih Odbora za lizing pri ZBS so vodilna štiri lizinška podjetja glede na novoodobrene posle zavzemala 60-odstotni tržni delež. V stanju lizinških poslov je njihov ocenjen delež 55%. Izpostavljenost slovenskih bank tej skupini je le slabih 5% razvrščenih terjatev do lizingov. Banke imajo večino izpostavljenosti do manjših lizinških družb. Dobri dve tretjini jo je do treh lizing podjetij, ki so predstavljala po novoodobrenih poslih 21-odstotni tržni delež oziroma 18% stanja lizinških poslov.

³⁷ Zaradi razpoložljivosti podatkov so v celotnem poglavju lizinški posli vrednoteni po nabavni vrednosti do leta 2008, naprej po financirani vrednosti; od leta 2010 tudi brez financiranja zalog.

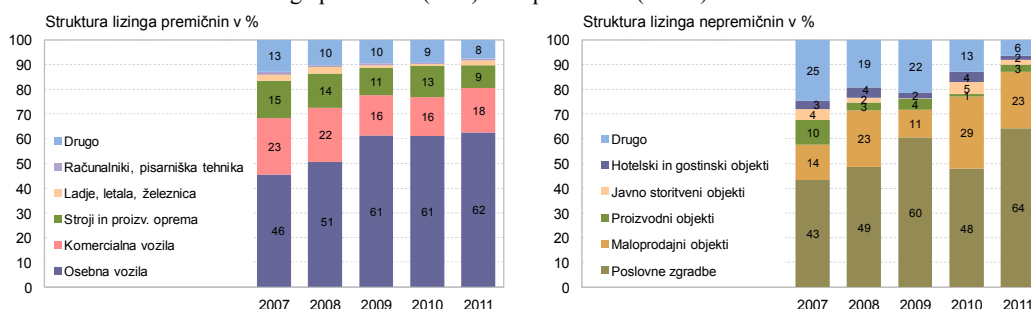
Financiranje novih premičnin se je ob slabših razmerah v industriji in gradbeništvu zmanjšalo za 2%. Manj je bilo tudi novih nepremičninskih poslov, za 24%. Zaradi stanja na nepremičninskem trgu bodo lizinske družbe kratkoročno krepile predvsem lizing premičnin.

V strukturi novoodobrenih lizinskih poslov se je povečal delež lizinga premičnin za 5 odstotnih točk, na 74%. Med njimi še naprej prevladuje financiranje osebnih vozil, ki so skupaj s komercialnimi vozili dosegla 81%. Slabi dve tretjini novih nepremičninskih poslov je bilo sklenjenih na poslovnih stavbah in 23% na stanovanjskih nepremičninah.

Delež premičnin se je v strukturi novoodobrenih poslov povečal na 74%.

Večji del lizinskih poslov je bil namenjen financiranju gospodarstva. Pri premičninah je bila tretjina poslov sklenjenih s fizičnimi osebami, kar je za dve odstotni točki manj kot leto prej. Na delu nepremičnin je bilo poslov s fizičnimi osebami le za odstotek. Povprečni LTV kot razmerje med zneskom odobritve financiranja v primerjavi z vrednostjo predmeta pogodbe ostaja visok, pri premičninah 80 in nepremičninah 92.

Slika 6.25: Struktura lizinga premičnin (levo) in nepremičnin (desno) v odstotkih

Vir: ZLPS, ZBS

Posojila, ki so jih odobrila lizinska podjetja, so se zaradi visokih oslabeitev v preteklih dveh letih zmanjšala za 27%, na 95 mio EUR. 63% vseh kreditov je bilo odobrenih fizičnim osebam.

Pri premičninah je obseg poslovnega najema ostal skoraj nespremenjen. Izpad dela industrijske proizvodnje je nadomestil večji obseg poslov z zasebnim storitvenim sektorjem, ki je povečal tudi obseg finančnega lizinga premičnin. Ročnost novoodobrenih poslov se ni bistveno spremenila. Večina jih je bilo odobrenih znotraj 10 let, od tega je bilo 76% pogodb z ročnostjo do 5 let.

Največ novih poslov je bilo sklenjenih z zasebnim storitvenim sektorjem.

Lizinska podjetja, ki so bila pred krizo pomemben vir financiranja gradbene panoge, so se iz tega segmenta začasno umaknila. Ponudba zalog dokončanih in nedokončanih nepremičnin je velika. Preteklo leto je bilo novoodobrenih poslov z nepremičninami za 41% manj od povprečja zadnjih štirih let. Manjša dejavnost podjetij je znižala povpraševanje po poslovnih prostorih. Poleg nezasedenih poslovnih prostorov je v bilancah lizinskih podjetij tudi več neodddanih oziroma neprodanih stanovanjskih enot. Zaradi počasnega dezinvestiranja je pričakovati, da bodo stroški oslabeitev naraščali tudi v letu 2012.

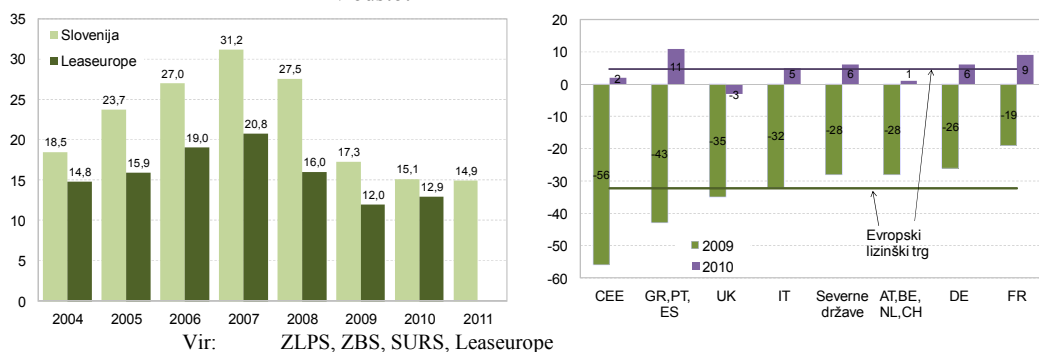
Lizing nepremičnin se je zmanjšal zaradi manjšega povpraševanja po poslovnih in stanovanjskih nepremičninah.

Zasebni storitveni sektor ima z 82% največji tržni delež tudi pri novih poslih z nepremičninami. Njegovo povečanje je posledica precejšnjega znižanja najemov javnega sektorja, industrije in gradbeništvu. Ročnost novih pogodb se je izrazito skrajšala, saj je bila slaba polovica poslov sklenjenih z zapadlostjo do dveh let. Ta delež je za 34 odstotnih točk večji od povprečja predhodnih treh let.

Ročnost novoodobrenih poslov z nepremičninami se je leta 2011 skrajšala.

Evropski lizinski trg je leta 2010 povečal obseg novoodobrenih poslov za 4,6%. Najvišjo rast so dosegle Španija, Poljska, Estonija in Švedska, najnižjo pa Romunija, Bolgarija, Grčija in Madžarska. Prve ocene kažejo na rast novoodobrenih poslov v višini 7% tudi leta 2011. Ohlajevanje ekonomije je poslabšalo rezultate v zadnjem četrtletju preteklega leta in ostaja najvišji omejitveni dejavnik za rast poslov v letu 2012.

Slika 6.26: Delež lizinskih poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva (levo) in stopnje rasti novoodobrenih poslov v nekaterih evropskih državah (desno) v odstotkih

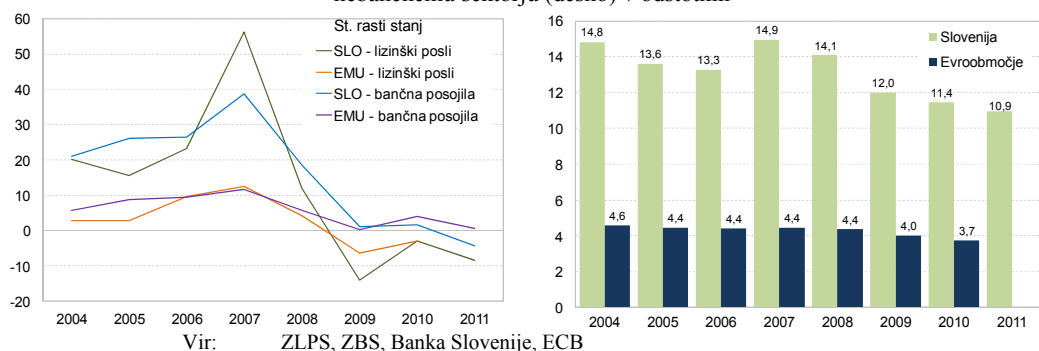

Delež lizinskih poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva se je leta 2011 zmanjšal že četrto leto zapored³⁸, na 14,9%. Leta 2010 je bil s 15,1% za 2,2 odstotni točki večji od evropskega povprečja. Dinamika zmanjševanja lizinskih poslov je bila po krizi višja od zniževanja investicij, kar je posledica manjšega povpraševanja in visokih stroškov financiranja. Lizinski posli so leta 2011 obsegali dobro desetino posojil, ki so jih banke odobrile nebančnemu sektorju. Ta delež je bil leta 2010 za 7,7 odstotne točke večji od povprečja držav evroobmočja, kjer se je zmanjšal na 3,7%.

Mala in srednje velika evropska podjetja, ki se financirajo z lizingom, imajo v povprečju višje investicije od tistih, ki lizinga ne uporabljajo.

Ugotovitve raziskave na vzorcu držav³⁹, ki proizvedejo 83% evropskega BDP, so za leto 2010 pokazale, da je bil delež podjetij, ki se financira z lizingom, pri malih in srednjih podjetjih večji kot pri velikih. Mala in srednje velika podjetja so financirala 16,7% investicij z lizingom. Rast odstotka se pričakuje tudi za leto 2012.

Slika 6.27: Stopnje rasti stanj lizinskih poslov in bančnih posojil nebančnim sektorjem (levo) ter delež lizinskih poslov v bančnih posojilih nebančnemu sektorju (desno) v odstotkih

Uspešnost lizinskih podjetij

Na evropski ravni so imela lizinska podjetja pretekli dve leti dobiček vse do zadnjega četrtletja 2011, ko se je negotovost podjetniškega okolja povečala. Ob koncu leta 2011 so se povečali stroški oslabitev, ki naj bi zniževali poslovni izid tudi v letu 2012.⁴⁰

Lizinska podjetja so poslovala z izgubo.

To pa ne velja za slovenska lizinska podjetja, ki so od leta 2009 zaradi majhnih naročil, investicij, zasebne potrošnje in slabšanja kakovosti portfelja poslovala z izgubo. Lizinska dejavnost je ciklično povezana z gospodarsko rastjo. Recesija in oteženo pridobivanje virov finančne dejavnosti bosta vplivala na težje prestrukturiranje bilanc podjetij, ki so jim lizingi izpostavljeni, kar bo še naprej oteževalo poravnavanje obveznosti komitentov.

Lizinska podjetja poslujejo z visokim finančnim vzvodom. Dolg je ob koncu leta 2011 za 23-krat presegal lastniški kapital, kar je višji finančni vzvod kot pri bankah. Tveganje je

³⁸ Zmanjšanje deleža lizinskih poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva je v letu 2008 posledica prehoda vrednotenja poslov z nabavne na financirano vrednost, ki za predhodna leta ni dosegljiva. Izračunana penetracijska stopnja po nabavni vrednosti, ki je metodološko primerljiva s predhodnimi stopnjami, v letu 2008 celo nekoliko preseže raven leta 2007.

³⁹ Vir: Leaseurope. V raziskavo so bile vključene Nemčija, Francija, Velika Britanija, Italija, Španija, Nizozemska, Poljska in Švedska, ki pokrivajo 78% evropskega lizinskega trga.

⁴⁰ Vir: Leaseurope.

ob izpadu načrtovanih denarnih tokov veliko. Z manj novih poslov, ki bi izboljševali strukturo naložb, je negativen poslovni rezultat posledica izpada obrestnih prihodkov zaradi krčenja dejavnosti in zamud pri poravnavanju obveznosti komitentov, visokih stroškov oslabitev in zaseženih pogodbenih predmetov. Več liziških podjetij je bilo v preteklem letu dokapitaliziranih. Podaljšale so se tudi zamude pri poravnavanju obveznosti do bank.

Liziška podjetja so ob koncu leta 2011 izkazovala 28% domačih obveznosti, preostalo so bile obveznosti do tujine. Večina lizingov s tujim lastništvom se zadoljuje neposredno pri povezanih osebah v tujini, čeprav je na slovenskem trgu prisotna banka iz iste lastniške skupine. V strukturi obveznosti liziških podjetij je bilo 92% oziroma 4,8 mrd EUR posojil. Slovenske banke so k financiranju naložb prispevale 1,3 mrd EUR, kar pomeni 4% posojil nebančnemu sektorju.

Financiranje liziških naložb temelji večinoma na virih iz tujine.

Bančna posojila kot glavni vir financiranja imajo pogosto krajšo ročnost kot liziške naložbe. Neskladje ročnosti virov in naložb je v preteklosti povečalo dobiček, v oteženih razmerah pa povečuje tveganje refinanciranja.

Tabela 6.7: Uspešnost liziških podjetij in viri financiranja

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Stopnje rasti (v %)				
							2007	2008	2009	2010	2011
Bilančna vsota (v mio EUR)	3.779	5.029	5.926	5.926	5.553	5.118	33,1	17,8	0,0	-6,3	-7,8
Kapital (v mio EUR)	216	247	279	208	208	209	14,2	13,0	-25,5	0,0	0,8
Celotni dobiček oziroma izguba (v mio EUR)	46	49	28	-38	-32	-22	5,9	-43,3	-237,8	16,3	31,5
ROA – donos na sredstva (v %)	1,4	1,1	0,5	-0,6	-0,6	-0,4					
ROE – donos na kapital (v %)	23,4	21,1	10,5	-15,7	-15,4	-10,5					
Finančne in poslovne obveznosti (v mio EUR)	3.539	4.750	5.604	5.675	5.302	4.867	34,2	18,0	1,3	-6,6	-8,2
obveznosti do bank in podjetij v skupini/bilančna vsota (v %)	94	94	95	96	95	95					
Obveznosti do tujine (v mio EUR)	2.676	3.478	4.155	4.145	4.008	3.680	30,0	19,4	-0,2	-3,3	0,0
obveznosti do tujine/bilančna vsota (v %)	71	69	70	70	72	72					
Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb (v mio EUR)	3	3	12	128	177	136					

Opomba: Podatki iz računovodskih izkazov vključujejo liziška podjetja, katerih ključna dejavnost je opravljanje liziških poslov in ki so vključena pod šifro dejavnosti K64.91 (SKD 2008).

Vir: AJPES

7 FINANČNA INFRASTRUKTURA

7.1 Plačilni sistemi

Za finančno stabilnost v Sloveniji je zaradi visoke vrednosti transakcij in zagotavljanja likvidnosti bančnega sistema pomemben predvsem plačilni sistem TARGET2-Slovenija. Kot nacionalno komponento centraliziranega vseevropskega plačilnega sistema za posamično (bruto) poravnavo evrskih plačil v realnem času (TARGET2) ga upravlja Banka Slovenije. Ker je TARGET2 tehnološko vzpostavljen kot enotna skupna platforma Evrosistema, se pregled njegovega delovanja izvaja centralizirano pod vodstvom ECB.

Ob večji težavi v delovanju plačilnega sistema TARGET2 se je junija 2011 dokazala učinkovitost ukrepov, pripravljenih za primer neoperativnosti sistema.

Skladno z ugotovitvami pregleda je plačilni sistem TARGET2 v letu 2011 deloval normalno in brez večjih odstopanj, razen 25. julija 2011, ko so operativne težave onemogočile običajen začetek dnevne faze njegovega delovanja. Te težave so bile s tehničnega vidika najboljše od vzpostavitve plačilnega sistema leta 2007, saj so trajale tri ure in povzročile neoperativnost vseh nacionalnih komponent sistema TARGET2. Pojav težav zgodaj zjutraj in hitro aktivirani ukrepi za obdelavo pomembnih plačil v razmerah neoperativnosti so omejili posledice za udeležence plačilnega sistema in celoten finančni sistem. Analiza je pokazala, da so ukrepi, pripravljeni za primer neoperativnosti sistema TARGET2, učinkoviti. Upravljevalec plačilnega sistema TARGET2 je po dogodku sprejel ukrepe, ki bodo preprečili ponovitev podobnih dogodkov.

Oblikovanje sistema spremljanja poslovanja udeležencev plačilnega sistema TARGET2-Slovenija v letu 2012.

V okviru plačilnega sistema TARGET2-Slovenija bo predvidoma v letu 2012 vzpostavljen sistem spremljanja poslovanja udeležencev. Vključeval bo spremljanje obsega plačilnih tokov in uporabe likvidnosti. Vzpostavitev sistema spremljanja temelji na pobudi Evrosistema in hkrati izhaja iz potreb Banke Slovenije. Stanja na poravnalnih računih v tem plačilnem sistemu so ključna za zagotavljanje likvidnosti domačega bančnega sistema, zato je TARGET2-Slovenija sistemsko najpomembnejši plačilni sistem v državi. Cilji spremljanja poslovanja udeležencev TARGET2-Slovenija so spoznavati vzorce poslovanja posameznih udeležencev plačilnega sistema s strani upravljalca plačilnega sistema, prepoznavati spremembe v poslovanju udeležencev, ki bi lahko odražale težave v njihovem poslovanju, in izdelovati analize. Zasnova sistema temelji na dobrih praksah tovrstnega spremljanja poslovanja v plačilnih sistemih z uporabo analitično-statističnih metod in z dostopom do podatkov v realnem času.

Zaradi velikega števila dnevno obdelanih transakcij je za Slovenijo pomemben tudi plačilni sistem SEPA, interna kreditna plačila (SEPA IKP), ki ga upravlja Bankart d.o.o. Namenjen je obdelavi kreditnih plačil malih vrednosti (do 50.000 evrov), skladnih s pravili enotnega območja plačil v evrih (SEPA), po načelih izračuna neto terjatev oziroma neto obveznosti posameznega udeleženca v plačilnem sistemu proti drugim. Poravnalna jamstvena shema, ki je vzpostavljena z namenom obvladovanja finančnega tveganja v plačilnem sistemu v primeru nezmožnosti poravnave obveznosti udeleženca, tudi leta 2011 ni bila aktivirana. Banka Slovenije je v letu 2011 redno spremljala gibanje obsega plačil v SEPA IKP in dogodke, ki bi lahko vplivali na varnost in učinkovitost njegovega delovanja, ter povečanja tveganj ni zaznala.

Tabela 7.1: Vrednost in število transakcij v plačilnih sistemih TARGET/TARGET2 in Žiro kliring/SEPA IKP

	Leto					Medletne stopnje rasti (v %)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
TARGET/TARGET2¹										
Vrednost (v mrd EUR)	364,7	410,4	507,6	530,1	501,0	14,8	12,5	23,7	4,4	-5,5
Število transakcij (mio)	0,73	0,66	0,67	0,65	0,65	-53,5	-9,6	1,2	-3,0	-0,2
Žiro kliring/SEPA IKP										
Vrednost (v mrd EUR)	45,7	49,1	44,9	45,4	46,7	99,3	7,5	-8,6	1,2	2,9
Število transakcij (mio)	53,62	55,91	55,13	56,13	64,92	2,9	4,3	-1,4	1,8	15,7

Opomba: ¹ Transakcije med udeleženci TARGET2-Slovenija (domača plačila).

Vir: Banka Slovenije

Obseg transakcij v sistemu TARGET2-Slovenija se je zmanjšal, v sistemu SEPA IKP pa povečal.

V plačilnem sistemu TARGET2-Slovenija sta se v letu 2011 število in vrednost transakcij zmanjšala in povečala v plačilnem sistemu SEPA IKP. Skupna vrednost transakcij v

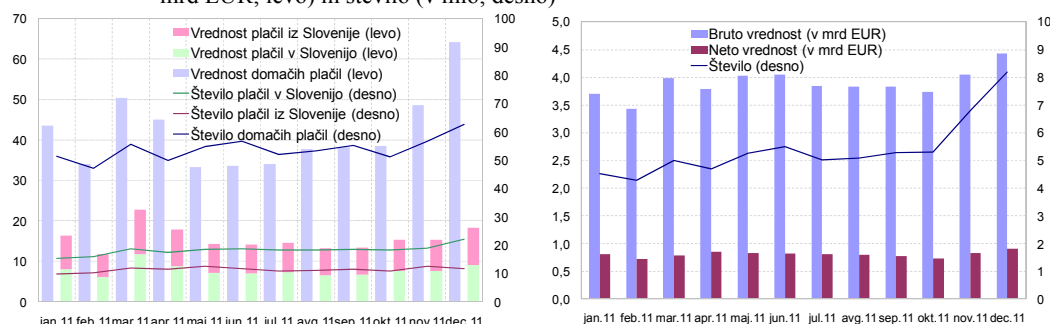
TARGET2-Slovenija oziroma SEPA IKP je v letu 2011 dosegla 14,1- oziroma 1,3-kratnik BDP Slovenije.

V plačilnem sistemu TARGET2-Slovenija je bilo največ transakcij med udeleženci TARGET2-Slovenija (domačih plačil) obdelanih decembra, ker se število plačil strank udeležencev praviloma poveča ob koncu leta. Razloga za povečanje vrednosti transakcij sta bila predvsem v vezavi in sprostitvi kratkoročnih vlog pri kreditnih institucijah ter v povečani uporabi instrumentov mejnega depozita in posojila čez dan.

TARGET2-Slovenija omogoča tudi čezmejne transakcije in s tem čezmejni prenos tveganj. Obseg teh transakcij je glede na poravnavo domačih plačil manjši, čeprav sta se v letu 2011 povečala število in predvsem vrednost čezmejnih plačil. Razlog za to je bil predvsem povečan obseg čezmejnih likvidnostnih tokov med hčerinskimi in matičnimi bankami.

Z izjemo operativnih težav celotnega plačilnega sistema TARGET2 25. julija 2011 je bil leta 2011 plačilni sistem TARGET2-Slovenija znotraj urnika nenehno razpoložljiv.

Slika 7.1: TARGET2-Slovenija: domača in čezmejna plačila; vrednosti (v mrd EUR) in število (v tisočih; desno) ter SEPA IKP: vrednost (v mrd EUR; levo) in število (v mio; desno)

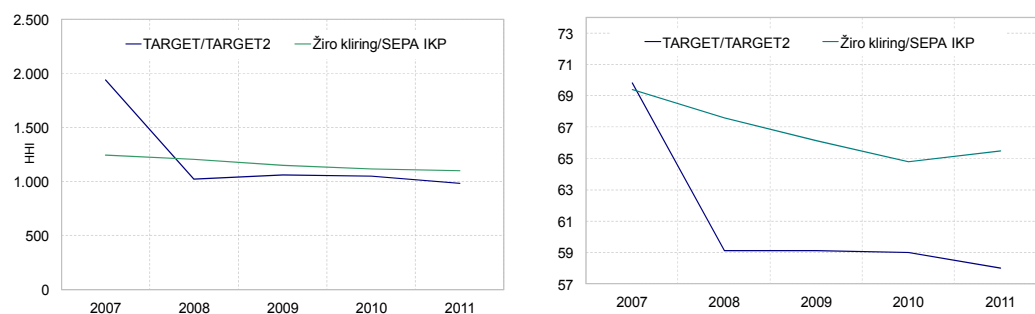
Vira: Banka Slovenije in Bankart d.o.o.

V plačilnem sistemu SEPA IKP se je v letu 2011 povečalo število transakcij zaradi postopne zamenjave posebnih položnic z univerzalnimi plačilnimi nalogi. Transakcije na podlagi posebnih položnic so se obdelovale v okviru druge medbančne ureditve, univerzalni plačilni nalogi pa se obdelujejo kot kreditna plačila SEPA v plačilnem sistemu SEPA IKP. Največje povečanje je bilo prav v zadnjih dveh mesecih leta 2011, preden je bila konec leta ukinjena obdelava posebnih položnic. Kljub temu je bil zaradi relativno nizke povprečne vrednosti teh plačil vpliv na skupno vrednost plačil v SEPA IKP majhen. V letu 2011 je povprečna stopnja pobota v sistemu znašala skoraj 80%. Zato so bili za poravnavo obveznosti udeležencev iz naslova transakcij v plačilnem sistemu potrebni denarni tok v višini le ene petine bruto vrednosti transakcij ter ustrezno nižje likvidnostne potrebe udeležencev.

Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije števila transakcij po udeležencih uporabljamo kot indikator sistemskega tveganja v plačilnem sistemu. V primerjavi z letom 2010 se je v plačilnih sistemih TARGET2-Slovenija in SEPA IKP koncentracija oziroma tveganje minimalno zmanjšalo.

Izpostavljenost sistemskemu tveganju je leta 2011 stagnirala.

Slika 7.2: Koncentracija števila transakcij v sistemih TARGET/TARGET2 in Žiro kliring/SEPA IKP – Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI; levo) in odstotni delež števila transakcij petih največjih udeležencev glede na skupno število transakcij (desno); brez Banke Slovenije

Vir: Banka Slovenije

V TARGET2-Slovenija se je za 1,03 odstotne točke zmanjšal tudi delež največjih petih udeležencev v sistemu po številu transakcij, medtem ko se je v SEPA IKP povečal za 0,66 odstotne točke. Razlog za to je izrazito povečanje števila transakcij največjih udeležencev sistema, ki je nastal kot posledica migracije posebnih položnic na univerzalni plačilni nalog oziroma kreditna plačila SEPA.

7.2 Sistemi kliringa in poravnave vrednostnih papirjev

Centralna klirinško depotna družba d.d. (KDD) je v Sloveniji sistemsko pomembna institucija na področju kliringa in poravnave vrednostnih papirjev. Na post trgovalnem segmentu trga vrednostnih papirjev zagotavlja izdajo vrednostnih papirjev, vodenje delniških knjig in vodenje računov vrednostnih papirjev imetnikov. Hkrati KDD upravlja sistem poravnave vrednostnih papirjev za posle, sklenjene na Ljubljanski borzi, in za posle, sklenjene zunaj organiziranega trga, po načelu poravnave proti sočasemu plačilu ali poravnave brez sočasnega plačila. Ta mehanizem za zavarovanje kreditnih operacij Evrosistema uporablja tudi Banka Slovenije.

Banka Slovenije je v letu 2011 redno spremljala spremembe zakonodaje in ureditve operativnega delovanja KDD, gibanje in strukturo števila transakcij v sistemu poravnave vrednostnih papirjev ter druge dogodke s potencialnim vplivom na delovanje KDD. V letu 2011 je KDD delovala brez zaznanih odstopanj od urnika delovanja, prav tako ni bil aktiviran jamstveni sklad, ki bi ga KDD uporabila ob likvidnostnih težavah udeležencev poravnave borznih poslov.

Obvladovanje tveganj v sistemih poravnave vrednostnih papirjev zaradi velike uporabe primernih vrednostnih papirjev za zavarovanje operacij Evrosistema.

Statut ESCB določa, da morajo biti vse kreditne operacije centralnih bank ESCB polno zavarovane s primernim finančnim premoženjem. Ta vključuje tudi vrednostne papirje, vknjižene in poravnane v KDD. Zato je delovanje KDD za Banko Slovenije pomembno zaradi uporabe primernih vrednostnih papirjev, vknjiženih v KDD, za zavarovanje kreditnih operacij Banke Slovenije in drugih centralnih bank ESCB. Dostop do vrednostnih papirjev v KDD jim omogoča korespondenčni centralnobančni model (CCBM). Ker uporaba storitev KDD s strani centralnih bank zahteva tudi spremljanje in oceno obvladovanja poravnalnih in operativnih tveganj v KDD, je Banka Slovenije v sodelovanju z ECB v letu 2011 začela pripravljati novo oceno skladnosti delovanja KDD z referenčnimi standardi Evrosistema. Rezultati ocene bodo objavljeni v letu 2012.

Slovenske banke in hranilnice so v finančno zavarovanje v letu 2011 mesečno v povprečju skupaj predložile 1.903,6 mio EUR primernih domačih vrednostnih papirjev, kar je 10,8% manj kot v letu 2010. Kljub temu se ohranja visoka raven rabe te vrste primernega finančnega zavarovanja (primerno finančno premoženje so tudi bančna posojila in denarni depoziti), katerega vrednost se je v letu 2011 spreminjala med najmanjšo, 1.757 mio EUR, v aprilu in največjo, 2.183 mio EUR, v decembru. V letu 2011 se je povečal tudi interes tujih bank za uporabo vrednostnih papirjev, vknjiženih v KDD. Povprečna mesečna vrednost slovenskih vrednostnih papirjev, uporabljenih za zavarovanje kreditnih operacij drugih centralnih bank ESCB, se je v letu 2011 povečala za 72,4% glede na leto 2010 in dosegla 222,4 mio EUR.

STATISTIČNA PRILOGA

1. Medsektorske finančne terjatve in obveznosti	134
Tabela 1.1 Medsektorske finančne obveznosti in terjatve sektorjev slovenskega gospodarstva konec leta 2011 v odstotkih BDP	134
Tabela 1.2 Medsektorske finančne obveznosti in terjatve sektorjev slovenskega gospodarstva konec leta 2010 v odstotkih BDP	135
Tabela 1.3 Medsektorske finančne obveznosti in terjatve sektorjev slovenskega gospodarstva konec leta 2009 v odstotkih BDP	136
2. Bančni sektor	137
Tabela 2.1 Bilanca stanja bančnega sektorja v mio EUR in stopnje rasti v odstotkih	137
Tabela 2.2 Bilanca stanja bančnega sektorja – deleži v bilančni vsoti in deleži v BDP v odstotkih	138
Tabela 2.3 Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja v mio EUR in stopnje rasti v odstotkih	139
Tabela 2.4 Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja – deleži v bruto dohodku in deleži v bilančni vsoti v odstotkih	139
Tabela 2.5 Povprečna efektivna aktivna in efektivna pasivna obrestna mera, izračunana iz obrestnih prihodkov in odhodkov, obrestni razmik in neto obrestna marža v odstotkih	139
Tabela 2.6 Izbrani kazalniki poslovanja bančnega sektorja	140
Tabela 2.7 Izbrani kazalniki poslovanja bančnega sektorja	141
Tabela 2.8 Spreminjanje bonitetnih ocen slovenskih bank agencije Moody's, v obdobju januar 2011–marec 2012	142
Tabela 2.9 Spreminjanje bonitetnih ocen slovenskih bank agencije Fitch, v obdobju januar 2011–marec 2012	143
3. Finančni sistem	144
Tabela 3.1 Struktura finančnega sistema	144
Tabela 3.2 Tržna koncentracija posameznih vrst finančnih institucij	144
Tabela 3.3 Finančni kazalniki posameznih vrst finančnih institucij	144
Tabela 3.4 Neposredna lastniška struktura slovenskega finančnega sistema – vrednotenje delnic po tržni oziroma knjigovodski vrednosti v odstotkih	145
4. Zavarovalnice	146
Tabela 4.1 Bilančna vsota ter izračun izida zavarovalnic in pozavarovalnic	146
Tabela 4.2 Kapitalska ustreznost zavarovalnic in pozavarovalnic	146
Tabela 4.3 Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst	147
Tabela 4.4 Pokritost čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami kritnega premoženja	147
Tabela 4.5 Nekateri kazalniki obveznega in prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja	148
5. Investicijski skladi	149
Tabela 5.1 Pregled investicijskih skladov – sredstva in neto vplačila vzajemnih skladov v mio EUR ter medletna donosnost v odstotkih	149
Tabela 5.2 Sredstva investicijskih skladov držav EU in Slovenije v mrd EUR in odstotkih	149
Tabela 5.3 Vzajemni skladi – število, sredstva in neto vplačila v mio EUR ter donosnost v odstotkih	150
Tabela 5.4 Struktura naložb po posameznih vrstah investicijskih skladov v odstotkih	150
6. Lizinška podjetja	151
Tabela 6.1 Primerjava slovenske lizinške dejavnosti z evropskimi lizinškimi podjetji v odstotkih	151
7. Nepremičninski trg	152
Tabela 7.1 Stopnja rasti stanovanjskih nepremičnin po državah v odstotkih	152
8. Kapitalski trg	153
Tabela 8.1 Pregled organiziranega trga vrednostnih papirjev v mio EUR in odstotkih	153
Tabela 8.2 Število izdajateljev in izdanih vrednostnih papirjev na LJSE ter število vpisanih vrednostnih papirjev pri KDD	153
Tabela 8.3 Naložbe rezidentov v vrednostne papirje, izdane v tujini, v mio EUR in odstotkih	153
Tabela 8.4 Naložbe nerezidentov v vrednostne papirje, izdane v Sloveniji, v mio EUR in odstotkih	154

1. Medsektorske finančne terjatve in obveznosti

Tabela 1.1 Medsektorske finančne obveznosti in terjatve sektorjev slovenskega gospodarstva konec leta 2011 v odstotkih BDP

(v % BDP)	Terjatve						Skupaj obveznosti
	Domači sektorji					Tujina	
	Podjetja	Fin. sektor	Država	Gospodinjstva	Skupaj		
Obveznosti							
Podjetja	67,2	70,7	26,6	26,2	190,6	49,2	239,8
gotovina in vloge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,3	1,5	0,1	0,1	1,9	0,7	
posojila	12,3	63,5	0,6	1,8	78,2	17,5	
lastniški kapital	33,4	4,6	21,5	20,5	80,1	18,4	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	21,2	1,1	4,4	3,8	30,5	12,7	
Finančni sektor	16,7	37,4	18,5	70,0	142,6	62,4	205,0
gotovina in vloge	11,0	9,9	11,9	50,9	83,8	17,3	
vr. papirji, razen delnic	0,3	4,0	0,2	0,2	4,8	8,1	
posojila	0,3	18,1	0,1	0,1	18,7	30,6	
lastniški kapital	2,9	4,5	5,9	6,7	20,1	5,5	
zavar.-teh. rezervacije	1,2	0,6	0,0	11,7	13,5	0,5	
drugo	0,9	0,2	0,2	0,4	1,7	0,3	
Država	5,9	18,5	12,7	1,8	38,9	29,1	68,0
gotovina in vloge	0,1	0,0	7,2	0,1	7,5	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,2	14,4	0,3	0,8	15,7	27,3	
posojila	0,5	3,7	0,2	0,0	4,5	0,7	
lastniški kapital	0,1	0,0	2,1	0,0	2,2	0,0	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	5,0	0,3	2,8	0,9	9,0	1,2	
Gospodinjstva	3,4	29,8	1,0	0,0	34,2	0,0	34,2
gotovina in vloge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
posojila	0,9	29,1	0,2	0,0	30,3	0,0	
lastniški kapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	2,4	0,7	0,8	0,0	3,9	0,0	
Skupaj	93,3	156,6	58,8	98,0	406,3	140,7	547,0
gotovina in vloge	11,2	9,9	19,1	51,1	91,3	17,3	
vr. papirji, razen delnic	0,7	19,9	0,6	1,1	22,3	36,1	
posojila	14,1	114,6	1,3	2,0	131,6	48,8	
lastniški kapital	36,5	9,2	29,5	27,2	102,4	23,9	
zavar.-teh. rezervacije	1,2	0,6	0,0	11,7	13,5	0,5	
drugo	29,6	2,4	8,2	5,1	45,2	14,2	
Tujina	29,9	55,2	2,3	14,2	101,5		101,5
gotovina in vloge	0,5	12,8	0,0	12,7	26,0		
vr. papirji, razen delnic	0,2	25,7	0,3	0,2	26,3		
posojila	5,2	9,4	0,9	0,0	15,5		
lastniški kapital	9,0	6,9	0,7	1,0	17,6		
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3		
drugo	15,1	0,3	0,4	0,0	15,7		
Skupaj terjatve	123,2	211,7	61,1	112,2	507,9	140,7	648,6

Opomba: Tabela temelji na finančnih računih, ki jih sestavlja Banka Slovenije. Nekonsolidirani podatki so preurejeni v obliko matrike za prikaz osnovnih medsebojnih finančnih povezav med domačimi sektorji in sektorjem tujina.

Vir: Banka Slovenije

Tabela 1.2 Medsektorske finančne obveznosti in terjatve sektorjev slovenskega gospodarstva konec leta 2010 v odstotkih BDP

(v % BDP)	Terjatve						Skupaj obveznosti
	Domači sektorji					Tujina	
	Podjetja	Fin. sektor	Država	Gospodinjstva	Skupaj		
Obveznosti							
Podjetja	71,1	75,9	27,7	30,1	204,8	46,7	251,5
gotovina in vloge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,3	1,7	0,1	0,1	2,2	0,7	
posojila	10,1	67,3	0,5	2,5	80,3	14,5	
lastniški kapital	36,3	5,6	22,6	23,0	87,5	18,7	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	24,4	1,3	4,6	4,5	34,8	12,8	
Finančni sektor	18,1	37,1	16,7	70,8	142,6	69,3	212,0
gotovina in vloge	11,3	9,8	9,8	50,4	81,4	18,9	
vr. papirji, razen delnic	0,3	6,0	0,3	0,2	6,9	8,7	
posojila	0,4	15,1	0,0	0,1	15,7	35,5	
lastniški kapital	4,0	5,4	6,2	7,6	23,2	5,6	
zavar.-teh. rezervacije	1,2	0,6	0,0	12,0	13,8	0,3	
drugo	0,7	0,2	0,4	0,4	1,7	0,3	
Država	5,2	16,2	9,8	1,8	33,0	25,0	58,0
gotovina in vloge	0,1	0,0	5,3	0,1	5,5	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,2	12,3	0,4	0,8	13,6	23,3	
posojila	0,1	3,6	0,2	0,0	4,0	0,5	
lastniški kapital	0,0	0,0	2,1	0,0	2,1	0,0	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	4,8	0,3	1,8	0,9	7,8	1,2	
Gospodinjstva	3,7	30,2	1,0	0,0	34,9	0,0	34,9
gotovina in vloge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
posojila	1,1	29,4	0,3	0,0	30,8	0,0	
lastniški kapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	2,6	0,8	0,7	0,0	4,1	0,0	
Skupaj	98,3	159,6	55,3	102,7	415,4	141,0	556,4
gotovina in vloge	11,5	9,8	15,1	50,6	86,9	18,9	
vr. papirji, razen delnic	0,8	20,0	0,8	1,1	22,7	32,7	
posojila	11,8	115,6	1,0	2,6	130,7	50,5	
lastniški kapital	40,3	11,0	30,9	30,7	112,8	24,4	
zavar.-teh. rezervacije	1,2	0,6	0,0	12,0	13,8	0,3	
drugo	32,6	2,7	7,4	5,8	48,3	14,3	
Tujina	30,6	56,8	2,0	13,8	103,3		103,3
gotovina in vloge	0,5	12,5	0,0	11,9	25,0		
vr. papirji, razen delnic	0,2	26,1	0,5	0,2	26,9		
posojila	5,1	9,9	0,3	0,0	15,3		
lastniški kapital	9,5	8,0	0,9	1,4	19,8		
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3		
drugo	15,3	0,2	0,3	0,0	15,9		
Skupaj terjatve	128,9	216,4	57,2	116,5	518,6	141,0	659,6

Opomba: Tabela temelji na finančnih računih, ki jih sestavlja Banka Slovenije. Nekonsolidirani podatki so preurejeni v obliko matrike za prikaz osnovnih medsebojnih finančnih povezav med domačimi sektorji in sektorjem tujina.

Vir: Banka Slovenije

Tabela 1.3 Medsektorske finančne obveznosti in terjatve sektorjev slovenskega gospodarstva konec leta 2009 v odstotkih BDP

(v % BDP)	Terjatve						Skupaj obveznosti
	Domači sektorji					Tujina	
	Podjetja	Fin. sektor	Država	Gospodinjstva	Skupaj		
Obveznosti							
Podjetja	77,5	77,9	21,7	30,7	207,7	43,5	251,2
gotovina in vloge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,3	1,5	0,1	0,1	2,0	0,8	
posojila	10,6	68,2	0,4	2,5	81,7	13,7	
lastniški kapital	37,6	6,7	17,0	23,6	85,0	17,2	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	28,9	1,5	4,2	4,4	39,1	11,8	
Finančni sektor	18,3	40,1	20,0	67,4	145,8	74,4	220,1
gotovina in vloge	10,9	14,8	12,3	48,7	86,6	24,0	
vr. papirji, razen delnic	0,4	5,1	0,3	0,2	5,9	6,3	
posojila	0,7	14,0	0,0	0,2	14,8	37,6	
lastniški kapital	4,3	5,4	6,5	7,1	23,3	5,8	
zavar.-teh. rezervacije	1,3	0,7	0,0	10,8	12,8	0,3	
drugo	0,8	0,2	1,0	0,4	2,4	0,3	
Država	5,1	16,8	15,4	1,8	39,1	20,3	59,4
gotovina in vloge	0,1	0,0	8,4	0,1	8,7	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,2	14,0	0,4	0,9	15,4	18,7	
posojila	0,1	2,4	0,4	0,0	2,9	0,4	
lastniški kapital	0,0	0,0	4,3	0,0	4,3	0,0	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	4,7	0,4	1,8	0,9	7,8	1,2	
Gospodinjstva	3,7	28,3	0,9	0,0	32,9	0,0	33,0
gotovina in vloge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
vr. papirji, razen delnic	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
posojila	1,1	27,5	0,3	0,0	28,9	0,0	
lastniški kapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
drugo	2,6	0,9	0,6	0,0	4,1	0,0	
Skupaj	104,7	163,3	58,1	99,9	425,5	138,2	563,7
gotovina in vloge	11,0	14,8	20,7	48,8	95,3	24,0	
vr. papirji, razen delnic	0,8	20,5	0,8	1,1	23,3	25,8	
posojila	12,5	112,2	1,1	2,6	128,3	51,7	
lastniški kapital	41,9	12,1	27,8	30,8	112,6	23,0	
zavar.-teh. rezervacije	1,3	0,7	0,0	10,8	12,8	0,3	
drugo	37,2	3,0	7,6	5,7	53,3	13,3	
Tujina	29,0	60,4	1,5	10,7	101,6		101,6
gotovina in vloge	0,5	16,7	0,0	9,0	26,3		
vr. papirji, razen delnic	0,2	26,0	0,4	0,1	26,7		
posojila	4,4	10,2	0,0	0,0	14,6		
lastniški kapital	9,9	6,8	0,8	1,3	18,8		
zavar.-teh. rezervacije	0,0	0,1	0,0	0,3	0,4		
drugo	14,0	0,6	0,3	0,0	14,9		
Skupaj terjatve	133,8	223,7	59,6	110,5	527,2	138,2	665,3

Opomba: Tabela temelji na finančnih računih, ki jih sestavlja Banka Slovenije. Nekonsolidirani podatki so preurejeni v obliko matrike za prikaz osnovnih medsebojnih finančnih povezav med domačimi sektorji in sektorjem tujina.

Vir: Banka Slovenije

2. Bančni sektor

Tabela 2.1 Bilanca stanja bančnega sektorja v mio EUR in stopnje rasti v odstotkih

	(v mio EUR)					Stopnje rasti (v%)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
AKTIVA	42.343	47.628	51.612	50.319	48.753	25,0	12,5	8,4	-2,5	-3,1
1) Denar	604	1.243	1.454	1.121	1.374	-42,9	105,9	17,0	-22,9	22,6
2) Posojila bankam	4.072	4.031	5.708	4.815	4.662	32,8	-1,0	41,6	-15,7	-3,2
3) Posojila nebančnemu sektorju	28.302	33.530	33.910	34.450	32.955	38,6	18,5	1,1	1,6	-4,3
3.1 Valutno										
v domači valuti	26.669	31.506	32.274	32.969	31.639	193,2	18,1	2,4	2,2	-4,0
v tuji valuti	1.633	2.024	1.636	1.481	1.316	-85,6	23,9	-19,2	-9,5	-11,1
3.2 Po ročnosti										
kratkoročni	9.893	12.515	10.744	9.271	8.159	45,0	26,5	-14,1	-13,7	-12,0
dolgoročni	18.409	21.015	23.166	25.179	24.796	35,4	14,2	10,2	8,7	-1,5
3.3 Sektorsko										
nefinančne družbe	17.039	20.245	20.165	19.766	18.598	37,8	18,8	-0,4	-2,0	-5,9
gospodinjstva	6.429	7.386	7.886	8.646	8.843	27,1	14,9	6,8	9,6	2,3
država	465	506	735	1.162	1.242	-18,9	8,9	45,1	58,2	6,9
DFO	2.114	2.829	2.719	2.584	2.264	68,1	33,8	-3,9	-5,0	-12,4
drugi	2.255	2.564	2.405	2.291	2.008	94,4	13,7	-6,2	-4,7	-12,4
4) Finančna sredstva/ vrednostni papirji	7.720	7.280	8.876	8.274	7.866	-2,2	-5,7	21,9	-6,8	-4,9
4.1 Valutno										
v domači valuti	6.506	6.232	7.419	6.862	6.661	29,7	-4,2	19,0	-7,5	-2,9
v tuji valuti	56	21	10	29	22	-97,2	-63,0	-49,7	178,8	-23,7
4.2 Po ročnosti										
kratkoročni	1.192	1.107	1.869	731	333	-43,3	-7,2	68,8	-60,9	-54,5
dolgoročni	5.369	5.146	5.560	6.161	6.351	9,1	-4,2	8,0	10,8	3,1
4.3 Sektorsko										
država	4.283	4.079	5.094	4.465	4.893	57,5	-4,8	24,9	-12,4	9,6
Banka Slovenije	0	0	0	0	0					
drugi	3.437	3.201	3.782	3.809	2.973	1,4	-6,9	18,1	0,7	-21,9
5) Kapitalske naložbe	615	627	696	691	714	43,9	2,0	11,0	-0,8	3,3
6) Drugo	1.031	917	969	969	1.182	2,5	-11,1	5,6	0,0	22,0
PASIVA	42.343	47.628	51.612	50.319	48.753	25,0	12,5	8,4	-2,5	-3,1
1) Obveznosti do Evrosistema	157	1.226	2.100	581	1.703		683,4	71,3	-72,3	193,2
2) Obveznosti do bank	15.929	18.146	15.933	15.213	12.928	47,5	13,9	-12,2	-4,5	-15,0
tujih	14.410	16.091	13.024	11.721	9.542	42,5	11,7	-19,1	-10,0	-18,6
3) Vloge nebančnega sektorja	19.381	20.612	23.570	23.509	24.188	10,7	6,4	14,3	-0,3	2,9
3.1 Valutno										
v domači valuti	18.848	20.127	23.120	23.024	23.588	61,7	6,8	14,9	-0,4	2,4
v tuji valuti	532	485	450	485	600	-90,9	-8,9	-7,2	7,8	23,7
3.2 Po ročnosti										
kratkoročni	17.626	18.151	18.233	16.063	16.202	14,9	3,0	0,5	-11,9	0,9
dolgoročni	1.754	2.461	5.337	7.446	7.985	-19,0	40,3	116,8	39,5	7,2
3.3 Sektorsko										
nefinančne družbe	3.674	3.712	3.825	4.035	4.031	9,9	1,0	3,1	5,5	-0,1
gospodinjstva	12.105	13.210	13.801	14.292	14.539	9,3	9,1	4,5	3,6	1,7
država	1.510	1.857	3.990	3.030	3.289	35,6	22,9	114,9	-24,1	8,5
DFO	1.145	1.058	1.124	1.282	1.478	-20,9	-7,5	6,3	14,0	15,3
drugi	946	775	828	871	852	79,2	-18,1	6,8	5,2	-2,2
4) Vrednostni papirji	963	1.259	3.435	4.498	3.712	-1,3	30,6	172,9	31,0	-17,5
4.1 Valutno										
v domači valuti	962	1.259	3.435	4.498	3.712	-0,7	30,8	172,9	31,0	-17,5
v tuji valuti	1	0	0	0	0	-85,1	-95,1	...	...	...
4.2 Po ročnosti										
kratkoročni	11	108	8	12	175	49,4	845,6	-92,7	48,3	1.391,0
dolgoročni	952	1.151	3.427	4.487	3.537	-1,7	20,9	197,8	30,9	-21,2
5) Rezervacije	208	176	174	175	230	12,6	-15,4	-0,8	0,4	31,2
6) Podrejeni dolg	1.470	1.597	1.550	1.585	1.457	48,1	8,6	-2,9	2,2	-8,0
7) Kapital	3.556	3.996	4.295	4.118	3.929	25,2	12,4	7,5	-4,1	-4,6
8) Drugo	680	617	555	640	606	19,3	-9,3	-10,0	15,3	-5,3

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.2 Bilanca stanja bančnega sektorja – deleži v bilančni vsoti in deleži v BDP v odstotkih

	Delež v bilančni vsoti (v %)					Delež v BDP (v %)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
AKTIVA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	122,5	127,8	146,2	142,1	136,8
1) Denar	1,4	2,6	2,8	2,2	2,8	1,7	3,3	4,1	3,2	3,9
2) Posojila bankam	9,6	8,5	11,1	9,6	9,6	11,8	10,8	16,2	13,6	13,1
3) Posojila nebančnemu sektorju	66,8	70,4	65,7	68,5	67,6	81,9	89,9	96,0	97,3	92,5
3.1 Valutno										
v domači valuti	63,0	66,1	62,5	65,5	64,9	77,2	84,5	91,4	93,1	88,8
v tuji valuti	3,9	4,2	3,2	2,9	2,7	4,7	5,4	4,6	4,2	3,7
3.2 Po ročnosti						0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
kratkoročni	23,4	26,3	20,8	18,4	16,7	28,6	33,6	30,4	26,2	22,9
dolgoročni	43,5	44,1	44,9	50,0	50,9	53,3	56,4	65,6	71,1	69,6
3.3 Sektorsko										
nefinančne družbe	40,2	42,5	39,1	39,3	38,1	49,3	54,3	57,1	55,8	52,2
gospodinjstva	15,2	15,5	15,3	17,2	18,1	18,6	19,8	22,3	24,4	24,8
država	1,1	1,1	1,4	2,3	2,5	1,3	1,4	2,1	3,3	3,5
DFO	5,0	5,9	5,3	5,1	4,6	6,1	7,6	7,7	7,3	6,4
drugim	5,3	5,4	4,7	4,6	4,1	6,5	6,9	6,8	6,5	5,6
4) Finančna sredstva/vrednostni papirji	18,2	15,3	17,2	16,4	16,1	22,3	19,5	25,1	23,4	22,1
4.1 Valutno										
v domači valuti	15,4	13,1	14,4	13,6	13,7	18,8	16,7	21,0	19,4	18,7
v tuji valuti	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1
4.2 Po ročnosti						0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
kratkoročni	2,8	2,3	3,6	1,5	0,7	3,4	3,0	5,3	2,1	0,9
dolgoročni	12,7	10,8	10,8	12,2	13,0	15,5	13,8	15,7	17,4	17,8
4.3 Sektorsko										
država	10,1	8,6	9,9	8,9	10,0	12,4	10,9	14,4	12,6	13,7
Banka Slovenije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
drugi	8,1	6,7	7,3	7,6	6,1	9,9	8,6	10,7	10,8	8,3
5) Kapitalske naložbe	1,5	1,3	1,3	1,4	1,5	1,8	1,7	2,0	2,0	2,0
6) Drugo	2,4	1,9	1,9	1,9	2,4	3,0	2,5	2,7	2,7	3,3
PASIVA	100	100	100	100	100	122,5	127,8	146,2	142,1	136,8
1) Obveznosti do Evrosistema	0	3	4	1	3	0,5	3,3	5,9	1,6	4,8
2) Obveznosti do bank	37,6	38,1	30,9	30,2	26,5	46,1	48,7	45,1	43,0	36,3
tujih	34,0	33,8	25,2	23,3	19,6	41,7	43,2	36,9	33,1	26,8
3) Vloge nebančnega sektorja	45,8	43,3	45,7	46,7	49,6	56,1	55,3	66,7	66,4	67,9
3.1 Valutno										
v domači valuti	44,5	42,3	44,8	45,8	48,4	54,5	54,0	65,5	65,0	66,2
v tuji valuti	1,3	1,0	0,9	1,0	1,2	1,5	1,3	1,3	1,4	1,7
3.2 Po ročnosti						0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
kratkoročni	41,6	38,1	35,3	31,9	33,2	51,0	48,7	51,6	45,4	45,5
dolgoročni	4,1	5,2	10,3	14,8	16,4	5,1	6,6	15,1	21,0	22,4
3.3 Sektorsko						0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
nefinančne družbe	8,7	7,8	7,4	8,0	8,3	10,6	10,0	10,8	11,4	11,3
gospodinjstva	28,6	27,7	26,7	28,4	29,8	35,0	35,4	39,1	40,4	40,8
država	3,6	3,9	7,7	6,0	6,7	4,4	5,0	11,3	8,6	9,2
DFO						3,3	2,8	3,2	3,6	4,1
drugi	2,2	1,6	1,6	1,7	1,7	2,7	2,1	2,3	2,5	2,4
4) Vrednostni papirji	2,3	2,6	6,7	8,9	7,6	2,8	3,4	9,7	12,7	10,4
4.1 Valutno										
v domači valuti	2,3	2,6	6,7	8,9	7,6	2,8	3,4	9,7	12,7	10,4
v tuji valuti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2 Po ročnosti										
kratkoročni	0,0	0,2	0,0	0,0	0,4	0,0	0,3	0,0	0,0	0,5
dolgoročni	2,2	2,4	6,6	8,9	7,3	2,8	3,1	9,7	12,7	9,9
5) Rezervacije	0,5	0,4	0,3	0,3	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6
6) Podrejeni dolg	3,5	3,4	3,0	3,1	3,0	4,3	4,3	4,4	4,5	4,1
7) Kapital	8,4	8,4	8,3	8,2	8,1	10,3	10,7	12,2	11,6	11,0
8) Drugo	1,6	1,3	1,1	1,3	1,2	2,0	1,7	1,6	1,8	1,7

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.3 Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja v mio EUR in stopnje rasti v odstotkih

	(v mio EUR)					Stopnje rasti (v %)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
1. Neto obrestni prihodki	816	945	932	1.038	1.007	18,3	15,7	-1,3	11,3	-3,0
1.1 Obrestni prihodki	1.954	2.615	2.095	2.055	2.184	37,5	33,8	-19,9	-1,9	6,3
1.2 Obrestni odhodki	1.138	1.671	1.163	1.017	1.178	55,6	46,8	-30,4	-12,6	15,8
2. Neto neobrestni prihodki	617	416	493	437	422	17,3	-32,6	18,7	-11,5	-2,9
2.1 Neto opravnine	336	340	336	343	340	9,0	1,0	-1,2	2,3	-1,0
2.2 Neto finančni posli	136	-115	42	-49	-11	39,7	-184,4	...	...	...
2.3 Neto ostalo	145	191	116	142	93	20,5	31,8	-39,1	22,3	-34,5
3. Bruto dohodek (1+2)	1.433	1.360	1.425	1.474	1.429	17,9	-5,1	4,8	3,4	-3,0
4. Operativni stroški	756	776	765	766	763	7,7	2,7	-1,4	0,1	-0,4
– stroški dela	402	412	415	413	408	9,4	2,6	0,8	-0,5	-1,2
5. Neto dohodek (3-4)	677	584	660	709	668	31,9	-13,7	13,0	7,3	-5,7
6. Neto rezervacije	163	278	500	810	1.196	36,0	70,5	79,8	62,1	48,3
7. Stroški skupaj (4+6)	919	1.054	1.265	1.576	1.959	11,8	14,7	20,0	24,6	24,6
8. Poslovni izid pred obdavčitvijo (3-7)	514	306	161	-101	-530	30,6	-40,4	-47,6	-163,0	426,4
9. Davki	102	59	39	-3	-95	12,8	-42,8	-33,9	-108,0	...
10 Poslovni izid po obdavčitvi (8-9)	412	248	122	-98	-436	36,0	-39,8	-50,8	-180,6	...

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.4 Izkaz poslovnega izida bančnega sektorja – deleži v bruto dohodku in deleži v bilančni vsoti v odstotkih

	Delež v bruto dohodku (v %)					Delež v bilančni vsoti (v%)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
1. Neto obrestni prihodki	57	69	65	70	70	1,9	2,0	1,8	2,1	2,1
1.1 Obrestni prihodki	136	192	147	139	153	4,6	5,5	4,1	4,1	4,5
1.2 Obrestni odhodki	79	123	82	69	82	2,7	3,5	2,3	2,0	2,4
2. Neto neobrestni prihodki	43,0	30,6	34,6	29,6	29,6	1,5	0,9	1,0	0,9	0,9
2.1 Neto opravnine	23	25	24	23	24	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
2.2 Neto finančni posli	9	-8	3	-3	-1	0,3	-0,2	0,1	-0,1	0,0
2.3 Neto ostalo	10	14	8	10	6	0,3	0,4	0,2	0,3	0,2
3. Bruto dohodek (1+2)	100	100	100	100	100	3,4	2,9	2,8	2,9	2,9
4. Operativni stroški	53	57	54	52	53	1,8	1,6	1,5	1,5	1,6
– stroški dela	28	30	29	28	29	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
5. Neto dohodek (3-4)	47	43	46	48	47	1,6	1,2	1,3	1,4	1,4
6. Neto rezervacije	11	20	35	55	84	0,4	0,6	1,0	1,6	2,5
7. Stroški skupaj (4+6)	64	77	89	107	137	2,2	2,2	2,5	3,1	4,0
8. Poslovni izid pred obdavčitvijo (3-7)	36	23	11	-7	-37	1,2	0,6	0,3	-0,2	-1,1
9. Davki	7	4	3	0	-7	0,2	0,1	0,1	0,0	-0,2
10 Poslovni izid po obdavčitvi (8-9)	29	18	9	-7	-31	1,0	0,5	0,2	-0,2	-0,9

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.5 Povprečna efektivna aktivna in efektivna pasivna obrestna mera, izračunana iz obrestnih prihodkov in odhodkov, obrestni razmik in neto obrestna marža v odstotkih

(v %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Povprečna aktivna obrestna mera	4,81	5,51	6,09	4,45	4,23	4,63
Povprečna pasivna obrestna mera	2,59	3,37	4,11	2,61	2,20	2,63
Obrestni razmik med efekt. obr. merami	2,22	2,14	1,98	1,84	2,03	2,00
Neto obrestna marža na obrestovano aktivo	2,37	2,33	2,20	1,99	2,13	2,13

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.6 Izbrani kazalniki poslovanja bančnega sektorja

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1) Donosnost in marže (v %)						
donos na aktivo (ROA)	1,3	1,4	0,7	0,3	-0,2	-1,1
donos na kapital (ROE)	15,1	16,3	8,1	3,9	-2,4	-12,5
operativni stroški/bruto dohodek/CIR)	57,8	52,7	57,1	53,7	51,9	53,3
marža finančnega posredništva	3,9	3,8	3,0	2,9	2,9	2,9
obrestna marža (na bilančno vsoto)	2,2	2,2	2,1	1,9	2,0	2,0
neobrestna marža (na bilančno vsoto)	1,7	1,6	0,9	1,0	0,9	0,9
neto obrestna marža (na obrestonosno aktivo)	2,4	2,3	2,2	2,0	2,1	2,1
obrestni razmik	3,8	2,3	2,3	2,3	2,4	2,3
2) Struktura aktive in pasive (v %)						
2.1 Ročnost posojil nebančnega sektorja						
kratkoročna posojila/posojila	33,4	35,0	37,0	31,7	26,9	24,8
dolgoročna posojila/posojila	66,6	65,0	63,0	68,3	73,1	75,2
2.2 Ročnost vlog nebančnega sektorja						
kratkoročne vloge/vloge	87,6	90,9	88,1	77,3	68,3	66,9
dolgoročne vloge/vloge	12,4	9,1	11,9	22,7	31,7	33,1
2.3 Geografska razdelitev posojil						
rezidentom	94,4	92,2	92,5	93,1	93,5	94,1
nerezidentom	5,6	7,8	7,5	6,9	6,5	5,9
2.4 Devizna podbilanca						
devizna aktiva/bilančna vsota	45,9	6,0	6,1	5,0	4,6	4,7
devizna pasiva/bilančna vsota	46,8	5,0	4,9	3,5	3,6	3,6
razlika	-0,8	1,1	1,2	1,5	1,0	1,1
devizna posojila/posojila	55,9	6,4	6,4	5,2	4,5	4,7
devizne vloge/vloge	53,3	5,9	6,0	4,5	4,7	4,8
devizna posojila/posojila (nebančnemu sektorju)	55,4	5,8	6,0	4,8	4,3	4,0
devizne vloge/vloge (nebančnega sektorja)	33,4	2,7	2,4	1,9	2,1	2,5
2.5 Vrednostni papirji						
vrednostni papirji/posojila nebančnemu sektorju	37,3	26,1	21,1	24,4	22,3	22,2
2.6 Sektorska struktura						
podjetja						
posojila podjetjem/posojila nebančnemu sektorju	66,7	67,7	68,6	67,5	64,9	63,3
posojila podjetjem v tuji valuti/posojila podjetjem	65,4	3,7	3,4	2,3	1,9	1,3
gospodinjstva						
posojila gospodinjstvom/posojila nebančnemu sektorju	24,9	22,9	22,3	23,4	25,3	27,0
posojila gospodinjstvom v tuji valuti/posojila gospodinjstvom	23,2	10,2	12,9	10,6	9,9	8,8
država						
posojila državi/posojila nebančnemu sektorju	2,8	1,6	1,5	2,2	3,4	3,8
tujina						
obveznosti do tujih bank/bilančna vsota	29,9	34,0	33,7	25,0	23,3	19,6
3) Kakovost naložb						
oslabitve (mio EUR)	1.233,8	1.311,1	1.403,2	1.827,2	2.422,0	2.422,0
razvrščene terjatve (mio EUR)	31.581,0	40.541,6	47.129,2	49.757,3	49.766,3	49.735,0
oslabitve/razvrščene terjatve (v %)	3,9	3,2	3,0	3,7	4,9	6,5
nedonosne razvrščene terjatve/razvrščene terjatve (v %)	2,5	1,8	1,8	2,2	3,7	6,1
oslabitve za nedonosne terjatve/nedonosne razvrščene terjatve (v %)	84,3	86,4	79,3	75,9	68,6	64,9
nedonosne razvrščene terjatve/regulatorni kapital (v %)	31,0	20,8	19,1	24,1	40,8	70,8
nedonosne razvrščene terjatve, zmanjšane za oslabitve/kapital (v %)	4,9	2,8	4,0	5,8	12,8	24,9
vsota velikih izpostavljenosti/kapital (v %)	221,2	217,4	168,7	159,2	...	...
4) Obrestno tveganje						
razlika med deležema obrestovane aktive in pasive (o. t.)	3,7	5,0	4,8	6,2	2,5	0,9
obrestovana aktiva/aktiva (v %)	91,3	95,1	94,2	96,0	92,5	91,7
obrestovana pasiva/pasiva (v %)	87,6	90,1	89,4	89,8	90,0	90,8
5) Valutno tveganje (v %)						
odprta devizna pozicija/regulatorni kapital	25,8	0,9	0,2	0,9	1,4	0,4
6) Likvidnost						
povprečna likvidna sredstva/povprečne kratkoročne vloge nebančnega sektorja (v %)	9,7	8,37	34,33	36,2	43,0	40,3
povprečna likvidna sredstva/povprečna bilančna vsota (v %)	4,5	3,6	13,78	13,8	14,3	13,4
količnik 1. razreda likvidnostne lestvice	1,13	1,21	1,24	1,3	1,4	1,3
količnik 2. razreda likvidnostne lestvice	1,15	1,13	1,14	1,2	1,1	1,0
delež dolžniških vrednostnih papirjev v bilančni vsoti (v %)	20,8	16,02	13,47	14,9	15,0	14,2
7) Solventnost in struktura kapitala (v %)						
kapitalska ustreznost	11,1	11,2	11,7	11,6	11,3	11,6
kapitalska ustreznost prvega reda	8,3	7,8	9,2	9,3	9,0	9,6
dodatni kapital/temeljni kapital	38,0	48,5	33,3	30,0	31,6	27,9

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.7 Izbrani kazalniki poslovanja bančnega sektorja

(v %)		Velike banke	Majhne banke	Banke v večinski tujji lasti	Skupaj
Razmerje med vlogami nebančnega sektorja in posojili nebančnemu sektorju	2007	80,0	92,2	43,7	68,5
	2008	73,4	85,8	38,1	61,5
	2009	83,3	92,7	42,5	69,5
	2010	80,0	95,6	43,0	68,2
	2011	86,6	92,5	48,9	73,4
	mar.12	85,8	86,4	50,4	72,9
Razmerje med kratkoročnimi vlogami in kratkoročnimi posojili nebančnega sektorja	2007	113,3	94,3	89,5	105,1
	2008	93,2	86,3	84,7	90,3
	2009	97,3	89,8	112,9	99,9
	2010	77,9	79,2	104,2	83,9
	2011	86,3	71,8	124,8	93,2
	mar.12	84,0	71,0	128,6	93,2
Razmerje med obveznostmi do tujih bank in posojili nebančnemu sektorju	2007	47,0	9,7	66,0	50,9
	2008	42,6	10,3	63,9	48,0
	2009	28,3	5,5	61,6	38,4
	2010	24,1	2,8	57,2	34,0
	2011	19,8	2,3	48,9	29,0
	mar.12	19,1	1,9	43,5	26,6
Delež obveznosti do tujih bank v bilančni vsoti	2007	29,0	6,2	52,3	34,0
	2008	27,7	6,8	52,3	33,8
	2009	16,8	3,5	48,9	25,2
	2010	15,0	1,7	47,8	23,3
	2011	12,0	1,5	40,8	19,6
	mar.12	11,1	1,3	36,4	17,7
Delež dolžniških vrednostnih papirjev v bilančni vsoti	2007	19,9	17,0	7,2	16,0
	2008	17,2	14,8	5,8	13,5
	2009	18,0	18,9	7,2	14,9
	2010	16,4	19,1	8,1	14,3
	2011	16,6	19,8	7,6	14,2
	mar.12	16,5	18,9	7,9	14,2
Kazalnik likvidnosti ECB (razmerje med vsoto denarja in terjatev do bank ter obveznostmi do bank)	2007	37,3	48,8	16,9	29,4
	2008	39,2	55,8	14,8	29,1
	2009	71,5	61,3	18,7	45,0
	2010	67,0	69,8	8,9	39,0
	2011	81,3	58,8	12,5	46,7
	mar.12	99,3	52,5	12,8	56,0

Vir: Banka Slovenije

Tabela 2.8 Spreminjanje bonitetnih ocen slovenskih bank agencije Moody's, v obdobju januar 2011–marec 2012

	NLB d.d.	NKBM d.d.	Abanka Vipa d.d.	SID banke d.d.	Factor banke d.d.
27. januar 2011: uvrstitev NLB d.d., NKBM d.d. in Abanke Vipa d.d. na seznam za opazovanje zaradi možnosti znižanja bonitetnih ocen					
B. o. za depozite, ocena finančne moči banke	A3/D+, uvrščena na RW ²	Baa1/D, uvrščena na RW ²	Baa1/D+, uvrščena na RW ²		
B. o. podrejenega dolga	Baa1, uvrščena na RW ²				
B. o. hibridnega instrumenta	Ba1, uvrščena na RW ²	Ba2, uvrščena na RW ^{1,2}	Ba3, uvrščena na RW ²		
8. junij 2011: znižanje bonitetnih ocen NLB d.d., NKBM d.d. in Abanke Vipa d.d.					
B. o. za depozite, ocena finančne moči banke	znižana na Baa3/Prime-3/E+, negativni obeti	znižana na Baa3/Prime-3/D-, negativni obeti	znižana na Baa3/Prime-3/D-, negativni obeti		
B. o. podrejenega dolga	z A3/Prime-2/D+	z Baa1/Prime-2/D	z Baa1/Prime-2/D+		
B. o. hibridnega instrumenta	znižana na B1 z Ba1	znižana na B3 z Ba2 ¹	znižana na B2 z Ba3		
26. september 2011: znižanje bonitetnih ocen obveznic bank z državnim poroštvom, uvstitev bank in njihovih instrumentov na seznam za opazovanje					
B. o. za depozite	Baa3/Prime-3, uvrščena na	Baa3/Prime-3, uvrščena na RW ²	Baa3/Prime-3, uvrščena na		
Dolgoročna B. o.				znižana na Aa3 z Aa2, uvrščena na RW ²	
B. o. podrejenega dolga	Ba1, uvrščena na RW2				
B. o. hibridnega instrumenta	B1, uvrščena na RW ²	Ba3, uvrščena na RW ^{1,2}			
B. o. obveznice izdane z državnim poroštvom	znižana na Aa3 z Aa2		znižana na Aa3 z Aa2	znižana na Aa3 z Aa2	
9. november 2011: znižanje bonitetne ocene evroobveznice Factor banke d.d. z državnim poroštvom					
B. o. obveznice izdane z državnim poroštvom					znižana na Aa3/RW z Aa2
23. december 2011: znižanje bonitetnih ocen bank in njihovih vrednostnih papirjev					
B. o. za depozite, ocena finančne moči banke	znižana na Ba1/Non-prime/E+, negativni obeti	znižana na Ba1/Non-prime/D-, negativni obeti	znižana na Ba2/Non-prime/E+, negativni/stabilni obeti		
Dolgoročna B. o.	z Baa3/Prime-3/E+	z Baa3/Prime-3/D-	z Baa3/Prime-3/D-		znižana na A1, negativni obeti, z Aa3
B. o. podrejenega dolga	znižana na Ba2/RW ² z Ba1				
B. o. za hibridni instrument	B1, uvrščen na RW ²	Ba3, uvrščen na RW ¹	znižana na Caa1, negativni obeti, z B2		
B. o. obveznice izdane z državnim poroštvom	znižana na A1/negativen izgled z Aa3		znižana na A1, negativni obeti, z Aa3	znižana na A1, negativni obeti, z Aa3	znižana na A1, negativni obeti, z Aa3
15. februar 2012: znižanje bonitetne ocene obveznic z državnim poroštvom					
Dolgoročna B. o.				znižana na A2, negativni obeti, z A1	
B. o. obveznice izdane z državnim poroštvom	znižana na A2, negativni obeti, z A1		znižana na A2, negativni obeti, z A1	znižana na A2, negativni obeti, z A1	znižana na A2, negativni obeti, z A1
25. april 2012: znižanje bonitetnih ocen bank					
B. o. za depozite, ocena finančne moči banke	znižana na Ba2/Non-prime/E+, uvrščena na RW ²	znižana na Ba2/Non-prime/E+, uvrščena na RW ²	znižana na Ba3/Non-prime/E+, uvrščena na RW ²		
B. o. podrejenega dolga	z Ba1/Non-prime/E+	z Ba1/Non-prime/D-	z Ba2/Non-prime/E+		
B. o. za hibridni instrument	znižana na B3/RW ² z Ba2	znižana na B3 z Ba3, uvrščen na RW ^{1,2}	znižana na Caa2/RW ² , z Caa1		

Opomba: ¹ NKBM d.d. ima dva hibridna instrumenta.² RW pomeni uvrstitev bonitetne ocene na seznam za opazovanje (t. i. *Watchlist*).

Vir: Moody's

Tabela 2.9 Spreminjanje bonitetnih ocen slovenskih bank agencije Fitch, v obdobju januar 2011–marec 2012

	NLB d.d.	NKBM d.d.	Abanka Vipava d.d.	Probanka d.d.	Banka Celje d.d.	Gorenjska banka d.d.	Banka Koper d.d.
18. februar 2011: uvrstitev Banke Celje d.d. na seznam za opazovanje							
Dolgoročna kreditna ocena					BBB, uvrščena na RWE ¹		
Kratkoročna kreditna ocena					F3, uvrščena na RWE ¹		
Ocena zunanje podpore					3, uvrščena na RWE ¹		
Ocena tveganja mejne podpore					BB+, potrjena		
7. april 2011: uvrstitev NKBM d.d. na seznam za opazovanje							
Dolgoročna kreditna ocena		A-, uvrščena na RWN ²					
Kratkoročna kreditna ocena		F2, potrjena					
Ocena zunanje podpore		1, uvrščena na RWN ²					
Ocena tveganja mejne podpore		A-, uvrščena na RWN ²					
Ocena individualne finančne moči		C/D, nespremenjena					
Ocena instrumentov hibridnega kapitala		BB, nespremenjena					
12. maj 2011: znižanje bonitetne ocene NKBM d.d. in Probanke d.d.							
Dolgoročna kreditna ocena		znižana na BBB+ z A-, odstranjena z RWN ² , stabilni obeti		znižana na BB- z BB, stabilni obeti			
Kratkoročna kreditna ocena		F2, nespremenjena		B, potrjena			
Ocena zunanje podpore		znižana na 2 z 1, odstranjena z RWN ²		4, potrjena			
Ocena tveganja mejne podpore		znižana na BBB+ z A-, odstranjena z RWN ²		B+, potrjena			
Ocena individualne finančne moči		C/D, potrjena		D, potrjena			
Ocena instrumentov hibridnega kapitala		znižana na BB- z BB					
29. september 2011: znižanje bonitetne ocene več bank							
Dolgoročna kreditna ocena	znižana na BBB z A-, stabilni obeti	znižana na BBB z BBB+, stabilni obeti	znižana na BB- z BBB-, stabilni obeti	znižana na B z BB-, stabilni obeti	znižana na BB z BBB, negativni obeti, odstranjena z RWE ¹	znižana na BB z BBB, negativni obeti iz stabilnih	A+, potrjena, negativni obeti iz stabilnih
Kratkoročna kreditna ocena	znižana na F3 z F2	znižana na F3 z F2	znižana na B z F3	B, potrjena	znižana na B z F3, odstranjena z RWE ¹	znižana na B z F3	F1, potrjena
Ocena zunanje podpore	znižana na 2 z 1	2, nespremenjena	3, potrjena	4, potrjena	3, potrjena, odstranjena z RWE ¹	3, potrjena	1, potrjena
Ocena tveganja mejne podpore	znižana na BBB z A-	znižana na BBB z BBB+	znižana na BB- z BB+	znižana na B z B+	znižana na BB- z BB+	znižana na BB- z BB+	
Ocena vitalnosti banke	znižana na bb z bb-	znižana na bb z bb+	znižana na bb- z bbb-	znižana na b- z bb-	znižana na bb z bbb	znižana na bb z bbb	znižana na bb+ z bbb-
Ocena individualne finančne moči	znižana na D/E z D	C/D, potrjena	znižana na D s C	znižana na D/E z D	znižana na C/D z C	znižana na C/D s C	znižana na C/D s C
Ocena instrumentov hibridnega kapitala		znižana na B+ z BB-	znižana na B z BB				
Bonitetna ocena obveznic izdane z državnim poroštvom	znižana na AA- z AA		znižana na AA- z AA				
11. oktober 2011: znižanje bonitetne ocene Banke Koper d.d.							
Dolgoročna kreditna ocena							znižana na A- z A+, negativni obeti
Kratkoročna kreditna ocena							znižana na F2 z F1
Ocena zunanje podpore							1, potrjena
22. december 2011: uvrstitev Banke Koper d.d. na seznam za opazovanje							
Dolgoročna kreditna ocena							A-, uvrstitev na RWN ²
Kratkoročna kreditna ocena							F2, uvrstitev na RWN ²
Ocena zunanje podpore							1, uvrstitev na RWN ²
1. februar 2012: znižanje bonitetne ocene obveznic bank z državnim poroštvom							
Dolgoročna kreditna ocena	BBB, potrjena, negativni obeti iz stabilnih	BBB potrjena, negativni obeti iz stabilnih	BB-, nespremenjena				
Kratkoročna kreditna ocena	F3, potrjena	F3, potrjena	B, nespremenjena				
Ocena zunanje podpore	2, potrjena	2, potrjena	3, nespremenjena				
Ocena tveganja mejne podpore	BBB, potrjena	BBB, potrjena	BB-, nespremenjena				
Ocena vitalnosti banke	b, nespremenjena	bb, nespremenjena	bb-, nespremenjena				
Ocena instrumentov hibridnega kapitala		B+/RWN,	B, nespremenjena				
Bonitetna ocena obveznic izdane z državnim poroštvom	znižana na A z AA-		znižana na A z AA-				
8. februar 2012: znižanje bonitetne ocene Banke Koper d.d.							
Dolgoročna kreditna ocena							znižana na BBB+ z A-, negativni obeti, odstranjena z RWN ²
Kratkoročna kreditna ocena							F2, potrjena, odstranjena z RWN ²
Ocena zunanje podpore							znižana na 2 z 1, odstranjena z RWN ²
20. februar 2012: uvrstitev bank na seznam za opazovanje							
Dolgoročna kreditna ocena	BBB, uvrščena na RWN ²	BBB, uvrščena na RWN ²	BB-, uvrščena na RWN	B, uvrščena na RWN	BB, nespremenjena,	BB, nespremenjena,	
Kratkoročna kreditna ocena	F3, uvrščena na RWN ²	F3, uvrščena na RWN ²	B, potrjena	B, potrjena	B, nespremenjena	B, nespremenjena	
Ocena zunanje podpore	2, uvrščena na RWN ²	2, uvrščena na RWN ²	3, uvrščena na RWN ²	4, uvrščena na RWN ²	3, uvrščena na RWN ²	3, uvrščena na RWN ²	
Ocena tveganja mejne podpore	BBB, uvrščena na RWN ²	BBB, uvrščena na RWN ²	BB-, uvrščena na RWN	B, uvrščena na RWN	BB-, uvrščena na RWN	BB-, uvrščena na RWN	
Ocena vitalnosti banke	b, nespremenjena	bb, nespremenjena	znižana na b z bb-	b-, nespremenjena	bb, nespremenjena	bb, nespremenjena	
Ocena individualne finančne moči							
Ocena instrumentov hibridnega kapitala		B+, potrjena, odstranjena z RWN ²	znižana na CCC z B, odstranjena z RWN ²				
Bonitetna ocena obveznic izdane z državnim poroštvom	A, potrjena		A, potrjena				

Opomba: ¹ RWE pomeni uvrstitev bonitetne ocene na seznam za opazovanje z namenom njene potrditve (t. i. Rating Watch Evolving).² RWN pomeni uvrstitev bonitetne ocene na seznam za opazovanje zaradi možnosti njenega znižanja (t. i. Rating Watch Negative).

Vir: Fitch Ratings

3. Finančni sistem

Tabela 3.1 Struktura finančnega sistema

	Bil. vsota (v mio EUR)		Struktura (v %)		Delež v BDP (v %)		Št. institucij	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Denarne fin. institucije ¹	50.760	49.283	75,9	75,8	143,3	138,3	25	25
banke	50.319	48.788	75,2	75,1	142,1	136,9	22	22
banke v zasebni lasti	39.506	36.991	59,1	56,9	111,5	103,8	-	-
domači	19.953	18.401	29,8	28,3	56,3	51,6	-	-
tuj	19.554	18.590	29,2	28,6	55,2	52,2	-	-
banke v neposredni državni lasti	10.813	11.797	16,2	18,2	30,5	33,1	-	-
hranilnice	441	495	0,7	0,8	1,2	1,4	3	3
Nedenarne fin. institucije	16.143	15.711	24,1	24,2	45,6	44,1	-	-
zavarovalnice ²	6.041	6.108	9,0	9,4	17,1	17,1	17	17
pokojninski skladi ³	1.538	1.518	2,3	2,3	4,3	4,3	10	10
investicijski skladi	2.294	1.816	3,4	2,8	6,5	5,1	135	139
lizinška podjetja ⁴	5.731	5.731	8,6	8,8	16,2	16,1	21	21
BPH, DZU in drugi ⁴	538	538	0,8	0,8	1,5	1,5	-	-
Skupaj	66.903	64.993	100,0	100,0	188,9	182,4	-	-

Opombe: Podatki za finančne institucije, ki niso banke, zavarovalnice, pokojninske družbe ali pokojninski in investicijski skladi, so na podlagi šifranta SKD 2008 pridobljeni iz AJPEs-ove baze zaključnih računov. Podatki za lizinška podjetja vključujejo vsa podjetja, ki so po SKD 2008 vključena pod dejavnost finančnega zakupa, šifra dejavnosti K64.91.

¹ Denarne finančne institucije ne vključujejo centralne banke.

² Bilančna vsota pozavarovalnic po podatkih za konec tretjega četrtletja 2011.

³ Med pokojninskimi skladi je upoštevan tudi Prvi pokojninski sklad.

⁴ Bilančna vsota v letu 2011 po podatkih za konec leta 2010.

Vir: Banka Slovenije, AZN, ATPV, AJPEs, ZBS

Tabela 3.2 Tržna koncentracija posameznih vrst finančnih institucij

		Banke		Zavarovalnice		Pokojninski skladi		Investicijski skladi		Lizinška podjetja	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
HHI	vse družbe	1.149	1.110	2.225	2.157	2.115	2.217	458	447	1.590	1.363
	pet največjih družb	1.006	966	2.147	2.076	2.105	2.207	376	369	1.497	1.206
Delež (v %)	pet največjih družb	59	59	74	74	94	94	38	37	74	68
	prva največja	27	26	43	42	32	35	15	16	32	29

Opomba: Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) je izračunan glede na bilančno vsoto, razen za lizinška podjetja, pri katerih je bil obseg sklenjenih poslov osnova za izračun. Med pokojninske sklade ni vključen Prvi pokojninski sklad, ker gre za zaprti pokojninski sklad, ki ne predvideva dodatnih vplačil.

Vir: Banka Slovenije, AZN, ATPV, AJPEs, ZBS

Tabela 3.3 Finančni kazalniki posameznih vrst finančnih institucij

	2007	2008	2009	2010	2011
Dobiček pred obdavčitvijo (v mio EUR)					
Banke	514,2	306,3	160,5	-101,2	-471,0
Zavarovalnice in pozavarovalnici ¹	117,5	-2,8	17,7	91,1	108,5
Lizinška podjetja	489,0	277,1	-381,8	-319,5	
Družbe za upravljanje	34,6	21,3	6,5	-6,0	
ROA (v %)					
Banke	1,36	0,67	0,32	-0,20	-1,00
Zavarovalnice in pozavarovalnici ¹	2,63	-0,06	0,33	1,56	1,76
Lizinška podjetja	11,10	5,06	-6,44	-5,57	
Družbe za upravljanje	15,98	9,83	4,33	-4,91	
ROE (v %)					
Banke	16,28	8,14	3,85	-2,36	-11,69
Zavarovalnice in pozavarovalnici ¹	12,90	-0,28	1,85	8,86	9,54
Lizinška podjetja	211,15	105,39	-156,84	-153,70	
Družbe za upravljanje	23,01	15,15	7,74	-8,86	

Opomba: ¹ Pri zavarovalnicah in pozavarovalnicah je upoštevan čisti poslovni izid obračunskega obdobja (dobiček po davkih).

Za leto 2011 se za pozavarovalnici upoštevajo podatki do tretjega četrtletja 2011. Opomba: Podatki za lizinška podjetja vključujejo tista podjetja, katerih ključna dejavnost je opravljanje lizinskih poslov.

Vir: Banka Slovenije, AZN, AJPEs

Tabela 3.4 Neposredna lastniška struktura slovenskega finančnega sistema – vrednotenje delnic po tržni oziroma knjigovodski vrednosti v odstotkih

		Lastniška struktura (v %)				
	IZDAJATELJI	Banke	Drugi finančni posredniki	Zav arov alnice in pokojninski skladi	Podjetja	Skupaj
IMETNIKI						
2007						
Nefinančna podjetja		17	33	22	32	30
Banke		7	8	6	2	3
Drugi finančni posredniki		5	16	1	10	9
Zav arov alnice in pokojninski skladi		3	7	9	2	2
Držav a		26	1	47	24	23
Prebiv alstv o		8	32	6	19	18
Tujina		34	2	9	11	13
Drugo		1	2	1	1	1
Skupaj		100	100	100	100	100
2008						
Nefinančna podjetja		24	31	19	39	35
Banke		5	4	11	3	4
Drugi finančni posredniki		5	19	4	8	8
Zav arov alnice in pokojninski skladi		5	4	15	1	3
Držav a		21	1	31	19	19
Prebiv alstv o		3	25	5	15	13
Tujina		38	13	15	13	17
Drugo		0	3	0	1	1
Skupaj		100	100	100	100	100
2009						
Nefinančna podjetja		21	27	19	38	33
Banke		6	6	10	4	5
Drugi finančni posredniki		5	20	4	7	7
Zav arov alnice in pokojninski skladi		4	5	11	2	3
Držav a		25	1	36	20	21
Prebiv alstv o		3	27	6	16	14
Tujina		37	12	13	12	17
Drugo		0	1	1	1	1
Skupaj		100	100	100	100	100
2010						
Nefinančna podjetja		20	33	20	32	30
Banke		6	5	12	4	4
Drugi finančni posredniki		4	19	2	5	5
Zav arov alnice in pokojninski skladi		4	7	13	1	2
Držav a		24	1	30	31	28
Prebiv alstv o		3	23	5	14	12
Tujina		38	12	17	12	17
Drugo		0	1	1	1	1
Skupaj		100	100	100	100	100
2011						
Nefinančna podjetja		18	22	17	29	27
Banke		7	0	12	3	4
Drugi finančni posredniki		3	17	2	5	5
Zav arov alnice in pokojninski skladi		2	15	15	2	3
Držav a		26	0	35	32	30
Prebiv alstv o		2	10	3	14	11
Tujina		42	36	16	14	20
Drugo		0	0	1	1	1
Skupaj		100	100	100	100	100

Vir: KDD, preračuni BS

4. Zavarovalnice

Tabela 4.1 Bilančna vsota ter izračun izida zavarovalnic in pozavarovalnic

Bilancijska vsota za izračun izida zavarovalnic in pozavarovalnic									
	2007	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
	(v mio EUR)					Stopnje rasti (v %)			
Zavarovalnice									
Bilancijska vsota	4.550	4.590	5.091	5.435	5.693	0,9	10,9	6,8	4,7
premoženjski del	2.251	2.265	2.335	2.398	2.389	0,7	3,1	2,7	-0,4
živiljenjski del	2.299	2.325	2.755	3.037	3.303	1,1	18,5	10,2	8,8
Izračun izida									
izid iz prem. zavar., razen zdr. ¹	69,1	1,0	19,4	139,2	114,6	-98,6	1860,8	615,9	-17,7
izid iz zdravstvenih zavarovanj ¹	9,9	10,9	10,8	-5,7	8,5	9,9	-0,7	-152,8	-248,6
izid iz živiljenjskih zavarovanj ¹	20,8	1,8	27,4	26,1	16,3	-91,5	1446,5	-4,8	-37,5
prihodki od naložb	118,7	104,0	99,1	98,6	80,1	-12,4	-4,7	-0,5	-18,8
odhodki od naložb	21,2	86,9	69,9	96,2	83,8	309,3	-19,6	37,7	-12,9
čisti poslovni izid ²	95,1	2,9	23,1	77,9	99,3	-97,0	696,9	237,1	27,5
ROE (v %)	12,42	0,34	2,99	9,27	10,53				
ROA (v %)	2,36	0,06	0,48	1,48	1,79				
Pozavarovalnice ³									
Bilancijska vsota	485	561	570	624	622	15,7	1,6	9,5	-0,3
Izračun izida									
izid iz prem. zavar., razen zdr.	11,3	-0,2	4,3	2,4	11,5	-101,5	2563,7	-43,6	374,7
prihodki od naložb	31,3	27,0	18,1	12,9	15,4	-13,9	-33,0	-28,6	19,4
odhodki od naložb	6,9	30,6	21,0	7,1	10,4	343,0	-31,5	-66,2	46,6
čisti poslovni izid	22,4	-5,7	-5,4	1,8	9,2	-125,6	5,0	133,5	405,5
ROE (v %)	15,48	-3,16	-2,99	1,00	4,84				
ROA (v %)	5,25	-1,10	-0,96	0,31	1,48				

Opombe: ¹ Izid iz rednega delovanja.

² Čisti poslovni izid iz obračunskega obdobja je izračunan po davkih.

³ Podatki za pozavarovalnice se v letu 2011 nanašajo na konec tretjega četrtletja 2011.

Vir: AZN, preračuni BS

Tabela 4.2 Kapitalska ustreznost zavarovalnic in pozavarovalnic

	2007	2008	2009	2010	2011	Stopnje rasti (v %)			
	2007	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Zavarovalnice – skupaj									
Zahtevani minimalni kapital (v mio EUR)	261,0	275,2	286,6	300,1	343,5	5,5	4,1	4,7	14,5
Presežek (v mio EUR)	222,2	144,8	150,1	206,8	358,0	-34,8	3,6	37,8	73,1
Presežek/zahtevani minimalni kapital (v %)	85,1	52,6	52,4	68,9	104,2	-38,2	-0,5	31,6	51,2
Življenjska zavarovanja ¹									
Presežek/zahtevani minimalni kapital (v %)	68,8	60,9	61,1	69,5	128,8				
Temeljni kapital/čiste zav.-teh. rezervacije (v %)	10,4	10,3	8,6	8,2	13,3				
Premoženjska zavarovanja skupaj z zdravstvenimi									
Presežek/zahtevani minimalni kapital (v %)	93,1	48,2	47,6	68,6	85,4				
Temeljni kapital/čista zbrana premija (v %)	45,3	36,9	36,0	38,2	38,8				
Pozavarovalnice ²									
Zahtevani minimalni kapital (v mio EUR)	26,1	26,1	29,0	31,5	34,3	0,0	11,3	8,6	9,2
Presežek (v mio EUR)	60,2	75,9	50,1	39,2	33,0	26,1	-34,0	-21,8	-14,8
Presežek/zahtevani minimalni kapital (v %)	231,1	291,4	172,8	124,5	96,4	26,1	-40,7	-28,0	-22,0
Temeljni kapital/čista zbrana premija (v %)	107,0	105,6	92,2	125,5	131,9	-1,3	-12,6	36,0	44,5

Opomba: ¹ Vrednost osnovnega kapitala pri življenjskih zavarovanjih se je lani povečala zaradi rekapitalizacij zavarovalnic in ustanovitve Modre zavarovalnice d.d. Osnovni kapital Modre zavarovalnice d.d. znaša 152,2 mio EUR in je vplival na povečanje osnovnega kapitala pri življenjskih zavarovanjih za 181,4%.

² Podatki za pozavarovalnice se v letu 2011 nanašajo na konec tretjega četrtletja 2011.

Vir: AZN, preračuni BS

Tabela 4.3 Škodni rezultat pomembnejših zavarovalnih vrst

	2007	2008	2009	2010	2011
Zavarovalnice					
Skupaj	0,56	0,62	0,62	0,62	0,63
Življenjsko zavarovanje	0,27	0,28	0,32	0,41	0,56
Prostovoljno zdravstveno zavarovanje	0,80	0,83	0,82	0,89	0,88
Premoženjsko, razen zdravstvenega	0,62	0,71	0,69	0,61	0,56
zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil	0,55	0,55	0,57	0,56	0,55
zavarovanje kopenskih motornih vozil	0,77	0,87	0,89	0,77	0,70
nezgodno zavarovanje	0,39	0,39	0,38	0,37	0,36
drugo škodno zavarovanje	0,76	1,04	0,86	0,62	0,52
zavarovanje požara in elementarnih nesreč	0,60	1,14	0,69	0,55	0,40
kreditno zavarovanje	0,71	0,54	0,90	0,99	0,86
drugo premoženjsko zavarovanje	0,64	0,61	0,62	0,54	0,48
Pozavarovalnice					
Skupaj	0,56	0,83	0,66	0,53	0,53

Vir: AZN

Tabela 4.4 Pokritost čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami kritnega premoženja

	2007	2008	2009	2010	2011
Zavarovalno-tehnične rezervacije (v mio EUR)	3.056	3.033	3.464	3.703	3.834
stopnje rasti (v %)	17,5	-0,8	14,2	6,9	3,6
Naložbe kritnega premoženja (v mio EUR)	3.357	3.493	4.115	4.489	4.614
stopnje rasti (v %)	17,5	4,0	17,8	9,1	2,8
Naložbe kritnega premoženja/zavarovalno-tehnične rezervacije (v %)	109,8	115,2	118,8	121,2	120,3
Delež naložb kritnega premoženja v BDP (v %)	9,7	9,4	11,6	12,4	12,9
Matematične rezervacije (v mio EUR)	1.748	1.752	2.105	2.346	2.454
stopnje rasti (v %)	20,4	0,2	20,2	11,4	4,6
Naložbe kritnega sklada (v mio EUR)	2.042	2.095	2.539	2.838	2.973
stopnje rasti (v %)	22,7	2,6	21,2	11,8	4,7
Naložbe kritnega sklada/matematične rezervacije (v %)	116,8	119,6	120,6	121,0	121,1
Delež naložb kritnega sklada v BDP (v %)	5,9	5,6	7,2	7,9	8,3
Druge zavarovalno-tehnične rezervacije (v mio EUR)	1.308	1.281	1.359	1.357	1.380
stopnje rasti (v %)	13,9	-2,1	6,1	-0,2	1,7
Naložbe kritnega premoženja brez kritnih skladov (v mio EUR)	1.315	1.398	1.576	1.651	1.641
stopnje rasti (v %)	10,3	6,3	12,8	4,7	-0,6
Naložbe kritnega premoženja brez KS/druge zavarovalno-tehnične rezervacije (v %)	100,5	109,1	116,0	121,7	118,9
Delež naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov v BDP (v %)	3,8	3,7	4,5	4,6	4,6

Vir: AZN, SURS, preračuni BS

Tabela 4.5 Nekateri kazalniki obveznega in prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

	2007	2008	2009	2010	2011	Stopnje rasti (v %)			
						2008	2009	2010	2011
Povprečno število zavarovancev pri ZPIZ (1)	879.090	904.084	894.886	881.992	869.869	2,8	-1,0	-1,4	-1,4
Povprečno število upokojencev ¹ (2)	543.473	551.258	560.428	573.238	589.147	1,4	1,7	2,3	2,8
Razmerje (1)/(2)	1,62	1,64	1,60	1,54	1,48	1,4	-2,6	-3,6	-4,0
Povprečna pokojnina (v EUR) ² (3)	512	554	570	577	578	8,3	2,9	1,1	0,3
Neto povprečna plača (v EUR) (4)	835	900	930	967	987	7,8	3,4	3,9	2,1
Razmerje (3)/(4)	0,61	0,62	0,61	0,60	0,59	0,5	-0,5	-2,6	-1,9
Povprečna starost novih prejemnikov pokojnin	59,2	59,2	59,5	59,8	60,3	0,0	0,6	0,4	0,3
moški	60,7	60,8	60,9	60,9	61,8	0,1	0,3	0,0	-0,1
ženske	57,4	57,5	58,0	58,3	58,7	0,2	0,9	0,6	0,4
Število zavarovancev dod. prost. pok. Zavarovanja (5)	486.816	512.343	482.988	508.195	537.217	5,2	-5,7	5,2	-0,5
Delovno aktivno prebivalstvo (6)	864.361	880.252	844.655	818.975	817.311	1,8	-4,0	-3,0	-0,2
Razmerje (5)/(6)	0,56	0,58	0,57	0,62	0,66	3,3	-1,8	8,5	-0,2
Sredstva (v mio EUR)	956	1.212	1.528	1.794	1.846	26,9	26,1	17,4	2,9
delež sredstev v BDP (v %)	2,8	3,3	4,3	5,0	5,2	17,6	32,9	15,2	4,1
delež sredstev v finančnih sredstvih									
gospodinjstev (v %)	2,6	3,3	3,8	4,3	4,5	28,8	16,6	11,8	4,7
Zbrana premija (v mio EUR)	217	240	152	154	228	10,3	-36,4	0,8	-2,1
delež premije v davčnih prihodkih ZPIZ (v %)	7,5	7,4	4,6	4,6	6,8	-1,6	-37,2	-0,5	-2,9

Opombi: ¹ Vključeni so prejemniki vseh vrst pokojnin: starostnih, invalidskih, družinskih, vdovskih, vojaških, kmečkih in državnih.

² Vključene so starostne, invalidske ter družinske in vdovske pokojnine, zmanjšane za obračunano akontacijo davka.

Vir: ATVP, AZN, Banka Slovenije, SURS, ZPIZ

5. Investicijski skladi

Tabela 5.1 Pregled investicijskih skladov – sredstva in neto vplačila vzajemnih skladov v mio EUR ter medletna donosnost v odstotkih

	Vzajemni skladi				(Pooblašene) investicijske družbe				Skupaj inv. skladi			
					Sredstva							
	Neto vplačila		Sredstva		VEP - VS		Pidi		Idi		Sredstva	
	(mio EUR)	(mio EUR)	St. rasti	St. rasti	(mio EUR)	St. rasti	(mio EUR)	St. rasti	(mio EUR)	St. rasti		
2000	5	45	22%	4%	2.393	-4%	-	-	2.438	-		
2001	7	61	37%	23%	2.287	-4%	-	-	2.348	-4%		
2002	122	231	277%	54%	1.352	-41%	578	-	2.161	-8%		
2003	107	389	68%	17%	550	-59%	894	55%	1.833	-15%		
2004	339	877	126%	18%	-	-	1.209	35%	2.086	14%		
2005	138	1.385	58%	7%	-	-	835	-31%	2.220	6%		
2006	163	1.929	39%	19%	-	-	916	10%	2.845	28%		
2007	470	2.924	52%	28%	-	-	1.213	32%	4.138	45%		
2008	-304	1.513	-48%	-43%	-	-	398	-67%	1.912	-54%		
2009	18	1.856	23%	24%	-	-	377	-5%	2.234	17%		
2010	25	2.054	11%	6%	-	-	241	-36%	2.294	3%		
2011	-77	1.816	-12%	-14%	-	-	0	-100%	1.816	-21%		

Vir: ZDZU, ATVP, LJSE, lastni preračuni

Tabela 5.2 Sredstva investicijskih skladov držav EU in Slovenije v mrd EUR in odstotkih

		Vred. sred. (mrd EUR)	Letna rast (v %)	Struktura glede na sredstva (v %)				
				Delniški	Obvezniški	Mešani	Denarni	Drugi
EU	2007	6.203	4,2	40	22	15	16	7
	2008	4.593	-25,4	30	23	16	25	6
	2009	5.299	16,7	34	23	16	21	6
	2010	5.990	11,5	34	25	17	18	5
	2011	6.481	8,2	33	27	16	19	5
Slovenija	2007	2,9	51,3	63	2	33	1	0
	2008	1,5	-48,8	63	2	33	1	0
	2009	1,8	21,6	63	2	34	1	0
	2010	2,3	11,3	64	3	32	1	0
	2011	1,8	-11,5	66	5	28	1	0

Vir: Banka Slovenije, Efama

Tabela 5.3 Vzajemni skladi – število, sredstva in neto vplačila v mio EUR ter donosnost v odstotkih

						Stopnje rasti (v %)				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Število										
skupaj	110	127	128	133	140	10,1	15,5	0,8	3,9	5,3
delniški	80	95	96	100	103	11,1	18,8	1,1	4,2	3,0
obvezniški	10	10	10	11	13	11,1	0,0	0,0	10,0	18,2
urav noteženi	15	16	16	16	17	6,3	6,7	0,0	0,0	6,3
denarni	2	2	2	2	3	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0
drugi	-	1	1	1	1	-	-	0,0	0,0	0
Sredstva										
domači VS (v mio EUR)	2.924	1.513	1.856	2.054	1.816	51,6	-48,2	22,7	9,6	-11,5
delniški (v %)	68	63	63	64	66	17,7	-6,8	0,0	1,2	3,1
obvezniški (v %)	1	2	2	3	5	-47,4	78,6	-0,4	29,7	66,7
urav noteženi (v %)	31	33	34	32	28	-23,0	9,4	1,0	-5,8	-12,5
bančni (v %)	28	33	39	36	40	-6,5	20,1	15,2	-5,7	9,8
nebančni (v %)	72	67	61	64	60	2,7	-7,8	-7,6	3,3	-5,6
tuji VS (v mio EUR)	367	130	189	217	142	19,4	-64,7	45,8	12,8	-100,0
Letna neto vplačila										
domači VS (v mio EUR)	470	-304	18	25	-77	187,3	-164,6	-106,0	25,6	-414,86
delniški (v %)	84	-200	66	37	24					
obvezniški (v %)	-1	-5	2	24	13					
urav noteženi (v %)	16	-105	35	37	53					
bančni (v %)	31	28	52	19	74					
nebančni (v %)	69	72	48	81	26					
tuji VS (v mio EUR)	2	-55	-4	-11	-25					
Letna stopnja rasti VEP (v %)										
skupaj	28	-43	24	6	-14					
delniški	32	-48	28	9	-16					
obvezniški	5	-3	7	4	1					
urav noteženi	23	-38	17	2	-12					
bančni	19	-35	26	8	-10					
nebančni	31	-46	23	6	-17					

Opomba: Podatki za tuje sklade vključujejo le tiste, ki se uradno tržijo v Sloveniji.

Vir: ATVP, lastni preračuni

Tabela 5.4 Struktura naložb po posameznih vrstah investicijskih skladov v odstotkih

(v %)	2007	2008	2009	2010	2011
Vzajemni skladi					
delnice	29	21	22	17	16
obveznice	5	7	6	5	4
bančni depoziti	10	11	10	8	7
tuje naložbe	55	58	62	70	72
drugo	2	3	0	0	0

Vir: ATVP

6. Lizinška podjetja

Tabela 6.1 Primerjava slovenske lizinške dejavnosti z evropskimi lizinškimi podjetji v odstotkih

(v %)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Slovenska lizinška podjetja							
stopnja rasti novoodobrenih poslov	35,1	28,0	34,3	12,6	-52,0	8,9	-9,0
delež lizinških poslov v bruto investicijah	23,7	27,0	31,2	27,5	17,3	15,1	14,9
struktura novih poslov							
lizing nepremičnin	33,5	29,5	30,9	29,1	24,8	30,7	25,6
lizing premičnin	66,5	70,5	69,1	70,9	75,2	69,3	74,4
lizing premičnin in nepremičnin fizičnih oseb	21,0	19,2	19,5	17,7	20,8	24,7	24,6
Evropska lizinška podjetja							
stopnja rasti novoodobrenih poslov	11,6	16,9	11,2	-7,8	-32,3	4,6	7,3
delež lizinških poslov v bruto investicijah	15,9	19,0	20,8	16,0	12,0	12,9	
struktura novih poslov							
lizing nepremičnin	17,1	15,5	13,7	11,5	12,2	13,2	
lizing premičnin	82,9	84,5	86,3	88,5	87,8	86,8	

Opombe: Razpoložljivost podatkov omogoča prikaz lizinških poslov po nabavni vrednosti do leta 2008, dalje po financirani vrednosti; od leta 2010 naprej tudi brez financiranja zalog.

Zaradi primerljivosti s podatki Leaseurope se za investicije upoštevajo bruto investicije v osnovna sredstva brez investicij v stanovanjske zgradbe.

Podatek za leto 2011 o stopnji rasti poslov evropskih lizinških podjetij je začasen.

Vir: Leaseurope, SURS, ZBS, ZLPS

7. Nepremičninski trg

Tabela 7.1 Stopnja rasti stanovanjskih nepremičnin po državah v odstotkih

Država	Tip indeksa	St. rasti					Skupno zvišanje		Skupna prilagoditev	
		2007	2008	2009	2010	2011	Pred vrhom		Po vrhu	
SI	Rabljena stanovanja	20,3	-2,8	-4,9	1,6	-0,2 ¹	95,0	[03H1-08Q3]	-7,5	[08Q3-11H2]
EE	Nova in rabljena stanovanja	3,4	-16,6	-34,0	5,1	6,5 ¹	145,2	[04H1-07H1]	-43,3	[07H1-11H1]
FR	Rabljene stan. nepremičnine	5,7	-1,6	-5,9	7,0	7,0 ¹	67,6	[03H1-07H2]	1,1	[07H2-11H1]
ES	Nove in rabljene stan. nepremičnine	5,1	-1,4	-7,3	-3,5	-6,2	65,2	[03H1-08H1]	-18,2	[08H1-11H2]
ES	Rabljene stan. nepremičnine	NA	-9,6	-5,9	-1,7	-7,3 ¹	NA		-21,4	[07H2-11H1]
BE	Rabljene stan. nepremičnine	8,9	3,9	-0,1	5,9	3,3 ¹	62,4	[03H1-08H2]	5,7	[08H2-11H1]
IE	Nove in rabljene stan. nepremičnine	4,2	-8,9	-19,8	-11,2	-11,8 ¹	54,3	[03H1-07H2]	-39,5	[07H2-11H1]
MT	Nove in rabljene stan. nepremičnine	0,6	-3,8	-2,0	-0,2	-1,3 ¹	50,3	[03H1-07H1]	-8,5	[07H1-11H1]
GR	Nova in rabljena stanovanja	4,3	1,1	-4,6	-6,1	-5,1	39,5	[03H1-08H2]	-14,9	[08H2-11H2]
FI	Rabljene stan. nepremičnine	4,9	-1,8	4,1	6,6	1,9	34,5	[03H1-08H1]	9,7	[08H1-11H2]
IT	Nove in rabljene stan. nepremičnine	4,5	1,6	-0,6	0,4	0,9 ¹	32,2	[03H1-08H2]	0,3	[08H2-11H1]
NL	Rabljene stan. nepremičnine	4,3	2,2	-5,1	-0,8	-3,0	23,2	[03H1-08H2]	-8,7	[08H2-11H2]
NL	Rabljena stanovanja	5,1	2,4	-4,8	-0,4	-3,1	17,3	[04H1-08H2]	-8,2	[08H2-11H2]
PT	Nove in rabljene stan. nepremičnine	1,5	4,7	-0,7	2,2	-0,8	12,2	[03H1-08H2]	0,7	[08H2-11H2]
AT	Nove in rabljene stan. nepremičnine	4,2	1,5	2,6	5,9	2,6 ¹	12,0	[03H1-07H2]	12,5	[07H2-11H1]
DE	Nove in rabljene stan. nepremičnine	-0,4	2,7	-0,6	1,5	2,5	7,4	[03H1-08H2]	3,3	[08H2-11H2]
CY	Nove in rabljene stan. nepremičnine	22,2	12,8	-3,5	-4,3	-4,9 ¹	NA		-10,9	[08H2-11H1]
SK	Rabljene stan. nepremičnine	28,9	12,9	-13,3	-1,7	-3,5	NA		-17,9	[08H1-11H2]

Opomba: ¹ Zadnji podatek ob koncu prvega polletja 2011.

Vir: ECB, SURS

8. Kapitalski trg

Tabela 8.1 Pregled organiziranega trga vrednostnih papirjev v mio EUR in odstotkih

	Tržna kapitalizacija (v mio EUR)	Delež tržne kapit. v BDP (v %)	Promet (v mio EUR)	Delež prometa v BDP (v %)	Vrednostni obrat vred. papirjev	Letne stopnje rasti SBI TOP (v %)
2002	9.073	39,2	2.007	8,7	0,221	-
2003	10.190	40,6	1.420	5,7	0,139	-
2004	12.726	47,0	1.655	6,1	0,130	29,3
2005	13.395	46,7	1.840	6,4	0,137	2,8
2006	18.838	60,8	1.805	5,8	0,096	56,6
2007	26.696	77,4	3.324	9,6	0,125	71,0
2008	15.488	41,7	1.286	3,5	0,083	-66,1
2009	19.668	56,2	904	2,5	0,046	15,0
2010	20.453	57,1	493	1,4	0,023	-13,5
2011	19.332	54,7	454	1,3	0,023	-30,7

Vir: LJSE, SURS

Tabela 8.2 Število izdajateljev in izdanih vrednostnih papirjev na LJSE ter število vpisanih vrednostnih papirjev pri KDD

	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
LJSE						Medletne razlike				
število izdajateljev	119	107	97	88	76	-11	-12	-10	-10	-14
število izdanih VP	188	187	174	158	139	-17	-1	-13	-10	-12
delnic	89	86	85	75	68	-13	-3	0	-13	-9
obveznic	89	90	85	79	70	-4	1	-5	-8	-11
invest. družb	7	4	4	4	1	0	-3	0	0	-75
število članov	24	23	25	25	27	0	-1	2	0	8
KDD						Delež izdajateljev in VP iz LJSE v KDD (v %)				
število izdajateljev	803	764	742	738	700	15	14	13	12	11
število izdanih VP	995	943	912	891	841	19	20	19	18	17
delnic	877	821	795	792	754	10	10	11	9	9
obveznic	112	111	107	94	87	79	81	79	84	80
invest. družb	7	4	4	4	1	100	100	100	100	100

Vir: LJSE, KDD

Naložbe rezidentov v tujino

Tabela 8.3 Naložbe rezidentov v vrednostne papirje, izdane v tujini, v mio EUR in odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
Stopnja rasti naložb v tujino (v %)	77,7	-21,6	4,8	4,9	-10,7
Skupaj naložbe v tujino (v mio EUR)	9.767	7.655	8.041	8.458	7.557
	Struktura po sektorjih (v %)				
Banke	47	55	47	47	41
Drugi finančni posredniki	19	12	15	16	16
Zavarovalnice	17	24	27	26	31
Prebivalstvo	10	4	6	6	6
Podjetja	3	1	2	2	2
Drugo	4	4	3	4	3

Vir: KDD, Banka Slovenije, lastni preračuni

Naložbe nerezidentov v Slovenijo

Tabela 8.4 Naložbe nerezidentov v vrednostne papirje, izdane v Sloveniji, v mio EUR in odstotkih

	2007	2008	2009	2010	2011
Stopnja rasti naložb nerezidentov (v %)	22,4	5	40	21	19
Skupaj naložbe nerezidentov (v mio EUR)	5.054	5.295	8.855	11.219	13.371
	Struktura po domačih sektorjih (v %)				
Podjetja	55	36	21	18	15
Banke	26	29	18	14	12
Drugi finančni posredniki	1	3	1	1	1
Zavarovalnice	2	2	2	1	1
Država	16	30	58	66	72

Vir: KDD, Banka Slovenije, lastni preračuni